HERIBERTI ROS-VVEYDI

E SOCIETATE IESV

SYLLABVS

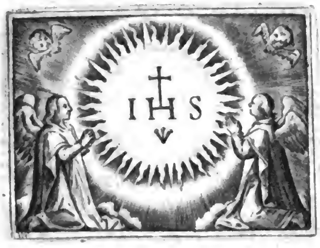
MALÆ FIDEI

CAPELLIANÆ

EXCERPTVS

ex IACOBI CAPELLI mendaci Assertione BONÆ FIDEI, & fictis Artibus ROMANÆ SEDIS,

pro ANTI-CAPELLO suo & Dissertatione DE FIDE HÆRETICIS SERVANDA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Balthasarem Moretum, & Viduam
Ioannis Moreti, & Io. Meursium.
M. DC. XXI.

ADMODVM REVERENDO
DOMINO
ARSENIO
SCHAIK
SANCTI PETRI
PRINCIPIS APVD BELGAS
IN MONTE BLANDINIO
MONASTERII
ARCHIMANDRITÆ
FLANDRIÆ
PRIMATI.

QVAM vereor, PRÆSVL AMPLISSIME, ne Magnus mihi Arſenius, cuius & nomen geris & vota ſectaris, vitio vertat, quòd te

Blandinij montis quiete perfruentem , ad polemicum hunc puluerem deducam. Ægrè ille olim aſſiduus in monte Scetes aſceta, à rerum cæleſtium contemplatione auocabatur.

Si tamen cauſſam, quam adfero, inſpicis; ſi retroacta tua in Gallijs, Germaniis, Heſperiis, Belgicis ſtudia circumſpicis; non omnino abs re videbor facere, ſi cauſſæ huius cognitionem ad tribunal tuum deferam. Eccleſiæ enim, cuius Ordo veſter illuſtris portio eſt, res agitur, Conſtantienſis Concilij fides propugnatur, Cardinalis Baronij doctrina aſſeritur.

Anni iam ſunt pluſculi, cùm Comitijs Antuerpiæ legitimè actis, induciæ inter Catholicum Hiſpaniæ

niæ Regem , Sereniſſimos Belgarum Principes, & fœderatas Prouincias pactæ ſunt. Ne eæ tot omnium votis expetitæ coirent, Daniel Plancius ludi-magiſter Delphenſis intercedere parabat, ſparſis in vulgus Latinâ Belgicaq; linguâ pagellis aliquot malè auſpicatis, quibus ille non vltra ferulam ſapiens pædotriba, lectiſſimam Patrum coronam, qui ad Concilium Conſtantienſe ſedandis Eccleſiæ motibus conuenerant, auſus fuit concerpere, & perfidiæ ei bracteas petalaque (quaſi cenſuiſſent hæreticis non ſeruãdam fidem) contra omne fas Patrumque mentem appẽdere. Ita videlicet futurum ſperabat, vt hiſce bracteatis crepundiis Ordines territi, minùs de fiduciariâ pace ineundâ cogitarent.

Blandinij montis quiete perfruentem , ad polemicum hunc pulue-rem deducam. Ægrè ille olim assiduus in monte Scetes asceta, à rerum cælestium contemplatione auocabatur.

Si tamen caussam, quam adfero, inspicis; si retroacta tua in Gallijs, Germaniis, Hesperiis, Belgicis studia circumspicis; non omnino abs re videbor facere, si caussæ huius cognitionem ad tribunal tuum deferam. Ecclesiæ enim, cuius Ordo vester illustris portio est, res agitur, Constantiensis Concilij fides propugnatur, Cardinalis Baronij doctrina asseritur.

Anni iam sunt plusculi, cùm Comitijs Antuerpiæ legitimè actis, induciæ inter Catholicum Hispa-

niæ

niæ Regem , Sereniſſimos Belgarum Principes, & fœderatas Prouincias pactæ ſunt. Ne eæ tot omnium votis expetitæ coirent, Daniel Plancius ludi-magiſter Delphenſis intercedere parabat, ſparſis in vulgus Latinâ Belgicaq; linguâ pagellis aliquot malè auſpicatis, quibus ille non vltra ferulam ſapiens pædotriba, lectiſſimam Patrum coronam, qui ad Concilium Conſtantienſe ſedandis Eccleſiæ motibus conuenerant, auſus fuit concerpere, & perfidiæ ei bracteas petalaque (quaſi cenſuiſſent hæreticis non ſeruãdam fidem) contra omne fas Patrumque mentem appẽdere. Ita videlicet futurum ſperabat, vt hiſce bracteatis crepundiis Ordines territi, minùs de fiduciariâ pace ineundâ cogitarent.

Reſpondi tunc homini eâ breuitate quâ oportuit; eâ acrimoniâ, quam effrenis lingua merebatur; eo argumentorum pondere, vt ipſum puduerit in publicum prodiiſſe, & æterno ſilentio (etſi decem pænè annis ſuper-aduixerit) ſe ſuumque ipſe ſcriptum damnauerit.

Annis pòſt aliquot Iſaacus Caſaubonus, vir cetera doctus & ad modeſtiam compoſitus, cùm Gallici aëris temperie frueretur, ſpem certam Catholicæ fidei, ad quam illi Magnus HENRICVS hortator erat, amplectendæ fecerat; reque ipsâ amplexus fuiſſet, niſi execrabile Regis parricidium interueniſſet.

Ergo Caluiniani Myſi, vt eum à ſalutari propoſito auerterent, nihil non tentarunt. Propoſuerunt illi

Magnæ

Magnæ Britanniæ Regis prolixam honeſto præmio propoſito inuitationem, refricarunt quoque homini timidiuſculo funeſtam Bartholomææanarum Matutinarum memoriam. Ita ille ſeu funere, ſeu munere, ſeu vtroque victus, ad Britannici Regis aulam emigrauit. Ibi homo non omnino malus, non tam inſulæ quàm infulæ (cuius aurulenta fila Canonicus iam carpebat) amicus, ſcripſit nonnulla in Regis regiorumq́ue aſſeclarum gratiam, quibus pænulatus Grammaticus Cardinalis Baronij purpuram conatus fuit infuſcare, quæ in ſpongiam incubuiſſe nunc mallet. Certè proles eius, quæ parentis mentem probè pernouerat, ſenſim nunc ad rectam fidem adoleſcit: adeoq́ue

 hoc

hoc ipſo anno (ex Pariſienſium litteris hęc verba habeo) *altera Caſauboni filia Caluiniſmum eiurauit, & in cœtu Conſiſtorianorum Patrum apud Caluiniſtas redarguta à Petro Molinæo, tamquam degenerans à paternis ritibus, reſpondit Molinæo, ipſum probè conſcium eſſe* τῆς ἑτεροδοξίας *patris ſui, & quantum ab ipſorum dogmatibus diſsideret.*

Ergo Caſauboni, heu! heu! Caſauboni, librum in manus ſumens, folicula hinc inde luſtrans, tot ſtatim errores tamque graues deprehendi, vt indignum cenſerem, cui bonas horas malè collocarem. Maiorum tamen iuſſu XII. TABVLAS tunc confeci, & ex Lege Talionis, ad quam ipſe prouocauerat, cum homine egi. Neç dubium videba-

tur

tur futurum, quin errores ſuos ipſe agnoſceret, qui priuatis litteris ſua ad cenſuram reuocari deſiderabat. Sed ſpem eam mors intempeſta ſtatim præcidit.

Quadriennio pòſt Iacobus Capellus Sedanẽſis ſeminiuerbius Caſaubono ſe ſuppoſuit, & in arenam deſcendit. Nempe & huius oculos neſcio quæ Anglicani auri aura perſtrinxerat. Sed in ANTI-CAPELLO meo docui, non veris eum cæſtibus ſed ſacculis pugilari. Senſit homo vim veritatis. Et ne famæ ſuæ inter ſuos iacturam faceret, ne auerſo Lectorum pollice prædamnatus, ſeipſum quoque ſilentio ſuo damnare videretur, rurſus arenam collegit, quibus folles ſuos impleret: vt qui veris armis pugnare non poterat,

ſpeciem ſaltem aliquam pugnæ inſtauraret. Nec ſat illi fuit, imaginarium hunc pugilatum inſtituiſſe, voluit & gladiatoriam agere. Quare Plancij quoque cauſſam ſuſcepit. Sed qui veritate in Caluini ſcholâ pugnare numquam condidicit, nec hîc gladiis, ſed ferulis concurrit.

Nihil profectò eo homine deteſtabilius inueniri poteſt, qui cùm fronte fidem prę̨ferat, perfidiam pectore tegit; qui parietem intergerinum & crate conſtantem ſpecioſo incruſtat tectorio; qui cùm nihil præter cæmentum & lutum adferat, ſplendore neſcio quo marmor mentitur. Ea Capelli ars, ea fraus, vt fidem crepet & perfidiam obtrudat; tomento farctos cæſtus libret, & tormenta inferre ſe ſimulet,

let,cùm omnis innoxius ictus ſit.

Spectabis, ARSENI, ſi quod otium à grauioribus negotiis ſupereſt, concurrentes athletas, & victor plauſum te Brabeutâ, præmium Deo Agonothetâ exſpectabit.

Ad tuæ verò felicitatis, AMPLISSIME PRÆSVL, cumulum hoc nunc accedit, quòd Magni ARSENII vota tranſcenderis. Infelicem ſe ille olim deprædicauit, quòd Scetes, tranquilliſſimi monachorum aſceterij, vaſtationem & mente prę-uideret, & reipsâ conſpiceret; felicem te loquetur poſteritas, quòd tibi Blandinium vetuſtiſſimum Belgicæ monaſterium, quod iam decem ſæcula vidit, in præfecturam obtigerit; & quod hæreticorum furoribus vaſtatum fuit, in-

ſtaura-

ſtaurare nunc liceat : vt qui mons fuit magnorum virorum olim ferax, rurſus in ſanctitatis plantaria ſuboleſcat. De cælo ſpectabit vos ARSENIVS, gaudebitque ſuam Sceten in Blandinij monte recognoſcere. Ita Religioſorum tuorum votis, ita bonorum deſideriis adſpiret Deus. Antuerpiæ ex Domo profeſſâ, 1. Nouembris, Anno M. DC. XX.

Admodum R^DAE^ P^TIS^ V^AE^

ſeruus in Chriſto

Heribertus Roſ-vveydus Societatis IESV.

HERI-

HERIBERT. ROS-VVEYDVS
IACOBO CAPELLO
Sedanensi seminiuerbio
EVPISTICON.

TVAM *fidem* CAPELLE, CAPELLE *tuam fidem! Benè sperare me iusseras, qui* BONAM FIDEM *libelli tui titulo præferebas. Facilè enim in concordiam itur, cùm bonâ fide vtrimque agitur. At cùm singulas tuas paginas lustro*, BONÆ *nihil hîc* FIDEI, MALÆ *plena omnia inuenio. Quare hoc* EVPISTICON *tibi inscribo, vt ad* BONAM FIDEM *te horter, ne* MALÆ FIDEI *pappos cogar legere, qui* BONÆ FIDEI *flores malim.*

Tuam fidem Capelle! Quereris, statuam Paneadis ab Hæmorrhoüssâ Christo statutam, non rectè ad Imaginum cultum trahi. Et tamen VII. *Synodus, quæ* CCCL. *Patres con-*

fessores

ſeſſores habuit, Germanus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, Metaphraſtes in Vitâ S. Procopij, Damaſcenus, alijque Eccleſiaſtici Scriptores hanc ſtatuam ad cultum Imaginum aſſerendum in medium produxere. Quid tu terræ vermiculus contra tot Heroas obrepis?

Nicephor. l. 10. c. 30.

Nónne Nicephorus narrat, Chriſtianos ſtatuam eam, cùm à Iuliano Apoſtatâ deiecta eſſet, in diaconicum intuliſſe, & cultu conuenienti proſecutos eſſe? *Vide cuius ſoboles ſis, qui cum Iuliano malis deiectam. Legiſti in Anti-Capello meo capite* III. *ex A-*

Athan. Orat. 4. cõtr. Arian.

thanaſio: Ὁ γοῦν προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα: Qui igitur adorat imaginem, in illâ adorat ipſum Regem.

Baſil. de Spir. ſan. cap. 18.

Ibidem legiſti ex Baſilio: Ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει: Imaginis honor ad exemplar primum tranſit. *Eodem capite audiuiſti, quis in aulâ Seren*[mi] *Magnæ Britanniæ Regis mos ſit cùm quis cubiculum, vbi ſedes regia collocata eſt, ingreditur. Nempe regiæ ſedi etiam Rege abſente*

ente honos exhibetur. quod tuteipse pag. 32. (*vti pòst pag. 24. inuenies) negare non au-les cubiculo cuidam præstari. An plus hono-ris cubiculo quàm sedi debitum? qui vtique maiori ratione præstatur Regis statuæ vel imagini*, cùm ipsa imago nihil aliud sit, quàm Regis forma ac species. Ἡ γὰρ ἐκείνου μορφὴ καὶ τὸ εἶδός ἐστιν ἡ εἰκών, *vt loquitur Magnus Athanasius. Tu tamen & de sede regiâ, & quid ipse præstiteris, siles, veritus ne Puritanos offenderes, qui hoc præstare vix audeant. Audeant, audeant magnis ducibus, Athanasio, Basilio, quibus & Ambrosius conspirat.* Qui coronat, *inquit*, imaginem Imperatoris, vtique illum honorat, cuius imaginem coronat. *Idem ibi*: Sola ære fusa Principum capita, & ducti vultus de ære vel marmore ab hominibus adorantur. *Sed hæretico homini omnis sanctorum Patrum vilescit auctoritas. Illud Senecæ malit*: Quidni ergo magnorum virorum & imagines habeam

Athan. Orat. 4. cōtr. Arian.

Ambros. in Psal. 118.

Idē lib. 5. Hexaëm. cap. 3.

Seneca epist. 64.

habeam incitamenta animi, & natales celebrem?

Non possum hîc omittere historiam, quæ Sanctorum Imagines spectat, vt quia de cultu iam patet, earum quoque vtilitas declaretur.

Cùm initio hæreseos Belgium miserè vastaretur, profanarentur templa, deturbarentur statuæ, Imagines deformarentur; fuit quidam ex hæreticis, qui insignem à maioribus acceptam tabulam, Crucifixi imagine insignitam, domi conseruaret. Et ne idololatriæ scilicet occasionem præberet, clausam semper eam obuelatamque seruabat. Cùm verò quandoque celebranda essent charistia; vt cubiculo ornatus ab imagine eleganter pictâ accederet, tabulam adaperiebat, imaginem reuelabat. Quid factum? Puerulum habebat domi, animæ puræ, & mentis fingere nesciæ. Ille vt Crucifixi imaginem numquam à se visam conspicatus est; rogauit parentem, quæ hæc forma, quis vir ille crucifixus, sanguine dif-

diffluens, quis tam miserè deformatus esset. Parens dissimulare, filioli verba velut incassùm fusa surdâ aure accipere. Sed instabat puer, votis omnibus, lamentis quoque additis, historiæ seriem exposcere. Victus parens filij precibus (quæ iteratæ paterna viscera non poterant non penetrare) enarrat filio Christum Dei filium esse, pro nobis crucifixum. Ad hæc filius venerabundus & ingemiscens: Itáne verò? Larga vtique nobis materia suppetit eum amandi, qui tam crudele tormentum in nostri gratiam perpessus est. Benedictus Deus, qui infantium linguas facit disertas. Sap. 10, 21.

Nempe quod olim sancti Patres scriptis tradidere, puer natiuitùs didicit. Solet etiam (*inquit Nyssenus*) pictura tacens in pariete loqui, maximeque prodesse. *Ne aliâ mente Magnus Gregorius:* Quod legentibus, *inquit*, scriptura, hoc idiotis pictura præstat cernentibus: quia in ipsâ etiam ignorantes vident, quid

Gregor. Nyssen. in Theodoro Mart.

Gregorius lib. 9. Reg. epist. 9.

** sequi

ſequi debeant; in ipsâ legunt, qui litteras neſciunt. vnde & præcipuè Gentibus pro lectione pictura eſt. *Nónne meritiſſimò Seueri induſtriam S. Paulinus laudat?* Rectè in loco reſurrectionis humanæ Martinus pingitur, qui cæleſtis hominis imaginem perfectâ Chriſti imitatione portauit: vt deponentibus in lauacro terrenæ imaginis vetuſtatem, imitanda cæleſtis animæ occurrat effigies. *Nónne Nyſſenus pietatis ſenſum, quem ex imaginibus hauſerat, ipſe exprimit:* Εἶδον πολλάκις ἐπὶ γραφῆς εἰκόνα τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἀδακρυτὶ τὴν θέαν παρῆλθον, ἐναργῶς τῆς τέχνης ὑπ᾽ ὄψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν: Vidi ſæpiùs imaginem paſſionis, & non ſine lacrymis adſpectum tranſiui, dum euidenter ars ante vultum offerret hiſtoriam. *Nónne Paulinus eamdem imaginum in pariete depictarum vtilitatem expertum ſe prodit?*

Paulin. ep. 12. ad Seuer.

Gregor. Nyſſ. Ser. in Abrahá.

Paulinus Natali 9.

—— ſanctaſque legenti

Hiſto-

Hiſtorias, caſtorum operum ſubrepit honeſtas,
Exemplis inducta pijs.——

Nónne Ephræm eumdem in ſe affectū expertus eſt viſâ Abrahæ hiſtoriâ? Quotieſcumque, *inquit*, ſanè pueri iſtius contemplatus ſum imaginem, numquam ſine lacrymis præterire potui: præſertim dum efficax picturæ artificium demulceret animum, & perſpicuam huic hiſtoriæ adferret cognitionem? Ephrem Ser. de Abrah. & Iſaac.

Quid Damaſcenus? Ἐπεὶ δὲ οὐ πάντες ἴσασι γράμματα, οὐδὲ τῇ ἀναγνώσει σχολάζουσιν, οἱ Πατέρες συνεῖδον, ὥσπερ τινὰς ἀριστείας, ἐν εἰκόσι ταῦτα γράφεσθαι, εἰς ὑπόμνησιν σύντομον· ἀμέλει πολλάκις μὴ κατὰ νοῦν ἔχοντες τὸ τοῦ Κυρίου πάθος, τὴν εἰκόνα τῆς Χριστοῦ σταυρώσεως ἰδόντες, τοῦ σωτηρίου πάθους εἰς ὑπόμνησιν ἐλθόντες, πεσόντες προσκυνοῦμεν οὐ τῇ ὕλῃ, ἀλλὰ τῷ εἰκονισμένῳ. Verùm quia non omnibus hoc contigit, vt litteras norint, ac lectioni operam impendant, idcircò Patribus viſum eſt, vt refri- Damaſc. lib.4. Fid. orth.c.17.

candę quàm primùm memoriæ causſâ, hæc tamquam præclara quædam trophæa in imaginibus pingerentur. Siquidem perſæpè vſu venit, vt Domini paſſionem animo minimè verſantes, conſpectâ Chriſti crucifixi imagine, in ſalutiferæ paſſionis memoriam redeamus; ac proſtrati non materiàm, ſed eum, cuius imago effingitur, adoremus. *Si Patres non audis, audi Salluſtium:* Sæpè audiui, Quintum Maximum, Publium Scipionem, prętereà ciuitatis noſtræ præclaros viros ſolitos ita dicere, cùm Maiorum imagines intuerentur, vehementiſſimè ſibi animum ad virtutem accendi. ſcilicet non ceram illam, neque figuram tantam vim in ſeſe habere, ſed memoria rerum geſtarum eam flammam egregijs viris in pectore creſcere; neque priùs ſedari, quàm virtus eorum famam atque gloriam ad-

Salluſt. in bell. Iugurth. c. 4.

adæquauerit. *Audi Senecam*: Equeſtri insidens ſtatuæ in Sacrâ viâ, celeberrimo loco, Clœlia exprobrat iuuenibus noſtris puluinum adſcendentibus, in eâ illos vrbe ſic ingredi, in quâ etiam feminas equo donauimus. *Cuius opprobrij ita Ennium volunt meminiſſe:* Seneca de Consolat. cap. 16.

Vos etenim iuuenes animos geritis muliebres, Cic. lib. 1. de Offic.
Illa virago viri. ——

Quid Gregorius Nazianzenus de Polemonis icone, quam meretrix, ad facinus à iuuene quodam inuitata, ἰδοῦσα (καὶ γὰρ ἦν σεβασμία) ἀπῆλθεν εὐθὺς, καὶ θέας ἡττημένη, ὡς ζῶντ' ἐπαισχυνθεῖσα τὸν γεγραμμένον: videns (erat enim colenda) abijt confeſtim, & adſpectu ſuperata, vt viuentem verecundata depictum. *Hæc ſanctorum Patrum teſtimonia, hæc Ethnicorum iudicia, hæc innocentis ætatis veridicina ſi altiùs in animum tuum deſcendiſſent, non ſtatuæ in templo, non imagines tabulæque diſplicerent.* Greg. Nazian. Serm. de virtute.

Mi Capelle, excute Antiquariorum scrinia, & apud eos, qui Sanctorum imagines defœdarunt, statuas deiecerunt, inuenies in Larariis & Bibliothecis Ganymedes & Antinoos religiosè seruari. Non nescis quàm elegantem Antinoum amicus tuus Casaubonus ad Historiam *Augustam expresserit. Inquire quoque de Audebertuli & Candidæ reliquiis è Bezæ cimeliis, & hîc religiosum è Bezæ disciplinâ te præsta.*

Tuam fidem, Capelle! Negas ex Petri Christo fidei rationem reddentis Matth. XVI, 16. *responso, bonâ fide colligi, Petrum esse fidei conditorem. Atqui id ego Anti-Capelli mei capite* X. *varijs Patrum auctoritatibus adstruxeram. Ibi ex* Hippolyto *& Basilio Seleuciensi docui, Petrum non Christi tantùm discipulum, sed &* Ecclesiæ Doctorem *eo responso fuisse. Nónne inde* Hilarius *eum* FIDEI FVNDAMENTVM *vocat? Nónne Ambrosius hanc Petri confessionem pro fidei quoque fundamento ponit?* Fides

Hippol. de Consum. sæcul. Basil. Orat. 25.

Hilar. in c. 16. Mat. & in Ps. 131

Ambros. de myster. Incárn. Dom. cap. 5.

eius,

eius, *inquit*, ECCLESIÆ FVNDAMENTVM est. hæc confessio non vnam hæresim excludit. *Nónne Augustinus inde dignum æstimauit*, qui lapis esset ad FVNDAMENTVM. *Nónne Isidorus Pelusiota ait, quòd Petrus hac suâ confessione* ὡς ΚΡΗΠΙ͂ΔΑ καὶ ΒΑ΄ΘΡΟΝ ἀπέθετο, ἐφ' ἧς τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν ὁ Κύριος ᾠκοδόμησε: tamquam BASIM ac FVNDAMENTVM iecit, super quod Dominus Ecclesiam suam exstruxit. *Quid ad conditionem Canonis ampliùs requiras?*

Aug. Ser. 5. de Petro & Paulo.
Isidor. Pelus. lib. 1. epist. 225.

Quàm ridiculus verò es, qui pag. 53. concedis, Petrum reliquosque Apostolos in suis concionibus & scriptis fidei canones condidisse, & idem Petrum hoc suo responso præstitisse negas. Nónne hoc ipso tempore Petrus, vt citato loco testatur Ambrosius, fidem locutus est, pietatem asseruit, gratiam prædicauit? *Et quidem nullus fidei canon testatior quàm hic ipsus est, quem Pater Petro reuelauit, quem Petrus decreuit, cui ipse*

Christus testimonium dixit. In plerisque Apostolorum canonibus, quos concionando promulgabant, nonnisi primam veritatem reuelantem habes, non accedit semper externum Christi testimonium, vti Petro in hac canonis

Tertul. l. 4. in Marc. cap. 11.

conditione accessit: qui testimonium, *inquit Tertullianus*, consecutus est agnitionis præstitæ à Patre.

Nec hunc tibi scrupulum hærere permittam, qui pag. 53. timidè fateris Apostolos fidei canones condidisse. Ne vereare ita loqui, cùm in Anti-Capello meo capite X. *sat de eâ locutione egerim. Ne vereare hoc Apostolis tribuere, cùm & Concilijs ea loquendi formula solemnis sit, & Hieronymus de D. Au-*

Hier. ep. 80 ad August.

gustino non dubitauerit asserere: Macte virtute, in Vrbe celebraris: Catholici te CONDITOREM ANTIQVÆ rursum FIDEI venerantur atque suspiciunt, &, quod signum maioris gloriæ est, omnes hæretici detestantur, & me pari persequuntur odio, vt quos gladio

N

dio nequeunt, voto interficiant.

Tuam fidem, Capelle! Pertendis tam ex Marthæ, verbis iisdem cum Petro vtentis, responso Ioan. XI, 27. *colligi Martham esse fidei conditricem, quàm ex Petri responso colligimus Petrum esse fidei conditorem. Immensùm, mi homo, laberis. Imprimis magna, teste Chrysostomo, inter Petri Marthæque fidem distantia, vti capite* X. *Syllabi pro Anti-Capello meo intelliges. Et vtut par fides fuerit (quod scio nonneminem censuisse) non feminæ sed Apostoli fidei canones condunt.*

Quæ te tenet vecordia, vt mulierem viro velis comparare, Martham Petro, maximè in conditione canonis fidei? An excidit, Paulum interdixisse mulieri Doctoris officium? Docere autem mulieri non permitto. 1. Tim. 2, 12. *cuius caussam reddit Anastasius Nicænus Episcopus:* Propterea, quòd malè docuit Adamum. Etenim semel docuit, & vsa est auctoritate, & euertit omnia. Anast. Nic. quæst. 62. *Gnosticorum & Hugonosticorū est,*

 femi-

feminis ius Scripturam interpretandi tradere, vt hoc quoque tempore verissimum sit, quod suâ ætate de promiscuâ Scripturæ tractatione deplorabat Hieronymus: Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent antequam discant.

Hier. epistol. 103. ad Paulin.

Hæreticorum est feminas prophetidas circumducere, ab ijs Scripturæ sensum haurire, ijsdē Ecclesiastica munia permittere, vt testatur Tertullianus. Ita Quintiliani olim in gratiam & honorem Euæ, mulieribus episcopatus & presbyteria cōmittebant, teste Epiphanio. Sed ab omni æuo erroris magistra fuit femina. Præclarè D. Hieronymus: Simon magus hæresim condidit, Helenæ meretricis adiutus auxilio. Nicolaus Antiochenus omnium immunditiarum repertor choros duxit femineos. Marcion Romam præmisit mulierem, quæ decipiendos sibi animos præpa-

Tertull. de Præscript. adu. hæret. cap. 41. Epiphan. hær. 49.

Hier. adu. Pelag. ep. 66. ad Ctesiph.

prępararet. Apelles Philomenem suarum comitem habuit doctrinarum. Montanus immundi spiritus prædicator multas ecclesias per Priscam & Maximillam, nobiles & opulentas feminas, primùm auro corrupit, deinde hæresi polluit. Dimittam vetera, ad viciniora transcendam.

Arius vt orbem deciperet, sororem Principis antè decepit. Donatus per Africam, vt infelices quosque fœtentibus pollueret aquis, Lucillæ opibus adiutus est. In Hispaniâ Agape Elpidium mulier virum, cæcum cæca duxit in foueam, successoremque sui Priscillianum habuit Zoroastris magi studiosissimum, & ex mago episcopum: cui iuncta Galla, non gente sed nomine, germanam huc illucque currentem, alterius & vicinæ hæreseos reliquit heredem. *O quot Helenas, quot Philomenas vidit sæculum nostrum! Et Lu-*

thero

thero & Caluino & Bezæ ad condendam hæresim

—— dux femina facti.

Noli igitur contendere par Marthæ cum Petro fidei canonem condendi fuisse officium. Etsi enim Martha idem cum Petro responderit, respondit tantùm vt discipula, Petrus verò vt discipulus & Doctor; discipulus Christi, Doctor Ecclesiæ.

Tuam fidem, Capelle! Cypriani De lapsis libro, vel epistolæ ad Iubaianum LXXIII. §. 10. *periodum hanc à Catholicis insertam spargis:* Super vnum Petrum ædificat Ecclesiam; *cùm ea periodus in ijs libris non in Antuerpianâ tantùm editione quam citas, sed ne in vllâ quidem compareat. Habetur verò (quod tute alibi te non ignorare profiteris) in libro de Vnitate Ecclesiæ, capite* III. Super illum vnum (*Petrum*) ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas. *quæ genuina Cypriani verba esse, non inserta à Catholicis, disce ex MSS.*

omni-

omnibus, quibus vsus Pamelius; vti est Affligemiensis, Anglicanus Clementis & Harrisij, Blandinianus, Camberonensis, Cauchianus, Costerianus, Dunẽsis, Marchianensis, Tornacensis S. Nicolai, cùm hi omnes hanc periodũ ante ortum typographiæ disertè præferãt? vt omnino mala manus ad Remboldi & Erasmi editionem (ex quâ Antuerpiana tua deprompta est) accesserit. Ad fidẽ Pamelij accedit testatissima Manutij fides, qui ita locum illũ ex variis MSS. expressit, quiq; inter ceteros suos MSS. vnum habuit nongentorum annorum. Iam & Gratianus ab annis quingentis ita in Cypriano offenderat, vti patet 24. quæst. 1. cap. Loquitur. *Et maiores tuos hîc tacitè prodis, quibus solemne, illustria Patrum pro Romanâ Ecclesiâ loca mutilare. Ecquid mirum, Cyprianum ita de diuo Petro locutum, cùm passim fateatur* SVPER PETRVM *Ecclesiam ædificatam?*

Cyprianus epistolâ LV. *ad Cornelium contra hæreticos, capite* III. PETRVS tamen,

SVPER

SVPER QVEM ædificata ab eodem Domino fuerat Ecclesia, vnus pro omnibus loquens, & Ecclesiæ voce respondens ait: Domine ad quem ibimus?

Idem epistolâ LXXIII. *capite* II. *ad Iubaianum de hæreticis baptizandis*: Nam PETRO primùm Dominus, SVPER QVEM ædificauit Ecclesiam, & vnde vnitatis originem instituit & ostendit, potestatem istam dedit, vt id solueretur in cælis, quod ille soluisset in terris.

Idem epistolâ LXIX. *ad Florentium Pupianum, capite* IV. Respondit ei PETRVS dicens: Domine ad quem imus? verbum vitæ æternæ habes, & nos credimus & cognouimus, quoniam tu es Filius Dei viui. Loquitur illic PETRVS, SVPER QVEM ædificata fuerat Ecclesia.

Idem epistolâ XL. *ad plebem vniuersam,*

capite

capite II. Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, & vna Eccleſia, & cathedra vna SVPER PETRVM Domini voce fundata.

Idem epiſtolâ LXX. *ad Ianuarium capite* III. Quando & Baptiſma vnum ſit, & Spiritus ſanctus vnus, & vna Eccleſia à Chriſto Domino SVPER PETRVM origine vnitatis & ratione fundata.

Idem epiſtolâ LXXI. *ad Quintum, capite* II. Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit, & SVPER QVEM ædificauit Eccleſiam ſuam.

Idem ad Fortunatum de Exhortatione martyrij, capite XI. Cum ſeptem liberis planè copulatur & mater origo & radix, quæ Eccleſias ſeptem poſtmodum peperit ipſa prima & vna SVPER PETRVM Domini voce fundata. Matth. 16.

Idem lib. de habitu Virginum, capite V. PETRVS etiam, cui oues ſuas Dominus paſcendas tuendaſque commendat, SVPER QVEM poſuit & fundauit Eccle-

Ecclesiam, aurum quidem sibi esse & argentum negat, sed esse se dicit Christi gratiâ diuitem.

Idem de Bono Patientiæ cap. III. Item Petrus, SVPER QVEM Ecclesia Domini dignatione fundata est, in epistolâ suâ ponit.

Quæ non solius Cypriani mens fuit, sed & Tertulliani, quem magistrum vocat. Ille
Matth. 8. *libro de Monogamiâ capite* VIII. PETRVM solum inuenio maritum per socrum; monogamum præsumo per Eccle-
Matth. 16. siam, quæ SVPER ILLVM ædificata. *Idem de Præscriptionibus aduersus hæreticos capite* XXII. Latuit aliquid PETRVM ædificandæ Ecclesiæ PETRAM dictum, claues regni cælorum consecutum?

Quin & idem sensus totius antiquitatis, posteritatis totius fuit. Eam in rem Tabulâ X. *legis Talionis contra Casaubonum produxi Origenem Homiliâ* V. *in Exodum, & Tractatu* III. *in Matthæum*; *Hilarium in*

caput

caput XVI. *Matthæi; Nazianzenũ Oratione* XXVI. *de Moderatione in disputando seruandâ; Augustinum Sermone* XXIX. *de Sanctis, & Sermone* CXXIV. *de Tempore; Philippum presbyterum in Concilio Ephesino parte* II. *art.* III. *Concilium Chalcedonense Act.* III.

Quam eamdem in rem Anti-Capelli mei capite X. *adduxi Hilarium in Psalmum* CXXXI. *Ambrosium Sermone* XLVII. *& libro de Incarnationis Dominicæ sacramento, capite* IV.

Quòd si te mouet vocabulum vnum, *quid tricaris? cùm siue hoc adsit, siue non adsit, semper intelligatur super vnum* Petrum *ædificatam Ecclesiam. Nónne eodem capite docui,* vnum solumque *Petrum primum lapidem, fidei fundamentum esse, ex Nili epistolâ ad Eusebium, ex Hilario in libro secundo apud Leonem epistolâ* XCVII. *cap.* III. *Augustino Sermone* V. *in festo Apostolorum, Victore Antiocheno in caput* VIII. *Marci, Ambro-*

*** *sio*

ſio de Incarnationis Dominicæ ſacramento, capite IV. *quòd* ſolus *ceteris ignorantibus Chriſtum ritè confeſſus eſſet? Quæ igitur de Cypriani loco de eiuſdem mente dubitatio inſtitui poteſt, cùm grauiſſimi viri eiuſdem inhæſerint veſtigiis.*

Quamquam nec vno illo loco tantùm Cyprianus habeat ſuper vnum Petrum *fundatam Eccleſiam, quem ſuprà citaui. Nam ſimili ſenſu, etſi non planè iiſdem verbis, etiam loquitur epiſtolâ* LXXIII. *ad Iubaianum cap.* III. *etiam in editione tuâ Antuerpianâ:* Quò venturus eſt qui ſitit, vtrùm ne ad hæreticos, vbi fons & fluuius aquę vitalis omnino non eſt; an ad Eccleſiam, quæ vna eſt, & SVPER VNVM, qui claues eius accepit, Domini voce fundata eſt?

Tuam fidem, Capelle! Cypriani Firmilianique auctoritate Romanum Pontificem Stephanum obruere contendis, cùm non neſcias, vtrumque Stephani aduerſarium ſe-

quiorem

quiorem de baptiſmo hæreticorum ſententiam propugnaſſe, quæ & maximæ orbis parti, & mox eorum quoque collegis diſplicuit. vt meritò Vincentius Lirinenſis de Stephano ſcribat, dignum (vt opinor) exiſtimans, ſi reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate ſuperabat. *qui addit*: Atqui quis totius huius negotij exitus? quis vtique, niſi vſitatus & ſolitus? Retenta eſt ſcilicet antiquitas, & exploſa nouitas. *Nónne verè* ſuper vnum Petrum *fundatam eſſe apparuit Eccleſiam, cùm quidquid Cyprianus in Africâ ſanctitate conſpicuus decerneret, quidquid Firmilianus in Aſiâ auctoritate valens dictitaret, quidquid Dionyſius in Ægypto contrà pertenderet, vnius tamen Stephani ſententia vigorem ſemper obtinuit, & veritatis radiis vmbras omnes diſpulit. De Cypriano teſtatur Auguſtinus*: Aut igitur hoc non ſenſit omnino; aut hoc poſteà correxit in

Vincent. in Commonitorio, cap. 9.

Aug. ep. 48 ad Vincēt.

regulâ veritatis; aut hunc quasi næuum candidissimi pectoris sui cooperuit vbere charitatis, *&c.* Accessit etiam huc, quòd tamquam sarmentum fructuosissimum, si quid in eo fuerat emendandum, purgauit Pater falce passionis. *Quod non minùs blandè alibi dicit:* Minùs ergo ille penetrauit, vt cerneret secretum abditum sacramenti: sed si sciret omnia sacramenta, charitatem autem non haberet, nihil esset. Cùm autem minùs illud perspiciens, hanc tamen humiliter, fideliter, fortiter custodiuit, ad martyrij coronam meruit peruenire: vt si qua in eius lucidam mentem ex humanâ conditione nebula irrepserat, gloriosâ serenitate fulgentis sanguinis fugaretur.

August. l. 1. contra Donat. c. 18.

Tuam fidem, Capelle! In Historiâ Hussi prælibandâ tuâ hac Dedicatoriâ, non nisi funiculos mendaciorum ex arenâ nectis. Scribis,

bis, Sedis Romanę procerum impulsu consilioque securitatem Husso dedisse Sigismundum. *Quomodo igitur Acta Hus ab ipsis Hussitis edita scribunt eum* suâ sponte, suapte naturâ, vltrò *Constantiam profectum, vti mox capite secundo leges? Scribis rursus, in Concilio Constantiensi* canonē conditum ad perfidiæ confirmationem. *Nihil tale in toto Concilio reperio; immò contrà asseruit, in præstandâ fide* quemque promittentem debere facere quod in ipso est, *vti eodem capite habes. Scribis tertiò, Hussitis ad Concilium Basileense inuitatis* inusitatas securitatis formulas datas. *Quid tum verò?* Ergo, *inquis*, securitas Husso data non fuit vera. *Immò nulla à Concilio Husso data fuit, vt nec vera nec falsa esse potuerit. Data quidem fuit Hieronymo Pragensi fidei publicæ tabula, sed limitata,* iustitiâ semper saluâ. *Atque hæc caussa fuit, cur Basileense Concilium, vt Hussitas ad vnionem Ecclesiæ Ca-*

tholicæ inuitaret, inusitatis securitatis formulis vsa sit (quales hæreticis iure ordinario non solent concedi) quæ plenissimam & non limitatam securitatem exprimeret.

Conc.Cõstãt.sess.15. *Tuam fidem, Capelle! Constantiensis Synodi canonem de vetito tyrannicidio truncatè citas, non tertiam eius partem exprimens; vt scilicet paratragœdiare posses, non sat frænatam eo canone tyrannicidij licentiam. Atqui eum canonem Anonymus tuus, tuæ sectæ homo, laudat. Cui accedam, cui accredam? Quasi verò non sat fecerit Concilium, dum Ioannis Parui articulum, quem ille condiderat in Ioannis Burgundi gratiam, qui Ludouicum Aurelianensem specie tyranni curarat occidi*, tamquam hæreticum, scandalosum, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, periuria vias dantem, reprobat & condemnat. *Verè non satisfecit Caluinianis fratribus, quorum in Reges & Principes furor nullis lupatis refrænari potuit. Disces hac in re maiorum*

iorum facta, Ministrorum scita capite XVII. *in Syllabo malæ tuæ fidei, pro* Dissertatione *meâ* de Fide hæreticis seruandâ.

Tuam fidem, Capelle! Quâ fide Concilij Constantiensis decretum tractas, eadem fide Generalis Aquauiuæ prohibitionem de tyrannicidio refers. Cùm verba calumniari non potes, ad mentem penetras, & eam Caluiniano tuo fumo inficis. Quidquid Generalis noster eâ in re scripsit, sincerissimâ id fide, mente innocentissimâ fecit, secutus in hoc & Senatus Parisiensis *& Sorbonæ mentem ac fidem. Quamquam iam antè Societas, quàm de Marianæ sententiâ in Parlamento Parisiensi disquireretur, quid de tyrannicidio senserit, doctissimorum virorum scriptis esset testata. Atque hoc ipso in loco, vbi malæ fidei reum agere contendis Ioannem Argentum Societatis* IESV *apud Sauromatas Visitatorem, execrando te perfidiæ sacrilegio inuoluis. Scripserat Argentus Apologetici sui capite* X. Eamdem doctrinam, quam

 impro-

improbarat Societas, Parlamentum improbauit. *Quid hic displicet?* Nempe, *inquis*, Generalis sui decretũ refert, sed sine die & Consule, vt persuadeat nihil aliud à Senatu Parisiensi factum, quàm quod à Societate iam factum fuerat. At ex ipsis Iesuitis aduersus Anti-Cotonem Mussiponte scribentibus pag. 101. & 103. constat, hoc Societatis decretum datum An. D. 1610. Iul. 6. cùm Senatus Parisiensis & Sorbona parricidialem Marianæ doctrinam iam ter damnassent: primò quidem in genere Maij 27. & Iunij 4. dein nominatim damnato Marianâ Iunij 10. *Dixistin' satis? prompsisti tela omnia? vide nunc quo perfidiæ toxico ea venenata sint: scripserat Argentus:* Vt vna doctrina sit vnius Ordinis propria, necesse est, vt illam vel vniuersè omnes illius Ordinis Doctores profiteantur, vel profiteri ab Ordinis Præside iubean-

Argentus Apolog. cap. 10.

iubeantur. *At neutrum in ſententiâ tyrannicidij, quæ Societati calumnioſè adſcribitur, factum: immò contrarium potiùs ab eadem aſſertum. Et prius quidem membrum, videlicet Ordinis noſtri Doctores contrariam Marianæ de tyrannicidio ſententiam adſtruxiſſe, probat grauiſſimorum Patrum auctoritatibus, Toleti, Bellarmini, Salmeronis, Azorij, Gregorij de Valentiâ, Molinæ, Gretzeri, Leſſij, Cottoni, Richeomi, Serarij, Emanuelis Sà, Delrio, qui omnes ante annum* 1610. *ſcripta ſua edideraut; atque ad eos reſpiciens Argentus noſter, veriſſimè affirmauit,* eamdem doctrinam, quam improbarat Societas, Parlamentum improbauiſſe. *Pòſt Generalis noſter Aquauiua, decretum quoque ſuum adiecit, vt duplici nomine, quæ Societatis eſſet ſententia, appareret. Intelligis nunc, Capelle, quàm aliter genuinum Argenti argentum à tuo ſubærato tinniat.*

Iam Dedicatoriam tuam expediueram,

 cùm

cùm ecce Sedano accipio Gallicam tuam Instructionem, quam Christianam inscribis contra P. Cottonum nostrum. Inspicio, & primo ictu oculi statim fraudem, statim malam fidem inuenio. Attexam hîc vnam in antecessum, dum ipse tibi Cottonus plenâ manu satisfaciat.

Tuam fidem igitur Capelle, Capelle tuam fidem! Quid terram cælo, quid inferni alastores cæli Angelis misces? Nempe vti contra Cottonum nostrum adstrueres, non inuocandos bonos Angelos, hunc Augustini locum è libro X. *Confessionum cap.* XLII. *adducis:*

Capell. l. 1. cap. 13. Instruct. Christ pag. 105.

Quem inuenirem, qui me reconciliaret tibi? An eundum mihi fuit ad Angelos? Quâ prece? quibus sacramentis? Multi conantes ad te redire, neque per seipsos valentes, sicut audio, tentauerunt hæc, & inciderunt in desiderium curiosarum visionum, & digni habiti sunt illusionibus. *Tuam fidem, tuam fidem, Capelle! putásne seriò de bonis*

Ange-

Angelis hic Augustinum agere? Audi quid subiungat: Elati enim te quęrebant doctrinæ fastu, exerentes potiùs quàm tundentes pectora, & adduxerunt sibi per similitudinem cordis sui conspirantes & socias superbiæ suæ potestates aëris huius, à quibus per potentias magicas deciperentur, quærentes mediatorem per quem purgarentur, & non erat. Diabolus enim erat transfigurans se in Angelum lucis. *Nempe alludit Augustinus ad Theurgorum, Magorum & Incantatorum opiniones, qui persuadebant hominibus, neminem ad Deum posse tendere, nisi antè spiritui alicui maligno supplicauerit. De quibus Apostolus ad Colossenses* 11. *Irenæus, Arnobius, ad quem quandoque de his pluribus.*

Ephes. 2, 2.

Vide nunc, Capelle, quis te angelus gubernet? mendacij vtique spiritus non veritatis. O fortem, ô robustam Capellianam fidem, quæ angelum tenebrarum in lucis Angelum transf-

transformat! Fuere hactenus Topici hæreticorum, argumentari à baculo ad angulum; *nunc Sedanenses Philosophi de nouo Topicorum emblemate glorientur*, argumentari à dæmone ad Angelum.

Peruidésne, Capelle, peruersam tuam fidem? Dic, sodes, serióne expetis ab Augustino edoceri? Eum audi in illud Iobi v. *scribentem*: Inuoca si quis tibi respondeat. Illis enim, *inquit*, respondetur, qui mundi sunt coram Deo. Etenim stultum perimit ira. Indignatio quâ quisque angitur, tamquam iniquè sibi aliquid acciderit: dum non cogitat vsque adeò se immundum esse coram Deo, vt INVOCANTI non ANGELI respondere, aut se demonstrare dignati sint. Qui enim hoc non cogitat, stultus est, & irâ irrationabili interimitur. Aut idcircò Angelos non audire, non videre potest stultus, qui irâ interemptus est. *Idem in caput* XIX. *in illud*: Miseremini mei:

August. in cap. 5. Iob.

Idē in c. 19 Iob.

mei: Angelos videtur POSTVLARE, vt pro eo deprecentur, aut certè Sanctos, vt pro pœnitente orent.

Atque huius Angelici obsequij rationem reddit Augustinus epistolâ 120. *de Gratiâ noui Testamenti*: Quod ait, Annuntiabitur Domino generatio ventura, non sic accipiendum est, tamquam nescienti aliquid annuntietur vt sciat, sed sicut annuntiant Angeli non solùm nobis beneficia Dei, verùm etiam illi preces nostras. Nam scriptum est, vbi Angelus hominibus dicit: Ego obtuli memoriam orationis vestræ, *&c.* non vt tunc Deus nouerit quid velimus, vel quo indigeamus: sed quia necesse habet rationalis creatura, obtemperans Deo, temporales caussas ad æternam veritatem referre, siue petendo quid erga se fiat, siue consulendo quod faciat; qui pius mentis affectus est, vt ipsa construatur,

Augustin. epist. 120. cap. 29.

tur, non vt Deus inſtruatur.

Quod Angelos inuocandi inſtitutum non vnius Auguſtini, ſed totius antiquitatis fuit. Nónne Apoſtolus Timotheum obteſtatur in

1. Tim. 5. conſpectu Dei, & Chriſti Ieſu, & electorum eius Angelorum? *quæ hæc Angelorum obteſtatio?* Οἱ δ' Ἄγγελοι, ὡς βοηθοὶ τῶν ὁμοδούλων, καὶ πιστοὶ μάρτυρες τῆς ἀληθείας παραλαμβάνονται. Angeli verò tamquam conſeruorum adiutores, fideleſque veritatis teſtes adhibentur, *inquit D. Baſilius.*

Baſil. de Spiritu S. cap. 13.

Origenes Hom. 1. in Ezech. Veni Angele, SVSCIPE ſermone conuerſum ab errore priſtino, à doctrinâ dæmoniorum, ab iniquitate in altum loquente: & ſuſcipiens eum quaſi medicus bonus CONFOVE atque INSTITVE: paruulus eſt, hodie naſcitur ſenex repueraſcens: & SVSCIPE tribuens ei baptiſmum ſecundæ regenerationis, & ADVOCA tibi alios ſocios miniſterij tui,

vt

AA

vt cuncti pariter eos qui aliquando decepti ſunt, erudiatis ad fidem.

Hilarius in Pſalmum CXXIX. INTERCESSIONE ANGELORVM non natura Dei indiget, ſed infirmitas noſtra. Miſſi enim ſunt propter eos, qui hereditabunt ſalutem, Deo nihil ex his quæ agimus ignorante; ſed infirmitate noſtrâ ad rogandum & promerendum, ſpiritualis interceſſionis miniſterio indigente.

Baſilius libro de verâ Virginitate: Παρθένος Α'ΙΔΕΣΤΗ'ΣΕΤΑΙ τὸν παρεστῶτα φύλακα Ἄγγελον. Virgo adſtantem ſibi cuſtodem Angelum REVEREBITVR.

Ambroſius in caput XV. *Lucæ* : Hoc quoque proficit ad incentiua probitatis, ſi vnuſquiſque conuerſionem ſuam gratam fore credat cœtibus Angelorum; quorũ aut affectare PATROCINIVM, aut vereri debet offenſam.

Hieronymus epiſt. XXVII. *ad Euſtoch*. *c*. I.

Teſtor

Testor Iesum & Sanctos eius, ipsumque proprium Angelum, qui custos fuit & comes admirabilis feminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientium loqui.

Victor Uticensis lib. 3. de Persecutione VVandalicâ: Adestote Angeli Dei mei, qui numquam deestis, constituti in ministerio vestro propter eos qui hereditatem capessuri sunt æternæ salutis, & videte Africam totam dudum tantarum Ecclesiarum cuneis fultam, nunc ab omnibus desolatam, tantis ordinibus sacerdotum ornatam, modò sedentem viduam & abiectam, *&c.*

Leo Sermone V. *de Epiphaniâ*: Confirmate amicitias cum sanctis ANGELIS, & Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribusque sociamini. horum diuitias concupiscite, & per bonam æmulationẽ IPSORVM ambite suffragia.

Habes

Habes hîc Angelorum obteſtationes, inuocationes, reuerentiam, patrocinia. Quid poſt hæc tergiuerſaberis?

Nec ſat tibi fuit Angelis in Auguſtino, & Auguſtino in Angelis iniuriam facere, niſi etiam Sanctis aliis omnibus genuinum infigeres. Negas Sanctos ex Auguſtini doctrinâ inuocandos. Inſtitut. pag. 106.

Quid igitur ſibi vult Auguſtinus libro VII. *contra Donatiſtas capite* I. Et beatus Cyprianus quidem iam corpore quod corrumpitur non aggrauante animam, nec deprimente terrenâ inhabitatione ſenſum multa cogitantem, ſereniùs perſpicit veritatem, quam meruit adipiſci per charitatem. ADIVVET ITAQVE NOS ORATIONIBVS SVIS, in iſtius carnis mortalitate, tamquam in caliginosâ nube laborantes, vt donante Domino, quantum poſſumus, bona eius imitemur.

**** *Quid*

Quid libro de Curâ pro mortuis cap. IV. *agit?* Non video quod ſit adiumentum mortuorum, prouiſus ſepeliendis corporibus apud memoriam Sanctorum locus, niſi ad hoc, vt dum recolunt vbi ſint repoſita eorum, quos diligunt, corpora, eiſdem Sanctis illos tamquam PATRONIS ſuſceptos apud Dominum adiuuandos ORANDO COMMENDENT.

Quid libro XX. *contra Fauſtum capite* XXI. *in Eccleſiâ Catholicâ fieri commemorat?* Populus Chriſtianus memorias Martyrum RELIGIOSA ſolemnitate concelebrat, & ad excitandam IMITATIONEM, & vt MERITIS eorum conſocietur, atque ORATIONIBVS adiuuetur: ita tamen vt nulli Martyrum, ſed ipſi Deo Martyrum ſacrificemus; quamuis in memorias Martyrum conſtituamus ALTARIA.

Quid idem Tract. LXXXIV. *in Ioannem?*

nem? Ideò quippe ad ipſam menſam non ſic eos (*Martyres*) commemoramus, quemadmodum alios qui in pace requieſcunt, vt etiam pro eis oremus, ſed magis vt IPSI PRO NOBIS ORENT.

Quid rurſus Sermone XVII. *de Verbis Apoſtoli*? Habet Eccleſiaſtica diſciplina, quod fideles nouerunt, cùm Martyres eo loco recitant ad altare Dei, vbi non pro ipſis oretur, pro ceteris autem defunctis oretur. Iniuria eſt enim pro Martyre orare, CVIVS nos debemus ORATIONIBVS COMMENDARI.

Vbi, Capelle, apud vos altaria Martyrum, ſuper quæ Deo Martyrum ſacrificetis? Nihil tale apud vos reperire eſt. Vbi apud Eccleſias Catholicas Sanctorum memorias inſtructas altaribus ex vſu veteris Eccleſiæ & Auguſtini doctrinâ reperiſtis, ea nefando crimine & ſuſtuliſtis, & inaudito

ſacrilegio profanaſtis. Et tamen de Auguſtini doctrinâ, apud quem omnia contraria reperis, gloriari audes?

Sedanum, Sedanum, iuuentus erronea, quæ amas hoc auſpice in MALÆ FIDEI *fano inaugurari. Si tela* MALÆ FIDEI *ſucco imbuta torquere deſideratis; ſi à dæmone ad Angelum, ab inferno ad cælum argumentari geſtitis,*

Diſcite ab hirſuto iaculum torquere Capellâ.

IN-

INDEX SYLLABORVM ET CAPITVM.

HERIBERTI ROS-VVEYDI *Syllabus malæ fidei Capellianæ, excerptus ex Jacobi Capelli mēdaci Assertione bonæ fidei, pro Anti-Capello suo.*

PRÆFATIO.

CAPVT I.

**** 3 bi

CAPVT II.

CAPVT III.

CAPVT IV.

CAPVT V.

notus.

Sylla-

ctionem

dorus

CAPVT VIII.

CAPVT IX.

CAPVT X.

CAPVT XI.

CAPVT XII.

CAPVT XIII.

CAPVT XIV.

CAPVT XV.

CAPVT XVI.

Cal-

CAPVT XVII.

CAPVT XVIII.

HERI-

HERIBERTI ROS-VVEYDI
E SOCIETATE IESV
SYLLABVS
MALÆ FIDEI
EXCERPTVS
ex IACOBI CAPELLI mendaci Assertione
BONAE FIDEI
ET
Fictis Artibus Romanæ Sedis.

PRÆFATIO.

Mala fides Capelli in Casaubonum, Casauboni filium, Strachanum, Frontonem Ducæum. Sincerum Casauboni de Plessæi, de Molinæi libris iudicium. Quis Casauboni sensus fuerit de Eucharistiâ ex veterum Patrum scriptis.

QVOCVMQVE oculos flecto, quocumque me verto, in Capelli *Assertione Bonæ fidei*, in *Artibus Romanæ Sedis*, vbique vnguis, vbique leo, vbique

cauda, vbique vulpes, vbique artes Caluinisticæ, vbique mala Capelli fides apparet. Ne auspicari quidem à bonâ fide potest. Ita cæcus contradicendi libidine fertur. Cùm floridiùs rem aliquam pertracto, cum SS. Patrum loca ad veritatis assertionem adnumero, ad Bonæ fidei stateram appendo, ad diuerticula me ire queritur. Quia igitur breuitatem amat; nec numeratò verba, aut suis singula momentis appensa dari flagitat, age, pareamus homini luscitioso, meridianum Solem non ferenti. Ne titulum quidem libri mei *Anti-Capellum* irretortis oculis adspicere potuit. Queritur non rectè *Anti-Capellum* inscriptum, quòd ne vigesimam quidem partem Vindiciarum eius attigerim. O cæcum hominem! qui non perlegit quod sequebatur, *Siue Explosio næniarum Iacobi Capelli, quas funeri Isaaci Casauboni ad Legem* XII. *Tabularum in Vindiciis suis accinuit*. Claráne hæc satis? Cùm Eudæmon noster, cùm Bulengerus aduiuerent, quos reliqua Vindiciarum

ciarum earum pars petebat, cur ego me ſupponerem ipſis fortaſſe inuitis? Non egreſſus ſum ſcamma meum, quo mecum concluſus tenebatur, quod nobis circumdederamus. Ita legitimum gladiatorem decet. Pergamus.

IN Præfatione meâ oſtenderam,

Primò, Societatem IESV non eſſe legum ferendarum cupidam, ſed potiùs Caluinianam ſcholam.

Secundò, Caſaubonum, non Ros-vveydum, legem Talionis fixiſſe.

Tertiò, Falsò aſſerere Capellum, ſe libro meo *De fide hæreticis ſeruandâ* reſpondiſſe, cuius vix vnum caput attigerat.

Quartò, Reuerà Caſaubonum Fidei Catholicæ Romanæ fuiſſe proximum, eiuſque profeſſionem ſe editurum ſpopondiſſe.

Quintò, Eumdem Georgio Strachano Scoto, Mathematico, curam dediſſe vt filium ad Catholicam Religionem informaret.

Quid ad hæc Capellus? Vetera ſua repetit, vix noui quidquam adfert, quod momentum ferat. Vbique dolo malo malam fidem miſcet.

Primò, Malâ fide agit, cùm ad Thua- Pag. 12.

num, tamquam fidum historicum nos ablegat, qui in tam multis notatus est partium studio laborasse. Si quid initio ad aduentum nostrorum Parisiis turbarum fuit, euenit hoc, quòd Societas nondum nota esset: quam magnus ille Henricus ideò se tantùm aliquando odisse dixit & ingemuit, quia non nouerat.

Pag. 13. Secundò, Malâ fide agit, cùm Dordracenam Synodum, de quâ querebantur Remonstrantes *sibi leges contra fas præscribi*, vocat *sanctissimam, maximeq́ legitimam*, de cuius Nullitate, Præuaricationibus, Ineptiis, & Cassâ sententiâ iam iidem Remonstrantes libros edidêre.

Pag. 18. 19 Tertiò, Malâ fide agit, cùm ea quæ de Casauboni in Religionem Catholicam inclinatione scripsi, in dubium reuocat; cùm Strachano crimen falsi impingit; cùm Casauboni filium vult parentis mentem non percepisse. Quæ omnia & singula, pluraque huc spectantia, nunc apertiùs in lucem producam testatissimis filij tabulis, qui per R.P. Cuissottũ à me rogatus de quatuor his punctis: Primò, de Strachano; Secundò, de Plessæi libro; Tertiò, de Molinæi scriptis; Quartò, de patris ad Catholicam fidem inclinatione; hæc ad eumdem perscripsit.

Pour

Pour la premiere assertion, il est tres-vray que i'ay dit à plusieurs, & comme ie crois encor au R. P. Fronton, que feu mon pere auoit dit à Monsieur Strachan, qu'estant sur le poinct d'embrasser la Foy Catholique, il y auoit vne chose qui luy donnoit de l'ennuy; c'est à sçauoir la crainte qu'il auoit que ne voudrois pas suyure: sur quoy il pria ledict sieur Strachan, auec lequel il me voyoit conuerser fort familierement, de tascher de me disposer à embrasser quand & luy la Foy Catholique. Je vous pourrois icy dire plusieurs choses de la disposition en laquelle il estoit lors de se faire Catholique, & des ruses dont les heretiques se seruirent pour l'en destourner; mais ie me contenteray pour le present de dire, que peu de temps apres il alla à Grigny, ou il auoit vne maison, à dessein d'y coucher par escript les causes pour lesquelles il pretendoit quitter son heresie, & il estoit là lors que le Roy deffunct fut tué. Epistola filij Casauboni.

Pour la seconde assertion, ie recognois qu'il est tres-vray que i'ay dit au susdit P. Fronton, que mon pere m'a souuent re-

de ſon liure, où il parle contre le tres-auguſte Sacrement de l'Autel, & veut perſuader que les Peres anciens ont eſté de ſon opinion touchant ce point, dés-lors qu'il commance de les faire entrer en lice, mon pere auoit mis à la marge en propres termes: Omittamus Patres; nam eorum auctoritate velle vti ad noſtram ſententiam confirmandam, eſt exquiſitiſſimo genere inſaniæ inſanire. *Recognoiſſez par cét eſchantillon quelles eſtoient ces notes marginaires.*

Reſte la quatrieſme, & en voicy ce que ie recognois auoir dit, & qui eſt tres-veritable. Vn iour comme du Moulin euſt tardé auec feu mon pere iuſques à plus de dix heures du ſoir, vn mien couſin & moy l'accompagnaſmes iuſques en ſon logis, où par les chemins il me dit que c'eſtoit faict de mon pere, que bien toſt nos aduerſaires triompheroient de luy, & en vn mot que bien toſt il ſeroit Papiſte, c'eſt ainſi qu'il en parloit. & adiouſta aprés: De l'humeur que ie le cognois craintifue & puſillanime, il pourra encores trainer quelque temps; mais pourtant

nous l'auons perdu : & pour moy si ie croyois ce qu'il croit, principalement de la Messe, dés demain i'y voudrois aller.

Quæ Latinè sic concipere possis.

Quod ad primam assertionem attinet, verissimum est, me pluribus, & quantum existimo, etiam R. P. Frontoni indicasse, patrem quondam meum M. Strachano dixisse, se, cùm iam in proximo esset vt Religionem Catholicam amplecteretur, vnâ maximè re cruciari, quòd videlicet vereretur, ne detrectarem eius sequi vestigia. Quare D. Strachanum, quicum familiariter versari me videbat, orabat, vti conaretur me ita instruere, vt vnà secum Fidem Catholicam amplecterer. Plura hîc narrare possem de patris proposito, quod animo versabat, vti Catholicæ sese insereret Ecclesiæ, & quibus artibus hæretici eum ab eo proposito auocare conabantur: quibus nunc supersedebo, hanc vnam tantùm rem proferens, patrem videlicet meum pauco pòst tempore se contulisse

Gri-

Grigniacum, vbi domum habebat, eo animo, vt ibidem ſcripto conſignaret cauſſas, ob quas nuntium hæreſi ſtatuerat remittere. Et quidem ibi tunc verſabatur, cùm Rex Henricus IV. occiſus fuit.

Quod ſecundam aſſertionem ſpectat, certiſſimum eſſe recognoſco, me P. Frontoni dixiſſe, quomodo parens me ſæpiùs longo temporis ſpatio in muſéo ſuo detinuerit, vti Patrum ſcripta percurreremus; mihi ob oculos ponens, quî horum doctrina contraria eſſet ei, quam ipſe aliàs me docuerat.

Veriſſimum quoque eſt, varia mihi loca Mornæi Pleſſæi falsò citata monſtraſſe; & è contrariò plura in libro Cardinalis, quæ omnia veriſſima inuenimus.

Quantum ad tertiam aſſertionem, ea veriſſima eſt, & de quâ indubiè memini me verba habuiſſe cũ prædicto P. Frontone: quod & ipſe Molinæus, ſi volet, teſtari poterit, qui librum pænè octo die-

 bus

bus in manibus habuit. Ignorare non poteſt ibi ſæpiùs ſe inſimulatum *aſinitatis*, *mendacij*, & *impudentiæ* (hi ſunt termini, qui marginibus adſcripti erant) & in ſecundâ editione correxit quædam his notis inſtructus: vti inter cetera, quòd in primâ editione malitioſè appellauerat glorioſum S. Cyprianum Anabaptiſtam.

Credo eum non tam effrontem futurum, vt negare audeat, quodam libri eius loco, in quo contra auguſtiſſimum Altaris Sacramentum agit, & perſuadere nititur, veteres Patres (quod ad articulum hunc attinet) ſuæ opinionis fuiſſe, ſtatim initio, vbi eos in certaminis circum inducit, patrem meum diſertiſſimis his terminis margini adſcripſiſſe: *Omittamus Patres; nam eorum auctoritate velle vti ad noſtram ſententiam confirmandam, eſt exquiſitiſsimo genere inſaniæ inſanire.* Ex hac teſſerâ præcidaneâ agnoſce, quales hæ notæ marginales fuerint.

Reliqua eſt quarta aſſertio, de quâ memini

memini me hoc dixiſſe, quod veriſſimum eſt. Cùm die quodam Molinæus cum patre quondã meo occupatus fuiſſet vſque ad decimam horam veſpertinam, ego cum quodam è cognatis meis eum domum deduxi. Quo ipſo tempore per viam mihi dixit, actum eſſe de patre meo, propediem aduerſarios de eo triumphaturos, & vno verbo, eum in breui Papiſtam futurum: eâ phraſi Molinæus vtebatur. addebat: Quia patris tui complexionem noui, quàm timidus ſit & puſillanimis, poſſet aliquanto tempore moras nectere; intereà tamen eum perdidimus: & quantum ad me attinet, ſi ego crederem quod ipſe credit, maximè de Miſsâ, cras eam adire & audire vellem.

Hactenus Fr. Auguſtinus Geneuẽſis, Cappucinus, Caſauboni filius. Quò ſe nunc recipiet homo perfidus? quâ fronte comparebit? Reſpondeat hæc in Sacris litteris non haberi, & euicerit. Nullius enim apud eum fides locum habet. Sed & Sacris litteris vim infert, dum operatoria Conſecrationis verba pro caſſis & hiſtoricis habet.

Quartò,

Quartò igitur malâ fide agit, cùm Frontoni nostro irascitur, quòd scripserit: *Ordo administrationis Sacramentorum à Caluino traditus omnia Liturgiarum verba pro magicis incantationibus habet, nec vllas Euangelistarum voces proferri sinit.* Verissimè Fronto ita scripsit; nec Capellus Frontonis mentem ignorat, sed calumniandi occasionem quærit, vt eiusdem de Casauboniana confessione fidem imminuat. Ex quibus, quæso, veterum Liturgiis, seu Græcæ seu Latinæ illæ sint, verba in Cœnâ vestrâ profertis? ex nullis profectò. Cuius, quæso, Euangelistæ formulâ in confectione & distributione huius Sacramenti vtimini? nullius omnino. Ecclesia Catholica in Sacris suis Matthæi verbis vtitur, ex capite eius XXVI. deprõptis: vos verò vtimini verbis ex Apostolo desumptis 1. ad Corinthios X. Nónne Caluinus libro IV. Instit. cap. XVII. §. 39. (quem locum Fronto noster citauerat) ita scribit: *Non hîc magicam aliquam incantationem imaginari nos decet, vt satis sit verba demurmurasse, quasi ab elementis exaudiantur?* Quò, quæso, hîc alludit Caluinus? nónne ad verba Matth. XXVI. quæ Iesus Christus ipse protulit, *Hoc est corpus meum*, quæ à Catholicis super hostiam pronuntiantur? Non sinit igitur Matthæi verba in huius Sacramenti consecratione pro-

pronuntiari Caluinus, & Pauli Apoſtoli verba præfert. Aliter tota antiquitas. Ambroſius lib. IV. de Sacramentis cap. IV. *Quomodo poteſt qui panis eſt, corpus eſſe Chriſti? Conſecratione. Conſecratio igitur quibus verbis eſt, & cuius ſermonibus?* DOMINI IESV. *Nam reliqua omnia quæ dicuntur, laudem Deo deferunt: Oratio præmittitur pro populo, pro Regibus, pro ceteris; vbi venitur vt conficiatur venerabile Sacramentum, iam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed vtitur ſermonibus* CHRISTI. Abeat nunc inuſtâ fronte calumniator, & Sole clariorem calumniam ſuam agnoſcat.

CAPVT I.

Capelli ſilentium ad grauiſſima ſibi Caſaubonoque obiecta. Mala fides in allegandâ Patrum ſententiâ.

ANTI-CAPELLI mei capite primo hęc demonſtraueram:

Primò, Præpoſterum Capelli in hæreticos potiùs quàm vetuſtos Patres patrocinium.

Secundò, Immeritò Andradium Luſitanum erroris argui.

Tertiò, Capelli paralogiſmum in cauſsâ Iobij, vnius ex antiquioribus Patribus.

Quartò,

Quartò, Craſſam Capelli & Caſauboni ignorantiam de Pelagij erroribus.

Quid ad hæc Capellus? Vel nihil reſpondit, vel malâ fide rem agit.

Pag. 21. Primò, Malâ fide agit, cùm vult me ſcripſiſſe *noſtrorum nominibus parcendum*. Ne cogitaui quidem, ſeu Patres, ſeu alij Catholici illi eſſent. Sed dixi, peruersè Caſaubonum egiſſe, quòd Patrum loca, quæ commodam interpretationem admittebant, in medium produceret, & Sacramentariorum nomina, qui tamen manifeſtè errabant, ſilentio premeret. Ecce mea verba: *In Caſaubono improbabam, eum Patribus, eum Catholicis (quo iure, quâ iniuriâ) nominatim errores putatitios exprobrare, Sacramentariorum verò nomina ſilentio tegere.*

Pag. 22. Secundò, Malâ fide agit, cùm Maldonatum noſtrum mihi obiicit, qui *Patrum ſententias aliquot nominatim congerit, quas tamen profitetur ſibi non probari*. Ita ſit ſanè. ſed falſaſne Patribus affingit? Ego oſtendi, Caſaubonum & falſas Patribus affinxiſſe ſententias, & eos temerè reprehendiſſe.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm negat Patres noſtros Gallos *ſcripto publico teſtatos*, quid de Marianæ ſententiâ cenſerent. Nónne hoc abundè Cottonus noſter, non alij præſtitêre? Nónne Gallus ille, qui Anti-Cottono

no respondit, Claudij Aquauiuæ, Generalis nostri Præpositi grauissimum decretum proposuit, quo sequior sententia de Tyrannis damnabatur?

Quartò, Malâ fide agit, cùm ait, *Zuinglium asserentem sine fide in Christum salutem esse posse, aliquot Patres in eâ sententiâ secutum.* Falsum hoc, cùm ostenderim Patres aliter sensisse.

CAPVT II.

Iterùm Capelli silentium ad obiecta. Malâ fide negat ostensum à me Iosephum Lucæ repugnare, prout quidem ab eo & Eusebio adducitur.

ANTI-CAPELLI mei capite secundo tria potissimùm probaueram.

Primò, Non minorem Capelli in Rosvveydum quàm Casauboni in Baronium calumniam esse.

Secundò, Pessimam Casauboni in citando Baronio fidem.

Tertiò, Peiorem vtriusque in Baronianâ mente percipiendâ fraudem & perfidiam.

Nihil ad hæc respondet Capellus, sed paucula hæc verba tantùm arrodit, quibus scrispéram: *Ego verò hoc circo me non inclusi,* *vt*

vt examinarem vel inter se compararem Lucæ ac Iosephi in Chronologico stadio decursum. Pag. 25. quod verissimum erat. *Immò*, inquit Capellus, *hic ipse circus est, quo se Baronius, quem propugnas, incluserat*.

Fallis, mi homo, & malâ fide agis: etsi enim Baronius isto se circo incluserat, quia tamen Casaubonus eâ in re cum Baronio conspirabat, nil fuit necesse hîc ea attingere, cùm mei tantùm instituti esset, Baronium eâ parte defendere & explicare, quâ eum impugnabat Casaubonus; quod & ego clarè his verbis professus sum, *maximè cùm Casaubonus pari cum Baronio decurreret orbitâ*. Sed tu spontè cæcus hæc præteris, & Hermam tibi quemdam in aëre fingis, cum quo depugnes. Quid? quòd eoipso capite rem ipsam pertractaui, ostendiq; Iosephum nullam Lucæ facem prælucere, vti quidem Eusebius & tu deducebatis. Quid facias his hominibus, qui etiam meridiano lucente Sole cæcutire amant? Non opus nunc ab vltimâ antiquitate aduocare Tiresias, non Harpastas; sat multi Capelli sponte cæci in oculos incurrunt.

CAPVT

CAPVT III.

Multiplex Capelli fraus de ſtatuâ Paneadis. Suiipſius teſtimonio conuincitur cubiculo Regio honorem exhiberi, etiam Rege abſente. Sanctorum ſudariјs, zonis, veſtibus olim cultus exhibitus.

ANTI-CAPELLI mei capite tertio hęc contra Capellum de ſtatuâ Chriſto ab Hæmorrhoüsâ poſitâ propugnaueram:

Primò, Rectiſſimè Nicænam II. Synodum, ſtatuâ Chriſti ab Hæmorrhoüsâ poſitâ, ad cultum imaginum vti.

Secundò, Statuam eam à Catholicâ feminâ dedicatam.

Tertiò, Veriſſimam Chriſti effigiem fuiſſe.

Quartò, Damaſcenum verè orthodoxum fuiſſe.

Nihil hîc ſolidi Dubitantius noſter adfert, nunc de ſtatuâ ipsâ cuius fuerit, nunc de eam erigente & dedicante ſemper dubitans. Et quamquam tandem concedit, & Chriſti eſſe potuiſſe, & ab Hæmorrhoüsâ fideli feminâ ſtatutam; negat tamẽ ſtatim coli poſſe, quod ſtatui, quod erigi poteſt. Adduxi

duxi CCCL. Patres Synodi Nicænæ II. qui vnanimi voce Sanctorum statuas & imagines coli posse censuerunt. Sed Capellus malâ fide agit,

Pag. 27. Primò, Dum opponit Synodum Francofurtensem & Parisiensem, quas vult contrà statuisse. Nam vel Synodi illæ suspectæ fidei sunt, quod iam fusè ab aliis monstratum, vel nihil tale statuerunt, quale pertendit aduersarius. Credamus lectissimæ Patrum coronæ, qui Nicææ conuenêre, & nihil à Scripturæ sensu abibimus.

Pag. 27. Secundò, Malâ fide agit, cùm ait, quod Eusebius adfert, spectare *non cultum*, sed *structuram statuarum*. Nónne mulieris figura cultum repræsentat, cùm Eusebius describit γυναικὸς ἐκτύπωμα χάλκεον ἐπὶ γόνυ κεκλιμένον, καὶ τεταμένας ἐπὶ τὸ πρόσθεν τὰς χερσίν; *mulieris effigiem æneam genibus flexis, & manibus instar supplicantis in anteriorem partem extensis?* Nónne ibidem ait Eusebius se vidisse imagines Christi, Petri, & Pauli, à maioribus pictas, *quòd eos* παρ' ἑαυτοῖς τῶν τιμᾶν εἰωθότων τὸν τρόπον, *apud se honore ad hunc modum afficere consueuerant?* Nónne ibidem scribit quòd maiores nostri θρόνον τοῦ Ἰακώβου σαφῶς τοῖς πᾶσιν ἐπιδείκνυνται, *Iacobi sedem palàm omnibus ostendebant*, atque ita solere sanctis viris tribuere ἀξιόχρεον σέβας, *debitam vene-*

Euseb. l. 7. cap. 14.

venerationem? Statuæ igitur erectæ in Sanctorum ſaltem cultum, quod Capellus diſſimulat. Sed & hanc ipſam, quæ Paneade erat, ſtatuam à Chriſtianis religiosè cultam mox audiet.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm ſcribit, *ſtatuarum cultum à Tertulliano, Clemente Alexandrino, & Minutio Felice improbatum.* Et cùm hæc ſcribat, nullum tamen adfert locum, cùm nullus extet in quo id agant. Pag. 27.

Quartò, Malâ fide agit, cùm ait, Sozomenum *ex coniecturâ vel famâ* didiciſſe, ſtatuam illam Paneadis à muliere Hæmorrhoüsâ ſtatutam. Cur enim non potiùs ex fidiſſimis hiſtoricis, qui tunc exſtabant; cur non ex ſtatuæ inſcriptione, prout in huiuſmodi rebus fieri amat; cur non ex certâ traditione id diſcere potuerit? Quidquid hiſtorici certâ fide ſcribunt, quidquid ſine vllâ dubitatione affirmant, id ad *coniecturam*, ad *famám* referre, hominis eſt effrontis, & communi iudicio abutentis. Pag. 29. Sozom. l. 5 cap. 22.

Nónne iam olim Epiphanius Sardinienſis Epiſcopus in conſeſſu CCCL. Patrum, qui Nicææ ad Synodum conuenerant, teſtatus eſt, quòd ἱστορία ἡ περὶ τὴν Αἱμοῤῥοοῦσαν ἐκ διαφόρων ἱστοριῶν μεμαρτυρημένη, *hiſtoria de Hæmorrhoüſâ ex diuerſis hiſtoriis teſtimonium habet;* & tu hîc *coniecturam* comminiſceris? Abi Nicæn. 2. Syn. Act. 6

ad capellas Sedanicas cum cõiectaneis tuis, his illas pasce, & semper macræ veritatis erunt. Nónne Nicephorus clarè dicit? *Statuam porrò istam à muliere illâ sanguinis profluuio laborante, ad Christi formam & habitum*, VERA CERTAQVE, *quæ ad nos peruenit, historia tradidit*. Quæ hîc famæ suspicio esse potest, quæ coniecturæ alea, cùm rem eam *vera certaq́; historia* prodiderit?

Nicephor. lib. 6. c. 15.

Pag. 31.

Quintò, Malâ fide agit, cùm negat Eusebium agere de Catholicis qui statuas primũ erexerunt, qui primùm iconicas Sanctorum imagines inuexerunt, eò quòd dicat eos id fecisse *ἀπαραλλάκτως ἐθνικῇ συνηθείᾳ, consuetudine prorsus Ethnicâ*. Omnino enim Catholici erant, etsi Ethnicam sequentes consuetudinem, quam iis natura dictabat, euergetis suis statuas erigerent. Clarè hęc deduxi, vt mirer te hic lemures sectari, & pectines solis quærere. Non agit Eusebius de deorum statuis, quas erigere idololatricum erat; sed de iis quæ euergetis & soteribus ponebantur. Cultum deorum statuis exhibitum detestamur, Sanctorum recipimus, vt in simili de Martyrũ Reliquiis argumentatur D. Hieronymus. *Illud*, inquit, *fiebat idolis, & idcircò detestandum est; hoc fit Martyribus, & idcircò recipiendum est*. Nimius cultus imaginibus præstitus, in idololatriã transiit. Chrysostomus:

Hieron. ad uersus. Vigilant. c. 3.

mus: Οὕτω εἰδωλολατρεία τῶν ἀνθρώπων εἰσῆλθεν ὑπὲρ μέτρον τιμωμένων, καὶ τῶν ζώντων, καὶ τῶν ἀποθανόντων. *Hoc pacto idolorum cultus aditum inuenit, cùm vltrà quàm oportet, viui ac defuncti nonnulli honorarentur.* Chrysost. Homil. 87. in cap. 27. Matth.

Sextò, Malâ fide agit, cùm duorum Patrum grauissimorum de Imperatorum statuis adoratis testimonia, ad vitiosum cultum vocat. Quasi Athanasius, quasi Basilius ignorauerint, quis vitiosus cultus esset. Honos & iniuria imaginis regiæ in Regem ipsum redũdat. Rursum hîc Basilium testem aduoco: Διὰ τῆς εἰκόνος ἡ ὕβρις ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν κτίσαντα. ὥσπερ γὰρ ὁ βασιλικὴν εἰκόνα καθυβρίσας, ὡς εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτήσας τὸν βασιλέα κρίνεται. *Per imaginem iniuria in creatorem redundat. Quemadmodum quisquis regiam imaginem adspersit contumeliis, perinde peragitur reus, ac si in Regẽ ipsum fuisset contumeliosus, & improbè egisset.* De honore imaginis Ambrosius: *Qui coronat imaginem Imperatoris, vtique illum honorat, cuius imaginem coronauit: & qui statuam contempserit Imperatoris, Imperatori vtique, cuius statuam consputauerit, fecisse videtur iniuriam.* Darem hîc de Imperatorum labratis publicè adoratis sine vllo Christianæ fraternitatis scrupulo, nisi aduersarium breuitate scirem gaudere. Pag. 33. Basil. in c. 13. Isaiæ. Ambros. in Psal. 118. serm. 10.

Septimò, Malâ fide agit, cùm negat cuiuis ho- Pag. 32.

homini, quà Dei imagini, honorem, qui Dei statuæ defertur, exhiberi posse. Audiat Cyrillum: Πάντα καλὰ τὰ δημιουργήματα, ἀλλὰ τούτων οὐδὲν εἰκὼν Θεοῦ, μόνος δὲ ἄνθρωπος. Ἥλιος προστάγματι μόνῳ, ἄνθρωπος δὲ χερσὶ θείαις ἐπλάσθη. Εἰκὼν ξυλίνη ἐπιγαίου βασιλέως τιμᾶται, πόσῳ γε μᾶλλον εἰκὼν λογικὴ Θεοῦ; *Omnia quidem bona opificia, sed nullum imago Dei; solus tantùm homo. Sol mandato tantùm, homo verò manibus diuinis formatus est. Imago lignea terreni Regis honoratur, quantò magis rationalis imago Dei?*

Cyril. Catech. 12. Illumin.

Augustinus etiamnum presbyter epistolam scripsit ad Maximinum Episcopum Donatistam, eumque vocauit *honorabilem, non*, inquit, *vt honorarem episcopatum tuum (mihi enim episcopus non es) sed ex eâ regulâ, quâ noui te esse hominem, & noui hominem ad imaginem Dei & similitudinem factum, & in honore positum ipso ordine & iure naturæ.*

Aug. epistol. 203. ad Maximinum Episcopum Donatist.

Mirus hæreticorum genius. Magdeburgenses admittebant, hominem, vt Dei imago est, honorari posse; negabant autem eum honorem pictæ imagini: nunc contrà Capellus, ex eo quòd asserimus pictas Dei imagines colendas, etiam viuas coli vult. Ita fiat Magdeburgensibus suffragatoribus, quibus faciliùs quàm toti antiquitati credet criticaster noster.

Cent. 8. cap. 9.

Octauò,

Octauò, Malâ fide agit, cùm dissimulat quæ de statuæ huius cultu ex Nicephoro produxi, contentus scribere, *id non dicere Eusebium à quoquam factitatum*. Non dixerit Eusebius: at non negauit. Disertè dicit Nicephorus: *Statuam Christi Christiani tum in Diaconicum Ecclesiâ transtulerunt, & honoratiore loco positam, cultu conuenienti prosecuti sunt. Locum namque eum libenter frequentantes, & imaginem ipsam inspectantes, desiderium suum & amorem erga statuæ ipsius archetypum primariumque exemplar declararunt.* Pag. 32. Nicephor. lib. 10. c. 30

Nonò, Malâ fide agit, cùm ait Nicephorum non ausum dicere inscriptionis verba, quæ statuæ huic erant inscripta. Quæ hîc, quæso, timoris caussa erat? Dicit: *Litteræ apparentes rem ipsam certò declararunt.* Quid opus inscriptionis verbis ad huius rei notitiam? Nullúmne alibi sepultum certò asserere possum, nisi Epitaphij verba producam? Quæ hæc dementia? Pag. 34.

Decimò, Malâ fide agit, cùm dissimulat quid in Britannicâ aulâ fiat, dum quis sedem regiam, etiamsi ille procul absit, prætergreditur. Quod narraui, ex hæreticorum ore habui, qui sedi regiæ reuerentiam exhibuere. Et meritò quidem Regiæ maiestati is honos præstatur. Si non præstitisti, actionem in te habent Scoti satellites, qui officij Pag. 32.

quemque monere solent. Sed hominem refractarium suis ipsius verbis conuincamus: Pag. 32. *Scio*, inquit, *quoddam in aulâ Britannicâ cubiculum esse, quod quisquis ingreditur, caput retegit, etiamsi neminem videat.* Retinete hominem in cubiculo, ô bipenniferi Scoti, donec ab homine hoc extero confessionem exprimatis honoris præstiti, qui Regibus debitus. Dic, amabo, capútne retexisti, Capelle? Omnino opinor: sed cui, quæso (cùm nemo adesset) sedíne, an parietibus? Iam intelligis, credo, Regi absenti præstari, quod sedi, quod parietibus exhibetur, sine vllo idololatriæ periculo. Hoc præsta imaginibus, statuis, & Sanctos ipsos venerari censeberis.

Pag. 35. Vndecimò, Malâ fide agit, cùm ait ex Asterio, Eusebij, Sozomeni, & Nicephori narrationem in falsi suspicionem vocari, quòd ille dicat statuam illam à Maximino sublatam, hi verò à Iuliano. Quasi verò non potuerit statua illa ad breue tempus Maximini tempore tolli, & in alium locum transferri, & inde Constantini Imp. restitui, rursúsque à Iuliano apostatâ tolli. Nec enim dicit Asterius, statuam eam à Maximino *abolitam*, vt tu vertis, sed *ἀνείλετο τῆς πολίχνης τὸ χαλκὸν*, *æneam statuam ab oppidulo sustulit*; quod non abolitione, sed translatione fieri

potuit.

potuit. Ita etiam cùm Iulianus ſtatuam eam deieciſſet, non tamen omnino interiit, ſed ab Orthodoxis in honeſtiorem locum tranſlata eſt. Nicephor. lib.10.c.30

Duodecimò, Malâ fide agit, cùm negat ſtatuam hanc *habuiſſe vllum ſtylobatam*, cui dici poſſit inſculpta fuiſſe aliqua inſcriptio. Nónne clarè Euſebius ipſi στήλην ſeu baſim tribuit, cùm ait: Οὗ παρὰ ποσὶν τοῖς ἐπὶ τῆς στήλης αὐτῆς ξένον τι βοτάνης εἶδος φύειν. *ad cuius pedes in ipsâ baſi peregrinam quamdam & inuſitatam herbæ ſpeciem naſci.* Idem affirmat Nicephorus. Sic etiam aiunt ſtatuam mulieris collocatã ἐφ' ὑψηλοῦ λίθου, *ſuper editum lapidem.* Pag.34. Euſeb. l. 7. cap.14. Nicephor. lib.6. c.15.

Decimotertiò, Malâ fide agit, cùm ait Nicephorum ſcribere ſtatuam hanc *magnâ ſui parte* terræ fuiſſe infixam ac velut immerſam. Splendidiſſimum hoc mendacium eſt; tantùm enim dicit, *imbres ex locis ſuperioribus limum ſecum trahentes ſtatuæ ipſi aggeſſiſſe.* Fuerit igitur terræ aliquantulum baſi aggeſtum: eâ effoſsâ litteræ apparuerunt. Pag.34. Nicephor. lib.10.c.30

Decimoquartò, Malâ fide agit, cùm quod ego ex Actis Apoſtolorum produxi de ſudario & ſemicinctio D. Pauli, pro Diuæ Aſpricollis ſtatuâ (quòd tam per lignum & lapidem Deus miracula patrare poſſit, quàm per linteum & corium) ad cultum trahit. Non ego tunc de hoc ex iſto quidem Pag.33. Actor.9.

loco agebam. Quamquam nullum mihi est dubium, quin fideles & ea in veneratione habuerint, cùm videamus ab omni antiquitate hisce talibus, vti sudariis, zonis, Sanctorum vestibus, cultum exhibitum.

Nónne sudarium, cui Christus formam suam impressit, quodq; ad Abagarum Edessenorum Regem misit, quæque icon ἀχειροποίητος dicitur, à *populo adorabatur*, vti testatur Leo Imperator? Nónne apud Græcos dies XVI. Augusti eidem sacer est, quo Edessâ sudarium hoc Constantinopolim est translatum?

Syn. Nicæ. 2. act. 5.

Menæa 16. Aug.

Nónne sudarium, quo caput Christi in sepulcro obuolutum fuit, tempore Mauuiæ Saracenorum Regis, *totus populus summâ veneratione salutabat & osculabatur?*

Beda de Locis sanct. cap. 5.

Nónne tunica Domini inconsutilis in ciuitate Galatheæ, in ecclesiâ quæ Ad sanctos Archangelos vocitatur, religiosè culta est, dum *arca*, cui includebatur, *à deuotis atque fidelibus cum summâ diligentiâ adoratur?*

Greg. Tur. de gl. Mart. cap. 8.

Nónne Deiparæ vesti cultus exhibitus, *cùm ea in supplicatione circumlata est*, ad impetrandam solutionem obsidionis, quâ Constantinopolis arctissimè cingebatur?

Cedren. in Mich. & Theoph.

Nónne cùm primùm Deiparæ vestis Constantinopolim à Galbâ & Candido geminis patriciis allata est, Imperator gaudio affectus,

Menæa 2. Iulij. Nicephor. lib. 15. c. 24

affectus, *eam osculatus & complexus est*, temploque in ipsis Blachernis excitato, arcam ibidem reposuit, custodem vrbis & omnium morborum panaceam & salutis officinam? Nónne 11. Iulij solemnis huic rei dies agitur?

Nónne Arcadius Theodosij magni filius, in veneratione sanctissimæ Dei matris zonam habuit, cùm eam Ierosolymis Constantinopolim delatam, in splẽdido scrinio, quod sanctam appellauit arculam, reposuit? Menæa 31. Aug.

Nónne eamdem Leo Imperator, postquam Zoë coniux eius eâ applicitâ sanitatem recuperarat, venerabundus exosculatus est? Nónne eamdem Germanus Patriarcha & Euthymius panegyri celebrarunt? *Hodie*, inquit Euthymius, *proponatur, honoretur, & adoretur zona, quæ diuinâ virtute cælos superat, & resplendet plusquam radij solares.* Ibid.

Nónne Pulcheria Augusta Dei Matri templum condidit, in quâ sepulcrales eiusdem fascias reposuit? Nicephor. lib. 15. c. 24

Sanctorum sudaria, zonas, vestes, fascias, splendidis thecis recondere, in templis ponere, in Litaniis circumgestare; ea salutare, osculari, adorare; nónne hæc omnia cultum religiosum loquuntur? Ne dubita igitur, quin D. Pauli sudariis & semicinctiis idem cultus exhibitus fuerit, vel certè exhiberi potuerit.

CA-

CAPVT IV.

Capelli bona fides, errores suos silentio agnoscentis. Mala eius in Epiphanio fides. Mysterium Iudaicum in eodem explicatum.

ANTI-CAPELLI mei capite IV. septem Casauboni errores notaueram, quos ille Baronium impugnando commiserat, quos omnes intactos reliquerat Capellus, solo septimo leuiter perstricto. Sed errores eius conuici, & mendacia detexi.

Primò, quòd asserit Epiphanium, vbi de vinosis fontibus agit, à Casaubono insimulari *credulitatis*; cum contrà iret Casaubonus, & eum *certâ fide* ea retulisse in litteras affirmaret.

Secundò, Quòd quæ *certâ fide* scribit Epiphanius, ea per vnum *fortè* in dubium reuocat.

Tertiò, Quòd scribit, Epiphanium variis locis Acta varia Pilati laudare, quod falsissimum est.

Quid ad hæc Capellus? Hîc bonam fidem eius agnosce: omnia bonâ fide præterit, & priori suæ malæ fidei ipso silentio testimonium dicit. Ne tamen omnino obmutesceret, varias digressiones ex Epiphanio adfert, partim historicas partim criticas, vt Hebraismum

ſmum ſuum oſtẽtaret; parum memor, quòd initio libri ſui ſcripſerit, omnes digreſſiones moleſtas ſibi eſſe. Quare eas inſuper habeo. Laudo tamen ſtudium, faueoque optimo Patri, quòd textus eius multis locis valdè corruptus, vel veterum librorum ſubſidio, vel ingenij dexteritate priſtino nitori reſtituatur. Quâ in re verſatur nunc Dionyſius noſter Petauius, cuius Epiphanium omnes auidè exſpectamus.

Sed potuítne ſibi temperare ſpiritus erroneus, vt nullam hîc malam fidem miſceret? Quî poſſet, totus ex perfidiâ conflatus? Vt Epiphanij igitur fidem de fontibus ſextâ Ianuarij, in memoriam aquæ conuerſæ in vinum in nuptiis Canæ Galilææ, vino fluentibus, imminuat; eumque pluſculum famæ, quàm oportuit, dediſſe fallaciter oſtendat: fingit ſibi Epiphaniũ credidiſſe iis, quæ tum Ioſephus Iudæus Comes, tum alius legiſperitus ei narrauerant de ſolemni Iudæorum more, quo moribundis ab iis inſuſurrabatur, *Crede in IeſumChriſtum.* Atqui Epiphanius re ſimpliciter narratâ, fidem ſuſtinet, & rem in medio relinquit. Hęc enim ſubdit: Ἀλλὰ ταῦτά μοι περὶ τούτων, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ἐνταῦτά μοι ἐξ ἀληθινῆς ἀκοῆς παρακείσθω. *Verùm hæc mihi de his & circa hunc ſermonem hoc loco, velut quæ reuerà audiui, appoſita ſint.* Epiphan. Hæreſ. 30.

Quam-

Quamquam nec omnino absonum; peritiores Iudæos verè Christo, etsi plerumque occultè, adhæsisse, qui moribundis ea verba ingeminare potuerint; cùm legamus Actorum XIX. v. 13. & 14. filios Sceuæ Iudæi Principis Sacerdotũ super energumenos IESVM inuocasse; & Actor. XXI. v. 20. dicatur μυριάδες Iudæorum ad Christum conuersę, qui tamen omnes æmulatores erant legis. Non mirum, Tiberiade in gazophylacio Iudæorum Matthæi Ioannisque Euangelia, item Actus Apostolorum Hebraicè sub sigillo, etsi inter apocrypha, seruata esse, referente eodem Epiphanio? Epiphan. Hær. 30.

Quòd si lectionem, quam ex interpretatione Cornarij citas, ratam habes: *Relictus velut moriturus à cognatis suis Iudæis*, τὸ παρ' αὐτοῖς ἀεὶ μυστηριωδῶς γινόμενον, *quod mysticè semper ab his fieri solet, id ab his audiuit*; posset alicui suspicio esse, mysterium hoc non referri ad ritum, quo Christus moribundis ingeminabatur; sed ad ritum Nazaræorum, qui moribundis adesse non poterant, vt habetur Numerorum VI. v. 9. Legerit igitur Cornarius apud Epiphanium, ὑπολειφθεὶς τελευτᾶν, *relictus mori*, quamquam editio Græca, quæ post Cornarij versionem prodiit, repræsentet nunc, ὑποληφθεὶς τελευτᾶν, id est, *existimatus mori*, siue, *existimantibus autem ipsius*

ipsius cognatis eum iam iamq́ moriturum, vti aduertit eruditissimus Billius Obseru. Sacr. lib. I. cap. XVIII. Videsis Epiphanium Romanâ togâ à Petauio nostro donatum.

CAPVT V.

Hieronymo Alexandria visa, eidem Petrus Alexandrinus Episcopus notus. Romam in fidei controuersis consulit Hieronymus, quia ibi cathedra erat Petri. Varius Capelli lapsus.

ANTI-CAPELLI mei capite V. disserui:

Primò, Falli Capellum, cùm è textrino Grammaticæ conatur Baronio opem accersere, per *vestimenta* intelligens Hieronymi baptismum, & presbyteratum, cùm solus baptismus intelligendus sit.

Secundò, Tam Petri Episcopi Alexandrini orthodoxiam Hieronymo notam fuisse, quàm Damasi.

Tertiò, Orthodoxiam numquam à Petri cathedrâ seiungi posse.

Quartò, Ecclesias Trans-Euphratenses Hieronymo notas fuisse, item Damaso.

Quintò, Hieronymum in Præfatione libri, quem Didymus scripsit de Spiritu sancto, agnoscere elogia Babylonis non in Ecclesiâ Roma-

Romanâ, sed in Caluini maioribus.

Quid ad hæc Capellus? Malam rursus fidem adfert.

Pag.44. Primò, Malâ fide agit, cùm ait Hieronymum *nusquam dicere*, se Alexandriam vidisse. O horribile & sacrum mentiendi scelus! Quid igitur his verbis sibi vult Hieronymus, scribens ad Pammachium? *Iam canis spargebatur caput, & magistrum potiùs quàm discipulum decebat. Perrexi tamen Alexandriam, audiui Didymum.* Quid Procemio in Oseam ad eumdem? *Cùm essem Alexandriæ, vidi Didymum, & eum frequenter adiui, virum sui temporis eruditissimum.* Quid sibi voluit hæc verba ad S. Paulam? *Nuper ob hanc vel maximè caussam Alexandriam perrexi, vt viderem Didymum, & ab eo in Scripturis omnibus, quæ habebam dubia, sciscitarer.* Mirum profectò, nullum ex his locis in Capelli oculos incurrisse. Si quid alibi in Hieronymo Babylonis lateret, cuius vel fumo Romanam Sedem in inuidiam vocare posset, statim à multis miliaribus, quâ est odorâ narium vi, nidorem subolfaceret. hîc totus mucosus est, cùm de Romani Pontificis prærogatiuâ agitur. Quare pergit ineptire.

Hieron. epist.65.

Idē Procemio in Oseam.

In Procem. lib.4. Cōment. in Epistol. ad Ephes.

Pag.44. Secundò, Malâ fide agit, cùm vult Hieronymo *notiorem fuisse Petrum* Alexandrinum Episcopum, quando scribebat Epistolā XVI. ad

ad Principiam, quàm cùm ſcriberet LVII. ad Damaſum. O hominem chronologum, tempora omnia inuertentem! Scilicet Petrus Hieronymo notior fuit, anno Chriſti CCCCX. (quo Marcella obijt, cuius epitaphium ad Principiam Epiſtolâ illâ XVI. perſcribit Hieronymus, cùm iam Roma ab Alarico capta eſſet) cùm tantò iam antè Petrus, annis videlicet XXX. ſepultus eſſet; eius enim obitus anno CCCLXXX. conſignatur. Ita, credo, Caſaubonus ſexennio poſt obitum iam tibi notior eſt, quàm cùm in aulâ Britannicâ cum ipſo verſabâre. Vide, amabo te, quomodo tu in vtramque aurem chronologicum Dormitantium ſtertendo agis.

Tertiò, Malâ fide agit, fingendo ſibi, Petrum Alexandrinum Epiſcopum *Hieronymo notiorem*, cùm ſcriberet ad Marcum Celedenſem presbyterum Epiſtolam LXXVII. quàm cùm ſcriberet Epiſtolam LVII. ad Damaſum. Cur, quæſo? eo enim tempore vtraque ſcripta eſt, cùm & Petrus & Damaſus etiamnum aduiuerent, & in Epiſtolâ illâ ad Marcum tam Damaſi quàm Petri mentio fit. Cur tunc notior Petrus quàm Damaſus? maximè cùm antè ſcribat, Hieronymum nuſquam dicere *ſe vidiſſe Petrum*, & Hieronymum *diu Romæ verſatum*. Quoquò ſe verterit, ſemper malæ fidei habebitur. Et vbiq; Pag. 44.

habenæ, vbique retinacula, vbiq; nodi sunt,

quîs teneam vultus mutantem Protea.

Maneat igitur firmum quod scripsi, Hieronymum in fidei controuersis Romam confugisse, Romanum Pontificem consuluisse, quia Romæ *Cathedra erat Petri*, quia *super illam petram ædificata erat Ecclesia*, quia ibi erat *fides Apostolico ore laudata*, quia apud Romanos *solos incorrupta Patrum seruatur hereditas*, vti ipse Hieronymus scribit Damaso Pontifici: adeò vt Alexandria ipsa Romanæ se fidei participem gloriaretur. *Scito nobis* (inquit Hieronymus Theophilo Alexandrino) *nihil esse antiquius, quàm Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperq; meminisse, Romanam fidem Apostolico ore laudatam: cuius se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur.*

Hieron. epist. 57. Hieron. epist. 68. Rom. 1.

Pag. 45. Quartò, Malâ fide agit, cùm blaterat contra Marcellinum, Ioannem XXIII. Honorium, Liberium, Ioannem, Vigilium, quos vult hæreticis & idololatris fauisse, cùm hæc centies non sine stomacho refutata sint. Non immorabor. Crambe recocta mors est.

Pag. 47. Quintò, Malâ fide agit, cùm produxerim illi ex Oriente, Occidente, Septemtrione, Meridie, id est ex orbe toto Ecclesias, quæ à Petri Sede fidem quæsiuere, eius communionem expetiuere, cùm etiam in medium adduxerim

duxerim Transſ-Euphratenſes, (quos vnos deſiderabat) Hieronymo & Damaſo notas, nunc argutatur & quærit Tranſ-Tigranas. Quid ſi & eas darem, manúſne fidei Romanæ porrigeret? Ad notum præſentiſſimumque ignorantiæ ſuæ aſylum confugeret: *Non habetur in Scripturis.*

Ego verò ſub finem huius capitis gratias vrbanitate grauidas exſpectabam, quòd ſtemma maiorum Caluini, & fumoſas auorum imagines in Epiſtolâ illâ Hieronymi ad Didymum, quam toties Eccleſiæ Romanæ obiecerunt, deſignaſſem, imò viuis coloribus illuſtraſſem; vt agnoſceret quã generoſi roboris ſtolo ſit; vt ſciret, quid Iouiniano omnis pudicitiæ prodactori, quid Babylonicis clericis omni laſciuiâ diffluentibus, quid fictis monachis ſororum commercia quærentibus debeat Caluiniana ſoboles.

CAPVT VI.

Signum Crucis à Deo imperatum, ab Apoſtolis vſurpatum, traditio eſt Apoſtolica.

ANTI-CAPELLI mei capite VI. diſſeruerã: Primò, Veriſſimè ab omni æuo, à ſanctis Patribus Athanaſio, Chryſoſtomo, Auguſtino, virtutem ſigno Crucis tributam.

 Secun-

Secundò, Decuſſationem manuum, quam in ſigno Crucis Capellus reprehendebat, iam olim in benedictione Patriarchæ Iacobi præfiguratam, ex Tertulliano, Athanaſio, Hieronymo, Damaſceno.

Quid his reponit Capellus? quâ fide hæc accipit? Agnoſcit ſigno Crucis plurimum tributum: agnoſcit frequentem eius apud veteres vſum fuiſſe: vſum quoque non improbat. Quid tandem? Sine malâ fide ne hoc quidem caput tranſire poteſt.

Pag. 48. Primò, Malâ fide agit, dum aſſerit, ſignum hoc Crucis *à Deo* non eſſe imperatum. Quò igitur referet ſanctorum Patrum teſtimonia, qui à Chriſto ipſo, qui in cruce mortem deuicit, ſigni huius vſum arceſſunt? Ac imprimis apud Cyprianum: *Tu Domine Sacerdos ſancte, conſtituiſti nobis inconſumptibiliter potum viuificum, Crucis ſignum, & mortificationis exemplum.* Cui concinit Auguſtinus: *Signum ſuum Chriſtus in fronte nobis figi voluit.* Succinit quoque Hieronymus: *Hoc nobis adſcendens Dominus dereliquit, ſeu in frontibus noſtris poſuit: vt liberè diceremus: Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.* Accinit denique Cyrillus Catech. XII. Illum. in illud: *Relinquam ſuper eos ſignum:* Ἐκ γὰρ τοῦ ἀγῶνος τοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σφραγῖδα βασιλικὴν ἑκάστῳ δίδωμι τῶν ἐμῶν στρατιωτῶν ἔχειν ἐπὶ μετώπου.

Cyp. Serm. de paſſ. Christi.
Auguſt. in Pſalm. 30.
Hieron. in c. 66. Iſaiæ.
Pſalm. 4.
Cyr. Cate. 12.

τώπου. *Ex meo enim certamine, quod habui in cruce, sigillum regale cuilibet meorum militum do, vt ferat in fronte.* Adeò vt D. Augustinus non veritus sit signum hoc Crucis cum circumcisione committere: *Signum*, inquit, *veteris Testamenti, circumcisio in latenti carne: signum noui Testamenti, Crux in liberâ fronte.* Item cum sanguine Agni Paschalis, quo in veteri Testamento illiti postes populi Israëlitici: *Sanguine illinuntur postes, vt pernicies depellatur; signantur signo Dominicæ passionis in frontibus populi, ad tutelam salutis.*

Augustin. in Fragm. Ser. 17. de ver. Apost.

Idem l. 12. cont. Faust. cap. 30.

Secundò, Malâ fide agit, dum asserit nusquam legi, signum hoc Crucis *ab Apostolis* vsurpatum. Quid? Nónne Augustinus de S. Petro & Paulo ait: *Circumfert Paulus dominicum in mundo vexillum. Et iste piscator hominum, & ille titulat signo Crucis gentiles.* Nónne Chrysostomus, dum Paulus ait; *Omnis creatura sanctificatur per verbum Dei & orationem*, Timotheum à Paulo edoctum refert, ad sanctificationem hanc medicamentum hoc in promptu esse? Σφράγισον, εὐχαρίστησον, δόξασον τὸν Θεὸν, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία ἀπέστη. *Signum illi Crucis imprime, gratias age, Deo gloriam refer, & protinus immunditia omnis abscessit.* Nónne Ioannes Euangelista, referente Nicephoro, cùm ex hac vitâ ad æternam abiturus erat, *Discipulis in*

Pag. 48.

Augustin. Serm. 18. de Sanctis.

Chrysost. in 1. Tim. Homil. 12.

Nicephor. lib. 2. c. 42.

Domino saluere & valere iussis, vbi se signo Crucis muniuisset, in monumentum descendit?

Pag. 48. Tertiò, Malâ fide agit, dum id quod ab Apostolorum temporibus in Ecclesiâ vniuersâ ad hæc vsque tempora fuit vsitatum, sublatum ait, *quòd non defuerint rationes ÿs, qui ritum illum antiquarunt*. Quæ, obsecro, ratio eos mouit, nisi vt Nouatorum elogio ornari possent? Nónne magna temeritas, ne dicam sacrilegium, priuato spiritu innouare, quod Apostoli nobis tradiderunt, quod omnibus retrò sæculis vsurpatum est, & etiamnum hoc tempore à totâ Ecclesiâ Catholicâ celebratur? Basilius enim enumerans varia dogmata & instituta, quæ scripto non sunt tradita, sed ab Apostolis accepta, etiam signum Crucis inter ea refert. Εἰ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν ὡς οὐ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ Εὐαγγέλιον· μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιιστῶντες τὸ κήρυγμα, οἷον (ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρῶτον μνησθῶ) τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας. *Si consuetudines quæ scripto proditæ non sunt, tamquam haud multum habentes momenti conemur reÿcere, imprudentes grauissimum Euangelio detrimentum inferemus; immò potiùs ipsam fidei prædicationem ad nudum nomen*

Basil. de Spiritu sancto cap. 27.

men contrahemus. Quod genus est (vt eius quod primum est & vulgatissimum primo loco commemorem) vt signo Crucis eos, qui spem collocarunt in Christum, signemus, quis scripto docuit?

Quare nihil est quod aduersarius caussetur, se hoc imperium, hunc vsum, non inuenire in Scripturis. Satis enim est, quod ex Apostolorum traditione ad nos peruenerit; cuius traditionis adstipulatores sunt tot Patres quos iam citaui: & prætereà Tertullianus, alijque quamplurimi signum Crucis inter Apostolicas traditiones referunt. Quòd si aduersarius ad instructissimum Gretzeri nostri de Cruce armamentarium se recepisset, quò eum ablegaueram, fidei suæ meliùs consuluisset.

Tertul. de Cor. Milit.

Et ne sibi suisque Nouatorum elogium sine ratione vllâ adfictum credat, cùm reijciat signum Crucis, quod à maioribus traditum, hoc Vincentij Lirinensis testimonio se soletur: *Nihil nouandum nisi quod traditum est, hoc est, nihil aliud rationem nouitatis admittere, nisi vt omnia quâ fide à Patribus suscepta forent, eâdem fide filijs consignarentur: nosque religionem non quà vellemus ducere; sed potiùs quà illa duceret, sequi oportere: idque esse proprium Christianæ modestiæ & grauitatis, non sua posteris tradere, sed à maioribus accepta seruare.*

Vincẽ. Lir. aduers. prof. hær. nou.

CAPVT VII.

Peßima Capelli fides, vetera ſua profligata reproducentis.

ANTI-CAPELLI mei capite VII. poſt enumeratos v. errores Caſauboni, quos in Exercitationibus ſuis ad mentionem vnius libri *de Natiuitate Virginis* commiſerat, docueram

Primò, Deploratam Caſauboni cauſſam eſſe, cuius vindex Capellus ne ab vno quidem errore è quinque grauiſſimis, clientem ſuum liberare potuiſſet.

Secundò, Falſum eſſe, quod aſſerebat Capellus, Eraſmum rationes attuliſſe, quibus id ſcriptum adulterinum eſſe probaret.

Quid hîc Capellus? Non iam malâ, ſed peſſimâ fide agit. Vetera ſua, quæ clarè fuſeque refutaueram, reponit, ne verbulo quidem è meis adducto. Ita ſolus potitur campo miles glorioſus, ſolus inſtar Pyrgopolinicis inambulat, plenus puluere, plenus ſanguine, plenus adoreâ Gurguſtidoniâ. Fauete bonæ fidei (quoniam ita vult, vbi ſolus eſt) auctorato multarum palmarum athletæ. Vbi aduerſarium admiſerit, vbi virum viro & pedem pedi fixerit; eueſtigiò terga vertet, ſalutem

ſalutem à pedibus Drances poſtulabit. Et cùm alij pugnabunt maximè, tunc fugiet maximè;& nil audiet, niſi, deſertor Bonæ fidei & transfuga.

CAPVT VIII.

Capelli veteraria veteratoriaque fides, quæ malæ fidei germana ſoror.

ANTI-CAPELLI mei capite VIII. poſt enumeratas VIII. Caſauboni ineptias, quas in Lege Talionis refutaueram, has Capello mantiſſas appendi:

Primò, Mihi neceſſe fuiſſe minutijs quibuſdam ſatisfacere, quia Caſaubonus eas in Baronio ſtudioſè erat conſectatus, vt ei calumniam concinnaret.

Secundò, Capellum immeritò Hieronymum reprehendere in interpretatione vocis Capharnaum; cùm ipſe, quæ Capellus ſuggerit, non ignorauerit.

Quæ hîc Capelli fides? Veterarij mangonis, qui quæ ego pro Hieronymi variâ verſione ſuggeſſi, veteratoriâ arte interpolat. Scripſeram: *Nónne potuit Hieronymus idem vocabulum nunc per* CHET, *nunc per* AIIN *ſcriptum inueniſſe?* Capellus hîc quærit nodum in ſcirpo, & ait: *Aliquando vocem hanc*

interpretatus est Hieronymus, ac si scriberetur Hebraicè per AIIN, *posteà verò vel legit scriptum per* CHET, *vel ex vltimâ vocali deprebendit per* CHET *non per* AIIN *scribi debere.* Quid aliud scripsi? Ad populum phaleras. Apage præco cum istis scrutis friuolis, & tritis lacernis.

CAPVT IX.

Profligatæ Capellus verecundiæ, qui tres errores suos à me refutatos in medium rursus adfert, refutatione omni dissimulatâ.

ANTI-CAPELLI mei capite IX. miram Capelli oscitantiam, quâ nec Baronij, nec Casauboni, nec meam de momento Conceptionis Christi mentem percepit, detexeram:

Primò, Casaubonum non probare Baronij sententiam, imò potiùs dicere, hanc quæstionem à Baronio omissam.

Secundò, Me nullo modo probare Casauboni sententiam, cùm sententias tres, quas adfert, reiecerim, & aliam cum Baronio & maximo Patrum cœtu amplexus sim.

Tertiò, Nos omnes nullo modo in eo consentire, B. Virginem post hæc demum verba: *Fiat mihi secundùm verbum Domini,*

cœpisse

cœpiſſe concipere, cùm Caſaubonus eius ſententiæ ne meminerit quidem. Quibus omnia contraria ſtatuebat Capellus.

Quid igitur nunc adfert, vt erroribus hiſce velut è laqueis fera ſe liberet? Mutit omnino, & ne verbulum quidem meis reponit. Et audet homo profligatæ verecundiæ, vetera ſua ſoricinâ næniâ confoſſiora, rurſus in medium, adducere, cùm tamē conſcius ſibi ſit, me ſingula refutaſſe. Non hoc inſigne malæ fidei ſpecimen? Crede in poſterum huic homini iuuentus Sedanica.

CAPVT X.

Alia longè Petri conditio in confeſsione Chriſti, quàm Marthæ. Etiam Apoſtoli ſuam ſententiam à Chriſto ſunt rogati. Vera Cypriani lectio aſſerta.

ANTI-CAPELLI mei capite x. hæc contra Capellum ſequiora aſſerentem probaui:

Primò, Veram de Chriſto fidem præ ceteris in D. Petro eluxiſſe, ſuffragantibus Baſilio, Nazianzeno, Ambroſio, Victore Antiocheno, Fulgentio, Leone, Maximino, Iſidoro Peluſiotâ.

Secundò, Imperfectam in reliquis Apoſtolis,

ſtolis, in Nathanaële, de Chriſti diuinitate fidem fuiſſe.

Tertiò, Aliud eſſe fidei canonem condere, aliud fidei auctorem eſſe.

Quartò, Vnum Petrum fidei fundamentum, vnam petram ſuper quam fundata ſit Eccleſia, ſolum rectæ fidei profeſſorem fuiſſe, teſtibus Cypriano, Hilario, Auguſtino, Ambroſio, Victore Antiocheno, Euthymio.

Quid hiſce opponit Capellus?

Pag. 52. Primò, Malâ fide agit, cùm vult Marthæ & Petri Chriſto reſpondentium, parem fuiſſe rationem. Quî poteſt? Primò, Chriſtus diſertè & exſertè Marthæ dicit, quis ſit; *Ego*, inquit, *ſum reſurrectio & vita*; inde à Marthâ reſponſum elicit: Petrum verò & diſcipulos abſolutè interrogat: *Vos autem quem me eſſe dicitis*. vbi Petrus ſpiritu reuelante reſpondit. Martha, vt diſcipula, lectionem, quam à Chriſto audiuerat, reddit & repetit; Petrus vt doctor ſpiritu prophetico effatũ fidei profert. Secundò, Quia Petri fides & confeſſio perfecta fuit, vt ex Patribus probaui, ideoq; beatitudinis elogium emeruit: Marthæ autem imperfecta, quæ etiam mox à Chriſto ipſo caſtigatur. Præclarè Chryſoſtomus, Οὐ μόνον οὐκ ἐπῃνέθη ἡ τοὶ γνώριμος οὖσα καὶ ἀγαπητὴ, καὶ τῶν σφόδρα περὶ αὐτοῦ ἐσπουδακότων, ἀλλὰ καὶ ἐπετιμήθη ἡ διωρθώθη παρ᾽ αὐτοῦ, ὡς οὐ κα-

Ioan. 11.

Matth. 16.

Chryſoſt. Homil. 27. in Matth.

οὐ καλῶς εἰρηκυῖα. καὶ γὰρ ἔλεγεν αὐτῇ· Οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ὡς μηδέπω πιστευσάσῃ ἐγκαλῶν. *Non ſolùm, quamuis ei familiaris eſſet Martha, valdeq́ ipſum diligeret, laudem conſecuta non eſt; ſed quaſi non rectè de eo ſentiens emendatur: Reſpondet enim Dominus; Nónne dixi tibi, quia ſi credideris, videbis gloriam Dei? Sic apertè ipſam quòd nondum crediderit, accuſauit.* Tertiò, Quia Patres ex hac fidei profeſſione per Petrum præſtitâ, eum *primum Chriſti confeſſorem*, vti Hilarius in cap. XVI. Matthæi, & in Pſalmum CXXXI. *Primum Eccleſiæ lapidem*, vti Nilus in epiſtolâ ad Euſebium; *Eccleſiæ Doctorem*, vti Baſilius Seleucienſis Epiſcopus Orat. XXV. pronuntiarunt. Nihil ſimile de Marthâ. Quare aliam in fidei profeſſione perſonam Petrus, aliam Martha ſuſtinuit. Super Petrum eiuſq́ue confeſſionem fundata eſt Eccleſia, non ſuper Martham.

Secundò, Malâ fide agit, dum vult Matthæi cap. XVI. Apoſtolos reliquos, præter Petrum, *non ſuas* ſed aliorum ſententias rogatos. Manifeſtè enim Chriſtus omnes interrogat: *Vos autem quem me eſſe dicitis?* Pag. 56. Matth. 16.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm Cypriani hũc locum de vnitate Eccleſiæ cap. III. *Super illum vnum ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas*, in dubium reuocat,

quaſi

quasi suppositita sit, à Conciliorum collectoribus, Baronio & Pamelio, ita citata: cùm tamen Cypriani editio, quam anno Domini MDXLI. Ioannes Crinitus Antuerpiæ procurauit tom. I. pag. 248. periodum hanc non habeat. O insulsum hominem! Nónne præter ab eo citatos, ita Cypriani locum exhibent Grauius, Manutius, Morellus, qui Cypriani editionem cum vetustissimis MSS. comparararunt? Nónne etiam Thomas Iames Anglus, infestissimus Catholicorum hostis, priora illa verba, *Super vnum ædificauit Ecclesiam*, in quattuor Anglicanis suis manu exaratis codicibus reperit? Ipse Cyprianus simili formâ loquitur epistolâ LXIX. cap. IV. *Loquitur illic Petrus, super quem ædificata fuerat Ecclesia.*

CAPVT XI.

Vera quædam fuere Sibyllarum oracula à fictitiis distincta. Gemina in his Capelli fraus.

ANTI-CAPELLI mei capite XI. duo potissimùm asserueram:

Primò, Rectè olim Paulum ad fidei confirmationem Sibyllarum oraculis & Græcorum Poëtarum scriptis vsum.

Secun-

Secundò, Non omnia Sibyllæ oracula esse ſuppoſititia. Iis vſos grauiſſimos Patres, Clementem, Origenem, Euſebium, Theophilum, Lactantium, Auguſtinum, Hieronymum.

Tertiò, Ineptiſſimè ſtatui Montanum librorum Sibyllinorum auctorem.

Quid hîc Capellus? Rurſus ἀπροσδιόνυσα ſua de Sibyllinis libris octo vulgatis producit, de quibus nulla inter nos quæſtio erat. De Montano tamen quod ſcripſerat, vniuerſim omittit, ineptiſſimæ collectionis ſuæ, quam ei ob oculos poſueram, conſcius. Reliqua diſſimulat. Sed nihilne in hoc capite malæ fidei? potuítne pardus mutare pellem ſuam?

Primò, Malâ fide agit, cùm quæ ego pro veris aliquibus Sibyllarum de Christo oraculis protuli, eorumque teſtes probatiſſimos Patres adduxi, ille ad octo vulgatos libros refert. Etſi enim quædam Sibyllarum à Patribus adducta teſtimonia, comperiantur in libris illis octo, quis ei reuelauit, Patres ex libris illis, quos adulterinos cenſet, ea teſtimonia hauſiſſe? Quin potiùs Lactantio accedit, qui aſſerit carmina illa, quibus Patres vtebantur ad reuictionem gentilium, deprompta ex Sibyllarum operibus, quæ Ciceroni, Varroni, aliiſque veteribus nota fuerunt, Pag. 58.

Lactãt. l.4. cap. 15. runt, *qui*, inquit, ***auctores obierunt, antequam Christus secundùm carnem nasceretur.*** Quare promptius est credere, vetera illa testimonia libris his octo (si omnino ficti sunt) ab eorum concinnatore inserta.

Pag. 59. Secundò, Malâ fide agit, omnia Sibyllarum testimonia à Patribus allata, censendo fictitia, cùm ipse fateatur, non omnia, sed tantùm pleraq; comperiri in libris illis octo, quos pro adulterinis habet. Potuêre igitur quædam genuina esse & verissima, ea nempe quæ & ab auctoribus ante Christum natum mortuis citata fuerunt, & non ex libris octo (quacumque demum fide consarcinatis) sed aliunde à bonæ fidei Patribus accepta sunt, & posteris tradita.

CAPVT XII.

Duplex Capelli mendacium in Theodoreti citatione, quam produxeram. Malè Legendis deputat, quod ex historicis & Theologis citaueram. Non semper & vbique olim Episcopi à plebe electi.

ANTI-CAPELLI mei capite XII. probaueram

Primò, Mendaces esse Cottoni membranas

nas in Alredo Rhieuallensi, vbi de Eadgaro Anglorum Rege agit.

Secundò, Eadgarum viuum Catholici Regis fuisse exemplar, & insignem Episcoporum & Religiosorum cultorem.

Tertiò, Eumdem à Pontifice priuilegia sua Monasterijs data confirmari flagitasse.

Quartò, Quidquid idem ad res Ecclesiasticas pertinens præstitit, id Episcoporum instinctu & consilio præstitisse.

Quintò, Iam olim araneas hæreticis semper auspicium fecisse, apes verò fidei Ecclesiæ Catholicæ.

Quid hîc Capellus reponit? quâ fide in his versatur?

Primò, Malâ fide agit, cùm quæ ego ex Historicis, Paulo Diacono & Anastasio, Theologis Thomâ VValdensi ac Cantipratano produxi, *Legendis* prauo suo sensu deputat. Cùm tamen ea quæ auctoribus illis narraui, actitata sint in conspectu grauissimorum virorum, quibus fidem non commodare infidi est hominis. Pag. 65.

Secundò, Malâ fide agit, cùm fingit, me, non Theodoretum, inducere sic loquentem Valentinianum I. Imp. in electione Ambrosij Episcopi: *Maior est hæc prouincia, quàm quæ viribus nostris sustineri possit*: cùm Theodoretus ipsissima verba habeat libro IV. cap. VI. Pag. 67. Theodor. lib. 4. cap. 6

quod caput etiam ad marginem citaui. Ecce Græca eius verba: Μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς τὸ ἐγχείρημα. ὑμεῖς γὰρ τῆς θείας ἀξιωμένοι χάριτος, καὶ τὴν αἴγλην ἐκείνην εἰσδεξάμενοι.

Pag. 67. Tertiò, Malâ fide agit, cùm subiungit, Theodor. lib. 4. cap. 5 hæc Valentiniani verba, *Vos hominem instructum in sede & gradu Episcopali collocate*, non esse ab eo dicta ad solos Episcopos. Nónne clarè præcedit: *Imperator accersitis ad se Episcopis, sic apud eos verba facit?* & pòst cùm ab eo Episcoporum Concilium contenderet, vt ipse Episcopum designaret, solos alloquitur Episcopos: *Vos diuinâ repleti gratiâ, & illius splendore illuminati, multò meliùs hoc Episcopi deligendi negotium transigetis*. Non ignoro, populum quoque tumultuatum, & sæpè electionibus interfuisse; sed hîc Valentinianus solos Episcopos alloquitur, eísque Episcopum eligendi officium defert.

Pag. 67. Quartò, Malâ fide agit, cùm vult Episcopi electionem fuisse *totius gregis*. Quomodo igitur in Ægypto solis presbyteris tribuebatur? Hieronymus Epistolâ ad Euagrium: Hieron. Epist. 85. *Alexandriæ à Marco Euangelistâ vsque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, presbyteri semper vnum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant*. Nónne hæc sat clara & perspicua, è quibus fides eius mala tralucet? Scio plerumque populum in electioni-

ctionibus præſentem fuiſſe, non tam vt eligerent, quàm vt teſtimonium de vitâ eius, qui eligendus erat, ferrent. Vnde TESTIMONII vox in electione frequens. Tertullianus: *Præſunt probati quique ſeniores, honorem iſtum non pretio, ſed* TESTIMONIO *adepti.* Leo Epiſtolâ LXXXVII. *Expectentur vota ciuium,* TESTIMONIA POPVLORVM, *honoratorum arbitrium, electio Clericorum quæ in Sacerdotum ſolent ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas, cuſtodiri.* Eadem mente clariſſimè D. Cyprianus Epiſtolâ ad Clerum & plebes in Hiſpaniâ, de ordinatione Sacerdotis. *Videmus de diuinâ auctoritate deſcendere, vt Sacerdos* PLEBE PRÆSENTE, *ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio ac* TESTIMONIO *comprobetur.* Et paulò pòſt: *Oſtendit ordinationes Sacerdotum non niſi ſub* POPVLI ASSISTENTIS *conſcientiâ fieri oportere.* Cauſſam ſubiungit: *Vt plebe præſente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur.* Idem in Diaconorum ordinatione ſeruatum eamdem ob cauſſam. Idem: *Quod vbique idcircò tam diligenter & cautè conuocatâ plebe totâ gerebatur, ne quis ad altaris miniſterium, vel ad ſacerdotalem locum indignus obreperet.* Idem de electione Epiſcoporum: *Epiſcopus deligatur* PLEBE PRÆSENTE, *quæ ſingulorum vitam pleniſſimè nouit,*

Tertull. Apol. cap. 39

Leo Ep. 87.

Cyprian. Epiſt. 68.

uit, & vniuſcuiuſque actum de eius conuerſatione perſpexit. Non negamus tamen, electionem hanc ſtudijs populi, auctoritate Imperatorum aliquando variatam fuiſſe; fixum tamen firmumq́ue manet, electionem non ſemper fuiſſe totius gregis. Videſis Bellarminum lib. I de Cler. cap. VII. & VIII.

LEM-

53

LEMNISCI
MALAE FIDEI
CAPELLIANÆ
AD
IACOBI CAPELLI
RESPONSVM
ADVERSVS
HERIBERTI ROS-VVEYDI
COROLLARIVM
DE
FIDE HÆRETICIS SERVANDA.

Plinius lib. XXI. cap. III.

Crassus diues, primus argento auróque folia imitatus, ludis suis coronas dedit. Accesseruntque & lemnisci, quos adiici ipsarum coronarum honos erat.

LEMNISCI MALÆ FIDEI CAPELLIANÆ.

Peßima Capelli in Hußi Actis recenſendis fides. Atrox iniuria in auctores Indicis Expurgatorij. Lemniſcata Capelli corona ex varijs malæ fidei inſulis.

ANTI-CAPELLO meo Corollarium appenderam, quo variam Capelli perfidiam in Huſſi hiſtoriâ narrandâ detexeram, & hiſce velut lemniſcis coronam aduerſarij capiti imponendam ornaram.

Primò, Falſum eſſe, quod habent Acta Huſſi, quibus Capellus inſiſtebat, Huſſum *Imperatoris tutelâ munitum*, Conſtantiam iter inſtituiſſe, cùm Huſſus Pragâ diſceſſerit XV. *Octobris*, Imperatoris verò litteræ XVIII. *Octobris* primùm obſignatæ ſint.

Secundò, Falſiſſimum eſſe, *nullum locum* adductum ex Scripturâ vel Patribus, quo eum probarent eſſe hæreticum.

Tertiò, Diſſimulari ab aduerſario, Huſ-

ſum ſacris vinculis innodatum Miſſas celebraſſe,& cùm ſibi metueret,fugam captaſſe, quæ prima occaſio fuit, cur in vincula coniectus ſit.

Quartò, Præteriri ab eodem, Huſſum meritiſſimo ignis ſupplicio addictum, quòd ex Lege Talionis ad eum prouocauerat.

Quintò, Atroci calumniâ perfidiæ Andream noſtrum Schottum inſimulari, quaſi Epiſtolam quamdam Baſilij in Antuerpienſi editione ſuppreſſerit, in fauorem Romanæ Sedis, cùm eam ipſam, vti ſemper prodijt, typis expreſſerit.

Sextò, Immeritò ex Cottono noſtro ridiculoſum plauſum captari, quòd Epiſtolam XVII. Baſilij citarit, quaſi *Paregorio* inſcriptam, pro *Gregorio*; cùm pro Cottoni citatione ſtent vetera nouaque exemplaria.

Hac, vt dixi, lemniſcatâ coronâ glorioſus incedebat athleta noſter, Sedanicus caprarius, calumniæ Imperator. Non bella ſatis illi viſa hæc corona, plures lemniſcos deſiderat. Demus hoc hominis gloriolæ, & ex ſoloce lanâ, quam in *Aſſertiane bonæ*, vt ſibi mentitur, *fidei* ad Corollarium meum appendit, nouos lemniſcos depexamus.

Pag. 68. Primò igitur, mi Capelle, malâ fide agis, cùm ſcribis me tibi imponere, quòd *Thraſonem* te vocauerim. Meritiſſimo iure vocaui.

Nam

Nam cùm ex XIX. capitibus, quæ pro Concilio Constantiensi in libro meo *de Fide hæreticis seruandâ* scripseram, vix vnius alteriúsve capitis paucula verba attingeres, non veritus es asserere, quòd mihi *ante biennium responderis*. Non hoc Thrasonico spiritu agi, cùm nequidquam attuleris, quo vel vnum è meis capitibus labefactares, imò vix vnum attigeris, tamen affirmare, te mihi *ante biennium respondisse?* Illa ipsa quæ adferebas, desumpseras ex Actis Hussi deprauatis, quæ iam ante decennium fusè refutaueram, & refutationis meæ vix pilum attigisti.

Secundò, Malâ fide agis, cùm erratum typographicum, quo typotheta *ipse* posuit pro *se*, in crimē vocas, & ais, me *non vertisse* Gallica tua, sed *peruertisse*. Gallica tua habent: *Si vn Concile soy disant representer toute l'Eglise vniuerselle, n'a point eu honte d'vne telle perfidie, que peut on esperer d'vne chambre de l'Inquisition?* Latinè expresseram: *Si Concilium, quòd vniuersam se Ecclesiam repræsentare dicebat, non puduit tantæ perfidiæ, quid sperandum à cubiculo Inquisitionis?* Typotheta loco *se* posuerat *ipse*. Cuiuis legenti statim apparebit error præli. Tute ipse, si bonâ fide ageres, non ignoras nullam me vim in his vocabulis, seu *ipse*, seu *se* legas, posuisse. Nam si *ipse* ad Hus referre velis, vnà mecum nosti, Pag. 69.

 quàm

quàm ſplendidè Huſſus de Concilio Conſtantienſi locutus ſit, antequam eò perueniſſet, & damnationem ſuam iam imminere videret. Quod ipſe ſatis clarè inſinuas & declinas ſcribens: *Quid Huſſus de Concilio Conſtantienſi ſenſerit, non quæro.*

Pag. 69. Tertiò, Malâ fide agis, cùm ſcribis me tibi imponere, quòd verba tua ſic verterim: *Ne vnus quidem illi* (Huſſo) *locus adducebatur ex Scripturâ vel Patribus, quo eum probarent eſſe hæreticum, vel vllam hæreſim docuiſſe.* Hîc vociferaris: Non dixi, *locum nullum adductum*, ſed, *nec ex Scripturâ nec ex Patribus probatum hæreticam eſſe doctrinam, quam Huſſus propugnabat, aut antehac propugnauerat.* O hominem refractarium, & milij granum terebrantem? Ecce ipſiſſima tua Gallica verba: *On ne luy prouua par aucun paſſage de l'Eſcriture ni des Peres, qu'il fut heretique, ne qu'il euſt enſigné hereſie.* Confer nunc, Lector, vtriuſque verſionem, & auctorem ſibiipſi contraire dices. *Ne par aucun paſſage* disertè Gallicus textus habet, nónne hoc *per nullum locum?* Quid hoc aliud, quàm in ſimpulo fluctum excitare? Sed fortaſſe alium tibi ſenſum formas, vt velis quidem adducta varia ex Sacris litteris & Patribus loca, ſed non tam apta tam efficacia, quæ Huſſum hæreticum probarent. Quid hic vocas probarent? an

an conuincerent? Quasi verò non omnis peruicax hæreticus semper dicere solitus sit, non probatum sibi se esse hæreticum. Ita quiuis fur futurus est innoxius, dum nullas contra se probationes, nullos testes admittet. Similes videlicet sunt hęretici Pharisæis, vt rectè monetur apud Chrysostomum, qui etiam à Christo victi, ei victoriam negabant. *Malitia*, inquit, *frequenter quidem vincitur, sed numquam placatur. Pharisæi sunt omnes qui contra veritatem contendunt; quia non veritatem defendere cupientes, certant, sed subuertere festinantes. Audi ergo, homo fidelis, qui contra hæreticum libenter contendis. Si Pharisæi placati sunt, & in certando contra hæreticum potes eum placare, cùm viceris. Numquid Christo fortior es, vt quos ipse non placauit, tu places?*

Apud Chrysost. Homilia 42. in Opere imp. in Matth.

Quartò, Malâ fide agis, cùm Vlrico Richental in Historiâ suâ Concilij Constantiensis fidem detrahis, qui eo ipso tempore vixit, Concilio interfuit, & Hussum quoque allocutus est. Cùm vides te conuinci oculato teste, testis fidem in dubium vocas: quasi omnia Actis Concilij inserenda fuerint, quæ auctor ille narrat de demonstrationibus Doctorum, quibus Hus conuictus fuit. Nec enim moris semper est, demonstrationes fidei Actis Conciliorum interseri.

Pag. 69.

ſeri. Ipſa Concilij vox, veritatis vox eſt; cur diſcredis?

Pag.70. Quintò, Malâ fide agis, etiam cùm erroris reum te agnoſcis. Ais te deceptum in Baſilij per Schottum editione, *quòd Schottus non eodem ordine digerat Epiſtolas Baſilij, qua fuerāt vſæ veteres editiones*. Imponis, mi homo. Schottus nullum ordinem mutauit in iis Epiſtolis, de quibus cōtrouertimus. Quæ in veteribus editionibus decima eſt, etiam in eius editione decima eſt. quis hîc ordo mutatus? Nec Schottus *ſub alio nomine* eam Epiſtolam edidit, vt tute tibi fingis; ſed vti Pariſienſes editiones anni 1566. itemque 1603. eam Epiſtolam inſcribunt, ita & ipſe inſcripſit, Gregorio videlicet Theologo. Nónne quis meritò hîc non errorem ſed perfidiam latere ſuſpicabitur; maximè cùm Schottum noſtrum hîc ipſe perfidiæ reum agere ſatagebas? Proinde ſi iure tecum expoſtulem, Talionis te lege reum traducam.

Pag.19. Et quia de Schotti fide nunc agimus, diſſimulare non poſſum quòd ſuprà Schotti fidem ſuſpectam habes, cùm Iſaaci Caſauboni epiſtolas, quas ad Schottum noſtrum dedit, in dubium vocas; quaſi Schottus inteſtabilis eſſe debeat, *quòd* οἰκόθεν μάρτυς *ſit*. Si ab altero orbe Caſauboni aduocarem teſtimonium, ſi vnica tantùm epiſtola Caſau-

boni

boni Antuerpiæ esset; posset fortassis aliqua suspicionis occasio esse. Nunc cùm non vnam, sed plures Casauboni epistolas produxerim, cùm Antuerpiæ plures sint, qui ab eodem litteras acceperint, & eamdem vbique manum recognoscant, malæ fidei homo habeberis, qui contra conscientiam tuam loqueris. Quòd si Schotti nostri ingenuus pudor ferret, producerem tibi non vnas alterásve, sed duodenaria aliquot litterarum, quas ad eum Casaubonus tum ex Galliâ tum ex Angliâ dedit, quibus eius fides, probitas, eruditio, testatissima redderetur. Adiungerem virorum benè litteratorum, Thuanorum, Velserorum, Lipsiorum, Scaligerorum, Sauiliorum, Gruterorum, & quidquid orbe toto nomen aliquod in litteris tulit, testimonia, è quibus centurias aliquot litterarum pronum foret conficere. Sed tu tanti non es, vt laborem eum tibi impendam; nec adeò Schotti fides laborat, vt his ipse indigeat. Tu in omnem æternitatem litteratâ fronte incedes, qui de viri optimi fide ausus es dubitare.

Sextò, Malâ fide agis, cùm pertendis *Indices Expurgatorios* à Catholicis in arcanis habitos, seduloque cautum, ne in manus vestras inciderent. Quid enim? Quod publicè typis editur, ad hæreticorum fraudes Pag. 71.

dete-

detegendas, id ideò ſcilicet editur, ne ad eorum manus perueniat. Quis ferat ſomniculoſum hunc argumentatorem?

Septimò, Malâ fide agis, cùm aſſeris, per *Indices Expurgatorios à Catholicis mutilari veteres Patres*. Da vel vnum. Nam quod de Bertramo adfers, iam olim Franciſco Iunio hac de re querenti ſatisfecit Gretzerus noſter in libro ſuo *de Iure & more prohibendi, expurgandi & abolendi libros hæreticos*. vbi calumnias veſtras egregiè refutauit, & ſtrophas detexit.

Sed nouâ nunc catapultâ velle videris arcem Romanam concutere, quamquam & hæc iam carie conſumpta ſit:

Pag. 72. Octauò igitur, Malâ fide agis, cùm aſſeris Gaſparem Quirogam Toletanum Archiepiſcopum in Indice ſuo iubere ex Chryſoſtomi Hom. de Lazaro Tomo 2. pag. 1355. deleri hæc verba: *Apoſtoli verò & Prophetæ omnia contrà fecerunt quàm Rhetores, manifeſta claráque, quæ prodiderunt, expoſuerunt omnibus veluti communes orbis doctores, vt per ſe quiſque diſcere poßit ea quæ dicuntur è ſolâ lectione*. Mentiris homo, mentiris. Ne verbulo quidem Quiroga Chryſoſtomum vult mutilatum. tantùm Quiroga aſſeruit in Indice Chryſoſtomi delenda hæc verba: *Apoſtolorum doctrina facilis omnibusq; peruia*, quæ non

Chryſoſt. Hom. 2. de Lazaro.

non ſunt verba Chryſoſtomi, ſed eius qui Indicem confecit, ſiue ille manifeſtus hæreticus, ſeu indoctus Catholicus fuerit.

Nonò, Pari fide agis, cùm etiam hæc Chryſoſtomi verba eodem Tom.pag. 1371. vis deleri iuſſa arbitrio eiuſdem Quiroga: *Cur pudeſcis & erubeſcis dicere peccata tua. Caue enim homini dixeris, ne tibi opprobret*, &c. Nec enim ea in textu deleri iuſſit idem Quiroga, ſed hæc tantùm Indicis ab alio quàm Chryſoſtomo concinnati verba: *Confitenda Deo peccata non homini.* Patrum igitur verba agnoſcimus & retinemus: ſi qua in iis difficultas ſit, ex aliis eorumdem locis explicamus. Pag. 72. Chryſoſt. Hom. 3. de Lazaro.

Vis te mendaciloquum toti orbi proponā,
Vt poßis digito monſtrari & dicier, Hic eſt?
Index Expurgatorius Gaſparis Quiroga prodiit Madriti apud Alphonſum Gomezium Regium Typographum anno M.D.LXXXIV. Intereà Chryſoſtomi Opera ſępiùs prodiere, partim Pariſijs, partim Antuerpiæ, partim Coloniæ. Da vel vmbram in vllâ editíone huius mutilationis, & viceris. Quin & Fronto noſter maximam Chryſoſtomi partem Græcolatinam recèns accurauit, in quâ & Chryſoſtomi illa Homilia tertia de Lazaro apparet. Agnoſcíſne in eâ vel minimum huius perfidiæ ſpecimen? Para nunc nouum tracta-

tractatum contra artes Sedis Romanæ ; à mendacio auſpicare, calumniando progredere, & in perfidiâ deſine, & omnibus his debitos ignes à Deo ſcelerum vindice exſpecta.

Hæc habui, Capelle, quæ pro Anti-Capello meo darem, ne ementito *bonæ fidei* titulo, Caluinicæ perfidiæ ignaris hominibus imponeres. Et quia pari fidei tenore, *Diſſertationem* meam *de Fide hæreticis ſeruandâ* (quam tibi Anti-Plancium nominare placuit) percurris, pede preſſo te ſequar, & vbique te *malâ fide* agere, cuique perſpectiſſimum faciam.

HERI-

HERIBERTI ROS-VVEYDI
E SOCIETATE IESV

SYLLABVS
MALÆ FIDEI
CAPELLIANÆ
EXCERPTVS
ex IACOBI CAPELLI fictis Artibus
ROMANÆ SEDIS
pro Dissertatione suâ
de Fide hæreticis seruandâ.

LECTORI.

Scitè olim ille: Quam quiſque norit artem, in hac ſe exerceat. *Capellus meus in Caluini ſcholâ non aliam artem didicit, quàm calumniandi, quàm perfidè agendi. Quàm bellè profecerit, docebunt* MALAE FIDEI CAPELLIANAE *ſequentia capita. Non deſiderabis hîc ocymum, quod quàm citiſſimè ferunt creſcere; cùm momentis ſingulis malam fidem ſuppullulare videbis.*

HERIBERTI ROS-VVEYDI
E SOCIETATE IESV

SYLLABVS MALÆ FIDEI CAPELLIANÆ.

PRÆFATIO.

Capellus Præfatione suâ ad Ros-vveydum decem malæ fidei bullis propyleum libri sui ornat. Multiplex Auctoris Anti-Philippicæ perfidia. Item Apologiæ pro Christiano Batauo. Parei stupor.

EDIDIT ante decennium Daniel Plancius libellum contra Synodi Constantiensis Canonem, quo sibi persuadebat à Patribus doceri, FIDEM HAERETICIS NON SERVANDAM. Nempe sapere voluit supra sensum Fœderatorum Ordinum, qui eo ipso tempore inducias cum Rege Catholico,

tholico,cum Ser^mi^. Belgicæ Principibus, fide optimâ, quam natura dictat, inibant. Tenuit ea ad hoc vſque tempus, tenebitque dum exſpiret. DISSERTATIONEM igitur *de Fide hæreticis ſeruandâ*, libello eius ſtatim oppoſui, docuique hominem, qui inducias impedire conabatur, Conſtantienſes Patres non aliud decantatiſſimo illo Canone ſtatuiſſe, quàm FIDEM HAERETICIS SERVANDAM. Siluit ille dum aduiueret, hoc currente decennio, & æternum nunc ſibi ad plures abiens ſilentium indixit. Quippini? fidiſſimis Fidei tabulis reuictum ſe vidit.

Intereà Capellus, cùm Babylonem ſuam fabulis plenam meditaretur exſtruere, non aptius propylæum ex totâ antiquitate ipſi viſum, quàm ſi Canonem hunc in veſtibulo collocaret. Et ne Corinthiaco operi ſua ornamenta deeſſent, corymbos aliquot ex mēdaciſſimâ Huſſi hiſtoriâ appendit. Quæ omnia in vnum conflata, ne vnum quidem caput

Diſſer-

Dissertationis meæ *de Fide hæreticis seruandâ*, quæ XIX. omnino capitibus instructa erat, obumbrare potuere. Et tamen homo, bullâ inflatior, in Vindiciis suis Casaubonianis præ se tulit, quasi Dissertationi meæ egregiè satisfecisset.

Ego igitur in Corollario ad Anti-Capellum meum, quo Vindicias illas refutabã, leui styli punctione effeci, vt bulla hæc tota detumesceret. Sensit ictum bullarius propola, & rursus nescio quo inflatus physemate incessit. Quia igitur antè vanissimum hominem perfidiæ suæ corollis circumdederam, nec tamen sat ornatus sibi videbatur, addidi MALAE FIDEI aliquot lemniscos, quos iamiam vidisti.

Et quia denuò rectâ ad perfidiam viâ grassatur, dum fictis apud Sedem Romanam artibus eam quærit, morem iterùm homini geram, premamque eius vestigia, quà Dissertationem meam spectant. Diuerticulis non immorabor, quę iam alij præciderunt. Auspicemur ab

eius Præfatione, quæ non pauca malæ fidei crepundia continet.

Præfatione.

Primò, Malâ fide agit, cùm quæ plenis buccis in Vindiciis pro Isaaco Casaubono insonuerat, quasi *libro meo de Fide hæreticis seruandâ in Elogijs Babylonis respondisset*, vt ita populo imponeret; nunc Thrasonismi sui in Anti-Capello meo reuictus (cùm ex XIX. capitibus, ne vnius quidem volam aut vestigium plenè attigerit) persuadere conatur, sibi hoc eo tempore non fuisse propositum. Cur igitur misellus lucrio Responsum suum ad Librum meum efferebat? Nempe vt vanitatis quoque se fumo pasceret, qui mendaciorum fuligine iam satur erat.

Ibidem.

Secundò, Malâ fide agit, cùm caussatur à me prætermissum caput XLIV. Elogiorum Babylonis. Quid ni prætermitterem, cùm nihil contineret præter veteres nænias, quas iam pridem Eudæmon noster Ioannes integro libro copiosè refutauerat? Nec ego *Elogia Babylonis* refutanda susceperam, quę conuitiis & mendaciis plenissima sunt, & per se corruunt, & Ferrerium maximè petebant: tantùm excerpsi quod Hussum spectabat, de quo inter nos controuersia erat, & non vnas strophas in pauculis verbis detexi. Si ad reliqua pergerem, Iliada mendaciorum consi-

conficerem. Non lubet, non libet.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm falsò ſpargit, quaſi præ me tulerim tres eius libros *de Sedis Romanæ poteſtate, ſanctitate, & fide*, plus ſatis confutaſſe, ſi vnum in illis παρέργαμα animaduerterem. Vbi frons, vbi fides? Ipſe ipſe tam mentiri ſe ſcit, quàm viuere. Nónne Iulium Bulingerum ij libri ſpectabant, in quem tela vibrabat, quem in aciem prouocabat? Ego domeſticum ſocium, Andream Schottum, vel ipſo reluctante Caſaubono, in ius trahi animaduertens, cùm illac fortè iter haberem, innocentiſſimum virum à vi, à calumniâ vindicaui. Reliqua ipſi à Bulingero admetienda reliqui, qui errorum Odyſſeam in facili dabit. Ibidem.

Quartò, Malâ fide agit, cùm ſibi fingit Plancium non dignatum reſponſo Diſſertationem meam. Imò verò Plancius, cùm eum ad Bibliothecam noſtram deducerem, Auctorumque loca alia malè citata, alia deprauata monſtrarem, ingenuè profeſſus eſt, ſe alienis chartis fidiſſe. Addo, grauiter eum à Barneueltio increpitum, quòd quæſtionem illam *de Fide hæreticis ſeruandâ* hoc tempore mouiſſet: clarum enim nimis eſſe, quàm crebrò Catholicis ea in Hollandiâ ſeruata non ſit. cuius rei exempla non pauca ex publicis tabulis produxeram, quæ Ordi- Ibidem.

num Aduocatus maluiſſet æterno ſilentio ſepulta. Abeat nunc Capellus, & vmbram Plancij conſulat, vt à mendacio liberetur.

Ibidem. Quintò, Malâ fide agit, cùm *Anti-Philippicam* neſcio cuius *Anonymi* producit, contra Siluanum Auſtriacum Theologum (quem Iacobum noſtrum Kellerum ſuſpicatur) ſcriptam, cui quiritatur non fuiſſe reſponſum. Nullum enim mihi dubium, quin imponat homo vaferrimus. *Anti-Philippicam* quidem quam vocat, cui reſponſionem efflagitat, neſcio; nullam vidi, nullam reperire potui, etſi variis in locis quęſitá. Videat tamen an rectè augurer. Scripſit duodecim ab hinc annis Iacobus quidam Siluanus Auſtriacus Theologus *Philippicam* in Anonymum Prædicantem Caluiniſtam, qui Societatem IESV mendaciis, conuitiis, calumniis, iniuriis, onerauit in famoſo libro, quem inſcribit: *Amica monita Chriſtianis Proceribus ac Magiſtratibus data, in Papæ eiúſque Ieſuitarum doctrinas technaſq; periculoſiſſimas*. Prodijt ea Philippica Ingolſtadij typis Ederianis apud Andreã Angermarium anno M. DC. VII. Huic *Philippicæ* videtur Anonymus ille Prædicans *Anti-Philippicam* oppoſuiſſe. Quâ cùm Iacobus noſter Kellerus nominatim ſe peti animaduerteret, atque ſub Siluani nomine iniuriosè vnà cum Societate noſtrâ vniuerſâ proſcin-

proſcindi, procudit ipſe *Tyrannicidium* ſeu *Scitum Catholicum de tyranni internecione, aduerſus inimicas Caluiniani Miniſtri calumnias in Societatem* IESV *iactatas*. quem librum Monachij excudit Nicolaus Henricus anno M. DC. XI. qui IX. hiſce omnino quæſtionibus abſoluitur.

I. *Vtrùm Prædicantibus è Caluini Scholâ fides vlla contra Ieſuitas in hac controuerſiâ ſit habenda?*

II. *Quid Catholicorum Theologi de tyrannorum cæde adhuc ſenſerint: & num docuerint, homini priuato licere necem moliri tyrannis. Atque hîc tam Ieſuitarum quàm aliorum hac de re ſententiæ eam ob cauſſam examinantur; vt orbi pateat, Ieſuitas noui nil docuiſſe, nihil typis vulgaſſe, imò in mitiorem ſemper huius controuerſiæ ſententiam iuiſſe.*

III. *De Marianæ opinatione agit, & num illam vmquam Ieſuitæ ſuo calculo probarint.*

IV. *In quo tandem capite Mariana defenſus ſit à Siluano.*

V. *Quam ob cauſſam Pariſienſis Regia Curia Marianæ librum flammis addixerit: & quid demum Sorbona hac in re decreuerit.*

VI. *Quinam Ieſuitarum tyrannorum cædem docuerint: quinam hanc in illorum Scholis didicerint.*

VII. *Quantum ad hoc vſque temporis, Prædican-*

dicantes è Caluini tribu de Principum Regúmque iugulis luserint: quàm immaniter in caput & vitam eorumdem, linguâ, typis, manu ipsâ sint debacchati.

VIII. *Quid Lutheri asseclæ in hoc ipso controuerso sentiant.*

IX. *Quot quantasq; mendaciorum strues Caluinianus Prædicans deructarit.* vbi ad triginta strictim enumerat.

Videat nunc Capellus, an hæc ipsa *Anti-Philippica* sit, cui Tyrannicidium illud à Kellero nostro repositum est, & queri desinat, quasi nemo ei responderit. Certè cùm passim video in *Fictis à Capello Romanæ Sedis artibus* similia passim inculcari, non vana mihi suspicio oboritur, eum ex foraminosâ Anonymi istius lecytho, mēdacij oleum suffuratum, quo perfidia sua magis magisque exsplendesceret. quod cùm Kellerus noster peniculo benè strigoso, vti oportuit, in Tyrannicidio suo luculenter deterserit, non desiderabit hîc operam meam.

Ibidem. Sextò, Malâ fide agit, cùm mendacissimè asserit, vnius aut alterius folij libello à nostris responderi; cùm copiosius quid scribitur, dissimulari. Teneo te mendacij spiritum, & vel ipso Kellero (cui hoc epiphonema subijcis) te oppugno, qui duos vastos tomos Controuersiarum in folio vulgauit

lin-

linguâ Germanicâ, anno M.DC.XI. typis Nicolai Henrici Monachij, contra vnum Heilbrunneri tomum non admodum grandem. Quò nunc ibis frontem quæſiturus?

Septimò, Malâ fide agit, cùm ex mendacibus forulis Anonymi ſui producit, Ieſuitam *Treshamum*, qui librum *de Officio Principis* ſcripſerit. Nullum nos talem Ieſuitam nouimus. nec Creſvvellus Andreæ Philopatoris nomine ſe venditat. Coniectatio hæc vana eſt. Nec in citatis Hoſij Epiſtolis CXCIII. CCII. CCXX. verba hæc inueniuntur: *Numquam patiaris vllâ te ratione ad ea, quæ promiſiſti, præſtanda teneri, quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.* videamus ſingulas. Ibidem.

Epiſtola Hoſij CXCIII. ſcribitur ad Philippum Boncompagnium S. R. E. Cardinalem, in quâ nulla huiuſce rei mentio eſt. Tantùm enim reſpondet gratulationi, de munere maioris Pœnitentiarij ſibi delato.

Epiſtola CCXX. inſcribitur Andreæ Patritio Nideckij, in quâ perſcribit iudicium ſuum de Parallelorum libro, quem Andreas ad eum miſerat.

Epiſtola CCII. ſcripta eſt ad Staniſlaum Carncouium Epiſcopum Vladiſlauienſem, in quâ illa quoque verba non comparent. Agitur ibi de iureiurando quodam extorto

&c illi-

& illicito, quod neſcio an Caluiniana Schola ſeruandum doceat, cùm etiam licita omnia infringat.

Quòd ſi alicubi verba illa in Hoſij Epiſtolis reperiantur, excutiendæ tunc fuerint iuramenti formulæ: in quibus ſi iniquitas appareat, rectiſſimè aſſeruerit Hoſius, *iuramentum non debere eſſe vinculum iniquitatis.* Nónne ſanctorum Patrum ea mens? *In malis promiſſis* (ait Iſidorus) *reſcindatur fides, in turpi voto muta decretum. Quod incautè vouiſti, ne facias. Impia enim eſt promiſſio, quæ ſcelere impletur.* Nónne Iuriſconſultorum ea ſententia? *Legibus expreſſum eſt, illicitæ rei iuſiurandum ſeruari non oportere.* L. Imperialis. §. Quod eis permittitur. Cod. De nuptijs. Nullibi quoq; in Poſſeuino ſuperiora Hoſij verba citata inuenio, vt etiam hinc malè fida Anti-Philippicæ fides appareat.

Iſidor. in Synom. lib. 2. c. 10. & habetur 22. q. 4. *In malis.*

Ibidem.

Octauò, Malâ ſide agit, cùm conſtanter aſſeuerat libros iam citatos à Romanâ Sede ſupprimi, & in arcanis haberi, imò ſub terrâ recondi. Vbi eſtis nunc Bibliopolæ, vbi Typographi? veſtrâ fidem teſtor, ſi non paſſim Bruni, Hoſij, Poſſeuini, Philopatris Opera publicè proſtent. Treshamum excipio, qui numquam prodijt, quem hæretici potiùs quàm Catholici premunt. Quòd ſi zotheculam ſuam his libris inſtruere optat, ſugge-

ſuggeram ei & loca impreſſionis, & Typographorum nomina.

Staniſlai Hoſij Opera prodiere Antuerpiæ in folio, in Aedibus Viduæ & heredum Ioannis Stelſij, anno M.D.LXVI.

Item Venetiis in folio apud Dominicum Nicolinum, anno M.D.LXXV.

Rurſus multò auctiora in folio Coloniæ apud Maternum Cholinum, anno M.D.LXXXIV.

Conradus Brunus de Hæreticis prodijt in folio Moguntiæ typis Franciſci Behem, M.D.XLIX.

Andreas Philopater editus eſt Romæ in quarto ex Typographiâ Aloyſij Zannetti, anno M.D.XCIII.

Item Auguſtæ in octauo, anno M.D.XCII. *apud Ioannem Fabrum.*

Antonij Poſſeuini Opera in folio prodiere Coloniæ, anno M.D.XCV. *ex Officinâ Birckmannicâ.* Vbi Opera hæc comparauerit, Anonymi ſui fidem probet, & excutiat.

Nonò, Malâ fide agit, cùm in medium producit Apologiam pro Chriſtiano Batauo, impreſſam Londini anno M. DC. X. aduerſus Martini Becani noſtri Quæſtiones Miſcellaneas; & calumnioſè reticet, eumdem Becanum Apologiam illam Quæſtionibus ſuis Batauicis lucidiſſimè refelliſſe, anno M. DC. XI. typis Ioannis Albini, Moguntiæ. Ibidem.

Quòd

Quòd si eius libri gustum aliquem capere desideret, subiiciam hîc capitum lemmata. Tractat igitur P. Becanus contra Christianum Batauum

I. *An Caluinistæ sint Euangelici?*
II. *An etiam Lutherani sint Euangelici?*
III. *An & Batauus noster sit Euangelicus?*
IV. *An sit Caluinista?*
V. *Cur nomen suum non expresserit?*
VI. *Cur tam iracundè agat?*
VII. *An Pontifex sit Anti-Christus?*
VIII. *An Iesuitæ sint Regicidæ?*
IX. *An sint proditores?*
X. *An perduelles?*
XI. *An ingrati in Regem Galliæ?*
XII. *Quid Rex Galliæ sentiat de Iesuitis?*
XIII. *An Rex Galliæ fuerit verè Catholicus?*
XIV. *An Catholici in Concilio Tridentino decernant, hæreticis non esse seruandam fidem?*
XV. *An hoc ipsum decernant in Concilio Constantiensi?*
XVI. *An etiam in Concilio Lateranensi?*
XVII. *An decreta Pontificum hoc statuant?*
XVIII. *An Catholici passim ita scribant & sentiant?*
XIX. *An Catholici reipsâ non seruent hæreticis fidem?*

Quæ omnia si propiùs inspexerit, statim deprehen-

hendet quàm miserè lapsus sit, dum Artes Sedis Romanæ etiam ex illius Bataui Apologiâ mendacijs plenâ colligit.

Decimò, Malâ fide agit, cùm Parei, velut Doctoris eximij, aureolam Orationem laudat, quam Heidelbergæ contra P. Becanum nostrum edidit anno Domini M. DC. XVIII. Oratio illa quàm non auro, sed scoreâ Caluinici spiritus resplendeat, docuit nuper idem Becanus Epistolâ editâ Moguntiæ anno Domini M.DC.XIX. typis Ioannis Albini. Ibidem.

Vis specimen Dialecticæ Pareanæ? distinxerat Becanus noster inter libertatem religionis, & eiusdem libertatis tolerantiam: illam dixit in se semper illicitam esse, hanc non semper; sed tum demum licitam, cùm aliud aliquod maius malum per eam euitatur.

Hæc non capiebat malè defæcatum Parei cerebellum. Itaque stolidissimum procudit syllogismum, quem primùm eius verbis subijciam, ac deinde formâ Pareanâ, quam in cerebro sibi finxit, induam. Quomodo, inquit, Pontificij de libertate religionis tolerandâ LICITE & HONESTE (quod iste dicit) pacisci possunt, si *libertas religionis est planè illicita, & doctrinæ Christianæ contraria?* Pareus Orat. in aug. pag. 9. Atqui scribit ibidem: *Quæ intrinsecè & ex naturâ suâ mala & illicita sunt, numquam benè* Cap. 6. n. 10.

vel

vel licitè fieri poſſe, etiamſi ob bonum finem fiant.

Sic igitur argumentatur Pareus:

Quod intrinſecè & ex naturâ ſuâ illicitum eſt, de eo paciſci non licet.

Atqui libertas religionis eſt intrinſecè & ex naturâ ſuâ illicita.

Ergo de libertate religionis tolerandâ paciſci non licet.

Hunc Parei ſtuporem tantopere deprædicat Capellus? & vſque adeò puer eſt, vt non videat hunc ſyllogiſmum quatuor conſtare terminis? adhibeat digitos in ſubſidium, & numeret. Primus eſt, *Quod intrinſecè & ex naturâ ſuâ illicitum eſt.* Secundus, *Paciſci non licet.* Tertius, *Libertas religionis.* Quartus, *Tolerantia libertatis, ſiue tolerare libertatem religionis.*

Quòd ſi quis penitiùs Pareum noſcere auet, conſulat Scaligerum in Elencho vtriuſque orationis Chronologicæ, vbi eum eſſe ait hominem *inſanum, arrogantem, idiotam, ſtercora colligentem, profanitatum buccinatorem, aſininum, ſycophantam, helleboriſmo egentem, mendacem, communi ſenſu deſtitutum.* Quid à mendaci, inſano capite, ſanum verúmve ſperes?

His decem Capellus mendaciorum bullis veſtibulum ſuum ornat: quid in receſſu futurum

turum ſperatis? Non defutura ſunt belluata, non vnius perfidiæ tygri tapetia, non Babylonica multifariæ verſutiæ periſtromata, non Attalica omnem fallendi artem mentientia peripetaſmata. Magni Chami aulam viſuri eſtis.

CAPVT I.

Capellus, vbi ratio eum deficit, ad ficta crimina confugit. Bis in Concilium Conſtantienſe iniurius, cuius textum quoque deprauat. Quadruplex eius de libro Judith blaſphemia.

DISSERTATIONIS meæ capite primo, explicabam.

Primò, Occaſionem ſcribendi huius Diſſertationis fuiſſe falſum rumorem ſparſum de Concilij Conſtantienſis Patribus, quaſi definiuiſſent, *hæreticis non ſeruandam fidem.*

Secundò, proponebam ipſum Conſtantienſis Concilij canonem ex Seſſione XIX. in quo nihil tale comparet.

Tertiò, aſſerebam hæreticorum genium eſſe, *fingere, fallere*, quod Garnetum noſtrum pulueratiæ coniurationis auctorem, & Societatem noſtram in Galliâ cædis Henrici IV. conſciam facerent.

Quid hîc Capellus? Insanit, furit. Quidquid fraudium, quidquid scelerum vspiam perpetratum est, id originem vel à Sede Romanâ, vel à Societate nostrâ habere sibi persuasum habet. Hanc Scyllam esse, ad quam tot regia capita fecere naufragium; illam Charybdim esse, quæ tot regna deuorauit. Ita sibi blanditur miser homo, cùm quidquid somniculosus finxit ariolus, quidquid in theatro mimus lusit, quidquid gesticulis expressit histrio, quidquid tragœdus cothurno intonuit, id Romanæ Sedi, id Societati nostræ quadrare dôceat. Hoc ille procitharismate se gregemque suum caprarium Sedanicis hærentem rupibus oblectat,

Hac Tragicâ desæuit & ampullatur in arte.

Euicimus Regum, Principum, Rerumpublicarum testimonijs, falsa esse quæ nobis obijciuntur; nihil egimus, nisi hæc Caluinistico probentur spiritui. Quid? rursúsne producã, quę toties typis excusa sunt pro Sedis Romanę sinceritate, pro Societatis nostrę innocentiâ? Non faciam, ne & otio abutar, & cantilenã toties recantatam Lectori ad fastidium ingeram. Præclarè olim hæreticorum genium, dum eos veritas deficit, quomodo ad crimina fingenda confugiant, notauit Augustinus: *Hæretici non habendo quod in caussâ suæ diuisionis defendant, non nisi hominum crimina*

Augustin. Ep. 157. ad Hippon.

mina colligere affectant: & ea ipsa plura falsissimè iactāt, vt quia ipsam diuinæ Scripturæ veritatem (quâ vbique diffusa Christi Ecclesia commendatur) criminari & obscurare non possunt, homines per quos prædicatur, adducant in odium: de quibus & fingere, quidquid in mentem venerit, possunt. Præteribo igitur friuolas de Pontificibus, de Societate nostrâ decantatissimas næniás, quas iam aliquoties viri doctissimi integris voluminibus refutarunt. Paucula tamen hæc malæ fidei intercalaria in hoc capite carmina visum perstringere; maximè, quòd Constantiense Concilium, qui vnus nobis nunc scopus est, & Scripturam sacram attingant.

Et quidem Concilium Constantiense quod attinet,

Primò, Malâ fide agit, Cùm textum Concilij Constantiensis peruertit. vbi enim Concilium habet, *venerint ad locum iudicij*, ipse citat, *venerint ad locum supplicij*. Hoc stamine fictitio supposito, pergit malæ fidei telam pertexere. Pag. 19. Concil. Constant. Sess. 19.

Secundò igitur malâ fide agit, dum vult Concilij Constantiensis Patres *supplicium capitale* in Hussum decreuisse. Nihil tale sententia exhibet, sed *tamquam hæreticum iudicandum & condemnandum fore indicat, & condemnat per præsentes.* Quid prætereà? nullámne Pag. 19. Concil. Constant. Sess. 19.

lámne pœnam irrogat? *Ab Ordine ſacerdotali, & alijs Ordinibus, quibus exiſtit inſignitus, deponendum & degradandum fore declarat*. Vbi tandem *capitale ſupplicium*? Eò non progreditur Eccleſia, ſed *attento quòd Eccleſia Dei non habeat vltrà quid gerere valeat, iudicio ſæculari, & ipſum curiæ ſæculari relinquendum fore decernit*. Hæc ſententiæ in Huſſum latæ verba, quà pœnam ſpectat. Iudicium verò ſæculare pœnas irrogat, quas leges præſcribunt, quas Imperatores conſtituêre. Quin & Vlricus Richentalius, qui omnibus Concilij Actis interfuit, teſtatur Patres, poſt latam ſententiam, *rogaſſe Regem Romanorum & Iudices, ne vitâ eum priuarent, ſed potiùs ſeruatum perpetuis carceribus manciparent*. Videat nunc Capellus calumniator quo ipſe ſupplicio dignus ſit.

Vlric. Richent. in Hiſt. Concil. Conſtant.

Nec mirum cuiquam videri debet, Capellum noſtrum tam audacter Concilij Conſtantienſis verba peruertere, cùm rapaces manus ſuas ne à Sacris quidem litteris abſtineat. Quatuor ſanè grauiſſimas blaſphemias contra librum Iudith profert, quæ cum totâ antiquitate pugnant, quod veterum Patrum allatis teſtimoniis dilucidè oſtendam.

Primò igitur malâ fide & blaſphemè agit, cùm librum Iudith hiſtoriæ cenſu eximit, & ad

ad fabulas relegat. Equidem non fabulam, ſed veram eſſe hiſtoriam, teſtes ſunt vetuſtiſſimi Patres, tum ij qui expreſſo hiſtoriæ nomine librum illum inſignierunt; tum alij, qui ex eo, velut verâ hiſtoriâ, vitæ ſanctè inſtituendæ exempla petierunt.

Apud Athanaſium in Synopſi ſacræ Scripturæ, quiqui eius auctor ſit: Λέγεται τὸ βιβλίον οὕτως, ἐπειδὴ καὶ τὴν περὶ τῆς Ἰουδὶθ ἹΣΤΟΡΊΑΝ περιέχει, πῶς ὁ Θεὸς πολεμουμένους καὶ πολιορκουμένους ὑπὸ τοῦ Ὀλοφέρνου τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, δι' ἐκείνης ἔσωσε μὲν τοὺς λαοὺς, τὸν δὲ Ὀλοφέρνην ἐπάταξεν. *Hoc nomine vocatur iſte liber ob eam cauſſam, quòd* HISTORIAM *de Iudith continet, quomodo per illam, Deus filios & populum Iſraël ab Holoferne impugnatos & obſeſſos ſaluauerit, Holofernem verò percuſſerit.*

Seuerus Sulpitius lib. 2. Sacræ hiſtoriæ: *Huic rerum ordini rectè Iudith actus conferam; traditur enim poſt captiuitatem fuiſſe: ſed quis eo tempore Perſis regnauerit,* HISTORIA DIVINA *non edidit. Regem tamen ſub quo illa geſta ſint, Nabuchodonoſor nuncupat: non vtique eum, qui Ieroſolymam ceperit.* Ibidem: *Huic opinioni eadem* SACRA HISTORIA *repugnat.* Item: *Meminit autem huius Baguæ* HISTORIA DIVINA.

Hieronymus Epiſt. IX. ad Saluinam de Seruandâ viduitate capite VI. *Hæc, filia in*

Christo castißima, inculco, & crebriùs repeto, vt posteriorum oblita in priora te extendas, habens tui ordinis quas sequaris, Iudith 9. *Iudith de* HEBRÆA HISTORIA, Luc.2. *& Annam filiam Phanuëlis de Euangelij claritate. Vnde altera in typo Ecclesiæ diabolum capite truncauit, altera Saluatorem mundi prima suscepit, sacramentorum conscia futurorum.*

Auctor Operis imperfecti in Matthæum apud Chrysostomum Homil. 10. ex capite 6. Matthæi. *Si fieri potest, opus religiosi ieiunij, & ipsius corporis atque animæ afflictionem vultus hilaritate velemus: cuius rei exempla etiam secundùm* HISTORIAM *præterito tempore legimus praostensa.* Iudith 9. & 13. *Nam sanctißima Iudith, cùm magno mærore pro populo esset afflicta, post solemnitatem triduani ieiunij, capite vncta & lota facie, ita internæ afflictionis tristitiam texit, vt simulato gaudio lætari hostibus videretur: dum lætitiam vultus ieiunium texit, de hoste triumphum victoriæ reportauit.*

Cassiodorus de Diuinis lectionibus cap. VI. *Libri Iob, Tobiæ, Esther, Iudith, Machabæorum, licet* HISTORICI *sint, & planißimâ relatione fundantur, tamen propter virtutes excellentißimas morum conscriptos esse cognoscite, vt patientiam, vt spem, vt charitatem, vt etiam in feminis fortitudinem, vt pro Deo contemptam præsentis sæculi vitam, vel*

cetera

cetera quæ illic virtutum genera Domino præstante floruerunt, nostris animis competenter infunderent.

Secundò, Malâ fide agit, cùm asserit primùm ab Innocentio I. anno Domini ccccv. librum Iudith in Canonem relatum. Quasi verò non diu antè veteres Patres & ex libro hoc testimonia petierint, & eumdem inter Sacrarum litterarum volumina recensuerint. Pag. 15.

Ignatius Epistolâ ad Philadelphienses: Ἔστωσαν δὲ καὶ αἱ χῆραι, μὴ ῥέμβοι, μὴ λίχνοι, μὴ περιτροχάδες, ἀλλ' ὡς Ἰουδὶθ ἡ σεμνοτάτη, ὡς ἡ Ἄννα ἡ σωφρονεστάτη. *Sint autem viduæ non proterua, non cupediis deditæ, non circumcursantes, sed vt Iudith pudicissima, vt Anna castissima.*

Clemens Alexandrinus lib. IV. Stromatum: Ἀλλὰ καὶ Ἰουδὶθ, ἡ ἐν γυναιξὶ τελειωθεῖσα, ἐν συγκλεισμῷ τῆς πόλεως γενομένης, δεηθεῖσα τῶν πρεσβυτέρων, εἰς μὲν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἐξέρχεται, τοῦ παντὸς καταφρονήσασα κινδύνου ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἑαυτὴν ἐπιδοῦσα τοῖς πολεμίοις ἐν πίστει Θεοῦ· λαμβάνει δὲ εὐθὺς τἀπίχειρα τῆς πίστεως, ἀριστεύσασα γυνὴ κατὰ τοῦ πολεμίου τῆς πίστεως, κυρία τῆς Ὀλοφέρνου γενομένη κεφαλῆς. *Sed etiam Iudith, quæ consummata fuit in mulieribus, cùm esset vrbs circumsessa, precata seniores, ingreditur quidem in castra alienigenarum, omne periculum contemnens pro patriâ, seipsam tradens hostibus in fide Dei:*

præmia autem fidei mox accipit, cùm mulier in hostem fidei se præclarè gesserit, & potita sit capite Holofernis.

Origenes in libro Iudicum Homiliâ IX. *Quid ergo illam magnificam & omnium feminarum nobilissimam memorem Iudith? quæ iam perditis penè rebus non dubitauit sola succurrere, seq; suumq; caput immanissimi Holofernis neci sola subiicere: & processit ad bellum non in armis, neque in equis bellicis, aut in subsidiis militaribus freta, sed virtute animi & constantiâ fidei, consilio simul & audaciâ hostem perimit, & quam viri perdiderant, femina reddidit libertatem patriæ.*

Idem Homil. I. in Psalm. XXXVII. *Festiuitatibus Domini panem nos afflictionis edere iubemur, & in ipsis festiuitatibus dicitur, vt humiliet homo animam suam: & cùm festiuitas* Iudith 8. *propitiationis indicitur, dicitur: Humiliate animas vestras.*

Idem Homiliâ XXVII. in Numeros: *His ergo cùm recitatur talis aliqua* DIVINORVM VOLVMINVM *lectio, in quâ non videatur aliquid obscurum, libenter accipimus: verbi causâ, vt est libellus Esther, aut* IVDITH, *aut etiam Tobiæ, aut mandata Sapientiæ. Si verò legitur liber Leuitici, offenditur continuò animus, & quasi non suum refugit cibum.*

Tertullianus de Monogamiâ cap. XVII.

Sed

Sed hanc iudicabunt, iam non Isaac monogamus pater noster, nec Ioannes alioqui Christi spado, nec Iudith filia Merari, nec tot alia exempla Sanctorum.

Nicæna Synodus apud Hieronymum Præfatione in librum Iudith, seu Epistolâ III. quâ ad postulationem Chromatij & Heliodori profitetur se librum hunc ex Chaldæo sermone in Latinum transtulisse: *Quia hunc librum*, inquit Hieronymus, *Synodus Nicæna in numero* SANCTARVM SCRIPTVRARVM *legitur computasse.*

Hilarius in Psalmum CXXV. *Discentes hæc omnia à Lege & Prophetis, Euangeliis, & Apostolis, & cantantes ex Lege: Dominus conterens* Iudith 16.
bella, Dominus est nomen illi. cognoscentes à Prophetâ, Ego sum, qui feci cælum & terram ex Isaiæ 48.
nihilo. credentes ab Euangelio: In principio erat Ioan. 1.
verbum. pronuntiantes ab Apostolo: Qui est Coloss. 1.
imago Dei inuisibilis.

Idem Prologo in Psalmos, agens de numero librorum veteris Testamenti: *Quibusdam autem visum est, additis Tobiâ & Iudith, vigintiquatuor libros secundùm numerum Græcarum litterarum connumerare.*

Tertiò, Malâ fide agit, cùm suspicatur Pag. 15.
Iudithæ fabulam ab homine Iudæo confictam, forsan eo ipso, inquit, sæculo, quo satanam mysterium iniquitatis ordientem vi-

debant Apoſtoli. O virum ſuſpicioſum! Quid ſi ante Apoſtolorum tempora liber hic iam notus fuerit?

1. Quia Chronographia, quæ Philoni tribuitur, lib. II. Ioachimum auctorem facit libri huius, qui ipſius Iudith temporibus vixit: *Geſſit Ieſus pontificatum primum vſque ad* XII. *annum Aſſueri Priſci, annis* XXXVI. *Ioachim verò filius eius in abſentiâ annis* VIII. *Is & Iudith geſta conſcripſit, & anniuerſariam liberationis memoriam quotannis agendam inſtituit*. Cui aſſentitur Sixtus Senenſis Bibliothecæ lib. I. & VIII. vbi eiuſdem ſententiæ Hebræos auctores laudat.

2. Quia D. Paulus I. Corinth. X. verſu X. cùm ſcriberet, *Neque murmuraueritis, ſicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore*, videtur animo calamoque conuerſo fuiſſe ad verſum XXV. capitis VIII. Iudith: *Exterminati ſunt ab exterminatore, & à ſerpentibus perierunt*. Nuſquam enim, inquit Serarius noſter, Iſraëlitas, de quibus ibi ſermo, ab *exterminatore* perijſſe diſertim niſi hoc loco ſcriptum noui. Nam Exodi XII. quos interfecit percuſſor verſ. XXIII. Ægyptij erant: Iſraëlitas dum murmurant & delinquunt, ijs quos indicaui locis, punitos exterminatoſque fuiſſe ſcriptum eſt, ſed *exterminator* nullus nominatur.

natur. Ideoque videtur hic in veteri Testamento locus vnus exterminatorem istum indicasse, & ex eo S. Paulum protulisse.

3. Quia S. Iacobus Epistolæ suæ capite II. vers. XXIII. verbis hisce, *Abraham amicus Dei appellatus est*, respexisse videtur ad verba hæc capitis VIII. Iudith vers. XXII. *Abraham Dei amicus effectus est.* Nam etsi eadem habeantur II. Paralip. vers. VII. Isaiæ XLI. vers. VIII. Danielis III. vers. XXXV. cur, inquit Serarius, hunc ad locum Iudith quàm ad alios illos minùs respexisse putetur?

4. *Apud Hebræos liber Iudith inter Hagiographa legitur*, inquit Hieronymus: quis credat eos librum recèns scriptum, & Capelli iudicio fabulosum, inter Hagiographa retulisse? Hieron. Epist. III.

Quartò, Malâ fide agit, cùm ait librum hunc in gratiam sicariorum potissimùm confictum ab homine Iudæo. O cor Zenodoti, iecur Cratetis! Alias ex hoc libro vtilitates colligunt sanctissimi Patres. Pag. 15.

Athanasius XXXIX. heortasticâ seu festali Epistolâ SERMONEM hîc PIETATIS agnoscit. Ἕτερα βιβλία τετυπωμένα δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ἄρτι προσερχομένοις καὶ βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς ΕΥ̓ΣΕΒΕΙ΄ΑΣ ΛΟ΄ΓΟΝ. Σοφία Σολομῶντος, καὶ Σοφία Συρὰχ, καὶ Ἐσθὴρ, καὶ Ἰουδίθ. *Alÿ libri propositi sunt à Patribus legendi iis,*

debant Apoſtoli. O virum ſuſpicioſum! Quid ſi ante Apoſtolorum tempora liber hic iam notus fuerit?

1. Quia Chronographia, quæ Philoni tribuitur, lib. II. Ioachimum auctorem facit libri huius, qui ipſius Iudith temporibus vixit: *Geßit Ieſus pontificatum primum vſque ad* XII. *annum Aſſueri Priſci, annis* XXXVI. *Ioachim verò filius eius in abſentiâ annis* VIII. *Is & Iudith geſta conſcripſit, & anniuerſariam liberationis memoriam quotannis agendam inſtituit*. Cui aſſentitur Sixtus Senenſis Bibliothecæ lib. I. & VIII. vbi eiuſdem ſententiæ Hebræos auctores laudat.

2. Quia D. Paulus I. Corinth. x. verſu x. cùm ſcriberet, *Neque murmuraueritis, ſicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore*, videtur animo calamoque conuerſo fuiſſe ad verſum XXV. capitis VIII. Iudith: *Exterminati ſunt ab exterminatore, & à ſerpentibus perierunt*. Nuſquam enim, inquit Serarius noſter, Iſraëlitas, de quibus ibi ſermo, ab *exterminatore* perijſſe diſertim niſi hoc loco ſcriptum noui. Nam Exodi XII. quos interfecit percuſſor verſ. XXIII. Ægyptij erant: Iſraëlitas dum murmurant & delinquunt, ijs quos indicaui locis, punitos exterminatoſque fuiſſe ſcriptum eſt, ſed *exterminator* nullus nominatur.

ur. Ideoque videtur hic in veteri Testa-
nto locus vnus exterminatorem istum
licasse,& ex eo S.Paulum protulisse.

3. Quia S. Iacobus Epistolæ suæ capi-
II. vers. XXIII. verbis hisce, *Abraham
icus Dei appellatus est*, respexisse videtur ad
ba hæc capitis VIII. Iudith vers. XXII.
raham Dei amicus effectus est. Nam etsi ea-
n habeantur II. Paralip. vers. VII. Isaiæ
I. vers.VIII.Danielis III.vers.XXXV. cur,
uit Serarius, hunc ad locum Iudith quàm
alios illos minùs respexisse putetur?

4. *Apud Hebræos liber Iudith inter Ha-
grapha legitur*, inquit Hieronymus: quis
dat eos librum recèns scriptum, & Ca-
lli iudicio fabulosum, inter Hagiographa
ulisse? Hieron. Epist. III.

Quartò, Malâ fide agit, cùm ait librum
nc in gratiam sicariorum potissimùm
nfictum ab homine Iudæo. O cor Zeno-
ti, iecur Cratetis! Alias ex hoc libro vtili-
es colligunt sanctissimi Patres. Pag. 15.

Athanasius XXXIX. heortasticâ seu festali
istolâ SERMONEM hîc PIETATIS agnoscit.
ερα βιβλία τετυπωμένα δὲ παρὰ τῶν πατέρων
ιγινώσκεσθαι τοῖς ἄρτι προσερχομένοις καὶ βουλο-
ιοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς ΕΥ̓ΣΕΒΕΙ΄ΑΣ ΛΟ΄ΓΟΝ.
φία Σολομῶντος, καὶ Σοφία Σιράχ, καὶ Ἐσθήρ, καὶ
διθ. *Alij libri propositi sunt à Patribus legen-
di iis,*

di ijs, qui primùm accedunt, & simpliciter edoceri volunt SERMONEM PIETATIS, *Sapientia Salomonis, & Sapientia Syrach, & Esther & Iudith.* Eadem repetuntur apud eumdem in Synopsi sacræ Scripturæ. Ergóne Patres sicâ Catechumenos suos armabant?

Lucifer Calaritanus, De non parcendo in Deum delinquentibus, exemplo Iudith zelum contra impios excitat: *Quid me agere oportuit tempore, quo te iudico natum ad nos Dei seruos à viâ vertendos veritatis? cùm in Nabuchodonosor Holofernem virtutis suæ Principem misisset, quid orat Iudith? nempe vt destrueret inimicos Israel. Numquid dixit, Custodi insurgentes aduersus domum tuam?* &c. *Tu proijce illorum vires, contere illorum plenitudinem virtute tuâ*, &c. *Magnalium fuerat satis, vt mulier ista Deo cupiens placere Iudith, manu interimeret suâ hostem, & nos ne quidem verbo tibi à Domino restitissemus instituti pastores?*

Iudith 9.

Ambrosius lib. de Viduis, in Iudith fortitudinem recognoscit: *Sed nec fortitudo bona viduæ deesse consueuit. Hæc enim vera est fortitudo, quæ naturæ vsum, sexus infirmitatem mentis deuotione transgreditur. Qualis illa fuit cui nomen Iudith, quæ viros obsidione fractos, perculsos metu, tabidos fame, sola potuit à colluuione reuocare, & ab hoste defendere.*

Idem

Idem libro eodem, exemplo Iudith nos docet vitia corporis aſperitate veſtium edomare. *Nec his tamen elata ſucceßibus, cui vtique gaudere & exultare licebat iure victoriæ, viduitatis reliquit officium; ſed contemptis omnibus, qui eius nuptias ambiebant, veſtem iucunditatis depoſuit, viduitatis reſumpſit: nec triumphorum ſuorum amauit ornatus; illos exiſtimans eſſe meliores, quibus vitia corporis, quàm quibus hoſtium arma vincuntur.*

Idem libro III. de Officijs capite XIII. honeſtatis auctoritatem in facinore Iudith deprædicat. *Honeſtatem ſecuta eſt Iudith, & dum eam ſequitur, vtilitatem inuenit. Honeſtatis enim fuit prohibere, ne populus Dei ſe profanis dederet, ne ritus patrios & ſacramenta proderet, ne ſacras virgines, viduas graues, pudicas matronas barbaricæ ſubiiceret impuritati, ne obſidionem deditione ſolueret. Honeſtatis fuit ſe malle pro omnibus periclitari, vt omnes eximeret periculo. Quanta honeſtatis auctoritas, vt conſilium de ſummis rebus femina ſibi vindicaret, nec principibus populi committeret? Quanta honeſtatis auctoritas, vt Deum adiutorem præſumeret? quanta gratia, vt inueniret?*

Idem libro de Eliâ & ieiunio capite IX. ieiunij vires pro caſtitate tuendâ, pro hoſte ſuperando hinc elicit. *Non bibebat femina*

Iudith,

Iudith, ſed ieiunans omnibus diebus viduitatis ſuæ, præter feſtorum dierum ſolemnitates. His armis munita proceſſit, & omnẽ Aſſyriorum circumuenit exercitum. Sobrij vigore conſilij abſtulit Holofernis caput, ſeruauit pudicitiam, victoriam reportauit. Hæc enim ſuccincta ieiunio, in caſtris prætendebat alienis; ille vino ſepultus iacebat, vt ictum vulneris ſentire non poſſet. Itaque vnius mulieris ieiunium innumeros ſtrauit exercitus Aſſyriorum.

Idem libro II. de Virginibus, religionis virtutem in Iudith admiratur. *Et Iudith ſe, vt adultero placeret, adornauit: quia hoc religione non amore faciebat. Nemo eam adulteram iudicabat: benè ſucceſſit exemplum. Nam ſi illa, quæ ſe commiſit religioni, & pudorem ſeruauit, & patriam, fortaſſis & nos ſeruando religionem, ſeruabimus caſtitatem.*

Hieronymus Præfatione in Sophoniam, Eccleſiæ hîc contra hæreticos prælia, velut typo expreſſa, recognoſcit. *Iudith & Eſther in typo Eccleſiæ & occiderunt aduerſarios, & periturum Iſrael de periculo liberarunt.*

Idem Epiſtolâ XXII. ad Euſtochium, de cuſtodiâ Virginitatis cap. IX. de Holoferne victoriam continentiæ Iudith imputat. *Statim vt Filius Dei ingreſſus eſt ſuper terram, nouam ſibi familiam inſtituit, vt qui ab Angelis adorabatur in cælo, haberet Angelos & in terris.*

ris. Tunc Holofernis caput Iudith continens amputauit. Iudith 13.

Apud Augustinum Sermone CCXXVIII. de Tempore, qui in Appendice de Diuersis est Sermo LXVI. crediturque ex Ambrosij scriptis concinnatus, pœnitentiæ hinc fructus in sacco & cinere deducitur. *Cùm Holofernes ille filiorum Israel, imò sui capitis inimicus, exterarum gentium sibi ius vendicaret, atque obsidione, armis, ignibus quoque pugnaret: Iudith sanctissima, cuius precibus patuit cælum, orationis arte arma victricia fabricauit, quibus aduersa confligeret, & pauescentes viros femina vindicaret. Squalebat ciuitas obsidione barbaræ feritatis: ita enim vniuersa languebat, vt manibus hostium iam tradi commodius iudicarent, quàm perniciosæ famis populatione vexari. Ecce Iudith post precem & saccum, post cinerem, ad cultus puellares redit: spes omnium populorum procedit, sollicitos populos redditura securos, sua sapientia consolatur,* &c.

Ibidem orationis hinc vis contra hostilia arma, contra castitatis insidiatores elicitur. *Vbi assiduis pulsatur orationibus cælum, potentia semper calcatur armorum. Ecce gloriosæ feminæ castitatem seruauit oratio, & hostem seruare non potuit multitudo.*

Ioannes Chrysostomus Homiliâ LX. in Ioannem, in mulieribus quoque fortitudinem

nem & imperatorium animum exemplo Iudith agnoſcit. Ὥσπερ γὰρ πρὸς ἀρετὴν, οὕτω καὶ πρὸς κακίαν πολλὴν ἔχει τὴν ἰσχύν· Αὕτη τὸν Ἀβεσσαλὼμ ἀπώλεσεν, αὕτη τὸν Ἀμνών. αὕτη τὸν Ἰὼβ ἔμελλεν, αὕτη τὸν Νάβαλ ἐξήρπασε τῆς σφαγῆς· αὕτη ὁλόκληρον ἔθνος διέσωσε. καὶ γὰρ Δεββώρα καὶ Ἰουδὶθ, ἀνδρῶν στρατηγῶν κατορθώματα ἐπεδείξαντο, καὶ ἄλλαι δὲ μυρίαι γυναῖκες. *Vt enim ad virtutem mulier, ita ad malitiam plurimùm poteſt.*

2.Reg. 13. *Mulier Abſalom, mulier Amnon perdidit, ipſa*

Iob 2. 1.Reg. 25. *Iob perdere conata eſt: ipſa Nabal à cæde eripuit,*

Iudic. 4. *ipſa vniuerſam gentem liberauit. Et Debbora, & Iudith, & aliæ multæ Imperatorum functæ ſunt officiis.*

Pari mente Iſidorus Peluſiota Chryſoſtomi diſcipulus lib. 1. Epiſtolâ LXXXVII. tyranni occiſionem caſtitati Iudith præmium tribuit; nec enim imbecilliori ſexui virtus deeſt: Οὐκ οἶδε παραίτησιν ἡ φύσις, οὐκ ἔχει συγγνώμην τὸ θῆλυ. δύναται γὰρ γενναίως κατεξανίστασθαι τῆς χαυνώσεως, καὶ ἀποκρούεσθαι στερρῶς τὰς τῶν ἐπιθυμιῶν ἑλεπόλεις, καὶ διδάσκαλοι τούτου. Σωσάννα ἡ εὔκλεης, καὶ ἡ θυγάτηρ Ἰεφθὲ, καὶ ἡ θαυμαστὴ Ἰουδίθ· ἡ μὲν γερόντων ἀκολασίαν νικήσασα ἐν νεότητι· ἡ δὲ καὶ θάνατον ἀνδρείως ἑλομένη, καὶ τῇ παρθενίᾳ συναπελθοῦσα ἀοιδίμως. ἡ δὲ μισθὸν τῆς σωφροσύνης δυνάμει παρὰ Θεοῦ εἰληφυῖα, τυραννοκτόνος γενέσθαι. *Excuſationem neſcit natura: veniam femina non habet. Poteſt enim*

fortiter

fortiter ac ſtrenuè aduerſus mollitiem impetum facere, cupiditatumq́ machinas ac tormenta firmiter propulſare. Documento ſunt, celebris illa Suſanna, cum filiâ Iephte, & admirandâ Iudith. Quarum prima ſenum intemperantem libidinem in iuuenili ætate ſuperauit; altera mortem quoque magno animo ſuſcepit, atque cum virginitate præclarè abſceſsit; poſtrema pro caſtitatis præmio hoc à Deo accepit, vt tyranno necem adferret.

Vide quàm ſimplici oculo, quàm fecundo pectore Patres fuerint, qui nullam hîc fictionem in ſicariorum gratiam perſpexerint, ſed varias feminæ virtutes ſublegerint, quibus Eccleſiam ornarent, quibus viros, feminas, ad generoſam æmulationem excitarent. Sed deſipit Capello, quidquid pietatem, quidquid pœnitentiam, quidquid caſtitatem, quidquid corporis afflictionem ſpirat. Fortaſſe qui Patres doctores aſpernatur, non refugiet Lutheri magiſterium, quo magiſtro didicit librum Iudith *poëticum quoddam commentum eſſe Homerico & Virgiliano ſimile.* Quid igitur de eo Lutherus? etiámne *pernicioſam fabulam in gratiam ſicariorum potiſsimùm confictam* profitetur, vti ſciſcit Capellus pag. 15? Minimè verò. ſed etſi fabulæ loco habuerit, agnouit hîc tamen præclara Spiritus ſancti epimythia. Ita igitur ille: *Eſt*

Luther. in Sympoſ. cap. 59.

Luth. Præf. Germ. Iudith.

 liber

liber pulcher, bonus, ſanctus, vtilis, à nobis Chriſtianis benè legendus. Verba enim, quæ hîc perſonæ loquuntur, intelligenda ſunt, tamquam quæ loquatur ſanctus Poëta vel Propheta ex Spiritu ſancto, qui eiuſmodi perſonas in theatro ſuo proponit, per eaſq; nobis concionatur. Hunc magiſtrum ſi audit Capellus, quia Patres pili inſtar habet, errorem corriget, & vel tandem ſolus ſapere dediſcet.

CAPVT II.

Decem malæ fidei Capellianæ luculenta ſpecimina. Quot verba, tot errores. Molanus, Campianus, Alanus defenſi.

DISSERTATIONIS meæ capite II. producebam reſponſum Antuerpienſis mercatoris ad præcedens Concilij Conſtantienſis decretum, quo ex Molano, Campiano, & Alano probabat,

Primò, Poteſtatem ciuilem non poſſe impedire iura Eccleſiaſtica.

Secundò, Huſſum petiiſſe quidem ſecuritatem à Cæſare, non verò à Concilio.

Tertiò, Concilium non fuiſſe obligatum præſtare promiſſionem Imperatoris, quam alteri fecerat.

Quid hîc Capellus? Multa ſupponit ex mente

mente suâ potiùs quàm Molani, Campiani, & Alani, quæ omnia falsi manifesta sunt. Fingit pro libitu suo quidlibet, nullas tabulas proferens, malâ semper fide sua pertractans.

Primò, Malâ fide agit, cùm negat Hussum extendere voluisse Saluum-conductum Sigismundi *contra vim Ecclesiasticæ potestatis*, cùm nihil, inquit, sibi tale proposuerit. O insulsum hominem! Quæ enim aliæ Hussi Hussitarumque querelæ, quàm eum damnatum esse à Concilio Constantiensi, id est, ab Ecclesiasticâ potestate, cùm tamen fiduciariis Sigismundi litteris munitus esset. Nónne igitur litteris illis voluit arcere vim Ecclesiasticæ potestatis? Pag. 30.

Secundò, Malâ fide agit, cùm Molani mentem prudens sciensque peruertit. Dixerat Molanus, Saluum-conductum à sæculari Principe datum, non posse extendi contra vim Ecclesiasticæ potestatis; quare non esse eâ parte obligatorium, non magis quàm iuramentum, quo iuratur in iniustam alterius necem. Quid hinc Capellus colligit? *Ergo*, inquit, *supponit, tam illicitum esse reum mortis non occidere, quàm insontem occidere.* Chrysippea collectio! Imò verò ita colligendum erat: *Supponit tam illicitum esse Ecclesiasticam potestatem impedire, quàm insontem occidere.* Pag. 30.

cidere. Vtrumque verum eſt,nam vtrumque illicitum. Obligat quidem Principem Saluus-conductus alicui conceſſus, ne eum, quantum ex parte ſuâ eſt, violet; non obligat, vt alterius iuriſdictionem, qui pari vel potiori in eumdem poteſtate agere poteſt, impediat.

Pag. 30. Tertiò, Malâ fide agit, cùm ex eiuſdem Molani verbis, quibus aſſerit, Saluum-conductum à ciuili poteſtate cuipiam indultum, non magis eſſe contra vim Eccleſiaſticæ poteſtatis obligatorium, quàm quo quiduis promittitur, quod in noſtrâ poteſtate non eſt; ipſe concludit: *Ergo ſupponit temporalis gladij ius in Principis poteſtate non eſſe, ſed in Epiſcoporum manu.* Belliſſimè. Quaſi cùm Eccleſia tribunal ſuum tuetur, quod ipſi à ſæculari diuerſum eſt, Principi ius gladij in ſibi ſubditos eripiat. Nihil ereptum it Principi Eccleſia, iura illi intacta ſeruat; ſuo tantùm iure fruitur.

Pag. 30. Quartò, Malâ fide agit, cùm ait, Sigiſmundum nec verbo nec facto obſtitiſſe, quò minùs violaretur fides Salui-conductus. Quid igitur ſibi volunt hæc verba, quæ Sigiſmundus, Concilio Conſtantienſi teſte, ad Barones regni Bohemiæ perſcripſit: *Deus nouit, quòd tanto dolore fuimus attriti propter caſum ſuum* (Huſſi) *quòd etiam verbo benè exprimi*

Cochl. l. 4. Hiſt. Huſſ.

primi non potest. Sed etiam omnes Bohemi, qui tunc temporis nobis aderant, benè perpenderunt, quomodo nostram sollicitudinem pro ipso interposuimus, quòd pluries furore permoti, de Concilio exiuimus; imò veriùs ipsius parte de Constantiâ receßimus, quousque nobis intimauerunt, dicentes, Si noluerimus admittere, quòd iustitia prosequatur in Concilio, quid tunc in hoc loco facere debeant? Sic cogitauimus, quòd in hac parte iam nihil facere poteramus. Neque etiam licuit nobis vlteriùs pro hoc negotio loqui, quia exinde Concilium fuisset totaliter dissolutum.

Quintò, Malâ fide agit, cùm negat Constantiensem Synodum innuere, & quidem expressè, fidem hæreticis esse seruandam. Nónne clarè dicit, *quemque*, qui Saluum-conductum dederit, *debere facere quod in ipso est*, id est, in suâ iurisdictione, in quâ merum habet imperium, inuiolatum seruare Saluum-conductum; neque permittere, vt vllus è sibi subditis eum violet? Quòd si eadem persona, quæ sæculari Saluo-conductu fruitur, coram Ecclesiastico tribunali ibidem conueniatur, nihil ei prodest Saluus-conductus in eo quidem foro, in sæculari omnino valet. Pag. 30. Concil. Constant. Sess. 19.

Sextò, Malâ fide agit, cùm quòd Campianus absolutè asserit, Hussum iussum se Pag. 31.

ſiſtere Concilio, ad Concilij iuſſionem refert. Non hoc expreſsè dicit Campianus. tantùm, iuſſum ſemetipſum ſiſtere Concilio. De Concilij tamen iuſſione videtur inſinuare Crantzius: *Citabatur Ioannes Hus in Concilium de Bohemiâ, nec detrectauit venire.* Certè iam diu antè Cardinalis Columna Ioanni Hus diem dixerat, quo Romæ ſe ſiſteret, purgaturus ſe ab hæreſeos labe. eumdem non parentem ſacris excommunicationis vinculis innodauerat. Et cùm varias cauſſas prætenderet, quò minùs Romę compareret, nec tamen ei libertas emanendi daretur, *ipſe M. Ioannes Hus appellabat ad futurum Concilium celebrandum*, vti Acta ab aduerſariis edita exhibent. Semper igitur obligatus manſit, qui ſeipſum vadatus fuerat quòd ſe proximo ſiſteret Concilio. Non poterat vadimonium ſine ſiniſtrâ de ſe ſuſpicione relinquere.

Crantz. libro 10. VVandal. cap. 23.

Acta Hus pag. 87.

Pag. 31. Septimò, Malâ fide agit, cùm ait, vix milleſimam partem Doctorum orbis Chriſtiani interfuiſſe Conſtantienſi Concilio, ac proinde huius Concilij vocem non poſſe dici vocem totius orbis Chriſtiani. Nam ſi vmquam in Eccleſiâ Concilium celebratum fuerit quod & numero Doctorum & virorum illuſtrium qui ex toto terrarum orbe conuocati erant, præſentiâ floruerit,

fuit

fuit hoc Constantiense. Intererant enim Patriarchæ IV. Cardinales XXIX. Archiepiscopi XXXVIII. Episcopi CCXIII. Suffraganei LXXXIII. Abbates CXVI. Generales quatuor Ordinum. Ecclesiastici Principes D. Doctores Theologi CCXVII. Doctores vtriusque Iuris CCCLXI. Nec vulgares hi viri erant promiscuè missi, sed lectissimi quique ex XXXVII. celeberrimis tunc Orbis vniuersi Academijs, Parisiensi, Coloniensi, Viennẽsi, Heidelbergẽsi, Sundensi, Pragensi, Aurelianensi, Londinensi, Heldenburgẽsi, Auenionensi, Bononiensi, Cracouiensi, Oxoniensi, aliisque; quorũ nomina refert Richentalius. Vlric. Richent. in Hist. Cõc. Constant.

Octauò, Malâ fide agit, cùm negat, Lutherum, quo tempore Augustæ anno M.D.XVIII. coram Caietano versabatur, nihil dum contra Sedem Romanam egisse. Pag. 32. Quò igitur tendebant *Resolutiones disputationum de Indulgentiarum virtute*, quas iam antè ediderat, quibus Papæ menti contraibat? quam ob caussam etiam per Fiscalem Papæ in ius vocatus erat, designatis ad eam caussam iudicibus Hieronymo de Genutijs, Episcopo Asculano, Auditore Cameræ, & Siluestro Prierate Theologo, Magistro sacri Palatij. Quid? quòd Caietanus Cardinalis in mandatis habebat à Pontifice, vt Cochl. in Actis Luth. an. 1518. Lutherum cum Staupitio, Vicario Ordinis

per Germaniam Generali, in vincula conijceret?

Pag. 32. Nonò, Malâ fide agit, cùm vult Lutherum VVormatiæ anno M. D. XXI. Caroli V. litteris fiduciariis tutum fuisse, quòd ibi pauciores essent Sedis Romanæ satellites, plures verò Principes Imperij. At verò Constantiæ multò plures quoque erant Imperij Principes, quàm Romanæ Sedis Proceres. Tutus igitur VVormatiæ Lutherus fuit, quia nihil ibi peccauit contra Saluum-conductum. Non ità Hussus, qui cùm legitimè Constantiæ retentus esset, captatâ fugâ, de quâ post plura, omni Salui-conductus gratiâ excidit. Lutherus verò etsi contra pacta Cæsaris Erfordiæ in transitu concionatus fuisset, latuit tamen id Cæsarem, Caspare Sturmo, Cæsareo Feciale, qui Lutherum deducebat, infidè rem agente.

Cochl. in Actis Luth. an. 1521.

Pag. 32. Decimò, Malâ fide agit, cùm vulgarem formulam, quâ Alanus Copus Synodum Constantiensem à fidei violatione eximebat, cùm fides data Imperatorem spectaret, & *nostrum, non alienum factum præstare cogamur*, in inuidiam trahit; quasi furunculorum hęc fides fuerit, quorum alter crumenam secuit, alter habere se negat. Talis enim fides apud Caluinianos inuenitur, quorum maiores templa expilarunt, sacra vasa diripuerunt,

runt, & eorum nunc vxores exinde torques collo degeſtant. Nec verò Capelli hæc verba, *Sedis Romanæ Proceres Sigiſmundum monent, vt Huſſum Conſtantiam pelliciat. Ad eam rem Sigiſmundus ſecuritatem magnifico diplomate pollicetur*, valdè cum ipſius Sigiſmundi verbis, cum ipſius Huſſi Actis quadrant. Imperator enim, vti ex litteris ipſius ad Barones Regni Bohemiæ, fouentes memoriam Hus, liquidiſſimè patet, teſtatur Huſſum deſideraſſe intereſſe Concilio, vt nullâ hîc pellectione opus fuerit. *Cùm*, inquit, *ſacrum Concilium in Conſtantiâ inchoatum fuit, & nos perſenſimus quòd Hus ibi etiam vellet intereſſe, fuimus plurimùm gauiſi; & ſperabamus, quòd propter ipſius aduentum omnis diſcordia tolli, quodq; de omnibus his, in quibus incuſatus fuerat, ſe* EXPVRGARE *deberet, & quòd propterea omnes ſcrupuli in Bohemiâ ceſſare debuiſſent.* Cochl. l. 4. Hiſt. Huſſ.
Acta quoque Hus, ſponte eum vltroque Conſtantiam profectum, non ſemel diuerſis in locis ingeminant. *Quamobrem*, inquiunt, *Ioannes Hus cùm ſuâ ſponte, tum patrocinio & tutelâ Imperatoris Romani fretus Conſtantiam iter inſtituit*. Acta Hus pag. 1. Rurſus alibi in ijſdem Actis habes, quomodo domini & Barones Bohemiæ Epiſtolâ LIX. ad Sigiſmundum perſcribant in hæc verba: *Sciat veſtra Maieſtas, virum noſtrum Theologiæ doctum, magi-* Acta Hus pag. 76.

ſtrum Ioannem Hus, iter feciſſe ad generale Concilium Conſtantiæ celebrandum, atque hoc SVAPTE NATVRA, *ad confutandas falſas accuſationes.* Item Epiſtolâ LX. ad eumdem: *Hus* VLTRO *Conſtantiam profectus eſt, vt & ſuæ doctrinæ redderet rationem in Synodo Generali.*

CAPVT III.

Fruſtrà Capellus ob ſchiſma in Eccleſiâ ortum, tricipitem Cerberum apud Romanam Sedem quærit, qui domi centicipitem Hydram habet. Vnum verum ſemper viſibile in Eccleſiâ caput. Quid hæreſis, quid ſchiſma Eccleſiæ conferat.

DISSERTATIONIS meæ capite III. declararam Conſtantienſis Concilij occaſionem, indictionem, tempus, Patrum numerum. Quid hîc habet Capellus, quod diſpliceat? Nullâne hîc malæ fidei ſymbola?

Pag. 33. Primò, Malâ fide agit, cùm quæ ego ex Hiſtoriarum ſincerâ fide de ſchiſmate in Eccleſiâ orto narro, malitiosè in eiuſdem odium detorquet. Quaſi verò Eccleſia immunis eſſe poſſit à ſchiſmate, cùm ne impedire quidem poſſit, quin ex eâ quandoque

1. Cor. 11. exeant hęretici. *Oportet*, inquit Apoſtolus, *hæreſes eſſe.* Et præclarè Caſſianus: *Non noua ſunt hæc*

hæc in Ecclesiis mõstruosi seminis germina: semper has Dominici agri seges lappas sentesq́; tolerauit, & aßiduum in eâ suffocatricis zizaniæ germen emersit. Nec omnino nullus ex hisce sentibus ad Ecclesiam fructus redit: nam vt pręclarè monet Augustinus, *Ecclesia Catholica per totum orbẽ validè lateq́; diffusa, omnibus errantibus vtitur ad profectus suos. Vtitur enim gentibus ad materiam operationis suæ, hæreticis ad probationem doctrinæ suæ, schismaticis ad documentum stabilitatis suæ, Iudæis ad comparationem pulchritudinis suæ.*

Cassianus lib. 1. de Incarn. cap. 2.

August. lib. de verâ Relig.

Secundò, Malâ fide agit, cùm ob distractam in tres partes Ecclesiam, triceps sibi monstrum, Cerberi instar, contumeliosè fingit. Vnum verum semper in Ecclesiâ caput, cui obediendum; spuria reliqua. Eleganter Cyprianus: *Neque enim,* inquit, *aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde quòd sacerdoti Dei non obtemperatur, nec* VNVS *in Ecclesiâ ad tempus* SACERDOS, *& ad tempus* IVDEX VICE CHRISTI *cogitatur. Cui si secundùm magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus sacerdotum collegium quidquam moueret; nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coëpiscoporum consensum, iudicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret; nemo discidio vnitatis Christi Ecclesiam scinderet; nemo sibi*

Pag. 33.

Cyprian. Epist. 55.

placens

placens ac tumens seorsum foris hæresim nouam conderet. Ne verò cuiquam dubium sit, quis ille vnus sacerdos, quis iudex, quis rector vniuersæ Ecclesiæ sit, eum tibi Ambrosius assignabit, Romanum videlicet Pontificem. Ille enim scribens in illud Pauli, *Vt scias quomodo Ecclesiam ordines, quæ est domus Dei viui*, ita commentatur: *Cùm totus mundus Dei sit, Ecclesia tamen domus eius dicitur, cuius hodie rector est Damasus*. Vnum igitur caput in nostrâ Ecclesiâ. Apud vos verò quot homines sunt, totidem sunt pænè sectaria capita, vt iam olim hæresim hydræ sancti Patres compararint. Ambrosius: *Hæresis velut quædam hydra fabularum, vulneribus suis creuit; & dum sæpè reciditur, pullulauit, igni debita, incendioq; peritura*. Agnosce iam tum ignem, qui Husso auspicium facit. Cassianus: *Hæreses in Ecclesijs, illius quam Poëtarum commenta finxerunt, hydræ similitudinem gerunt: & istæ enim aduersum nos linguis feralibus sibilant, & istæ virus letale iaciunt, & istæ sectis capitibus renascuntur*.

Ambr. in 1. Tim. c. 3

Ambr. l. 1. de Fide ad Gratianum cap. 4.

Cassian. l. 1 de Incarn. cap. 1.

Pag. 33.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm Martinum V. electum tantùm vult à LII. Patribus. Nec aduertit misellus homo, totum Concilium, (quod supra CCC. Patres numerasse iam antè probaui) hos LII. electores Pontifici designando delegisse. Ita electus censendus est

Ponti-

Pontifex à toto Concilio. Tot igitur lectissimorum virorum in Concilio Constantiensi sententia, meritò pro totius orbis Christiani sententiâ haberi potest ac debet. Nec enim conuenere tantùm ad Concilium *Patriarchæ* IV. *Cardinales* XXIX. *Archiepiscopi* XLVII. *Episcopi* CLX. sed prætereà *Abbatum, Præpositorum, Priorum, & omnis generis doctissimorum hominum de Clero ingens numerus*, vti ex Cochlæo adduxeram. quæ postrema verba pro solitâ suâ fide aduersarius supprimit. Iam si Richentalium audias, qui Concilio interfuit, multò maiorem virorum peritissimorum numerum inuenies, quem præcedenti capite in parte expressi. Coch. lib. 2 hist. Huss.

CAPVT IV.

Concilium Constantiense magis totius orbis, quàm Sedis Romanæ fuit. Vix vllum vmquam tam solemne ac numerosum habitum. Generalia Concilia Prouincialibus semper antelata. Deum auctorem habent. Multiplex Capelli fraus.

DISSERTATIONIS meæ capite IX. declaraueram,

Primò, Concilium Constantiense Oecumeni-

menicum ſeu generale fuiſſe, quòd ex toto terrarum orbe eò conueniſſent Epiſcopi. Nec enim laicos ſolere conuenire ad Concilia, vti omnibus notiſſimum, & ex Ambroſio, & Epiſtolâ Aquilegienſis Concilij adſtruxi.

Secundò, Generalia Concilia Prouincialibus præualere, vti clarè Auguſtinus & tota antiquitas cenſuit.

Tertiò, Quidquid Generali Concilio ſtatuitur vel approbatur, pro vniuerſi orbis, pro totius nominis Chriſtiani, pro ipſius Chriſtianiſmi, pro Eccleſiæ vniuerſæ haberi iudicio, ita cenſentibus Tertulliano, Euſebio, Auguſtino, Leone, Leontio.

Quartò, Etiam Seſſione IV. Concilium Conſtantienſe fuiſſe Oecumenicum, ſi quidem Nauclerus de acceſſu Cardinalium ex parte Gregorij XII. vera refert.

Quid hîc Capellus argutatur? Nihil illi Grammatica Græca, nihil falſa hiſtoria, nihil malè tornatum cerebrum ſuggerit?

Pag. 34. Primò, Malâ fide agit, cùm Conſtantienſe Concilium negat fuiſſe Oecumenicum, quia non ex toto orbe, quod οἰκουμένη propriè ſonat, ſit conuocatum. Acumen Grammaticum! Ita quidem nulla Synodus futura eſt Oecumenica. Et tamen ipſe fatetur, οἰκουμένην Actorum XVII. & XXIV. capi non pro

toto

toto orbe, ſed pro parte. In Concilio verò Conſtantienſi maxima pars orbis Chriſtiani, qui. quidem conuocari potuit, præſens fuit per ſuos delegatos ſuaque capita.

Secundò, Malâ fide agit, cùm Sinueſſanum Concilium Prouinciale tantùm fuiſſe pertendit, ad quod tamen (quantum tempeſtas perſecutionis permittebat) trecenti Epiſcopi conuenerunt, haud multò pauciore numero (quod Epiſcopos ſpectat) quàm ad Nicænum & Conſtantienſe concurſus fuit. Vbi in vnâ prouinciâ trecentos inuenias Epiſcopos? Pag. 35.

Tertiò, Malâ fide agit, ſibique contradicit, cùm inculcat, Concilium Conſtantienſe non Eccleſiæ totiùs, ne Romanæ quidem, ſed tantùm Sedis Romanæ fuiſſe; & conſequenter huius Concilij vitia Sedi Romanæ iure merito tribui poſſe. Imprimis nulla fuere vitia in Concilio Conſtantienſi; ſi quod fuit, illud ipſum fuit non à Sede Romanâ, ſed potiùs contra eamdem commiſſum, cùm Seſſione IV. in tabulas relatum fuit, Concilij auctoritatem Pontificiâ maiorem eſſe. Imò verò Concilium hoc non per Pontificem, ſed per trium ſeu quatuor nationum deputatos directum eſt: quin & ipſi Pontifices coacti in ordinem ſunt, & vno tempore tres ſimul abdicati. Quidquid igitur contra Pag. 35. & 37.

Conci-

Concilium hoc dixerit, non iam ferit Pontificem qui nullus in eo fuit, sed potiùs nationum deputatos, seu potiùs totum terrarum orbem. Quare mendaciter omnia in Sedem Romanam deriuat. Quidquid concilialiter actum fuit, & laudabiliter Patres definierunt, id posteà Martinus V. suâ auctoritate confirmauit, vt habetur Sessione vltimâ. *Sanctissimus Dominus noster Papa* (Martinus V.) *dixit, quòd omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materijs fidei per præsens Concilium concilialiter, tenere & inuiolabiliter obseruare volebat, & numquam contraire quoquo modo: ipsaque sic concilialiter facta approbat, & ratificat, & non aliter nec alio modo.*

Concil. Constant. Sess. 45.

Pag. 35.

Quartò, Malâ fide agit, cùm ait, Neocæsariense, Ancyranum, & Gangrense Concilia Prouincialia, multò maioris auctoritatis esse, quàm vllum decem posteriorum Conciliorum, quæ fuerunt Oecumenica. Quasi verò illorum Conciliorum Prouincialium auctoritas pendeat à quaque prouinciâ, & non potiùs eam à posterioribus Concilijs, quæ pleniora fuerunt, & à Pontifice Romano approbante accipiant. Ancyranum enim & Neocæsariense pondus accepere à Nicænâ Synodo, vti habetur in Concilio Florentino Sessione VII. Περὶ τῆς πρώτης Συνόδου ἄλλαι πολλαὶ

πολλαὶ γεγόνασι Συνόδοι, ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως· ἐν Ἀγκύρᾳ κατὰ τῶν μὴ προσδεχομένων τοὺς προσερχομένους ἐν τῇ πίστει, καὶ πρότερον ἀρνηθέντας διὰ τὰς βασάνους· καὶ τρίτη ἐν τῇ Νεοκαισαρείᾳ· ἃς δὴ πάσας Συνόδους ἡ ἐν Νικαίᾳ προσήκατο Σύνοδος. *Ante primam Synodum multæ aliæ Synodi celebratæ sunt; Antiochiæ aduersus Paulum Samosatenum; Ancyræ contra eos qui non suscipiebant accedentes ad fidem, quòd priùs Christum abnegassent propter tormenta; & Neocæsareæ tertia: quas omnes Synodos recepit Synodus Nicæna.* Gangrensi pondus accessit ab auctoritate Apostolicâ, vti testatur Symmachus Papa in Concilio Romano VI. quod eius tempore celebratum est, & habetur 16. q. 1. In Canonibus. quod Baronius anno Christi CCCLXI. interpretatur de Romanâ Ecclesiâ, quòd Osius Apostolicę Sedis Legatus eidem Gangrensi Concilio præstò fuerit. Tria autem illa Concilia Prouincialia, Neocæsariense, Ancyranum, & Gangrense, etiam probauit Leo IV. vti habetur dist. 20. c. De libellis.

Quintò, Malâ fide agit, cùm asserit, innumeras prouincias Constantiensis Concilij conuocationem vel ignorasse vel improbasse. Falsissimum hoc est, cùm ex vniuersis pænè orbis prouincijs, quæ quidem Catholico nomine censebantur, huc clarissimi Pag. 35. & 36.

 quique

quique viri conuocati fuerint, ibidemque conuenerint. Dabo hîc breuem aliquem catalogum prouinciarum, è quibus ad Concilium Constantiense, viri religione, nobilitate, doctrinâ illustres profecti sunt.

Ex Orientis diuersissimis prouincijs & ciuitatibus se huic Concilio stitêre, ex Palæstinâ, Syriâ, Idumæâ, Abyssinâ regione, Achaiâ, Thraciâ, Ægypto, Regno Magni Cham, Armeniâ inferiore & superiore, Massouiâ, Karbathâ, Atriachicâ, Calistâ, Tribendâ, Gorgiopoli, Ierusalem, Antiochiâ, Constantinopoli, Edessâ, Alexandriâ, &c.

Ex Italiâ, è Regnis Neapolitano, Siciliæ, Lombardiæ, Apuliæ; è Ducatibus, Mediolanensi, Veneto, Sabaudiæ & Pedemontano, Mantuano, Florentino, Ferrariensi, Spoletano, Foroliuiensi; ex prouinciâ Romanâ, Marchanconâ, Caietâ, Calabriâ; ex Republicâ Genuensi, Bononiensi.

Ex Galliâ, ex Aquitaniâ, ex Ducatu Normanniæ, Aurelianensi, ex Principatu Auraico, ex Britanniâ minori, ex Picardiâ, ex Delphinatu, ex diœcesi Bituricensi, ex Lotharingiâ, ex Burgundiâ.

Ex Hispaniâ, ex Regnis Castellæ, Aragoniæ, Granatæ, Galiciæ, Maioricæ, Minoricæ, Portugalliæ, Nauarræ.

Ex Germaniâ, ex Regno Bohemiæ, Hungariæ,

gariæ, Poloniæ; ex Dalmatiâ, Slauoniâ, Croatiâ, Alſatiâ, Heluetiâ, Bauariâ, Sileſiâ, Morauiâ, Auſtriâ, Saxoniâ, Pruſſiâ, Palatinatu, Marchionatu Brandeburgenſi, ditione Moguntinâ, Treuirenſi, Colonienſi.

Ex Belgio, è Brabantiâ, Flandriâ, Hollandiâ, diœceſi Leodienſi.

Ex regionibus Septemtrionalibus, ex Regnis Daniæ, Sueciæ, Norvvegiæ, ex Moſcouiâ, Tartariâ, VValachiâ, Liuoniâ, Lituaniâ, Ruſſiâ.

Ex Britanniâ maiori, ex Angliâ, Scotiâ, Hiberniâ.

Quæ omnia pleniùs proſequitur Vlricus Richentalius, qui & nomina & inſignia maximâ ex parte exhibet. Vbi vmquam Concilium aliquod celebratum fuit, ad quod tot orbis nationes conuenerint?

Quare falſiſſimum quoque, quod ſequenti pag. aſſerit Capellus, pleraque Conſtantio Imp. Concilia multò magis plenaria fuiſſe, quàm Conſtantienſe, cùm nullum ne probatiſſimorum quidem Conciliorum tam numeroſum fuerit.

Sextò, Malâ fide agit, cùm Concilio huic auctoritatem detrahit, quòd nunc illud deteſtentur multò plures prouinciæ quàm probent. Falſum enim hoc imprimis eſt: &, vt verum eſſet, quid inde Concilio decede- Pag. 35.

 ret,

ret, cùm eædem prouinciæ, quæ nunc illud improbant, vel maximè idem olim probauerint. Quasi verò Sacris litteris sua immimuatur auctoritas, quòd hæretici nunc quasdam in dubium reuocent, quasdam omnino eliminent, quas tamen totus olim orbis ad nostra vsque tempora magnâ veneratione suscepit.

Pag. 36. Septimò, Malâ fide agit, cùm negat eos qui Generalia Concilia reijciunt, Deo refractarios esse, cùm constet eadem à Deo gubernari. Præclarè Augustinus, *Id*, inquit, *sit securæ vocis asserere, quod in gubernatione Domini* DEI *nostri, & Saluatoris* IESV *Christi, vniuersalis Ecclesiæ consensione roboratum est.* Eodem animo iam antè D. Imperator Constantinus, vti habetur apud Eusebium Epistolâ ad omnes prouincias transmissâ, in Concilio Nicæno Deum præsentem ac moderatorem agnouit, eiusque decretum vocat, *τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, καὶ θείαν ὡς ἀληθῶς ἐντολήν. donum Dei, & mandatum reuerà cælitus demissum.* Et de omnibus omnino Generalibus Concilijs vniuersim asserit: *Πᾶν γὰρ ὅτι περ ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις πράττεται, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν ἔχει τὴν ἀναφοράν. Nam quidquid in sanctis Episcoporum Concilijs decernitur, id vniuersum diuinæ voluntati debet attribui.* Adeò, quidquid generali Concilio

Augustin. lib. 7. de Bapt. cõtr. Donat. cap 53.

Euseb. l. 3. de Vitâ Cõstant. c. 18.

lio definitur, Deo auctore censetur definiri, & inconcussam apud omnes habere debet auctoritatem, ita iam olim Antiochenis Patribus censentibus, vti Iulius Papa Epistolâ ad Antiochenos apud Athanasium testatur, Ἀσάλευτον ἔχει τὴν ἰσχὺν ἑκάστη Σύνοδος, καὶ ἀτιμάζεται ὁ κρίνας, ἐὰν παρ᾽ ἑτέρων ἡ κρίσις ἐργάζηται. *Inconcussam habet auctoritatem quælibet Synodus, & contumeliosè agitur cum iudice, cuius iudicium ab alijs examinatur.* Athan. Apol. 2.

CAPVT V.

Concilij Constantiensis Canon decernit, diuersum Ecclesiæ ab Imperio tribunal esse: item hæreticis seruandam fidem. Sigismundus Imperator non debuit impedire iurisdictionem Concilij. Clericorum immunitas ab initio Ecclesiæ fuit. Ea Impp. edictis roborata. Quod ius gladij in Ecclesiâ. Hussitæ in Concilio Basileensi tuti fuere vi Salui-conductus.

DISSERTATIONIS meæ capite V. asserueram

Primò, Concilium Constantiense non definiuisse hæreticis non seruandam fidem,

ſed diuerſum Pontifici ab Imperatorio tribunal eſſe.

Secundò, Concilium potiùs ſtatuiſſe, hæreticis ſeruandam eſſe fidem, cùm quemque in fide ſeruandâ iubet *facere quod in ipſo eſt*.

. Tertiò, Et poſt Conſtantienſe Concilium, & antè, ſemper hæreticis ab Eccleſiâ Romanâ fidem ſeruatam. Fides ea Huſſitis in Baſileenſi Concilio præſtita, teſte Æneâ Siluio, ipſis quoque Huſſitis atteſtantibus. Seruata iam antè duobus Raymundis hæreticis in conuentu Toloſano, referente Rogerio. Seruata etiam olim Petro Prudentioque ſchiſmaticis Hiſtriæ Epiſcopis in vrbe Romanâ, ita ſciſcente & narrante Magno Gregorio.

Quid hîc Capellus? Nihil præter malam fidem rurſus adfert. Vbique malæ fidei ſemina ſpargit, ſi fortè in cuiuſquam animo locum inueniant.

Primò igitur iterùm repetit, quod toto libello ſuo identidem facit, Conſtantienſes Patres Canonem condidiſſe *fidei hæreticis non ſeruandæ*. Tantùm aſſerit, & nihil probat. Ego verò contrà in Diſſertatione meâ aſſerui, ſi quis vel ſolum Canonem inſpiciat, nihil tale reperturum; contrarium potiùs, ſi ritè Canon expendatur, decreuere Patres. Ecce Canonem:

CA-

CANON CONCILII CONSTANTIENSIS SESS. XIX.

PRAESENS *sancta Synodus, ex quouis Saluo-conductu per Imperatorem, & alios sæculi Principes, hæreticis vel de hæresi diffamatis (putantes eosdem sic à suis erroribus reuocare) quocumque vinculo se adstrinxerint, concesso, nullum fidei Catholicæ vel iurisdictioni Ecclesiasticæ præiudicium generari, vel impedimentum præstari posse seu debere declarat, quò minùs, dicto Saluo-ductu non obstante, liceat Iudici competenti & Ecclesiastico, de huiusmodi personarum erroribus inquirere, & aliàs contra eos debitè procedere, eosdemque punire quantum iustitia suadebit, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerint: etiamsi de Saluo-conductu confisi, ad locum venerint iudicij, aliàs non venturi: nec sic promittentem, cùm aliàs fecerit quod in ipso est, ex hoc in aliquâ re mansisse obligatum.*

Adhibeant hîc omnes Caluinistæ cerebrorum suorum mortaria, quoslibet pertinaciæ pistillos aduocent, & cùm singulas litteras, syllabas, verba contuderint, ne guttulam quidem perfidiosi succi exprimere poterunt. Duo enim tantùm præcipua sunt huius Canonis effata.

1. Diuersum Ecclesiæ ab Imperio tribunal esse. Vnde consequens est, Ecclesiasticam potestatem, non posse impediri à sæculari, quo minùs iurisdictionem in suo foro exerceat.

2. Sæcularem Principem, qui alteri securitatem promisit, debere facere *quod in ipso est*, id est, præstare fidem quam promisit. Nec enim ipse suo arbitratu, suo in foro, fidem alteri datam violare potest. Non autem hinc sequitur eum obligatum esse, vt in alterius foro iurisdictionem impediat. Vbi hîc decernit Synodus, *hæreticis non seruandam fidem?* Imò contrà potiùs decernit.

Pag. 17. Secundò, Malâ fide agit cùm negat Sigismundum quidquam præstitisse, vt promissis suis staret. Docui cap. II. §. IV. quantum præstiterit. Nec enim eius erat impedire tribunal Ecclesiasticæ potestatis, quod nullibi ne in suâ quidem ditione illi subiectum erat. Potuisset quidem Imperator, quibus valebat viribus, Hussum Concilij manibus eripere,

pere, ſed hoc ei non licebat. nec enim omnia Imperatori licent. Præclarè Ambroſius Epiſtolâ ad Marcellinam ſororem: *Allegatur Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Reſpondeo: Nolite grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere; noli te extollere, ſed ſi vis diutiùs imperare, eſto Deo ſubditus. Scriptum eſt: Quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Eccleſia: publicorum tibi mœnium ius commiſſum eſt, non ſacrorum.* Ambroſ. Epiſt. 13.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm exemptionem Clericorum à iudicio Principum ſæcularium (quod ipſe *Clericum nullum Principi ſuo eſſe ſubditum* inuidiosę vocat) hęreſim nominat, quam quinque, inquit, circiter annorum millia ignorauit Eccleſia Dei. Quo igitur ſæculo cenſet vixiſſe Chriſtianiſſimos Imperatores, qui hanc Clericorum immunitatem, diuino iure debitam, in Eccleſiâ vel inuenerunt, vel diualibus ſuis ſcriptis auxerunt & confirmarunt? Pag. 38.

Conſtantinus Epiſcopis inter ſe diſſidentibus reſpondit: *Deus vos cõſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi; & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari.* Ruff. l. 10. Hiſt. cap. 2.

Idem propter Donatiſtas in Africâ Cleri-

Constant. L. 7. Cod. Theod tit. de Episc.& Cler.

cos ad curiam prouocantes decernit: *Clerici qui per iniuriam hæreticorum ad curiam deuocati sunt, absoluantur, & de cetero ad similitudinem Orientis ad curias minimè aduocentur, sed immunitate plenissimâ potiantur.*

Valentinianus senior,& in fidei & in morum caussis, Clericos iudicio sæculari exemit. Quare Ambrosius sæculare Valentiniani iunioris consistorium adire recusauit, senioris rescripto se defendens: *Nec quisquam,* inquit, *contumacem iudicare me debet, cùm hoc asseram, quòd Augustæ memoriæ pater tuus non solùm sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit:* IN CAVSSA FIDEI VEL ECCLESIASTICI ALICVIVS ORDINIS EVM IVDICARE DEBERE, QVI NEC MVNERE IMPAR SIT, NEC IVRE DISSIMILIS. *Hæc enim verba Rescripti sunt; hoc est, Sacerdotem de Sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam si aliàs quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda caussa, etiam hoc voluit ad Episcopale iudicium pertinere.*

Ambros. Epist. 32.

L. 20. Quorum appell. Cod. Theod.

Idem Valentinianus cum collegis AA, Chronopium Episcopum in Synodo condemnatum, quòd ad sæculare tribunal prouocasset, pecuniariâ pœnâ multari curauit, ita ad Claudium rescribens: *Quoniam Chronopius ex Antistite idem fuit in tuo, qui fuerat in septuaginta Episcoporum iudicio, & eam senten-*

ſententiam prouocatione ſuſpendit, à quâ non oportuit prouocare: argentariam multam, quàm huiuſmodi facto ſanctio generalis imponit, cogatur expendere. Hoc autem non fiſco noſtro volumus accedere, ſed his qui indigent, fideliter erogari. Quod in hac cauſſâ & ceteris Eccleſiaſticis fiat. Quod Reſcriptũ reſpicere videtur ad priorem ſanctionem, quæ hîc generalis vocatur, cuius partem proponit Ambroſius.

Honorius & Theodoſius AA. ad Melitium P. P. *Clericos non niſi apud Epiſcopos accuſari conuenit.* L. 41. de Epiſc. & Cler. Cod. Theod.

Iidem ad Philippum P.P. Illyrici: *Omni innouatione ceſſante, vetuſtatem & canones priſtinos Eccleſiaſticos, qui nunc vſque tenuerunt, per omnes Illyrici prouincias ſeruari præcipimus. Tum ſi quid dubietatis emerſerit, id oporteat non abſque ſcientiâ viri reuerentiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis vrbis Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiuâ lætatur, cõuentui ſacerdotali, ſanctoq; iudicio reſeruari.* L. 45. ibid.

Theodoſius A. & Valentinianus Cæſ. *Priuilegia Eccleſiarum omnium, quæ ſæculo noſtro tyrannus* (Ioannes qui Imperium in Occidente arripuerat anno 423. Honorio defuncto) *inuiderat, pronâ deuotione reuocamus, ſcilicet vt quidquid à diuis Principibus conſtitutum eſt, vel quæ ſinguli quique Antiſtites pro cauſſis Eccleſiaſticis impetrarant, ſub pœnâ ſacrilegij* L. 47. ibid.

crilegij ſolidatâ æternitate ſeruentur. Clericos etiam, quos indiſcretim ad ſæculares Iudices debere deduci infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ deſeruamus. Fas enim non eſt, vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.

Carolus Magnus eorumdem inſiſtens
Lib. 6. Capitul. § 109 veſtigijs: *Clerici non ſæcularibus Iudicibus, ſed Epiſcopali audientiæ reſeruentur.* Quod frequentibus olim legibus à diuerſis Imperatoribus firmatum fuiſſe, teſtatur Leo I. *Tantâ ſæculi poteſtates circa ſacerdotalem ordinem reuerentiâ præualuere, etiam hi, quos ſub Imperiali nomine terris diuina potentia præeſſe præcepit, vt ius diſtinguendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis, iuxta diualia conſtituta permiſerint. Quod cùm & iuris antiqui formulis, & illibatis frequentiùs ſit legibus confirmatum, præſenti tamen tempore à plериſque inuenimus fuiſſe calcatum.* Atque immunitas hæc ipſa pænè naſcente Eccleſiâ canonibus decreta, & pòſt legibus roborata, vti Concilium Matiſtonenſe II. teſtatur Can. IX. *Reuerendiſſimos canones, atque ſacratiſſimas leges de Epiſcopali audientiâ, in ipſo pænè Chriſtianitatis principio ſententiam protuliſſe.*

Leo Ep. 96. ad Epiſc. & Presbyt. Thraciæ.

Pag. 38. Quartò, Malâ fide agit, cùm criminatur Eccleſiam ſibi ius gladij materialis vindicare. Meminit enim Eccleſia Petro, qui futurus

turus erat Princeps Ecclesiasticorum dictum: *Mitte gladium tuum in vaginam.* Vnde Bernardus, *Quid*, inquit, *tu denuò vsurpare gladium tentas, quem semel iussus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negant, non satis mihi videntur attendere verbum Domini, dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tuâ manu, euaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis, Ecce duo gladij hîc; non respondisset Dominus, Satis est; sed, Nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius & materialis: sed is quidem pro Ecclesiâ, ille verò & ab Ecclesiâ exercendus est: ille Sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad nutum Sacerdotis & iussum Imperatoris.* In eamdem sententiam idem Bernardus Epistolâ ad Eugenium Papam, quâ eum exhortatur, vt expeditionem sacram in Terrâ sanctam suscipiat. *Exerendus*, inquit, *est nunc vterque gladius in passione Domini, Christo denuò patiente, vbi & alterâ vice passus est: per quem autem, nisi per vos? Petri vterque est; alter suo nutu, alter suâ manu, quoties necesse est, euaginandus. Et quidem de quo minùs videbatur, de ipso ad Petrum dictum est, Conuerte gladium tuum in vaginam. Ergo suus erat & ille, sed non suâ manu vtique educendus. Tempus & opus existimo ambos educi in defensionem*

Ioan. 18.

Bern. lib. 4. de Consid.

Bern. Epist. 256.

Ioan. 18.

ſionem Orientalis Eccleſiæ. Cuius locum tenetis, zelum negligere non debetis. Cuius verò manu vibrandus hic gladius, monet quoque Hildebertus Cenomanenſis Epiſcopus. *Duos*, inquit, *in cœnâ fuiſſe gladios, hoc quoque & legis & intelligis. Vnum quidem Petrus in Malchum vibrauit, dum Malchus in Chriſtum manus extenderet, alter verò eductus non legitur. Aptè profectò inuentus eſt vterque apud diſcipulos Chriſti, quia adhuc vterque oſtenditur in membris corporis Chriſti. Membrum enim Chriſti Rex, membrum Chriſti Sacerdos. ſcienti loquor. Noſti gladium Regis, noſti gladium Sacerdotis. Gladius Regis, cenſura curiæ: gladius Sacerdotis, Eccleſiaſticæ rigor diſciplinæ. Hos Euangeliſtam figuraſſe legiſti, dicentem: Domine ecce gladij duo hîc.* Fert igitur vtrumque gladium Petrus, ſed non vtroque ferit. *O Domine*, inquit Ambroſius, *cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? Cur haberi præcipis, quem vetas promi? Niſi fortè vt ſit parata defenſio, non vltio neceſſaria, & videar potuiſſe vindicari, ſed noluiſſe. Lex tamen referire non vetat, & ideò fortaſſe Petro duos gladios offerenti, Sat eſt, dicis, quaſi licuerit vſque ad Euangelium: vt ſit in Lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* Quod animaduertit quoque Auguſtinus: *Vtique Dominus*, inquit, *iuſſerat, vt ferrum diſcipuli eius ferrent, ſed*

Hildebert. Epiſt. 40.

Ambroſ. lib. 10. in Lucam.

Auguſtin. lib. 22. contra Fauſtũ cap. 70.

non

non iusserat vt ferirent. Ecclesiæ igitur nutu, non manu gladius hic educendus. Ita Capelli criminatio tota concidit.

Quintò, Malâ fide agit, cùm Hussitarum ad Concilium Basileense profectionem, non securitati Salui-conductus, quem illis amplissimum Patres elargiti erant; sed eorum generositati, & in patriam amori, vt qui præsentissimum capitis periculum subire non detrectarent, adscribit. Alia omnia narrant Historici; tam timidos scilicet fuisse Bohemos, vt nullis Principibus, nullis ciuitatibus obsidatum promittentibus fiderēt, nisi duos nuntios ad Basileense Concilium delegassent, qui omnia seriò inspicerent, & diploma Concilij secum deferrent. Hac igitur tutelâ freti, stitêre se Basileensi Concilio, & qui salui eâ comitante venerant, salui quoque recessere. Quòd si vel minima tunc suspicio fuisset, in Concilio Constantiensi decretum esse, *hæreticis non seruandam fidem*, quis eorum prudens sibi persuadere potuisset, tam citò Canonem illum antiquandum?

Pag. 38.

Cochl. l. 6. Hist. Huss.

Quòd nisi Hussum sua ipsius excæcasset superbia, quâ sibi præfidebat se toti Concilio posse imponere, omnino Saluum-conductum ab eodem expetijsset. Nec enim nouum erat, securitatis litteras à Concilijs concedi. Nónne eo ipso in Concilio Sessione

ne xx. & nomine Concilij & nomine Regis Romanorum, expeditę fuere litteræ Tractatoriæ (seu *guidatica* & *assecuramenta*, vt ibi vocantur) ad Regem Aragonum, quibus Benedicto prætenso Papæ, qui in Hispaniâ versabatur, vel eius comitibus quos ad Concilium missurus esset, plenissima libertas tradebatur, *quòd tutè & liberè poßint ire, transire, & morari per itinera & loca vsque ad Constantiam inclusiuè, & stare in dictâ ciuitate Constantiensi, & in dicto Concilio, quamdiu eis & cuilibet eorum placuerit, & reuerti ab illis cùm voluerint, & aliàs in omnibus & per omnia eundo, stando, & redeundo, plenißimâ gaudeant libertate.* Quo modo quoque in Concilio Pisano anno M. CCCC. IX. litteræ plenissimæ securitatis expeditę fuerant (quò respiciunt Acta Hus pag. 7.) quibus liberè eundi redeundique potestas concedebatur: quam Concilij quoque Constantiensis prærogatiuam quia Hussus contempsit, sibi imputet. Perijt igitur Hussus, quia hæreseos accusatus, ad Concilium Constantiense venerat sine eiusdem Saluo-conductu: non periere Hussitæ in Concilio Basileensi, quia eiusdem Saluo-conductu muniti aduenerant.

CA-

CAPVT VI.

Hussus capitale supplicium subijt vi legum. Leges Imperatorum cedunt legibus Ecclesiasticis, vel Husso teste. Sigismundus suo Saluo-conductu non derogauerat legibus in hæreticos latis. Hus Constantiæ Missam dixit, quod ipsi erat interdictum. Non tamen ob hoc plexus est, sed ob crimen hæreseos. Hæretici idololatræ, blasphemi.

DISSERTATIONIS meæ capite VI. hæc produxeram

Primò, Rectissimè Academiæ Pragensis decreto, lectionem librorum Ioannis VViclefi fuisse vetitam, quam iam antè Oxoniensis Schola, Cantuariæ Eboracique Præsules damnauerant.

Secundò, Iure meritissimo eiusdem hæresiarchæ libros, ex sententiâ Suinconis Pragensis Antistitis igni traditos, frustrà Husso huic decreto & sententiæ oblatrante.

Tertiò, Rectè Hussum ex scitis Gelasij Papæ, Nicolai I. Ioannis VIII. & Innocentij III. collegisse, diuersum Pontificis tribunal ab Imperatorio esse.

Quartò, Cùm Ecclesiasticâ lege in carcerem

cerem coniectus fuerit, eademque damnatus, non ritè quiritari Hussitas de Imperatorio Saluo-conductu; qui contra leges Ecclesiasticas Husso suffragari non poterat, vel ipso teste.

Quid hîc Capellus? Primò admittit in speciem, quod Hussus Canones veterum Patrum secutus sciuerat, aliud videlicet Imperatoris seu Principis, aliud Pontificis seu Pastoris tribunal esse. quod ipsum tamen mox destruit.

Pag. 39. Primò igitur malâ fide agit, cùm fingit sibi supplicium capitale Husso illatum vi Canonum, & non vi legum. Capitale supplicium non decreuere in Hussum Patres, sed supplicio à legibus lato eum reliquere. Vide dicta suprà cap. 1. §. 11. Quoties hæc repetemus? quoties inculcabimus? Incruenta est Ecclesiastica disciplina, etsi Principum constitutionibus adiuuetur. Leo Papa Epist. ad

Leo Ep. 91. cap. 1. Turbium, *Meritò*, inquit, *Patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, vt impius furor ab vniuersâ Ecclesiâ pelleretur; quando etiam principes mundi hanc sacrilegam amentiam ita detestati sunt, vt auctorem eius ac plerosque discipulos legum publicarum ense prosternerent: & profuit diu ista districtio Ecclesiasticæ lenitati; quæ etsi sacerdotali contenta iudi-*

cio

cio cruentas refugit vltiones, seueris tamen Christianorum Principum constitutionibus adiuuatur, dum ad spiritale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Adeò semper potestas sæcularis spirituali opitulata est ab initio nascentis Ecclesiæ. Præclarè S. Pacianus Barcinonensis Epistolâ ad Sympronianum II. *Cùm per nostram fidem Christiani Principes esse cœpissent, ipsi Principes Catholicæ, hoc est, suæ parti fauentes, proprio dolore commoti sunt; nisi fortè Danieli imputabitur, quòd à Dario vindicatus est; aut Estheri sanctissimæ feminæ, cùm pro eâ dux Regis occiditur; aut tribus pueris, quòd propter eos post experimenta flammarum, profanis & incredulis Rex Babylonius comminatur. Nónne Simonem Petrus, iudice adstipulante confundit? Nónne Elymam fauente Sergio Paulus excæcat? Vindicatus esset & Ierosolymis, si quid fidei ligatus habuisset. Nescis seruire ipsas innocentibus potestates, & in bonum sanctis Patribus ministrare? Sicut Apostolus dicit: Principes non sunt timori bono operi, sed malo: vis autem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex eâ per Dominum. minister enim est tibi in bonum.* Videlicet, vt aiebat D. Prosper, *affectibus gratiæ Christianæ, etiam ipsa, quibus mundus atteritur, arma famulantur.* Cuius quoque Mauritium Imperatorem monuit Magnus

Pacian. Epist. 2.

Dan. 6.

Esther 7.

Dan. 3.

Rom. 13.

Prosp. l. 2. de Vocat. gent. c. 33.

Gregor. l. 2 Epist. 62. Gregorius. *Ad hoc*, inquit, *potestas dominorum meorum pietati cælitus data est, vt terrestre regnum cælesti regno famuletur.*

Nec id mirum adeò visum est D. Augustino, vt qui animas hæresi suâ inficiunt, easque occidunt, hîc pœnis corporalibus affligantur; qui æternam mortem inferunt, temporalem recipiant. Augustin. Tract. 11. in Ioan. *Occidunt*, inquit, *animas, affliguntur in corpore; sempiternas mortes faciunt, & temporales se perpeti conqueruntur.*

Et licet pia mater Ecclesia omnibus hæreticis sinum suum pandat, vt rursus eos Deo parturiat; quia tamen spontè suo cæcati arbitrio in præceps ruunt, seque legibus plectendos inferunt, vt de paucorum dolet interitu, ita gaudet de multorum liberatione populorum. quod præclarè Augustinus exemplo Absalomis exequitur. Ita enim ille Augustin. Epist. 50. Epistolâ ad Bonifacium: *Si aliter*, inquit, *non meruit pacem habere domus Dauid, nisi Absalom filius eius in bello, quod contra patrem gerebat*, 2. Reg. 18. *fuisset extinctus; quamuis magnâ curâ mandauerit suis, vt eum quantum possent viuum saluumq; seruarent, vt esset cui pœnitenti paternus affectus ignosceret: quid ei restitit, nisi perditum flere, & sui regni pace acquisitâ suam mæstitiam consolari? Sic ergo Catholica mater bellantibus aduersus eam quid aliud quàm suis filijs, quia vtique ex ipsâ magnâ arbore, quæ ramorum*

morum suorum porrectione toto orbe diffunditur, iste in Africâ ramusculus fractus est, cùm eos charitate parturiat, vt redeant ad radicem, sine quâ veram vitam habere non possunt, si aliquorum perditione ceteros tam multos colligit (præsertim quia isti non sicut Absalom casu bellico, sed spontaneo magis interitu pereunt) dolorem materni cordis lenit & sanat tantorum liberatione populorum.

Secundò, Malâ fide agit, cùm quod semel concessit, nunc reuocat. Scripseram in Dissertatione meâ, Hussum, cùm tueri pertenderet, non ritè legibus Imperatoriis statutum esse, hæreticorum libros esse comburendos, quos Canones (vt falsò sibi persuadebat) permitterent, citasse quatuor Canones Ecclesiasticos in sui tuitionem, qui censent leges Imperatorias cedere debere Ecclesiasticis. Inter eos hic Innocentij III. erat: *Nos attendentes quòd laicis (etiam religiosis) super Ecclesiis & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas, quos* OBSEQVENDI *manet necessitas, non auctoritas* IMPERANDI. Hîc Capellus hoc glossema appingit: *Fecit hoc vt princeps apostasiæ diuinitus ab Apostolo prædictæ, vt insurgens aduersus omne id quod dicitur Deus, aduersus Deum ipsum κυριοτάτως dictum, vt qui iusserit omnem animam esse subiectam potestatibus eminentibus, Rom.* XIII, I. Ecce

Pag. 39.

Extra De constit. in cap. *Ecclesia S. Maria.*

nunc reuocat Capellus, quod antè concesſerat, cùm Huſſus (cuius ſententiam laudat) eo teſtimonio vſus ſit ad tribunal Pontificium ab Imperatorio diſtinguendum; imò vt ſe legibus Eccleſiaſticis contra Imperatorias defenderet. An Huſſus nunc apoſtaſiæ patrocinium ſuſcepit, quam eum deſtructum iuiſſe identidem clamitant aduerſarij? Quare nihil hic Canon continet, quod non Huſſo ſuffragatore, cui lubenter fidem adhibere ſolet Capellus meus, ſanctum firmumque ſit. An apoſtaſiæ patroni fuere Conſtantinus, Theodoſius, Valentinianus, Carolus Magnus laudatiſſimi Impp. qui in Eccleſiaſticis perſonis immunitatem illam, diuerſitatemque tribunalium recognouerunt, eamque edictis ſuis firmarunt, vti iam capite v.§.III.docui?

Omnino Paulini effati memores ſunt Ec-
Rom.13. cleſiæ Præſules, quo monet, vt *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*; ſed & memores ſunt præcepti, quod ad Hebræos
Heb.13. perſcribit: *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*. Quare Symmachus Papa Anaſtaſium Imperatorem in Ec-
Symmach. in Apolog. citatur 11. q.3.c. *Qui reſiſtit*. cleſiam Romanam ſe efferentem, ita eſt allocutus: *Fortaſsis dicturus es, ſcriptum eſſe, omni poteſtati nos ſubditos eſſe debere: nos quidem*

dem potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas non erigant voluntates. Ceterùm si omnis potestas à Deo est, magis ergo quæ rebus est præstituta diuinis. Defer Deo in nobis, & senatus, & collegium Clericorum Romæ, & nos deferemus Deo in te. Ceterùm si tu Deo non deferas, non potes eius vti priuilegio, cuius iura contemnis. Bernardus quoque Epistolâ CLXXXIII. ad Conradum Imp. *Legi*, inquit, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Rom. 13. *Quam tamen sententiam cupio vos, & omnimodis moneo custodire, in exhibendâ reuerentiâ summæ & Apostolicæ Sedi, & B. Petri Vicario, sicut ipsam vobis ab vniuerso vultis seruari Imperio.*

Iam pridem antè S. Babylas martyr, Antiochenus Episcopus, insignis Ecclesiasticæ potestatis propugnator, Symmacho & Bernardo ad eam libertatem, ad eam explicationem præiuerat, cùm Numeriano Imp. militibus septo, & temere in Ecclesiam irruenti viriliter restitit. quo facto, inquit Chrysostomus: Ἐπαίδευσε τοὺς βασιλεῖς μὴ πέρα τοῦ δοθέντος αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ μέτρου, τὴν ἐξουσίαν προάγειν· ἔδειξε τοῖς ἱερωμένοις, πῶς ταύτης περιΐστασθαι τῆς ἀρχῆς δεῖ. Chrysost. cōtra Gentiles, de S. Babylâ. *Docuit Reges non posse vltra modum, ipsis à Deo datam potestatem promouere: sacerdotibus planum fecit, qua-*

 liter

liter Regum principatui præesse oporteat.

Quod si Capellus omnem retrò ætatem legat, nihil inueniet Innocentium III. noui constituisse de iure Pontificio & Imperatorio, seu laico & Ecclesiastico, quod non sanctissimi Patres sciuerint, quod non religiosissimi Imperatores multis ante Innocentium sæculis ipsi agnouerint. Inueniet Reges Episcopis subijci, Pontificiam auctoritaté regiâ maiorem esse. Atque vt à Patribus auspicer,

Ignatius Epistolâ ad Smyrnenses: Τίμα μὲν τὸν Θεὸν, ὡς αἴτιον τῶν ὅλων καὶ Κύριον· Ἐπίσκοπον δὲ, ὡς ἀρχιερέα, Θεοῦ εἰκόνα φοροῦντα, κατὰ μὲν τὸ ἄρχειν, Θεοῦ. κατὰ δὲ τὸ ἱερατεύειν, Χριστοῦ. καὶ μετὰ τοῦτον, τιμᾶν χρὴ καὶ βασιλέα· Οὔτε γὰρ Θεοῦ τις κρείττων, ἢ παραπλήσιος ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν· οὔτε δὴ ἐν Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκόπου τὶ μεῖζον ἱερωμένου Θεῷ, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου παντὸς σωτηρίας· οὔτε βασιλέως τὶς παραπλήσιος ἐν ἄρχουσιν, εἰρήνην καὶ εὐνομίαν τοῖς ἀρχομένοις πρυτανεύοντος. *Honora quidem Deum, vt auctorem vniuersorum & Dominum; Episcopum autem, vt sacerdotum Principem, imaginem Dei ferentem; Dei quidem, per principatum, Christi verò per sacerdotium: & secundum ab eo honorare Regem oportet. Neque enim Deo potior est quisquam, aut compar in omnibus rebus: neque etiam in Ecclesiâ quidquam Episcopo maius Deo sacra faciente pro totius mundi salute: neque Regi compar est quis in*

Prin-

Principibus, pacem & æquitatem ſubditis procuranti.

Idem Epiſtolâ ad Philadelphenſes: Οἱ ἄρχοντες πειθαρχείτωσαν τῷ Καίσαρι· οἱ στρατιῶται τοῖς ἄρχουσιν· οἱ Διάκονοι τοῖς Πρεσβυτέροις· Ἀρχιερεῦσιν οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι, καὶ ὁ λοιπὸς Κλῆρος, ἅμα παντὶ τῷ λαῷ, καὶ τοῖς στρατιώταις, καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ τῷ Καίσαρι, τῷ Ἐπισκόπῳ· ὁ Ἐπίσκοπος τῷ Χριστῷ, ὡς ὁ Χριστὸς τῷ Πατρί· καὶ οὕτως ἡ ἑνότης διὰ πάντων σώζεται. *Principes obedite Cæſari, milites Principibus, Diaconi Presbyteris, ſacrorum præfectis Presbyteri, Diaconi & reliquus Clerus, vnà cum omni populo, & militibus & Principibus & Cæſare, obedite Epiſcopo: Epiſcopus Chriſto, ſicut Chriſtus Patri: & ita vnitas per omnia ſeruatur.*

Hoſius Cordubenſis Epiſcopus Epiſtolâ ad Conſtantium Imperatorem apud Athanaſium in Epiſtolâ ad ſolitariam vitam agentes: Μὴ τίθη σεαυτὸν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, μὴ δὲ ΣΥ περὶ τούτων ΗΜΙ͂Ν παρακελεύου· ἀλλὰ μᾶλλον παρ' ΗΜΩ͂Ν ΣΥ μάνθανε ταῦτα. *Ne* TE *miſceas Eccleſiaſticis negotiis, neque* NOBIS *in hoc genere præcipe, ſed potiùs ea à* NOBIS TV *diſce.*

Gregorius Nazianzenus Oratione XVII. ad ciues ſuos Nazianzenos, & iraſcentem Præfectum: Ἆρα δέξεσθε σὺν παρρησίᾳ τὸν λόγον; καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος ὑποτίθησιν ὑμᾶς τῇ ἐμῇ δυναστείᾳ καὶ τῷ ἐμῷ βήματι. ἄρχομεν γὰρ καὶ αὐτοί

liter Regum principatui præesse oporteat.

Quod si Capellus omnem retrò ætatem legat, nihil inueniet Innocentium III. noui constituisse de iure Pontificio & Imperatorio, seu laico & Ecclesiastico, quod non sanctissimi Patres sciuerint, quod non religiosissimi Imperatores multis ante Innocentium sæculis ipsi agnouerint. Inueniet Reges Episcopis subijci, Pontificiam auctoritatē regiâ maiorem esse. Atque vt à Patribus auspicer,

Ignatius Epistolâ ad Smyrnenses: Τίμα μὲν τὸν Θεὸν, ὡς αἴτιον τῶν ὅλων καὶ Κύριον· Ἐπίσκοπον δὲ, ὡς ἀρχιερέα, Θεοῦ εἰκόνα φοροῦντα, κατὰ μὲν τὸ ἄρχειν, Θεοῦ. κατὰ δὲ τὸ ἱερατεύειν, Χριστοῦ. καὶ μετὰ τοῦτον, τιμᾶν χρὴ καὶ βασιλέα· Οὔτε γὰρ Θεοῦ τις κρείττων, ἢ παραπλήσιος ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν· οὔτε δὴ ἐν Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκόπου τὶ μεῖζον ἱερωμένου Θεῷ, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου παντὸς σωτηρίας· οὔτε βασιλέως τὶς παραπλήσιος ἐν ἄρχουσιν, εἰρήνην καὶ εὐνομίαν τοῖς ἀρχομένοις πρυτανεύοντος. *Honora quidem Deum, vt auctorem vniuersorum & Dominum; Episcopum autem, vt sacerdotum Principem, imaginem Dei ferentem; Dei quidem, per principatum, Christi verò per sacerdotium: & secundum ab eo honorare Regem oportet. Neque enim Deo potior est quisquam, aut compar in omnibus rebus: neque etiam in Ecclesiâ quidquam Episcopo maius Deo sacra faciente pro totius mundi salute: neque Regi compar est quis in Prin-*

Principibus, pacem & æquitatem ſubditis procuranti.

Idem Epiſtolâ ad Philadelphenſes: Οἱ ἄρχοντες πειθαρχείτωσαν τῷ Καίσαρι· οἱ στρατιῶται τοῖς ἄρχουσιν· οἱ Διάκονοι τοῖς Πρεσβυτέροις· Ἀρχιερατεύουσιν οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι, καὶ ὁ λοιπὸς Κλῆρος, ἅμα παντὶ τῷ λαῷ, καὶ τοῖς στρατιώταις, καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ τῷ Καίσαρι, τῷ Ἐπισκόπῳ· ὁ Ἐπίσκοπος τῷ Χριστῷ, ὡς ὁ Χριστὸς τῷ Πατρί· καὶ οὕτως ἡ ἑνότης διὰ πάντων σώζεται. *Principes obedite Cæſari, milites Principibus, Diaconi Presbyteris, ſacrorum præfectis Presbyteri, Diaconi & reliquus Clerus, vnà cum omni populo, & militibus & Principibus & Cæſare, obedite Epiſcopo: Epiſcopus Chriſto, ſicut Chriſtus Patri: & ita vnitas per omnia ſeruatur.*

Hoſius Cordubenſis Epiſcopus Epiſtolâ ad Conſtantium Imperatorem apud Athanaſium in Epiſtolâ ad ſolitariam vitam agentes: Μὴ τίθη σεαυτὸν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, μὴ δὲ ΣΥ περὶ τούτων ΗΜΙΝ παρακελεύου· ἀλλὰ μᾶλλον παρ' ΗΜΩΝ ΣΥ μάνθανε ταῦτα. *Ne* TE *miſceas Eccleſiaſticis negotiis, neque* NOBIS *in hoc genere præcipe, ſed potiùs ea à* NOBIS TV *diſce.*

Gregorius Nazianzenus Oratione XVII. ad ciues ſuos Nazianzenos, & iraſcentem Præfectum: Ἆρα δέξεσθε σὺν παῤῥησίᾳ τὸν λόγον; καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος ὑποτίθησιν ὑμᾶς τῇ ἐμῇ δυναστείᾳ καὶ τῷ ἐμῷ βήματι. ἄρχομεν γὰρ καὶ αὐτοί·

 προσ-

προσθήσω δ' ὅτι καὶ τὴν μείζονα καὶ τελειοτέραν ἀρχήν. ἢ δεῖ τὸ πνεῦμα ὑποχωρῆσαι τῇ σαρκὶ, καὶ τοῖς γηΐνοις τὰ ἐπουράνια, δέξῃ τὴν παῤῥησίαν· οἶδ' ὅτι πρόβατον εἶ τῆς ἐμῆς ποίμνης, τῆς ἱερᾶς ἱερὸν, καὶ θρέμμα τοῦ μεγάλου ποιμένος, καὶ καλῶς ἄνωθεν ἡγμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τῷ φωτὶ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας Τριάδος, ὁμοίως ἡμῖν ἐλλαμπομένων. *An me liberè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque potestati meæ meisq́ subsellijs lex Christi subijcit. Imperium enim ipsi quoque gerimus; addo etiam præstantius atque perfectius: nisi verò æquum est spiritum carni fasces submittere, & cælestia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem in optimam partem accepturus sis, vtpote sacri mei gregis ouis sacra, magniq́ pastoris alumna, recteq́ iam inde à primis annis à spiritu ducta & instituta, sanctæq́ & beatæ Trinitatis lumine, æquè ac nos ipsi, collustrata.*

Chrysostomus quoque lib. III. de Sacerdotio cap. V. asserit Sacerdotem tanto maiorem à Deo auctoritatem præ Regibus accepisse, quantum cælum terræ, & animæ corporibus præstant. Reges enim corpora ligandi atque soluendi potestatem habere, Sacerdotes verò animas ipsas ligare & soluere. Ἔχουσι μὲν γὰρ καὶ οἱ κρατοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς τὴν τοῦ δεσμοῦ ἐξουσίαν, ἀλλὰ σωμάτων μόνον. οὗτος δὲ ὁ δεσμὸς αὐτῆς ἅπτεται τῆς ψυχῆς, καὶ διαβαίνει τοὺς οὐρανούς.

Habent

Habent quidem, ait, *& terreſtres Principes vinculi poteſtatem, verùm corporum ſolùm. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum, ipſam etiam animam contingit, atque ad cælos vſque peruadit.*

Idem Homiliâ LXXXIII. in Matthęum. Κἂν στρατηγὸς τίς ᾖ, κἂν ὕπαρχος, κἂν αὐτὸς ὁ τὸ διάδημα περικείμενος, ἀναξίως δὲ προσείῃ, κώλυσον, μείζονα ἐκείνου τὴν ἐξουσίαν ἔχεις. *Si Dux*, inquit, *quiſpiam, ſi Conſul ipſe, ſi qui diademate ornatur indignè adeat, cohibe ac coërce: maiorem tu illo habes poteſtatem.*

Idem de verbis Iſaiæ, *Vidi Dominum*, Homiliâ IV. Ἄλλοι ὅροι βασιλείας, καὶ ἄλλοι ὅροι ἱερωσύνης· ἀλλ' αὕτη μείζων ἐκείνης. βασιλεὺς μὲν γὰρ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἔλαχεν οἰκονομεῖν· ἱερεὺς δὲ ἱερωσύνης θεσμὸς, ἄνω κάθηται· μείζων ἡ ἀρχὴ αὕτη. *Alij ſunt termini regni, alij termini ſacerdotij. hoc illo maius eſt. Rex ea quæ ſunt in terris ſortitus eſt adminiſtranda, ceterùm ſacerdotij ius è ſupernis deſcendit. Maior hic principatus.*

Idem de verbis Iſaiæ, *Factum eſt in anno quo mortuus eſt Ozias Rex*, præclarè ſacerdotij dignitatem ſupra regiam exprimit, ac tandem concludit: Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὰς τοῦ ἱερέως χεῖρας φέρων τίθησιν ὁ Θεὸς, παιδεύων ἡμᾶς, ὅτι οὗτος ἐκείνου μείζων ὁ ἄρχων. τὸ γὰρ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. *Eoq; Deus ipſum regale caput ſacerdotis mani-*

manibus subiecit, nos erudiens quòd hic princeps est illo maior. Siquidem id quod minus est, benedictionem accipit ab eo quod præstantius est.

Magistri doctrinæ insistit Isidorus Pelusiota lib. IV. Ep. CCXIX. ad Palladium Diaconum: Ἱερωσύνη πᾶσαν ὑπερβαίνει πολιτείαν τε καὶ ἀξίαν. *Sacerdotium omnem superat Reipublicæ administrationem ac dignitatem.* dicitque illud esse τὸ πάσης βασιλείας μεῖζον, *id quod omni regno maius est.* Item: Ἱερωσύνη τῆς βασιλείας ἐστὶν οὐ μόνον ὑψηλοτέρα, ἀλλὰ καὶ ἐπιπονωτέρα. *Sacerdotium non solùm regno ipso sublimius, sed etiam laboriosius est.*

Idem lib. II. Epistolâ LII. ad Theodosium Episcopum: Θεῖον μέν τοι χρῆμα ἡ ἱερωσύνη, καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων τὸ τιμιώτατον. *Diuina quædam res est sacerdotium, ac rerum omnium præstantissima.*

Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi XVII. Μέχρι σήμερον βλέπομεν ἄρχοντας κοσμικοὺς ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἈΓΟΜΈΝΟΥΣ καὶ διδασκομένους. *Ad hodiernam vsque diem cernimus mundanos Principes* REGI *&* *instrui ab Ecclesiasticis.*

Cùm tot grauissimi Patres Sacerdotium supra Imperium efferant, quid mirum, Innocentium III. de Principibus scripsisse, *Quos* OBSEQVENDI *manet necessitas, non auctoritas* IMPERANDI. quod tantò antè Lucifer

cifer Calaritanus Constantio Imperatori edixerat. *Præceptum*, inquit, *tibi non solùm* Lucif. Ca-
non DOMINARI *Episcopis*, *sed & eorum* OBE- lar. lib. 1.
DIRE *statutis*. pro Athan.

Nec religiosissimi Imperatores Episcoporum imperium detrectarunt.

Constantinus Imperator, qui Episcopos Ruff. lib. 1.
velut Deos reuerebatur, vti est apud Ruffi- cap. 2.
num, præfectos etiam in rebus minimis, etiam templorum structuras spectantibus, voluit obedire Episcopis, γράψας τοῖς κατὰ πό- Sozom. l. 1.
λιν Ἐπισκόποις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τῶν ἐθνῶν, τοῖς μὲν cap. 8.
ἘΠΙΤΑ'ΤΤΕΙΝ ὅτι βούλοιντο, τοὺς δὲ ΠΕΙΘΑΡΧΕΙ͂Ν, καὶ σπουδαίως ὑπηρετεῖσθαι τοῖς ἱερεῦσιν: *scribens tum ad Episcopos, tum ad præsides cuiusque prouinciæ: ad illos quidē, vt quæ vellent*, IMPERARENT; *ad hos autē, vt* MOREM GERERENT *Episcopis, eorumq; imperata studiosè facerent*.

Honorius Epistolâ ad Arcadium Orientis Principem: *Ad Episcopos diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis spectat* OBSEQVIVM.

Cassiodorus Præf. Præt. ad Ioannem Pontificem, se velut discipulum Pontificijs legibus tamquam regulis submisit. *Sum quidem*, Cassiodor.
inquit, *iudex Palatinus, sed vester non desinam* l. 11. Ep. 2.
esse DISCIPVLVS. *Nam tunc ista rectè gerimus, si à vestris* REGVLIS *minimè discedamus*.

Carolus Magnus Leoni Pontifici obsequium

quium ſuum libenter obſtrinxit, inde robur, inde decus Imperio accerſiuit. *Si Eccleſiarum*, inquit, *Dei ſeruis magnificentiam noſtram impertimur, eorumq́ ſtudijs libenter* OBSEQVIMVR, *id nobis ad auguſtioris excellentiæ culmen proficere credimus.*

Sigon. l. 4. de Regn. Ital.

Alfredus quoque Rex Angliæ in eo regiam dignitatem conſiſtere affirmabat, *ſi non ſupra Sacerdotum leges elatè ſe efferret, ſed legibus Chriſti per Sacerdotes promulgatis ſubmiſſo ſe atque humili animo* SVBDERET.

Aſſer. Meneu.

Quam Regum obedientiam profundiſſimo Dei iudicio adſcribit Otto Friſingenſis, cùm de S. Silueſtro ſcribit: *Vt cognoſcamus non fortuitis caſibus, ſed Dei profundiſſimis ac iuſtiſſimis iudicijs id factum, vide pridie latitantem, ad quemlibet infimæ conditionis virum fugientem, in breui tantæ auctoritatis fieri, vt Regibus* IMPERET, *de Regibus iudicet: vide tantæ à ſæculo venerationis haberi, vt veniant curui, veſtigiaq́ pedum eius in ſolio ſedentis adorent orbis Domini.* Quis non dixerit Ottoni Iſaiam præiuiſſe? *Venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt veſtigia pedum tuorum.* & antè: *Erunt reges nutritij tui, & reginæ nutrices tuæ: vultu in terram demiſſo adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.*

Otto Friſing. lib. 4. in Prol.

Iſaiæ 60.

Iſaiæ 49.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm vult Sigiſmun-

Pag. 40.

mundum humanis legibus de viuicomburio hæreticorum, diplomate ſuo in fauorem Huſſi conceſſo, derogaſſe. Imò verò non derogauit, ſed eas in vigore ſuo reliquit. Nec enim aliud diploma cenſeri debet Huſſo conceſſum, quàm vt liber eſſet ab omni violentiâ, ſaluâ ſemper iuſtitiâ, vti capite IX. Diſſertationis meæ deduxi. Liber in toto itinere, liber Conſtantiæ fuit; donec fugâ captatâ, omni diplomatis prærogatiuâ excidit.

Quartò, Malâ fide agit, cùm Imperatoris fuiſſe ait, manus in Huſſum iniectionem inhibere, quòd id diplomate ſuo ſpopondiſſet. Nihil tale ſpopondit Imperator; nec ſpondere poterat contra Eccleſiaſticam libertatem. Meminerat ſuum ſibi, ſuum Eccleſiæ tribunal eſſe, ſuos cuique carceres. Pag. 40.

Quintò, Malâ fide agit, cùm textum meum peruertit. Nec enim ſcripſi Miſſam ab Huſſo Conſtantiæ *decantatam*, quod Capellus ſibi fingit, ſed Huſſum Conſtantiæ *Sacris operatum*. Quæ non eſt mera ſycophantia, vti Capellus iniurioſè ſcribit, ſed veriſſima hiſtoria. Ita enim teſtatiſſimæ fidei Hiſtoricus Vlricus Richentalius, qui Conſtantiæ tunc vixit, & complura de Huſſo in Acta retulit: *Venit Huſſus Conſtantiam comitantibus D. VVenceſlao von der Tauben, & D. Hen-* Pag. 40. Vlric. Richent. in Hiſt. Cõc. Conſtant.

D.Henrico Latschenbeckio Equite, cum plusquam triginta equitibus & duobus curribus. Vehebatur Hussus cum Cappellano suo peculiari quodam curru, atque diuertebant in ædes Pfistrinorum, prope vicum S. Pauli, non longè à Zubâ. Biduo verò ibidem transacto, præfatus Hussus Missam in cubiculo quodam, quod erat iuxta hypocaustum, celebrabat, confluentibus pluribus ciuibus atque vicinis: adeò vt, quòd concursus fieret nimius, ipseq́ nostrorum sacerdotum ritù Sacra faceret, re ad Episcopum nostrum Constantiensem, Ottonem, Marchionem von Röttel perlatâ, ipse ad eum ablegarit Vicarium suum Ioannem Tenger, & Officialem Conradum Helligen, &c. Reliqua alio capite producam, vbi de excommunicatione & fugâ eius agemus. Satin hæc testata oculato teste?

Pag. 41. Sextò, Malâ fide agit, cùm quærit quo iure Sedes Romana capitis damnare potuerit eum, qui contra prohibitionem suam Sacris fuerit operatus? Sedes Romana neminem capite damnat, vt iam antè dixi; multò minùs Hussum damnauit ob eam quæ hîc assignatur caussam: damnauit eum quia peruersus, pestilens, & pertinax hæreticus fuit; capitis damnas fuit Imperatorum legibus iam olim latis. Verùm Capello Imperator iuxtà ac Pontifex flocci est.

Septi-

Septimò, Malâ fide agit, cùm ait, blasphemos & idololatras capitis damnatos legibus diuinis, non autem hæreticos. Quasi verò non omnis hæreticus simul & idololatra & blasphemus sit. Nihil hîc è mei sensus scrinio promam, grauissimorum tantùm Patrum delectum agam; non vnus statim retiarius occurret, qui Gallo fugienti laqueum inijciat. Pag. 40.

Et quidem quàm gemella idololatriæ soror sit hæresis, hi scriptis suis testati sunt.

Tertullianus libro de Præscriptionibus cap. XL. *Ab idololatriâ non distant hæreses, cùm & auctoris & operis sint, cuius & idololatria. Deum aut fingunt alium aduersus Creatorem, aut si vnicum Creatorem confitentur, aliter eum disserunt, quàm in vero est. Ita omne mendacium, quod de Deo dicunt, quodammodò genus est* IDOLOLATRIÆ.

Idem aduersus Praxeam cap. XVIII. *Sicut nationes manibus, ita & hæretici verbis* IDOLA *fabricantur, id est, alium Deum, & alium Christum.*

Basilius in caput II. Isaiæ: Ὥστε καὶ οἱ ψευδεῖς περὶ Θεοῦ ὑπολήψεις ἔχοντες, τινὰ ΝΟΗΤῊΝ ΕἸΔΩΛΟΛΑΤΡΕῚΑΝ εἰδωλοποιοῦντες ἐν ἑαυτοῖς, τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα ἔχουσι· καὶ ὑπόδικοι οὗτοι γίνονται τῇ κατάρᾳ τῇ λεγούσῃ· Ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος ὃς ποιήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτὸν βδέ-

λυγμα Κυρίῳ, ἔργον χειρῶν τεχνίτου, καὶ θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ. *Qui falsas de Deo concepere opiniones*, INTELLECTVALEM *quamdam in seipsis* IDOLOLATRIAM *comminiscentes, ea existimant subsistere quæ nuspiam sunt. Proinde hi se obnoxios reddunt maledictioni quæ dicit: Maledictus homo omnis qui fecerit sculptilem & conflatilem abominationem Domino, opus manuum artificis, & posuerit illud in occulto.*

Gregorius Nazianzenus Orat. I. hæreticos Ammonitis & Moabitis idololatris æquiparat. Μωαβῖται δὲ καὶ Ἀμμανῖται, οἷς οὐδ' ἐξῆν παρελθεῖν εἰς Ἐκκλησίαν Κυρίου, τοῖς ἁγιωτάτοις ἡμῶν ἐμβατεύουσιν. *Moabitæ verò & Ammonitæ,*

Deut. 23. *quibus ne Domini quidem Ecclesiam ingredi licebat, in ea quæ apud nos sanctissima sunt, irrumpunt.* Eadem repetit Orat. XXXII.

Hieronymus in caput XXI. Isaiæ: *Hæretici fabricatores sunt idolorum, & adorant quæ de suo corde finxerunt.*

Idem in caput LVII. Isaiæ comparat hæreticos idololatris, qui in excelsis montibus diabolo sacrificant, & statuæ vxoris Lot, cunctorum pedibus conculcandæ. *Hæretici,* inquit, *quorum cor eleuatur in superbiam, & qui Ecclesiasticâ humilitate contemptâ sibi excelsa promittunt, adscendunt dogmatum suorum montes sublimissimos, & illic suum* DÆMONIBVS *cubile prostituunt. Et quia secundùm Prophe-*

Prophetam, conuersi sunt retrorsum, imitantes Isaiæ 4.
vxorem Lot, mutantur in STATVAM *salis, habentes imaginem Ecclesiasticæ conduturæ, & saporem penitus non habentes: qui proijciuntur foras, & in nihil vtiles sunt, nisi vt cunctorum pedibus conculcentur.*

Idem in caput LXV. Isaiæ: *Omnis hæreticus ad iracundiam prouocat Dominum, & in falsitate dogmatum suorum offert immunda* SACRIFICIA, *nequaquam firma & mansura perpetuò, sed instar hortorum ad breue virentia, carnis delicijs prouidens.*

Idem in caput IX. Ezechielis: *An ignoramus Marcionem & ceteros hæreticos, qui vetus laniant Testamentum, contempto Creatore, id est, iusto Deo, alium quemdam bonum Deum colere & adorare, quem de suo corde finxerunt? Omnesq; nostri temporis hæretici, qui Dei Filium prædicant creaturam, & tamen adorant eum, relicto Diuinitatis templo, & post tergum habito, ipsi confeßione suâ* CREATVRAM ADORARE *se dicunt.*

Idem in Ezechielem capite XVI. *Hæretici dum id quod mente concipiunt, eloquij venustate proferunt, ex his faciunt* IDOLVM. *De quibus scriptum est: Dedi eis argentum & aurum, ipsi* Oseæ 2.
verò ex argento & auro fecerunt Baal.

Idem in cap. XVIII. Ezechielis: IDOLA, *id est, simulacra quæ de suo corde finxerunt, omnes*

hæretici faciunt: ad quæ leuant cordis oculos, qui falſitatem eorum atque mendacium putauerint veritatem.

Idem in caput VIII. Oſee: *Hæretici argentum ſuum & aurum, & quidquid habere poterant naturaliter, ſermones ac ſenſus, verterunt in* IDOLA *quæ de ſuo corde finxerunt*. Ibidem pòſt: *Sicut nationes corporalia ſimulacra venerantur, ſic iſti* IDOLA *deos putant, quæ de ſuo corde finxerunt, & ideò reputabuntur in numero nationum*. Mox rurſus eodem capite:
Epheſ. 4. *Vnum eſſe altare in Eccleſiâ, & vnam fidem, & vnum Baptiſma, Apoſtolus docet: quod hæretici deſerentes, multa ſibi* ALTARIA *fabricati ſunt, non ad placandum Deum, ſed in delictorum multitudinem.*

Idem in caput IX. Oſee: *Hæretici quidquid offerunt, non Deo, ſed* MORTVIS *offerunt, his videlicet, qui ſceleratas hæreſes* CONFINXERVNT: *& quicumque de eorum comederit victimis, contaminabitur.*

Idem in Oſee cap. X. *Hæreticorum terra fecunda eſt: qui à Deo acumen ſenſus & ingenij percipientes, vt bona naturæ in Dei cultum verteret, fecerunt ſibi ex his* IDOLA. *Iſti ergo terræ ſuæ bona verterunt in titulos mortuorum, quia omnis doctrina eorum non ad viuentes refertur, ſed ad mortuos, tam eos quos colunt, quàm illos quos decipiunt*. Idem ibidem pòſt: *Hæreti-*

reticorum inter ſe corda diuiſa, & contrarijs regnare ſententijs, etiam ipſi non negant; dum vniuerſa ſentiunt, vnde diſperdentur: & confringet ſiue effodiet Dominus SIMVLACRA *vel* ALTARIA *eorum, quæ de ſuo corde finxerunt.*

Idem in caput XI. Oſee: *Singuli hæreticorum habent deos ſuos, & quodcumque ſimulauerint, quaſi* SCVLPTILE *colunt atque* CONFLATILE.

Idem in caput XII. Oſee: *Omnia hæreticorum figmenta* IDOLA *ſunt &* SIMVLACRA *gentilium. Nec multùm differunt in impietate, licet in nomine diſcrepare videantur.*

Idem in capite XIV. Oſee: *Omnis hæreticus aſcendit equos per ſuperbiam, quos in errore ſuo ipſe generauit. Et nequaquam vltrà dicent operibus manuum ſuarum, quæ ipſi artifici eloquio confinxerunt, dij noſtri. Guloſi venter deus eſt, auarus colit Mammona, hæreticus dogma quod finxit.*

Idem in caput III. Amos: *Vnum altare habet Eccleſia, ſed altaria hæreticorum plurima. Tot enim habent* ALTARIA *quot* SCHISMATA.

Idem in caput V. Amos: *Hæretici ſermone compoſito decorà atque formoſa, & vt ita dicam, aurea* SIMVLACRA *finxerunt, & adorant opera manuum ſuarum.* Ibidem: *Hæretici dum peruersè intelligunt quod legunt, abominationem ponunt in domo Dei.* Ibidem: *Hæretici ſub*

nomine Christi venerantur IDOLA, *& praua sibi dogmata confingentes, portant tabernaculum regis sui diaboli, & imaginem statuarum & idolorum suorum. Non enim vnum colunt* IDOLVM, *sed pro varietate doctrinæ diuersos adorant* DEOS.

Idem in caput II. Habacuc: *Sculptile atque conflatile reor dogmata esse peruersa, quæ ab his à quibus ficta sunt, adorantur. Vide Arium sculpsisse sibi* IDOLVM *creaturæ, & adorasse quod sculpsit. Cerne Eunomium conflasse imaginem falsam, & conflationi suæ curuare ceruicem.* Et paulò pòst: *Si quando videris aliquem nolle credere veritati, & ostensæ suorum dogmatum falsitati in cœpto studio perseuerare, congruè poteris dicere: Sperat in figmento suo, & facit* SIMVLACRA *muta vel surda.*

Idem in caput XIII. Zachariæ: *Sicut idola fiunt manu artificis, ita hæreticorum peruersa doctrina quodcumque simulauerit, vertit in* IDOLVM, *& facit pro Christo adorari* ANTICHRISTVM.

Augustinus lib. III. de Baptismo contra Donatistas cap. XIX. *Hæresis fornicaria ad* IMAGINES PHANTASMATVM *suorum, cum quibus volutari anima carnalis delectatur, conuertit omnia Sacramenta, & verba sanctorum librorum. Nec tamen quia illæ imagines falsæ sunt, propterea & illa Sacramenta, & illa diuina eloquia*

eloquia ſic exhonoranda ſunt, vt illorum eſſe putentur, cùm Dominus dicat: De auro & argento meo,&c. Ezech. 16.

Idem lib. VI. qq. in Ioſue cap. XXIX. exponens ſenſum horum verborum Ioſue capitis XXIV. verſ. 23. *Nunc ergo auferte deos alienos de medio veſtri*, quibus Hebræos recèns Palæſtinam ingreſſos, vt à ſe deos peregrinos abijcerent, hortabatur: *Non enim credendi ſunt*, inquit, *adhuc habuiſſe apud ſe aliqua Gentium ſimulacra, cùm ſuperiùs eorum obedientiam prædicauerit*, &c. *Nec tamen putandum eſt, hoc illum inaniter præcepiſſe. Non enim ait: Et nunc auferte deos alienos, ſi qui ſunt in vobis; ſed omnino tamquam ſciens eſſe, Qui ſunt, inquit, in vobis. Proinde Propheta ſanctus in cordibus eorum eſſe cernebat cogitationes de Deo alienas à Deo, & ipſas admonebat auferri. Quiſquis enim talem cogitat Deum, qualis non eſt Deus, alienum deum vtique, & falſum in cogitatione portat.* Ioſue 24.

Quæ hæreticorum idololatria impietate ſuâ omnes gentilium ſuperſtitiones ſuperat.

Hieronymus in caput XVIII. Iſaiæ: *Impietate ſuâ omnes vincunt hæretici. Verbi gratiâ: Dicit Epicurus, non eſſe prouidentiam, & voluptatem maximum bonum. Comparatione huius ſceleratior Marcion; & omnes hæretici, qui vetus lacerant Teſtamentum. Cùm enim*

recipiant prouidentiam, accuſant Creatorem, & aſſerunt eum in pleriſque operibus erraſſe, & non ita feciſſe vt facere debuerat. Marcioni certè Caluinus impietate non cedit, qui Deum peccati auctorem conſtituit, vt mox audies.

Auguſtinus de verâ Religione capite XXXVIII. *Eſt & alius deterior & inferior cultus ſimulacrorum, quo* PHANTASMATA SVA *colunt, & quidquid animo errante cum ſuperbia vel timore cogitando imaginati fuerunt, religionis nomine obſeruant, donec fiat in animâ nihil omnino colendum eſſe.*

Idem lib. XXI. de Ciuitate Dei, hęreticum Ethnico opponens, *Peior*, inquit, *vtique eſt deſertor fidei, & ex deſertore oppugnator eius effectus; quàm ille qui non deſeruit quam numquam tenuit.*

Quis his lectis iam dubitet hæreticos idololatris ritiſſimè æquiparatos? quis ijſdem plectendos pœnis neget?

Iam ſi blaſphemiam apud hæreticos quęras, ea vbique in propatulo eſt.

Irenæus in Prologo libri 4. *Hoc eſt propoſitum eius, qui vitæ noſtræ inuidet, incredulos ſuæ ſalutis efficere homines, &* BLASPHEMOS *in plaſmatorem Deum. Quæcumque cum grauitate ſummâ dixerint hæretici omnes, in vltimum ad hoc deueniunt, vt blaſphement fabrica-*

bricatorem, & contradicant saluti plasmatis Dei.

Hieronymus in cap. x. Isaiæ: *Hæretici, quorum os in cælum ponitur, & lingua pertransit in terram, sensu, quem à Deo bono acceperunt, abutuntur in contrarium atque peruersum, vt loquantur contra eum à quo conditi sunt, & linguæ ministerium, quo laudandus est Dominus, vertant in* BLASPHEMIAM.

Idem in caput XXVIII. Isaiæ: *Hæretici iuxta Septuaginta interpretationem verè corona iniuriæ sunt, Dominum* BLASPHEMANTES, *& omnia mercedis caussâ faciunt, & de gloriâ Domini conciderunt, nec sequuntur tenuitatem mannæ & humilitatem Ecclesiasticam, sed in monte pinguissimo versantur ebrij absque vino.*

Non congeram hîc plura. Vnus Caluinus sat multas blasphemias suggerit. Pauculas tantùm dabo.

PRIMA. *Deus ab æterno quosdam homines nudo suo arbitrio citra meritum ad æternam mortem prædestinat.*

Caluinus lib. III. Instit. cap. XXIII. §. II. *Homines nudo Dei arbitrio, citra proprium meritum, in æternam mortem prædestinantur.* Et §. V. *Dico esse à Deo creatos, quos ad exitium ituros sine dubitatione præsciebat, idq; ita factum, quia sic voluit.*

SECVNDA. *Dei impulſu hominibus peccandi neceßitas inijcitur.*

Idem lib. I. Inſtit. cap. XVIII. §. IV. *Homo iuſto Dei impulſu agit quod ſibi non licet.* Idem lib. III. Inſtit. cap. XXIII. §. IX. *Ex Dei ordinatione inijcitur hominibus peccandi neceßitas.* Idem lib. I. Inſtit. cap. XVIII. §. II. *Dei impulſu ſatan ſuas partes agit & perficit.*

TERTIA. *Deus auctor eſt omnium peccatorum.*

Idem lib. I. Inſtit. cap. XVIII. §. III. cùm egiſſet de cæcitate & tyrannide Achabi, de inceſtu Abſalonis, & aliquot alijs peccatis grauioribus, *Iam ſatis*, inquit, *apertè oſtendi, Deum vocari eorum omnium auctorem, quæ iſti cenſores volunt otioſo tantùm eius permiſſu contingere.*

QVARTA. *Gratia Dei non ſufficit ad ſeruandam legem diuinam.*

Caluinus in Antidoto Concilij Tridentini ſeſſ. VI. cap. XXI. *Prophetæ, Patriarchæ, & pij Reges, vtcumque ſpiritu Dei adiuuarentur, ferendo Legis iugo pares non fuere.*

Apage has blaſphemias. Talis blaſphemus puniri non poterit? Profectò qui ita blaſphemus eſt, ſimul & idololatra eſt, cùm nouum Deum conſtituat, imò ex Deo diabolum faciat. Quod & ſectarij ipſi Calui-

no ob-

no obiecere. Videsis è Caluinianis Sebastianum Castalionem libro de Prædestinatione ad Caluinum; è Lutheranis Tilmannum Heshusium libro de Erroribus Caluini, & infrà capite XVIII. luculenta ἀμοιβαδὸν Caluinistarum & Lutheranorum elogia.

Atque hactenus de idololatriâ atque blasphemiâ hæreticorum, vt Capellus intelligat, non minùs hæreticos, maximè Caluinianos, quàm idololatras & blasphemos, suppliciis dignos.

CAPVT VII.

Duplicia Iura, diuina & humana. In humanis tantùm dispensat Pontifex. Perfidiosa Capelli reticentia. Hæretici omnis Iuris prodactores. Theodorus Beza Apostolici Iuris dissipator potiùs quàm dispensator.

DISSERTATIONIS meæ capite VII. disquisiueram de potestate Pontificiâ in pactis & iuramentis rescindendis. Docui

Primò, Nulla pacta vel iuramenta posse exsoluere Pontificem, si vel Dei vel proximi iniuria intercedat. Quare falsò à Plancio impingi Catholicis, quòd *omnia* pacta & iuramenta Pontifex soluere possit. Nihil tale in

le in Gloſſ. ad Decret. lib. II. tit. XXIV. cap. X. quam citat Plancius.

Secundò, Falsò quoque citari Azorium, quaſi ille aſſeruerit, *omnia* pacta & iuramenta à Pontifice reſcindi poſſe.

Tertiò, Poſſe diſpenſari in iuramento inhoneſto & nociuo, ex doctrinâ Soteris Papę, Concilij Toletani VIII. Triburienſis, Ioannis Papæ, Bedæ, D. Thomæ.

Quartò, Poſſe Pontificem etiam ſeipſum iuramenti vinculo exſoluere, ſi iuſta & debita ſubſit cauſſa, quidquid contrà ſenſerint aliquot Canonici Iuris interpretes.

Quintò, Cùm nullus apud Caluinianos Pontifex ſit, cùm iuratæ ipſos fidei tædet (quod nimis quàm crebrum apud eos eſt) non eſſe qui iuramento eos exſoluat; ſed perpetuò manere obligatos, vel perfidos fieri.

Sextò, Vltraiectinos queri, hoc ipſo tempore, quo ciuitas à fratribus circumdata fuit, fidem ipſis pactam non ſeruatam.

Quid ad hæc Capellus? Mirè hîc ſe inuoluit. Pleraque ſilentio præterit, & ſi quid tangit, ſeipſum ferit. Conquirit prætereà varias è Iure Canonico Gloſſas, & Ioannis VIII. Epiſtolas; quas & inuidiosè proponit, & malè intelligit, & deprauat.

Pág. 41. Primò igitur, Malâ fide agit, cùm ex Gloſâ ad lib. III. Decretal. tit. VIII. cap. IV. adfert

adfert Pontificem *contra Apostolum dispensare*, XXIV. dist. *Lector*. Inuidiosè hoc propositum : si rem inspicias, inuenies Martinum Papam declarare, bigamum, eumque qui vxorem viduam duxit, in necessitate fieri posse Subdiaconum. Non magna hæc res, vt Pontifici Innocentio III. insultetur, & *homo peccati* vocetur? Caluiniani non dispensant in hisce talibus, sed iura omnia pessumdant.

Ego verò Capellum rogatum velim, an ipse an vxor eius super Apostolum dispenset, cùm illa botulos (quibus olim cruore distentis Ethnici Catholicos tentare solent, teste Tertulliano Apolog. cap. IX.) sanguine porcino infarcit, ipse eosdem comedit? Non Paulus, nónne Apostoli omnes decreuere, Act. 15.
abstinerent se à suffocatis & sanguine? Ser- v. 20.
uántne hoc Apostolicum decretum Caluiniani? In hisce talibus apud eos non opus est vt Papa dispenset, cùm popa venter omnia hîc possit.

Quid verò Bezæ suo faciet Capellus, qui libro de Diuortijs ita scribit: *Digamos, id est, eos qui plures successiuè vxores, vel etiam vnam & eam viduam duxerant, adeò iam olim plerique censuerunt indignos esse sacro ministerio, vt eos non modò à sacris Ordinibus, puta Episcopatu, Presbyteratu, Diaconatu, ac Subdiaconatu, sed etiam ab ipso clero semel exclu-*
serint.

ſerint. Sit hoc quamlibet vetuſtum, nihilominùs tamen iniquiſsimum eſſe, nec in Eccleſiâ tolerabile affirmo. Nónne largus hic diſpenſator, an potiùs eſt diſſipator?

Breuiter, poteſt Pontifex ſuper omnia humana Iura, ſi cauſſa iuſta ita requirat, diſpenſare: in diuinis autem non tam diſpenſat, quàm ea interpretatur. Sed hæc ſupra Grammatici captum ſunt, cuius eſt litteras & ſyllabas conſectari, non de Iure diuino humanóque anquirere.

Pag. 49. Secundò, Malâ fide agit, cùm Ioannis VIII. factum odiosè traducit, quo Ludouicum Imperatorem à iuramento, quod Adelgiſo Duci Beneuentano coactus in Reip. damnum præſtiterat, abſoluit. Et perfidiosè ſubticet, quæ Regino hiſtoricus ante abſolutionem à iuramento præmiſerat, Adelgiſum videlicet tyrannum declaratum. *Tunc à Senatu*, inquit Regino, *Romanorum idem Adelgiſus tyrannus atque hoſtis Reip. eſt declaratus.* Quam fidem cenſet Capellus tyrannis debitam?

Regino in Chronico an. 872.

Pag. 50. Tertiò, Malà fide agit, cùm Ioannis VIII. Epiſtolas aliquot in inuidiam trahit, quòd ijs Chriſtianos Principes adhortatus fuerit, vt fœdus cum Saracenis initum diſſoluerent; & veteratoriè ſupprimit, quòd fœdus hoc *impium* fuerit, *ad perditionem totius Chriſtiani-*

stianitatis & animarum. Reuocat eis in memoriam fœdus, *quod cum Christo in regenerationis vndâ pepigerāt*. Videat nunc Capellus, an iniri possit fœdus contra fœdus Christi. Epist.45. Epist. 242. Epist. 270. Epist.50.

Quartò, Malâ fide agit, cùm verissimam D. Thomæ sententiam aperire vult viam perfidiosissimo cuique ad perfidiam. Asserit D. Thomas 2. 2. quæst. LXXXIX. art. IX. quandoque dispensari posse in iuramento, si videlicet *sit inhonestum vel nociuum. Nam si*, inquit, *sit inhonestum, repugnat iustitiæ: si sit nociuum, repugnat iudicio*. Quid certius, quid clarius dici potuit? Prę iuere eidem sanctissimi Patres. Pag.49.

Ambrosius lib. I. de Offic. cap. L. *Est etiam contra officium, nonnumquam soluere promissum, sacramentum custodire, vt Herodes, qui iurauit quoniam quidquid petitus esset, daret filiæ Herodiadis: & necem Ioannis præstitit, ne promissum negaret. Nam de Iephte quid dicam, qui immolauit filiam, quæ sibi victori prima occurrerat, quò votum impleret quod spoponderat, vt quidquid sibi primum occurrisset, offerret Deo. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promissum parricidio soluere.* 22. q. 4. c. *Est etiam.* Matth.4. Iudic.II.

Idem lib. de Offic. III. cap. XII. *Nihil promittat* INHONESTVM: *aut si promiserit, tolerabilius est promissum non facere, quàm facere quod turpe sit. Sæpè plerique constringunt se* 22. q. 4. c. *Vnusquisque.*

ipsos

ipsos iurisiurandi sacramento, & cùm ipsi cognouerint promittendum non fuisse, sacramenti tamen contemplatione faciunt quod spoponderunt. Quantò tolerabilius tale fuisset periurium sacramento? Illustrat id exemplo Herodis & Iephte iam posito. Concludit: *Non semper igitur promissa soluenda omnia sunt.*

22. q. 4. c. *Si ad peccatum.* Augustinus de Bono coniugali cap. IV. *Fides, quæ in rebus etiam corporeis & abiectis magnum animi bonum est, & ideò eam saluti quoque corporali, qua etiam vita nostra ista continetur, certum est debere præponi. Etsi enim exigua palea præ multo auro penè res nulla sit: fides tamen cùm in negotio paleæ, sicut in auro sincera seruatur, non ideò minor est, quia in re minore seruatur. Cùm verò ad peccatum admittendum adhibetur fides, mirum, si fides appellanda est: verumtamen qualiscumque sit, si & contra ipsam fit, peius fit: nisi cùm propterea deseritur, vt ad veram fidem & legitimam redeatur, id est, vt peccatum emendetur, voluntatis prauitate correctâ.*

Quod nec ipsos Ethnicos naturâ dictante latuit. Dion. Halic. lib. 11. Dionysius Halicarnasseus: Ὁμολογίας δὲ καὶ πίστεις ἀπορρήτους εἴ τινας ἀλλήλοις δεδώκατε, θεοὺς ἐγγυετὰς ποιησάμενοι· τάχα γάρ τι καὶ τοιοῦτον ὑμῖν πέπρακται· φυλαττομένας μὲν, ἀνοσίους εἶναι νόμιζε, ὡς κατὰ πολιτῶν καὶ πατρίδος· καταλυομένας δ', εὐσεβεῖς. Θεοὶ γὰρ ἐπὶ ΚΑΛΕΙ͂Σ

καὶ

καὶ δικαίαις παραλαμβάνεσθαι φιλοῦσιν ὁμολογίαις, οὐκ ἐπὶ αἰσχραῖς καὶ ἀδίκαις. *Quòd si vos clandestino fœdere obstrinxistis, fideiq; mutua Deos testes ac vindices adhibuistis (forsitan enim & tale quidpiam à vobis factum est) cogita fœdus illud, si seruetur, impium esse, vt contra patriam ac ciues initum: si verò violetur, pium. Dij enim ad* HONESTA *& iusta, non ad turpia & iniusta pacta adhiberi amant.* Quod nec Vlpianum Iurisconsultorum doctissimum fugit: *Generaliter*, ait, *quoties pactum à Iure communi remotum est, seruari hoc non oportet, nec legari: nec iusiurandum de hoc adactum ne quis agat, seruandum Marcellus lib.* II. *Digestorum scribit. Et si stipulatio sit interposita de his, pro quibus pacisci non licet, seruanda non est, sed omnimodò rescindenda.* Lib. 2. ff. de pactis. L. *Iuris gentiū.*

Ex his omnibus tum Iure naturæ, tum Iure gentium, tum Iure diuino clarum euadit, nulla iuramenta iniquè inita, nulla vota malè concepta, quorum materia inhonesta & nociua est, repugnans videlicet iustitiæ & iudicio, seruanda esse, vti rectissimè sciscebat D. Thomas: vt non iam illud Atrei ingeminandum sit,

—— Sanctitas, pietas, fides, Sen. Thyest. Act. 2.
Priuata bona sunt, quà iuuat, Reges eant,

quod veteratoriè adducit Capellus, ad ho-

nestatis omne vtilitatisque decus proculcandum, sed illud potiùs piæ nutricis:

Idē Herc. Oet. Act. 2

Præstare fateor posse me tacitam fidem,
Si scelere careat, interim scelus est fides.

CAPVT VIII.

Peruersa Capelli mens de sententiâ Martini V. Pontificis. Periurium ad sepulcra Sanctorum olim exploratum. VVicleſiſtæ & Huſsitæ malè censuere iuramenta illicita esse.

DISSERTATIONIS meæ capite VIII. tractaueram,

Primò, Falsò Constantiensibus Patribus & Martino V. affingi, quòd censuerint, periurium scienter commissum esse tantùm peccatum veniale.

Secundò, Periurium adeò esse Deo exosum, vt accedentes ad sepulcra Martyrum & Confessorum, vel dæmone inquietentur, vel mortui corruant, Turonensi referente Gregorio, & Vincentio Belluacensi.

Tertiò, Purgationis speciem olim habitam ad reliquias Sanctorum, innocentiam suam iuramento comprobandi, teste D. Gregorio.

Quartò, Prouidè Martinum V. cum Patribus

tribus Constantiensibus censuisse, omne periurium esse peccatum mortale, quòd non deessent suo tempore ex Priscillianorum, Fratricellorum, & Flagellantium sectâ, qui periurium in causâ Religionis coram Fidei quæsitoribus licitum dicerent.

Quid hîc Capellus adfert? Vel silet ad sanctorum Martyrum & Confessorum memoriam, non ferens miracula ad eorum cineres edita; vel si quid hiscit, malâ se fide agere statim prodit.

Primò igitur malâ fide agit, cùm Martini V. & Patrum Constantiensium mentem peruertit. Probaui ex totâ antiquitate, periurium scienter commissum, semper habitum grauissimi criminis loco, à Deo ad Sanctorum tumulos vindicatum; & homo hic noster peruersissimi iudicij fingere sibi audet, Martinum V. cum Patribus Constantiensibus censuisse, periurium tantùm esse peccatum veniale. Imò verò hoc censebant, vel nullum potiùs peccatum esse, in causâ fidei peierare, Priscilliani, Fratricelli, & Flagellantes, quorum fuligo etiam VViclefistas & Hussitas inficiebat. Pag. 51.

Quàm verò solemne olim fuerit, cùm vel innocentia periclitaretur, vel scelus detegi non posset, ad religiosa Sanctorum sepulcra partes inter se contendentes aman-

 dare,

dare, vt ibidem iureiurando se expurgarent, prodidit quoque Augustinus in iudicio Bonifacij Presbyteri: *Elegi*, inquit, *aliquid medium, vt certo placito se ambo constringerent, ad locum sanctum se peregrinaturos, vbi terribiliora opera Dei non sanam cuiusque conscientiam multò faciliùs aperirent, & ad confessionem vel pœnâ vel timore compellerent. Vbique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari, vt in occulto exaudiēs, in occulto etiam iustificet & coronet. Verumtamen ad ista, quæ hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi B. Felicis Nolensis corpus conditum est: quò volui vt pergerent, quia inde nobis faciliùs fideliusq́ scribi potest, quidquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.* Nec Nolæ tantùm hæc virtus præstita, sed & Mediolani quoque, eodem referente Augustino. *Nos*, inquit, *nouimus Mediolani apud memoriam Sanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur, furem quemdam, quia ad eum locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat, reddere.*

Augustin. Epist. 137.

Augustin. ibidem.

Pag. 51.

Secundò, Malâ fide agit, cùm dissimulat Hussi-

Hussitas docere, *in nullo casu licitum esse iurare*. Nónne VValdenses *omne iuramentum dicebant illicitum esse*, referente Nicolao Sandero; siue *iurare mortale peccatum esse*, vti referunt qui eorum vixere temporibus, & contra eosdem scripserunt, Ebrardus Bethuniensis cap. XIV. Reinerius cap. V. & Petrus Pilichdorffius cap. XXXVI. & ipse Illyricus in Catalogo suo lib. XV. *Nónne Clerici quidam Ioannem Hus sequentes, & ab Ecclesiâ Catholicâ recedentes, impiam VValdensium sectam amplexi sunt*, teste Ioanne Nauclero? quod & ante eum testatur Æneas Syluius cap. XXXV. suæ Historiæ Bohem. vbi clarè scribit, *Hussitas impiam VValdensium sectam atque insaniam amplexos esse*. Nónne inter articulos Ioannis VViclef, quos Concilium Constantiense Sessione VIII. ad quadraginta quinque damnauit, hic habetur quadragesimus tertius?

Sand.lib.7. de visib. Monarch. Eccl.

Naucler. Tomo 2. Gen.47.

43. *Iuramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandos humanos contractus, & commercia ciuilia.*

quos omnes iam antè Parisiensis & Pragensis Vniuersitates prædamnauerant. Atqui Sessione XV. quâ triginta articuli Ioannis Hus producuntur, pariterque damnantur, vigesimus quintus hic numeratur:

25. *Condemnatio quadraginta quinque articulorum Ioannis VVicleff per Doctores facta, est irrationabilis & iniqua & malè facta; & ficta est causa per eos allegata, videlicet ex eo, quòd nullus eorum sit Catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.*

Ex quibus manifestum euadit, Ioannem Hussum in eadem sententiâ fuisse cum Ioanne VVicleff, quod articulos è VViclefi libris excerptos spectat. Atqui inter eos & ille de iuramentis fuit, quem proinde Hussus quoque visus est approbasse. Quare in Bullâ Martini V. quæ Sessioni XLV. (quæ vltima fuit Concilij Constantiensis) subnectitur, & VVIclefi & Hussi articuli pari tenore decurrunt.

Iam verò, quàm parui Hussitæ periurium fecerint, vel vnius Hieronymi Pragensis, Hussi collegæ, exemplum declarat; qui metu mortis pro conseruatione vitæ corporalis periurium commisit, cùm Hussum rectè damnatum suo calculo confirmauit, errorésque suos retractauit, contra animi sui sensum. *Circiter ferias*, aiunt eius Acta, *Natalis Mariæ, Christi anno eodem, Hieronymum pœnâ carceris præter modum afflictum, sæpè clanculùm*

Opera Hus Tomo 2. p. 355.

lùm ad ſeſe accerſitum ei perſuadere conabantur, vt ad condemnationem & mortem Huſsij, velut iuſtam ſuum adijceret calculum; ſubinde interminantes, ni fecerit, ipſum quoque itidem exuſtum iri, ob errores quorum accuſatus erat, teſtibus etiam adhibitis. Ibi ille, partim mortis horrore, partim ex eorum crudeliſsimis manibus elabendi ſpe, retractauit ex arbitrio eorum, addens & id in gratiam illorum, Ioannem Huſſium iure eſſe combuſtum. Fecit igitur hoc principijs nixus Fratricellorum & Flagellantium, maiorum ſuorum: etſi hoc poſteà (vt fictus eſt omnis hæreticus) deploraſſe ſcribatur.

CAPVT IX.

Confuſanea Capelli collectio de Imperatorio Pontificioque tribunali. Huſsi retentio meritiſsimò facta, quòd Iura Eccleſiaſtica violaſſet. Veriſsima de fugâ Huſsi hiſtoria aſſerta à Richentalio oculato teſte. Tria in hac re Parei mendacia. Huſſus verè hæreſeos conuictus. Subleſta Actorum Huſſi fides. Saluus-conductus Huſſo tãtùm datus contra violentiam, non contra iuſtitiam.

DISSERTATIONIS meæ capite IX. contra Plancium diſputaueram

Primò, Fidei ſuæ tenaciſſimum fuiſſe Sigiſmundum; quod vel religio iuramenti contra Fredericum præſtiti (quod etſi inualidum eſſet, angebat eum tamen) ſatis declarauit.

Secundò, Nullum Saluum-conductum Huſſo datum præter vſitatum & communem, qui tantùm datur CONTRA VIM, non CONTRA IVRIS EXECVTIONEM, ita ſciſcente Premo, Mynſingero, Speckhan, Iuriſconſultis etiam aduerſæ partis.

Tertiò, cùm ſpecialis Saluuſ-conductus, qui Iuri communi derogaret, ſeu hæretico, ſeu ſchiſmatico, ſeu alteri alicui datus eſt, inuiolatam ſemper eius fidem ſeruatam, vti Bohemis in Concilio Baſileenſi, Petro & Prudentio ſchiſmaticis Epiſcopis à Gregorio Magno.

Quartò, Huſſum ſeu vi Salui-conductus, ſeu alio quo modo, vbique liberum fuiſſe, & ſecurè verſatum, vel ipſo teſte; donec fugam captans, eius ſibi immunitatem ipſe ademit.

Quintò, Huſſum tum intra tum extra carcerem, Pontificis Cameræque Pontificiæ fauorem non ſemel expertum, ſicut ipſemet ſocijque eius deprædicant.

Sextò, Probè notum fuiſſe Sigiſmundo Catholico Principi, ſe intra Eccleſiam, non ſuprà

ſupra Eccleſiam eſſe, quo olim nomine Valẽtinianus iunior apud Ambroſium ſibi gratulabatur: Imperatorum eſſe capita Epiſcopis inclinare, vti Valentinianus ſenior apud Theodoretum: Iudices Palatinos oues eſſe non paſtores, vti profitetur Caſſiodorus.

Quid ad hæc Capellianus genius excogitat? Turbat, peruertit omnia, nulla diuerſi fori Iura ſeruans. Pag. 54.

Primò, Malâ fide agit, cùm ex Saluoconductu Imperatorio vult obſtrictos fuiſſe Patres Conſtantienſes, ne Huſſo manus inijcerent ante latam ſententiam. Sæpiùs iam dictum, diuerſum vtrique parti tribunal fuiſſe. Quamquam nec Huſſo manus iniectæ fuere à Patribus, quàm ipſe priùs Eccleſiaſtica Iura violaſſet, vt iam antè dictum. Pag. 54.

Secundò, Malâ fide agit, cùm quæ grauiſſimi Auctores de Huſſi fugâ narrant, calumniam vocat, noſque ad Parei Orationem Heidelbergæ habitam anno Domini M. DC. XVIII. XX. Auguſti, ablegat. Quid igitur ibi Pareus, quod rem hanc ſpectat? Tria ſplendidiſſima committit mendacia.

1. Splendidiſſimè mentitur, cùm de fugâ Huſſi hiſtoriam mendacij inſimulat. Atqui Vlricus Richentalius, qui Actis omnibus Concilij interfuit, rem, quam oculis ſuis ſpectauit, fide ſinceriſſimâ refert. Cùm enim

 nar-

narrasset aduentum Hussi Constantiam, & quomodo Sacris ibidẽ operararetur, vti superiùs capite VI. §. V. retuli; itemq́ue quomodo ei sacris omnibus ab Ottone Episcopo Constantiensi interdictum esset, vti infrà capite X. §. V. eiusdem Richentalij verbis producam; hæc de Hussi fugâ subiungit: *Hussus ista aduertens, atque aliunde quoque sinistræ de se famæ rumorem audiens, eâ Quadragesimæ Dominicâ, quâ canitur,* OCVLI MEI, *postquam Missam celebrasset, assumpto pane & lagenulâ vino repletâ, occultabat se in curru D. Latschenbeckij, cum quo ipsius famuli post prandium erant ad rus abituri, & pabula, fænum, & stramina, quæ in pago quodam coëmerant, aduecturi. Conuenientibus verò omnibus ad mensam, Hussus desideratus inquiritur. Quo nullibi inuento, adijt confestim D. Latschenbeckius Consulem ciuitatis Constantiensis, eiq́ue rei seriem exposuit; quo comperto, continuò ille portas occludi, omnésque & singulos tam pedites quàm equites, ad insequendum Hussum paratos esse iubet, quòd non facile esset ei elabi. Dum hæc omnia parantur, ecce in curru repertum Hussum nuntiatur Consuli, qui omnes domum redire iußit.*

Vlric. Richent. in Hist. Côc. Constant.

Statim à prandio, auditâ horâ primâ, assumpto D. Henricus Latschenbeckius Husso, atque eo cum Cappellano suo equis imposito, multis alijs

Bohe-

Bohemis adequitantibus, deduxit eos ad superius atrium ante Palatium ad Ioannem Pontificem. Orabat verò Hussus, ne in vincula conijceretur, cùm sibi Regijs esset litteris prouisum. Respondente verò D. Latschenbeckio: Ita est; modò euincas tuam caussam esse iustam, & non hæreticam: sin secùs, nil obstat, quò minùs occidi queas: Hussus equo delapsus, fugam ad turbas Bohemorum (facile enim octoginta millia confluxerant, vt Hussum viderent, quem captiuum ad Pontificem abduci intellexerant) parabat. Quo animaduerso, Rhabdophori Pontificis & Cardinalium, comprehensum eum abduxerunt in Palatium, dimisso tamen eius Capellano. Gesta hæc in oculis totius ciuitatis, Richentalio præsente; & vlla hîc suspicio mendacij esse potest? Verùm stelliones illi, qui Acta Hus concinnauere, hæc omnia dissimularunt, vt caussam eius coram populo speciosam redderent.

2. Similiter mentitur cùm ait: *De fugâ Hussi mendacium primus historiæ inseruit Nauclerus Generat.* XLVIII. Quid? Nauclerus primus? Atqui Vlricus Richentalius, qui centum annis ante Nauclerum vixit, quique Concilio Constantiensi interfuit, rem eam iam scriptis consignauerat.

3. Pari tenore mentitur, cùm de fugâ Hussi historiam, pertendit Cochlæum ex Nau-

clero

clero hausisse. Imò verò ipse Cochlæus disertè profitetur, se ex Vlrico Richentalio eam hausisse. *De hac*, inquit, *eius fugâ Vlricus Richental, ciuis Constantiensis, in suâ Teutonicâ de Concilio Constantiensi historiâ*; nullâ Naucleri mentione factâ.

Cochl. l. 2. Hist. Huss.

Pag. 54.

Tertiò, Malâ fide agit Capellus, cùm Hussum igni traditum asserit, *nullius sceleris, hæreseos nullius conuictum*. Vnde hæc hausit? Ex Actis Hus, quæ falsi manifesta esse iam aliquoties conuici, & mox sequenti capite pleniùs intelliges. Ergo vni nebuloni maior fides adhibebitur, quàm toti Concilio, in quo florem Doctorum totius orbis erat reperire? Omitto sententiam Concilij, cui omnino stare par erat: vnus Richentalius, qui coràm omnia inspexit, conuictionis eius locuples testis est. *Adibant*, inquit, *Hussum quotidie doctissimi quique Theologi, atque ex* SCRIPTVRIS *demonstrabant &* CONVINCEBANT, *non solùm eum malè credere, sed & pessimè docuisse*. Imperator quoq; Oratione suâ ad Patres habitâ, quam ex Hussiticâ historiâ Cochlæus refert, disertè testatur, Hussum conuictum fuisse ex suismet libris, fidisque testibus. *Audistis*, inquit, *Reuerendissimi Domini, multa ex Ioannis Hus libris excerpta, quæ & ipse confitetur, & sufficienter testibus* CONVICTA *sunt: è quibus vel vnum satis foret ad condem-*

Vlric. Richent. in Hist. Cõc. Constant.

Coch. Histor. Hussit lib. 2.

condemnandum ipsum. Pertinax hæreticus numquam se victum conuictúmve fatebitur.

Quartò, Malâ fide agit, cùm Hussum scribit carceri teterrimo mancipatum. Imò verò non carcer, sed cubiculum apud Patres Dominicanos eum excepit, ad quod quotidie doctissimi quique Theologi ventitabant. Et cùm in Palatio Pontificio detinebatur, omne illi humanitatis officium exhibitum est, ipso testante: *Omnes*, inquit, *Clerici Cameræ Domini Papæ, & omnes custodes valdè piè me tractant*, adeò vt Medicos quoque suos Pontifex in monasterium Dominicanorum eidem submiserit, cùm in febrim incidisset, vt ipsi Actorum Hus consarcinatores testantur: qui tamen hoc ipsum malitiosè in Pontificis odium detorquent, contra mentem ipsius Hus. Hussi quoque testimonio falsi conuincitur schedula Baronum Bohemiæ, quam dicuntur Concilio obtulisse, quâ querebantur, quòd Hus *grauiter detinetur compedibus, & diætâ leuissimâ attenuatur, vt timendum sit, ne viribus consumptis de ratione periclitetur*. quæ omnia luculenta sunt mendacia. Tam commodè enim & liberè in cubiculo, quo detinebatur, versatus est, vt ibi varios libellos ei conscribere licuerit: *Libellum in Pater noster, Interpretationem*

Pag. 54.
Hus Ep. 52
Acta Hus pag. 5.
Acta Hus pag. 7.
Cochl. Histor. Huss. lib. 2.

tionem X. *Præceptorum Dei, libellum de Sacramento corporis Christi, libellum de Statu matrimonij, libellum de Pœnitentiâ, libellum de Tribus inimicis hominis, libellum de Peccato & eius origine, libellum de Amore & cognitione Dei, & id genus multos*, vt Hussitæ ipsi in Actis Hus testantur apud Cochlæum, & in Opere Hus habes Tomo 1. pag. xxix. Quin & Hus ipse quorumdam libellorum, quos in carcere composuit, mentionem facit: E-

Hus Ep. 51 pistolâ ad D. Ioannem: *Hodie*, inquit, *compleui vnum Tractatulum de Corpore Christi, & heri vnum de Matrimonio*. Quis credat, hominem grauiter compeditum, diætâ attenuatum, de ratione periclitantem, in teterrimo carcere tot libellos conscripsisse? Mendacia hæc sunt à nouis Hussitis in inuidiam Concilij Constantiensis sparsa.

Parem fraudem commenti sunt Lutherani de Luthero suo, cùm sparsere fidem publicam illi fuisse violatam, raptatum, & crudeliter detentum, vt odium Cæsari & Romanæ Ecclesiæ conflarent, populumque ad seditionem excitarent. Rem ipsam testa-

Cochlæus de Actis Luther. anno 1521. tissimam narrat Cochlæus. *Lutherus*, inquit, *VVormatiâ digressus, posteaquam peruenerat Isennacum, in oppidum Principis & protectoris sui, ibique publicè contra Cæsaris mandatum prædicasset in die Inuentionis S. Crucis, quæ tertia*

Maij

Maij erat ; paululùm ab oppido egressus, occultissimo interceptus est consilio ab amicis sub specie hostili ; & mox longè latèq; sparsa est fama, Lutherum esse captum, sibiq; violatam fidem publicam, & fractum Saluum-conductum. Tam secretum verò erat illud malignitatis consilium, vt etiam comites itineris ignorarent, & putarent illum verè captum & hostiliter abductum esse. Mittebantur itaque cursores multi, qui & ore & litteris nuntiarent per vrbes Germaniæ, quàm crudeliter captus, raptus, & abductus sit Lutherus in Saluo-conductu. Atque vt maior fieret erga eum commiseratio, & in Cæsarem ac Principes indignatio, adaugebatur fama per nuntios, adeò duriter illum fuisse vinctum manibus, & inter festinantes cursu equites ipsum pedestrem raptim tractum fuisse, vt sanguis è digitis eruperit. Et hoc sanctum Euangelium etiam VVormatiæ annuntiabatur, vt maximum oriretur murmur contra Cæsarem, non modò in populo, verùm etiam inter Principes : donec, re certiùs compertâ, intelligeretur figmentum esse nequitiæ.

Quòd si quis accuratiùs ipsius Hussi Hussitarumque scripta excutere velit, inueniet profectò non aliam eorum mentem fuisse de Saluo-conductu, quàm vt tutus in itinere esse possit ab aduersariorum insidijs, & liberè se iudicio sistere, caussamque suam agere,

agere, NON CONTRA IVSTITIAM, ſed tantùm CONTRA VIOLENTAM INIVRIAM. Nam Acta Hus hoc nomine eum excuſant, quòd Romam euocatus non ſe ſtiterit iudicio, tum quòd periculoſus acceſſus eſſet, etiamſi Saluo-conductu munitus eò accedere properaſſet, tum quòd timeret, ne quid per violentam iniuriam fieret.

Acta Hus pag. 88. Et quidem itinerum pericula quod attinet, *Ipſi*, referunt Acta, *quibus cauſſa commiſſa fuerat, numquam voluerant, niſi in terrâ inimicorum ſuorum locum & terminum aßignare, vbi ſine periculo mortis accedere non audebat. Et licet litteras non habuit de conductu, quæ tamen ſi miſſæ fuiſſent, non debebat ſe tradere ſuis capitalibus inimicis. Nec etiam hoc caſu ſufficiens potuit cautio præſtari*, de Reſti. ſpo. litteras, in fine, ſecundùm Hoſtienſ. *& hoc propter fragilitatem cautionis*. ff. ad Tre. L. Quod ita. §. 1. *Vnde iudex tenetur prouidere locum ſecurum*, XXIII. quæſt. II. Si re. *vbi vult quòd ibi iudex debet diem præfigere, vbi partes poſſunt ſecurè accedere.* Sic VVenceſlaus Rex Bohemiæ, Barones, & Vniuerſitas Pragenſis excuſarunt Huſſum apud Romanam Curiam, ad quam citatus erat, *quòd* Acta Hus pag. 86. *ipſe Magiſter Ioannes Hus non poſſet pertranſire & venire ad Romanam Curiam, propter inimicitias capitales, quæ in vijs ſibi erant præparatæ.*

ratæ. Item Acta exhibent, *quòd libenter comparuisset, si capitales inimicitiæ non obstitissent.* Acta Hus pag. 87.

Iam verò violentam iniuriam quod spectat, quam metuere se dicebat Hussus, in eam rem citat pro se, quò minùs in Romanâ Curiâ comparuerit, Clementem Papam V. de Sen. & re. iudi. in Clement. *Pastoralis*, quæ dicit: *Quis enim auderet, vel quâ ratione audere aliquis teneretur, Consistorij talis subire iudicium, se in hostium sinu reponere, ac ad mortem* PER VIOLENTAM INIVRIAM, *non* PER IVSTITIAM *inferendam, vltroneum se offerre. Hoc quidem de iure timetur, hæc de more vitantur, hæc humana refugit ratio, hoc abhorret natura.* Acta Hus pag. 88.

Atque hæ duæ caussæ fuere, quas semper obtendit, cur minùs Romæ comparuerit caussam suam acturus. Nec in alium finem posteà litteras fidei publicæ ab Imperatore expetijt, quàm vt minore periculo Constantiam proficisceretur, quàm ne qua vis illi inferretur, vt innocentiam suam testari possit. *Veni*, inquit, *in hoc Concilium liber, fide publicâ acceptâ ab Imperatore, qui præstò adest, me ab omni vi tutum fore, vt innocentiam meam testarer, & vnicuique poscenti rationem meæ fidei redderem*. Ipsi quoque Domini & Barones Bohemiæ Epistolâ ad Sigismundum datâ testantur liberum commeatum datum Acta Hus Tomo 2. pag. 346.

M Husso,

Epist. 60. Husso, *vt minore periculo suæ doctrinæ redderet rationem in Synodo generali*; item, *ne indictâ caussâ* PER VIM *miserrimè opprimatur.* Item Epistolâ aliâ ijdem ad eumdem orant, Epist. 59. *vt Husso liceat stare in* PVBLICA AVDIENTIA *Concilij, ibiq; liberè loqui & defendere veritatem, quam à Deo accepit. Atque si tum in aliquâ re alienâ à fide Christi aut falsâ doctrinâ iustè deprehensus fuerit, fiat ei sicut eis videbitur.*

Quid hîc ab Imperatore exigitur, quod abundè non præstiterit? Nónne litteris Imperatoriis (quas eum habuisse volunt aduersarij) tutus in itinere fuit? Quod ipse variis litteris testatus est, vti in Dissertatione meâ verbis eius dedi. Nónne audientiam & priuatam & publicam ex voto suo suorumque habuit? Nam Hus ipse Epistolâ ad omnes Bohemos datâ, de hac coram toto Concilio Hus Ep. 11 audientiâ testatur. *VVenceslaus*, inquit, *Dubensis, & Ioannes Chlumensis erant in* CONCILIO, *cùm respondebam per plures dies*, &c. *Ego autem dabam responsa ad omnia de quibus interrogabar.* Idem Epistolâ ad Christi fide-Hus Ep. 15 les: *In audientijs priuatis valdè multis, posteà in* AVDIENTIIS CONCILII PVBLICIS *protestatus sum, me velle subijci informationi, directioni, & reuocationi, & pœnæ,* DOCTO, *quòd aliquid scripserim, docuerim, vel in responsione dixerim,*

dixerim, quod foret contrarium veritati. Et quia Doctores quinquaginta, vt ipsi dicebant, deputati à Concilio, SÆPIVS *à me reprehensi fuerant de falsâ articulorum extractione, etiam in* PVBLICA *Concilij* AVDIENTIA, *noluerunt vllam priuatam dare informationem, immò nec mecum conferre volebant, dicentes: Tu debes stare decisioni Concilij. Quod Concilium, dum in* PVBLICA AVDIENTIA *adducebam Scripturam Christi vel sanctorum Doctorum, vel deridebat, vel me malè intelligere dicebat, & Doctores me impertinenter allegare.* Auditus est igitur Hussus publicè in Concilio, ad quod *mundi lumina, orbis terrarum sapientiores* conuenerant, teste Poggio Florentino, & vni perfidioso hæretico maior fides, de caussæ suæ tuitione se gloriosè iactanti, quàm toti Concilio, quod eumdem meritissimò condemnauit, adhibebitur? Pogg. Florent. Epist. ad Leon. Aretin.

Iám verò audientiam hanc publicam, quam tantopere efflagitabat, beneficio Sigismundi Imperatoris consecutus est. Huius enim rei Ioannem Hus certiorem fecit Dominus Ioannes de Chlum Epistolâ ad eumdem Ioannem Hus transmissâ: *Amice in Christo dilectissime, sciatis, quia Rex fuit hodie cum deputatis omnium nationum totius Concilij, loquens de factis vestris, & præsertim pro* AVDIENTIA PVBLICA. *Cui omnes illi finaliter* Apud Hus Epist. 47.

 & con-

& conclusiuè responderunt, quòd vtique AVDIENTIAM PVBLICAM *habebitis.* Regis quoque sedulitatem hac in re laudant Acta. Cùm enim articuli quidam in absentiâ Hus condemnandi essent, *Sigismundus*, inquiunt, *vt rem cognouit, misit Dominum Ludouicum Comitem Palatinum de Heydelbergâ, & D. Fridericum Burggrauium Noribergensem, vt in caussâ Ioannis Hus Præfecti Concilij nihil decernerent, priusquam ipsum & quidem æquo animo audiuissent.*

Acta Hus pag. 12.

Quid prætereà præstare potuit laudabilis Imperator? Cuius virtus, pietas, potentia, adeò toti orbi perspecta fuit, vt hoc Pauli Langij elogium meruerit: *Adeò*, inquit, *deuotus fuit Sigismundus; quòd non immeritò Sanctorum Catalogo adscribi posset. Eius etiam deuotione, sapientiâ, & industriâ pessimum schisma sublatum est, & vnitas Ecclesiæ sanctæ reddita. Vt enim id perficeret, nec sibi, nec alicui de suis pepercit. Ideoq; Carolo Magno, Theodosio, Constantino, & Ottoni Primo, non minor potentiâ, virtute, & pietate exstitit.*

Paulus Lãgius in Chron. Citizensi.

Cùm igitur ex testimonio Hussi, ipsorumque Hussitarum, quod iam produximus, satis constet non aliam securitatem ab Husso expetitam, quàm vt ab omni vi tutus esset, ad iter Constantiam instituendum, & ad caussam suam in Concilio perorandam,

non

non omnino vana ſuſpicio fuerit, litteras Imperatorias à poſterioribus Huſſitis, qui Acta Hus ediderunt, vitiatas eſſe. Nam Cochlæus teſtatur, nullam de cautione *reditus* in formulâ Salui-conductus, ſuo tempore mentionem exſtitiſſe. Vtut fuerit, non potuit Imperator ſuis litteris ius ſuum eripere Concilio; non potuit Huſſus queri de Imperatoriâ fide, cùm ipſe fidem prius violarit fugâ captatâ, vti manifeſtè hoc ipſo capite iam docui. Cochl. Hiſtor. Huſſit. lib. 2.

CAPVT X.

Multifaria Actorum Huſsi deprauatio. Capellus ipſis Huſsi Actis, ad quæ tamen prouocat, contrait. Varia eius vafrities.

DISSERTATIONIS meæ capite x. claris teſtimonijs probaueram

Primò, Huſſum nullis fidei publicæ tabulis inſtructum Pragâ diſceſſiſſe, vti ipſe Huſſus exſertè teſtatur.

Secundò, Varias in Huſſi Actis falſimonias commiſſas. 1. Cùm ſcribunt, eum Pragâ, tutelâ Imperatoris fretum, Conſtantiam profectum XV. Octobris, cùm die eiuſdem menſis XVIII. tutelares Imperatoris litteræ ſignatæ primùm habeantur, idque Spiræ

procul à Pragâ. Non potuit igitur Imperatorijs munitus litteris xv. Octobris Pragâ diſcedere.

2. Cùm Hus ipſe Epiſtolâ v. & v i. ſcribat ſe Conſtantiam tendere, imò & perueniſſe ſine Saluo-conductu, Actorũ plaſtæ tum in margine tum in textu *Papæ* nomen affinxere.

3. Hus ipſe, cùm Conſtantiæ premeretur ab aduerſarijs, quòd ſine Saluo-conductu Pragâ diſceſſiſſet (vt ſcripto ipſemet Bohemis relicto teſtatus fuerat) ad eamdem *Papæ* plaſticen confugit. quam cùm videret minùs probabilem, aliud vaframentum commentus eſt, vt ibidem expreſſi & refutaui.

4. Cùm Huſſus ipſe Epiſtolâ XLIX. teſtetur ſe ſcripto apud Bohemos relicto (quæ Epiſtola ſecunda eſt) ſignaſſe: *Quia exeo ſine Saluo-conductu*, Actorum figuli hoc induxere, & ſubſtituere: *Ego proficiſcar nunc cum litteris publicæ fidei à Rege mihi datis*. O perfidum hæreticorum ſpiritum!

5. Inter Opera Huſſi habetur Epiſtola Baronũ Bohemiæ ad Sigiſmundum Imp. quæ ſcripta ſignatur *anno* M.CCC.XIV. *proximo die Solis à feſto S. Franciſci*. Omitto vnius cẽturiæ excalculationẽ, quâ CCC. ſcriptum pro CCCC. quæ typographo imputari poteſt, quî potuit Epiſtola illa ſcripta eſſe *proximo die Solis à feſto S. Franciſci*, & ſollicitare Huſſi è carcere libera-

liberationem, cùm festum illud Octobris IV. die celebretur, & Hus XV. demum die Pragâ Constantiam profectus sit?

6. Acta Hus p. IX. habent, eum *ne vnũ passum extra domũ hospitij exijsse*, & tamẽ Epistolâ IV. habetur, quòd *cum Cõcilio Regis resedit?*

His ego perfidiæ carbunculis illustrata Hussi Acta ex ipsis aduersariorum tabularijs produxeram. Non visa Capello satis exsplendescere, nouis hisce malæ fidei elenchis, mendaciorum pyropis ea ornat.

Primò, Malâ fide agit, cùm subscriptionem Salui-conductus peruertit, vt mendo, quod sibi comminiscitur, viam aperiat. Regiæ litteræ habent: *Datum Spiræ anno Domini* M.CCCC.XIV. *die Octobris* XVIII. ille citat ac si scriptum fuerit: *Datum Spiræ anno Domini* M.CCCC.XIV. XVIII. *Octobris*. vt ita imponere possit, ac si per errorem *Kalendæ* omissæ essent. Sed redarguit eum ipsissima subscriptio ab hæreticis inter Acta Hussi edita, quæ *die Octobris* XVIII. habet; vt nulla suspicio esse possit, hîc omissum nomen *Kalendarum*. Et vt error errorem trahit, si calculus hic XVIII. *Kal. Octobris* non placeat, scribe, inquit, *Septembris* XVIII. Lepidè sanè. Ita quidlibet ex quolibet feceris. Pag. 55.

Secundò, Malâ fide agit, cùm memoriæ lapsum Husso adscribit in Epistolâ XLIX. Pag. 56.

 quasi

quaſi putauerit in ſecundâ ſcriptum, quod in quintâ ſcripſerat Epiſtolâ. Teneo te inſignitæ perfidiæ reum, Capelle, qui ſuſque deque omnia peruertis. Primò, Huſſus Epiſtolâ XLIX. nullius Epiſtolæ nominatim quoad ordinem meminit; quare nullus ei hîc memoriæ lapſus adſcribi poteſt. Secundò, Quia Epiſtola illa, quam XLIX. inſinuat, ſcripta erat Pragæ, & poſt diſceſſum eius ibidem relicta; hoc enim ipſe quartum inter grauamina ſibi obiecta refert. *Quartò, quòd reliqui poſt me litteram, quæ lecta eſt in Bethlehem, quam valdè malè inimici tranſtulerunt & interpretati ſunt, in quâ poſui, quòd exeo ſine Saluo-conductu.* Atqui Epiſtola quinta, quò eum vis reſpexiſſe, ſcripta eſt Conſtantiæ. nam eâ Bohemis ſuis denuntiat ſe Conſtantiam perueniſſe: ſecunda verò Epiſtola ſcripta eſt Pragæ, (quod indicat: *Ego proficiſcar nũc*, &c. *Iam fortè Pragæ me porrò non viſuri eſtis:*) quam diſcedens Bohemis ſuis reliquit, quam queritur ex Bohemico malè tranſlatam, quod nec editores in titulo ſecundæ Epiſtolæ diſſimularunt, vt nullus color inueniri poſſit, quo fucum facias, aſſeraſque eum aliam quàm ſecundam Epiſtolâ illâ XLIX. intellexiſſe. Iam verò cùm ipſe agnoſcat, ſe in eâ poſuiſſe, *quòd exeo ſine Saluo-conductu*, quod hodie in eâ Epiſtolâ non repe-

reperitur, manifesta fraus detegitur eorum qui Acta eius concinnarunt. Nam vbi inuenerunt, *Ego proficiscar nunc sine Saluo-conductu*, substituêre, *Ego proficiscar nunc cum litteris publicæ fidei à Rege mihi datis*.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm editores à crimine falsi conatur eximere, nouo se falsi crimine vnà cum editoribus implicans. Queritur me dolosè Hussi verba mutilasse, cùm ego tantùm exhibuerim: *Ego proficiscar nunc cum litteris publicæ fidei à Rege mihi datis*, & in Actis sequatur, *ad multos & maximos inimicos meos*. Quid hinc efficit? *Hæc postrema*, inquit, *verba, quæ tu mutilaueras, indicant Hussum loqui non de Sigismundi Cæsaris Saluo-conductu, sed de VVenceslai Regis litteris commendatitijs ad multos tam amicos quàm inimicos Hussi, quas Hussus ipse tradidit, prout itineris ratio postulabat*. O insulsum hominem! iam probaui ipsius Hussi testimonio, omnia hæc verba, *cum litteris publicæ fidei à Rege mihi datis*, fictitia & supposititia esse, & eorum loco reponendum, *sine Saluo-conductu*. Iam si coniunctim legas, *Ego proficiscar nunc sine Saluo-conductu ad multos & maximos inimicos meos*, quid hinc efficias? quæ hinc mutilationis ansa arripi potest? At verò Capellus, cùm sibi fictitia verba persuadet esse genuina, vide quæso, quàm bellos

Pag. 56.

Pag. 57.

hîc ludos det. Quæ Actorum ipsi, etsi fraudulenti, concinnatores de Sigismundi litteris intellexere, ipse de VVenceslai litteris capit commendatitijs *ad multos tam amicos quàm inimicos*. Vbi Acta tantùm *inimicos* habent, ipse *amicos* iungit. O fraudem non iam Hussiticam, sed Capellianam! Vbi Acta agunt de inimicis, quos Hus Constantiæ inuenturus erat, Capellus capit de inimicis in itinere, quasi Rex VVenceslaus commendatitias Husso in itinere ad inimicos eius dederit. Integrum Hussiticæ Epistolæ, etiam pro genio Capelli ab Hussitis deprauatæ, locum adducam, vt Capelliana perfidia manifestior euadat. Ita igitur exhibet secunda ista Epistola: *Ego proficiscar nunc cum litteris publicæ fidei à Rege mihi datis, ad multos & maximos inimicos meos: id quod luce clarius apparebit, dum hostiliter astãtes, aduersus me falsum testimonium daturi sunt. Porrò in ipso Concilio plures erunt inimici mei, quàm fuerunt aduersus Saluatorem nostrum. Primùm ex Episcopis & Magistris, deinde etiam ex Principibus huius sæculi, & ex Pharisæis.* Cui dubium esse potest, quin Hussus hîc per *inimicos* intelligat aduersarios suos, qui Constantiæ contra ipsum acturi erant, *quos & multos & maximos inimicos* ibidem inuenit?

52. Quartò, Malâ fide agit, cùm animaduertens,

tens, Actorum Hussi concinnatores manifestè falsi teneri reos, quòd *anno* M.CCCC.XIV. *proximo die Solis à festo S. Francisci* (hoc est, Octobris VII.) Barones Regni Bohemiæ ad Sigismundum Epistolam scripserint, (quæ ordine LVIII. est) quâ petebant, *vt liceat ei* (Husso) *de carcere in generalem Synodum prodire, liberéque loqui & defendere veritatem*, cùm Hussus tunc nondum captus esset, imò ne Pragâ quidem discessisset (cuius Pragâ discessus in XV. demum Octobris diem incidit) duo effugia comminiscitur tam ridicula, tam ἀσύστατα, vt mirer in hominis alicuius mentem ea venire potuisse.

I. *Quid vetat*, inquit, *quò minùs ex hac Epistolâ colligamus Hussum bis carceri mancipatum, primùm quidem in Bohemiâ, vnde non nisi post Octobris* IV. *discesserit*. O insulsum hominem! Acta Hussi, etiam ab aduersariis edita, vbique testantur, eum Pragæ fuisse liberum; quid igitur opus fuit à Sigismundo liberationem eius petere? De libertate quam Pragæ habuit, deque eius fautoribus qui eum ab omni incarceratione tutari poterãt, ipsemet gloriabundus testis est. Ita enim Acta: *Cardinalis Cameracensis, audiente Sigismundo Imperatore, appellans eum: Ioannes Hus, inquit, cùm primùm ad nos adductus esses, audiui te dicere, Nisi tuâ sponte Constantiam* Acta Hus pag. 14.
venire

venire voluisses, neque Bohemiæ Rex neque Imperator, te cogere ad id potuissent. Cui Ioannes Hus: Pace vestrâ, Reuerende Pater, dixerim me his verbis vsum esse, quòd nisi meâ sponte huc venissem, tot esse in Bohemiâ proceres, qui me summâ beneuolentiâ prosequuntur, vt facillimè in occulto aliquo & tuto loco me continere potuissent, ne ego ad Regis Bohemiæ & Imperatoris voluntatem huc venire coactus essem. Hîc Cameracensis vultu mutato præ indignatione, Videte, inquit, obsecro hominis impudentiam. Et cùm hinc murmur quoddam exortum esset, D. Ioannes de Chlum, orationi Ioanni Hus subscribens, ait rectè eum dixisse. Nam ego, inquit, si me cum aliis conferam, exiguas admodum in Bohemiâ vires ac facultates habeo, tamen possem eum vnius anni spatium, si vellem, facilè contra omnem vim, etiam istorum duorum Regum defendere: quanto magis idem alij potentiores, & qui magis munitas arces habent, præstare possent? Satin' hæc clara de libertate Hussi quam Pragæ habuit? Immò verò, vt ait Cochlæus, *optimis quibusque timori & esse voluit, & fuit etiam: populum enim trahebat quocumque vellet. E Pragâ discedere iussus, propter excommunicationem, suspensionemq; & interdictum, abiit in patriam suam, ibiq; à Domino villæ in natali solo protectus, tantum excitauit concionando populorum concursum, vt*

Cochl. Histor. Hussit. lib. 1. p. 62.

res

res non longè à tumultu populari abesse videretur. Quare nec Rex nec Senatus illum corripuit. Ipse enim foris, socij eius intus in ciuitate populum maximè concitabant aduersus Clerum. Nec tam Pragâ metu discesserat, quàm vt vbique populum contra Clerum excitaret. Subinde enim (quidquid emanere iussus sit) Pragam recursabat, bonis omnibus viris insultans. *Ille verò*, inquit Cochlæus, *plerumque venit Pragam è villâ suâ, prædicans in Bethlehem, suâ Cappellâ, Clero (qui vndique vexatus omnia timebat) insultans, Doctoribus exprobrans, & omne malum aduersus eos excogitans.* Vides nunc, quàm non captus Pragæ, sed liber vagatus sit, omni spreto imperio. Iam verò demus, Hussum (quia ita aduersarius somniat) VII. Octobris adhuc Pragæ vinculis detentum, quo die Epistolâ Baronum Bohemiæ ad Sigismundum pro liberatione Hussi Constantiam transmissa est, quî potuit octiduo Pragâ Constantiam, & rursus Constantiâ Pragam iter confici, vt ita litteræ à Sigismundo pro liberatione Husi deferrentur, referrenturque? Quid? quòd illa ipsa Epistola LVIII. ipsimet Husso Pragâ Constatiam proficiscenti à Baronibus tradita est ad Sigismundum deferenda? Non aliunde testes aduocabo, quàm ex illismetipsis Actis pag. 111. *Atque hoc Archiepiscopi testimonium de Ma-*

Cochl. vbi suprà.

Acta Hus pag. 3[illegible]

de Magistro Ioanne Hus apparet ex iis litteris, quas ipsi Barones ad Sigismundum Regem Romanorum, per ipsum Ioannem Hus Constantiam miserunt. Earum exemplum subiecimus inter reliquas Epistolas. Nec enim alia Epistola hoc Baronum testimonium exhibet, quàm LVIII. Quare somniator ineptias suas aduertens, rursus Iunonis Caprotinæ

Pellibus incubuit stratis, somnosq́ petiuit.

2. Igitur, *Quid vetat*, inquit, *quò minùs id quod de Hußi carcere dicitur, intelligatur de procuratoribus Hußi, quos carceri mancipatos referunt Acta pag.* LXXXVII. Iam demum alte stertisti, nec septimanis & mensibus, sed annis integris aberras. Procuratores Hussi biennio antè in Romanâ Curiâ in carcerem coniecti fuerant, & pòst dimissi. Illa ipsa Acta pag. LXXXVII. hoc testantur: *Procuratoribus sic, vt præmittitur, incarceratis, & pòst à Curiâ propter infestationem recedentibus.* Vide nunc, an ritè Poëta nescio quis cecinerit, cuius carmine Hussus ipse alicubi vtitur:

Sæpè sagittantem didicit referire sagitta.

Et verò lubens hîc Rhetores Sedanicos aduocauerim, vt intelligant, quo tropo, quâ figurâ Baronum hæc verba de Hussi procuratoribus interpreteris; *Rogamus tuam Maiestatem, vt tantum beneficij dare prædicto Ioanni Hus velit, vt beneficio tuæ Maiestatis liceat ei de*

eì de carcere in generalem Synodum prodire, libereq́; loqui, & defendere veritatem. Nisi te planè depuduisse scirem, ruborem hîc à te apud discipulos tuos exprimerem; qui quæ ipsissimum Hussum spectant, ad procuratores eius refers. Vel ipsa Acta pag. XI. in margine te conuicerint, vbi habetur: *In eamdem sententiam pro liberatione è vinculis supplicarunt Barones, &c. vt videre est in Epistolis.* Acta paginâ 11.b

Cùm igitur Epistolam illam, etiam secundùm tuorum somniorum interpretationem, tot nominibus falsi arguerim, vide quàm meritò inferas, *à me falsi damnari has litteras, quòd testentur, ab Archiepiscopo Pragensi nullius hæresis damnatum Hussum*. Vbi rursus viam mihi aperis, quâ nouum Epistolæ errorem detegam. Etsi enim Archiepiscopus responderit, *se non scire quidem errorem aut hæresim de illo*, addidit tamen, *sed scire, quòd Papa eum excommunicauerit, de quâ excommunicatione debeat se iure, sicut decet, exonerare*. Ita integrè Cochlæus refert, quæ Cochl. l 2. Hist. Huss. posteriora verba in Epistolâ illâ supprimuntur. Et ne Cochlæo hîc aliquid adfingas, qui fictionum omnium egregius es figulus, ipsa Hussi Acta alio loco hæc non dissimularunt. Archiepiscopus igitur inuidiam declinauit, & ad Romanam se Curiam, coram quâ sciebat Husi caussam ventilari, retulit. Acta Hus pag. 3.

Quo

Quo aſtu autem Huſſus quorumdam teſtimonia impetrauerit, & metu incuſſo extorſerit, vide apud Cochlæum.

Pag. 58. Quintò, Malâ fige agit, cùm quæ pugnantia in Huſsi Actis, de libertate eius domo ſuâ exeundi quam Conſtantiæ dicitur habuiſſe, oſtendi, ipſe nouâ arte conatur eludere. Ac primò quidem à nouâ Grammaticâ, quam nouus Priſcianus ſibi format, opem accerſit. Dixeram, videri Huſſum fuiſſe Conſtantiæ liberum ante captiuitatem ſuam, quòd Epiſtolâ IV. ſcriptum ſit, *Magiſter cum Conſilio Regis reſedit*. Vnde videtur ſequi, eum aliquanto tempore liberè Conſtantiæ verſatum, vt & domo exire, atque ita cum Regis Conſilio reſidere potuerit. Quid hîc comminiſcitur noſter Grammatiſta? Subſidium petit à luculentis ſanè prædiolis, quæ in Grammaticæ ſabuletis domi locata habet. *Reſedit*, inquit, ſignificare poteſt, *acquieuit Conſilio Regis*. Non repugno, vt hac phraſi forum Romanum nunc augeatur, ſi cui fortè deliciæ hæ nouę placeant.

Quòd ſi minùs hoc arrideat, aliò ſe conuertit, vt Huſſus in ſuo ipſius hoſpitio cum Regis Conſilio reſederit. Tanti nempe Huſſus erat, vt Regis Conſilium ad eum diuerterit. Quid ni, inquit? quia in eadem Epiſtolâ habetur, *quòd Auditor Palatij Apoſtolici*

cum

cum Episcopo Constantiensi venerunt ad hospitium nostrum, unà cum Officiali Constantiensi, & Magistro locuti sunt. Quid verò illi denuntiabant? *Vt liberrimè tam ciuitatem quàm Ecclesias & quælibet loca visitet iuxta placitum suum.* Si hæc vera, existimamúsne Hussum tam religiosum fuisse, vt se semper hospitio suo conclusum tenuerit, qui vbique libertatem & præfidentiam omnem præ se ferebat? Ipse Epistolâ 111. Noribergæ scriptâ, Sabbato ante Vndecim millia Virginum: *Scitote quòd numquam equitaui in czotato caputio, sed manifestè, apertâ facie, ab eo die quo Bohemiam exiui*: & cùm quidam Magistri vellent cum eo conferre secretè, respondit: *Ego prædico publicè, etiam volo vt audiant, quicumq; voluerint.* Cur igitur Constantiæ, cùm nondum Concilium esset congregatum, tam trepidus fuerit, vt libertate, quam sibi scribit concessam, non vteretur? Vide nunc, an hîc prouerbium illud siue scitum Talmudicum valeat, פה אוסר פה מתיר, *Os quod ligat, idem soluit.*

Quòd si Epistolam illam, quam citat, penitiùs introspicere libeat, & alia in eâ inueniemus mendacia. Scribit Constantiâ Sabbato proximo ante Martini: *Scire vos cupio, quia heri Auditor, vtinam sacri Palatij Apostolici, cum Episcopo Constantiensi venerunt ad*

hoſpitium noſtrum, vnà cum Officiali Conſtantienſi, & Magiſtro locuti ſunt, qualiter altercatio magna inter Papam & Cardinalium verſata ſit de interdicto fulminato prætenſo contra Magiſtrum noſtrum, intimantes ſibi, quia Papa de plenitudine poteſtatis ſuſpendit iam dictum interdictum & ſententias excommunicationis contra M. Ioannem latas; rogantes eum nihilominùs, quòd propter ſcandalum populi & rumorem euitandum, ſolùm eorum Miſſationibus, ſolemnitatibus non interſit; ſed aliàs liberrimè tam ciuitatem quàm Eccleſias & quælibet loca viſitet, iuxta placitum ſuum. Et vt veraciter comperimus, vtique timent omnes prædicationem futuram ad Clerum, quam M. Ioannes prædicare intendit. Hæc Acta Huſſi peruerſiſſima. Audi nunc, quàm hæc aliter tinniant, quæ Vlricus Richental ſcribit, qui omnibus Concilij Actis interfuit: *Biduo Conſtantiæ in diuerſorio tranſacto, præfatus Huſſius Miſſam in cubiculo quodam, quod erat iuxta hypocauſtum, celebrabat, confluentibus pluribus ciuibus atque vicinis; adeò vt, quòd concurſus fieret nimius, ipſeq; noſtrorum ſacerdotum ritu Sacra faceret, re ad Epiſcopum noſtrum Conſtantienſem, Ottonem Marchionem von Röttel perlatâ, ipſe ad eum ablegarit Vicarium ſuum Ioannem Tenger, & Officialem Conradum Helligen; qui eum adeuntes, quare Sacris operari auderet,*

Vlric. Richent. in Hiſt. Cõc. Conſtant.

auderet, cùm iam à multo tempore excommunicationi, dudum à Summo Pontifice, & modò denuò ab vniuerso Concilio illatæ subiaceret, rogarent. His ille respondit, se nullam agnoscere excommunicationem, neque quantum Deus sibi auxilium & suppetias esset daturus, à celebratione vllo modo destiturum. Inhibuit igitur Episcopus noster Constantiensis per eosdem suos Vicarium & Officialem, ne quis è vicinis, aut alius quicumque eò accedere, Missasque tales in posterum audire præsumeret. Quàm procul prior narratio Hussitica abit ab hac, quæ ab oculato teste & ipsâ veritate procedit?

Quid? quòd nec ipsi Hussitæ diffitentur Acta Ioannis Hus à suis hominibus deprauata esse, alijs nunc adiectis, nunc demptis? Ita enim Præfator Actorum Hus, quæ exhibentur tomo secundo Operum eius in calce, cùm alia tomo primo præmissa essent: *Cùm animaduerterem multos multa de morte Ioannis Hußij scripsisse, & quidem longè aliter, ac cum eo actum sit; quorum nonnulli tametsi bono animi proposito scripserint, tamen quia integram huiusce rei seriem ipsi non perspexerunt, historiam deprauauere; nimirum in plerisque locis quædam parum consentanea rebus verè gestis tum adijcientes, tum adimentes.* Quos hîc alios testes desideremus? Ita mētitur iniquitas sibi, mendacioque suo testimonium dicit. Acta Hus Tomo 2. p. 344.

CAPVT XI.

Hussus in Concilio Constantiensi non vnius hæreseos è Sacris litteris conuictus est. Mentitur Capellus eum potissimùm damnatum, quòd calicis Eucharistici vsum propugnaret, cuius ne mentio quidem in sententiâ & inter damnatos eius articulos. Hæretici iure ab omni æuo capite plexi. Varia Capelli mendacia.

DISSERTATIONIS meæ capite XI. adstruxeram, nihil præter iuris ordinem cum Husso actum, quòd extremo ignis supplicio sit addictus.

Primò, Quia ex Lege Talionis ad ignem, iudicio Constantiensis Concilij, si hæreseos conuinceretur, prouocauerat, vti clarum est ex Actis Husi ab aduersâ parte editis.

Secundò, Quia quascumque hæretico pœnas debitas, ex censurâ Patrum Constantiensium, sibi ipse imprecabatur, vt testantur eadem Acta.

Tertiò, Quia hæreticorum pœna erat capitale supplicium ex L. *Ariani*, & L. *Quicumque 6*. De hæret. quod quandoque vsurpatum, teste Epiphanio, Seuero Sulpitio, Hieronymo, Paulo Diacono.

Quar-

Quartò, Quia etiam viuicomburium hæreticis olim à maioribus decretum, vt teſtatur Zonaras, Petrus Cluniacenſis, Guilielmus Neubrigenſis, Otto Friſingenſis, Blondus, & varij Iuriſconſulti.

Quâ fide in his Capellus verſatur? quid refutat? quid obijcit?

Primò, Malâ fide agit, cùm negat Huſſum conuictum, *alienam à fide Chriſti doctrinam* propugnaſſe. Conuictum probaui ſuprà capite IX. §. III. Accedat nunc alterum Richentalij teſtimonium, ex Oratione doctiſſimi Theologi Pariſienſis, in Concilio Conſtantienſi habitâ, depromptum: *De peruerſâ,* inquit, *& hæreticâ eius doctrinâ Orationem habuit doctiſſimus D. Ioannes Carceri, S. Theologiæ & Canonum Doctor, de Scholâ Pariſienſi. In quâ cùm Sacris è litteris, & ſaniore fidei doctrinâ eſſet probatum, quòd ab Huſſo aſſerti articuli falſi eſſent & hæretici, iuſta lata fuit ſententia.* Pag. 60. Vlric. Richent. in Hiſt. Cōc. Conſtant.

Secundò, Malâ fide agit, cùm Creticè mentitur Criticus noſter, Huſſum ob eam potiſsimùm cauſſam damnatum, *quòd Chriſti mandatū de calice Euchariſtico omnibus, qui panem acceperunt, dando propugnaret.* Immò verò inter XXX. articulos, quos Concilium damnationi Huſsi ſubnectit, nulla calicis Euchariſtici mentio. Sat multas alias ne- Pag. 60.

 fandiſ-

fandiſsimas hæreſes hæreticus ſparſerat, quæ illi extremum ſupplicium accerſierũt. Concilium Conſtantienſe in ſententiâ varias cauſſas breuiter tangit, & articulos illos triginta potiſsimùm reſpicit. Ecce verba: *Hæc ſacroſancta Conſtantienſis Synodus declarat & definit, articulos infrà ſcriptos, qui habitâ collatione per plures Magiſtros in Sacrâ paginâ, reperti fuerunt contineri in eius* (Huſsi) *libris & opuſculis manu propriâ ſcriptis; & quos etiam idem Ioannes Huß in publicâ audientiâ coram Patribus & Prælatis huius ſacri Concilij confeſſus fuit in ſuis libris & opuſculis contineri, non eſſe Catholicos, nec tamquam tales eſſe dogmatizandos; ſed ex ijs plures eſſe erroneos, aliòs ſcandaloſos, aliquos piarum aurium offenſiuos, pluresq́ eorum eſſe temerarios & ſeditioſos, & nonnullos eorum eſſe notoriè hæreticos, & iamdudum à ſacris Patribus & Generalibus Concilijs reprobatos & damnatos*. Ex quibus apparet, quàm prouidè Concilium ſingulos articulos examinari curauerit, & quemque ſuâ notâ inſigniuerit. Et Huſſus quoque ipſe locuples teſtis eſt, quantâ curâ Concilium libros eius perlegi & examinari curauerit, vt nihil hîc temerè actum queri quis poſſit. Nam Epiſtolâ XIV. ita ſcribit: *Gaudeo, quòd iam libros meos coacti ſunt legere, in quibus malitia eorum vtcumque depicta eſt. Scioq́ quòd*

Conc. Cõſtan. Seſſ. 15

eos

eos perlegerunt accuratiùs quàm ſacrum Euangelium. Ex libris igitur Huſſi articuli illi erant extracti. Atqui nullus inter illos articulos de calice Euchariſtico comparet; vt etiam hinc agnoſcere liceat, quàm fecundum mendaciorum pectus Capellus habeat.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm Huſſum à poenis in hæreticos decretis, ad quas ipſe ex Lege talionis aduerſarios prouocauerat, eripere conatur, quòd aduerſarij eam legem non videantur admiſiſſe. Immò verò aduerſarij ab Huſſo ipſo proteruè prouocati, ſtatim ſe Conſtantiæ ſtitere, & Iure in eum egere. Et vt non inſcripſerint ſeſe, nónne Iure ipſo ea ijs pœna ſubeunda erat, ipſo Huſſo interprete? Nónne Hus ipſe ſatis aduerſariis Legem talionis intentauit, ipſo Iure ſubeundam, cum ex Fabiano Papâ, 3. quæſt. vi. citat, *Qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit, ipſe patiatur.* Non igitur neceſſe erat, vt aduerſarij ſeſe ad Legem talionis ſubeundam inſcriberent, cùm Ius ipſum, vel ipſo Huſſo teſtante & obtendente, eam pœnam aduerſarijs infligat. Cui adijcere poſſis ex Decreto ii. quæſt. iii. can. ii. Damaſum Epiſt. iii. ad Stephanum Archiepiſcopum Concilij Mauritaniæ; qui ſcribitur conſciuiſſe, *Calumniator ſi in actione defecerit, talionem recipiat.* Quod repetitur ab Ha-

Pag. 60.

Acta Hus pag. 88.

driano Papâ in Capitulis ab ipso collectis cap. LII. Vti illud, quod Hussus ex Fabiano citat, habes etiam apud Sixtum III. Epistolâ ad Episcopos Orientales, cap. IV. & habetur II. quæst. VIII. can. IV.

Accedit, quòd Hussus ipse, nullâ talionis retalionísve lege propositâ, antequam Pragâ discederet, se sponte ad pœnam hæreticis debitam obtulit. Nam Epistolâ LVIII. (quæ Baronum Regni Bohemię ad Sigismundum, Constantiam missa) testatur Hussum, cùm litteras testimoniales Bohemorum expeteret, confirmasse *se* VLTRO *pœnas daturum, si de falsâ doctrinâ, atque de doctrinâ aliquâ alienâ à fide Christi conuictus fuerit*. Conuictus est, pœnas dedit, quid quiritantur aduersarij? (Act. Hus pag. 76.)

(Pag. 69.) Quartò, Malâ fide agit, cùm asserit, totos septingentos & amplius annos pœnam hæreseos in Ecclesiâ passim vsurpatam, excommunicationem scilicet & depositionem, *non mortem*. Ego verò vt ordine hanc rem pertractem, producam primò testimonia, quibus euincatur Iure optimo ad fidem hæreticos pœnis corporalibus compelli posse: inde leges mortis in eos sancitas dabo: demum addam Patrum suffragia, qui id æquum iustumque censuere.

Quod igitur compulsionem hanc spe-

ctat,

ctat, ita inprimis Tertullianus: *Ad officium hæreticos compelli, non illici dignum est: duritia vincenda est, non suadenda.* Quod Augustinus ex Euangelicâ doctrinâ ita deducit: *Putas neminem debere cogi ad iustitiam, cùm legas patremfamilias dixisse seruis: Quoscumq; inueneritis cogite intrare? cùm legas, etiam ipsum primò Saulum posteà Paulum ad cognoscendam & tenendam veritatem magnâ violentiâ Christi cogentis esse compulsum?* Quod alio loco clariùs explicat: *Vbi est*, inquit, *quod illi clamare consueuerunt, Liberum est credere vel non credere? cui vim Christus intulit? quem coëgit? Ecce habent Paulum Apostolum. Agnoscant in eo priùs cogentem Christum, & posteà docentem; priùs cæcitate ferientem, & posteà verbo veritatis consolantem. Mirum est autem, quomodo ille qui pœnâ corporis ad Euangelium coactus intrauit, plus illis omnibus, qui solo verbo vocati sunt, in Euangelio laborauit.*

Tertull. Scorpiac. cap. 2.

Augustin. Epist. 48.

Id. Ep. 50.

Quod tamen dum fit, dum hæretici videlicet relapsi ad Ecclesiæ vnitatem compelluntur, non tam hæc ad fidem coactio est, quàm iusta perfidiæ & apostasiæ castigatio. Quod ita explicat idem Augustinus: *Ad fidem nemo cogendus est, sed perfidia castiganda est. Mores optimi libertate voluntatis eliguntur, mores pessimi legis integritate puniuntur. Quæ igitur aduersus hæreticos leges consti-*

Augustin. lib. 2. c. 83. contra litter. Petil.

tuuntur, non per eas benè facere coguntur, sed malè facere prohibentur.

Et quidem vt varijs pœnis hæc compulsio instituta fuerit, carcere, deportatione, fortunarum euersione; cùm morbus inualesceret, nec lenioribus his remedijs malum cederet, ferro sæuiendum fuit. Hinc illæ Imperatoriæ Leges.

Constantinus Imp. apud Nicephorum lib. VIII. cap. XXV. *Illud equidem prædictum volo, si quis libellum aliquem ab Ario conscriptum celare, nec continuò igni comburere deprehensus fuerit, supplicium ei mortis esse constitutum. Illicò namque in crimine tali comprehensus,* POENAM *sustinebit* CAPITALEM.

Arcadius, Honorius, & Theodosius AAA. C. De hæreticis & Manichæis: *In* MORTEM *quoque inquisitio extendatur. Nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immeritò & hic debet subire tale iudicium.*

Theodosius & Valentinianus L. *Eum, qui*, C. De apostatis: *Qui seruum vel ingenuum inuitum, seu suasione flectendo ex cultu Christianæ religionis in nefandam sectam ritumq́; transduxerit, eum dispendio fortunarum* CAPITE *puniendum esse censemus.* Idem repetitur L. *Inter ceteras*, De Iudæis, Samaritanis,

nis, hæreticis, tit. II. in L. Nouel. Theodosij II. §. *Quid sensibus.*

Idem L. *Ariani* C. De hæreticis & Manichæis: *Omnes hæretici, & qui ad imam vsque scelerum nequitiam peruenerunt Manichæi, nusquam in Romanum locum conueniendi morandiq́ue habeant facultatem: sed de ciuitatibus pellantur, &* VLTIMO SVPPLICIO *tradantur.*

Valentinianus & Martianus AA. ad Palladium Præfectum Prætorij: VLTIMO *etiam* SVPPLICIO *coërceantur, qui illicita docere tentauerint.*

Iustinianus Imp. apud Georgium Cedrenum: Διωγμὸν κατὰ Ἑλλήνων καὶ πάσης αἱρέσεως ἐκίνησεν. εὑρὼν δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει νοσοῦντας τὴν τῶν Ἀρειανιτῶν αἵρεσιν, δημοσιεύσας τε καὶ ΤΙΜΩΡΗΣΑΜΕΝΟΣ, φόβον πολὺν εἰργάσατο. *Persecutionem Græcæ religionis & omnium hæresium instituit. cumq́ue multos procerum à labe Arianâ vitiatos deprehenderet, bonis eorum publicandis &* SVPPLICIIS *irrogandis, magnum alijs terrorem incussit.*

Idem C. De hæret. & Manich. *Manichæi vndique expelluntor, &* CAPITE *puniuntor.*

Constantinus Harmenopulus in Promptuario Iuris lib. VI. tit. XI. De Gentilibus & hæreticis: Οἱ Μανιχαῖοι Χριστιανοὶ γενόμενοι, μετὰ ταῦτα τὰ τῶν Μανιχαίων διαπραττόμενοι, ἢ τοῖς τοιούτοις ἐντυγχάνοντες, καὶ μὴ παραδιδόντες

τοῖς

τοῖς ἄρχουσιν, ἘΣΧΑ΄ΤΗι ΤΙΜΩΡΙ΄Αι ὑπόκειν). *Manichæi qui ad Christianismum cõuersi, eadem posteà fecerint quæ Manichæi, aut cum his versati fuerint, nec eos in manus Magistratuum tradiderint*, EXTREMO SVPPLICIO *subduntur.*

Cùm tot capitis leges in hæreticos latæ fuerint, quis æquus rerum æstimator dubitare poterit, subinde gladium in eos esse exertum? Non dubitabit profectò, qui Augustinum de Donatistis agentem legerit, apud quem Parmenianus queritur, *quòd eos Constantinus ad campum, id est, ad supplicium duxerit*. Cui Augustinus respondet: *Quid enim non isti iustè patiuntur, cùm ex altißimo Dei præsidentis, & ad cauendum æternum ignem talibus flagellis admonentis iudicio patiuntur, & merito criminum, & ordine potestatum? Priùs enim probent se non esse hæreticos vel schismaticos, tum demum de indignis pœnis suis liuidam emittant vocem; tum demum sese audeant, cùm mali aliquid patiuntur, veritatis martyres dicere.* Vbi addit, Osij Episcopi operâ factum, vt pòst Constantinus in mitiorem sententiam flexerit; licet aduersarij contrarias de Osio criminationes spargerent. Non dubitabit, qui apud Optatum Mileuitanũ inuenerit, Donatistas à Macario præfecto interfectos, vti mox producam. Non dubitabit, qui Messalianos à Lupiciano exercitus

August. l. 1. cap. 8. contra Parmenian.

citus duce neci traditos, Epiphanium paulò pòst referentem audiet. Non dubitabit, qui Anatolij ſocios igni traditos ex Euagrio intelliget. Non dubitabit, qui ex Lucâ Siculo Paulicianos extremo ſupplicio affectos percipiet.

Quàm verò SS. Patribus exoſa fuerit hæreſis, quàm graui hæreticos ſupplicio dignos cenſuerint, ſequentia loquuntur teſtimonia.

Ignatius Epiſt. ad Epheſios: Εἰ δὲ οἱ τοὺς ἀνθρωπίνους οἴκους διαφθείροντες, ΘΑΝΑΤΩι καταδικάζονται, πόσῳ μᾶλλον οἱ τὴν Χριστοῦ διδασκαλίαν νοθεύειν ἐπιχειροῦντες, αἰωνίαν τίσουσι δίκην. *Si illi qui humanas domos corrumpunt,* MORTE *plectuntur, quantò magis, qui moliuntur Chriſti doctrinam adulterare, æternas luent pœnas?*

Optatus Mileuitanus lib. III. reſpondens ad calumniam hæreticorum, qui ægerrimè ferebant duos ex ſuis à Macario præfecto interfectos eſſe: *Videtis*, inquit, *à Moyſe & Phinees & Eliâ, & Macario ſimilia eſſe facta, quia ab omnibus vnius Dei præcepta ſunt vindicata.*

Auguſtinus Epiſtolâ CLXVI. ad Donatiſtas: *Nabuchodonoſor miraculo ſalutis trium* Dan. 3.
puerorum commotus atque mutatus, pro veritate contra errorem edictum propoſuit, vt quicumq; blaſphemarent Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, in INTERITVM *irent, & domus eo-*

rum

rum in dispersionem; & non vultis vt tale quid contra vos iubeant Imperatores Christiani, cùm sciant à vobis in eis, quos rebaptizatis, Christum exsufflari? Similia habet idem Augustinus Tractatu vndecimo in Euangelium Ioannis, item Epistolâ XLVIII. ad Vincentium, vbi Nabuchodonosor vult figuram fuisse posteriorum Impp. Christianorum, qui in hæreticos pœnas statuêre.

Cyrillus Alexandrinus Episcopus Epistolâ XX. ad Comarium & Potamonem Episcopos, docet Nestorio non dandam veniam, sed plectendum, vti blasphemi in Regem: *Si enim qui vel vnam contra religiosissimos & Christi amantissimos Reges nostros blasphemam ausus fuerit emittere vocem, meritò quam leges præscribunt patitur indignationem; non magis impius ille eam patietur, qui sacrum nostrum mysterium vniuersum subuertit?*

Idem lib. VIII. de Adoratione & cultu in spiritu & veritate: *Qui multiplicibus commentorum suorum deceptionibus eos qui rectè sentiunt, & vitæ genus excolunt liberis hominibus dignum, ad suam stultissimam sententiam abducunt, de furto & latrocinio humanarum animarum rei meritò fient, pœnasq́;* EXTREMO SVPPLICIO *luent,* &c. MORTIS *pœnam lex constituit in eos qui id facere nefariè ausi fuerint.*

Leo Epistolâ XCIII. ad Turibium, de Priscil-

Priſcilliano eiuſque ſociis: *Meritò principes mundi ita hanc ſacrilegam amentiam deteſtati ſunt, vt auctorem eius ac pleroſque diſcipulos legum publicarum* ENSE *proſternerent.*

Reginus Cyprius Homiliâ Epheſi habitâ poſt exauctorationem Neſtorij: *Enimuerò ad manifestam impietatis tuæ redargutionem, antè, cùm parua adhuc erant quæ auſus es,* IGNI TERRÆQVE HIATV *teq́ tuoſq́ conatus compeſcere debebamus.*

Procopius Gazæus in Exodum, in illa verba, *Si quis furatus fuerit aliquem de filijs Iſraël,* ita commentatur: *Allegoricè ſub plagiarijs intellige hæreticos, qui rectum Religionis & libertatis callem ingreſſos ſubruunt, & ad peſtiferas ſuas alliciunt opiniones.* MORS *autem his pœna ſtatuitur.*

Idem in Deuteronomium, in illa verba, *Si deprehenſus fuerit homo, qui furatur animam ex fratribus eius,* ita diſſerit: *Eodem ſanè modo hæretici, qui animis rectè ſentire cupientibus vim faciunt, & mentes liberas ad ſeruiles opiniones rapiunt, condignam à Iudice ſuſtinent* MORTEM.

Ioannes Maxentius Reſponſione ad Epiſtolam Hormiſdæ: *Niſi Chriſtum Filium Dei, qui pro nobis paſſus eſt in carne, vnum eſſe ex ſanctâ & indiuiduâ Trinitate fuerit confeſſus Dioſcorus,* PELAGO *ſubmergetur.*

Damaſce-

Damaſcenus Dialogo aduerſus Manichæos: Πολεμεῖται ὁ Θεός, ἀποκόπτεται ὁ Θεός; οἴ μοι, ὤ μοι· οὐκ ἀποκτενοῦμεν αὐτούς; οὐ πυρὶ καταναλώσομεν; *Deúſne bello laceſſitur? Deúſne abſcinditur? O me miſerum! Non eos* MORTE *afficiemus? non* FLAMMIS *abſumemus?*

Paulus Diaconus libro XXIV. Hiſtoriæ: *Multo ſanè diuino zelo Imperator piiſsimus* (Michaël Curopalates) *motus contra Manichaeos , qui nunc Pauliciani dicuntur , & Athingarios in Phrygiâ & Lycaoniâ degentes,* CAPITALEM ANIMADVERSIONEM *Nicephori ſanctiſsimi Patriarchæ ac aliorum piorum prædicamentis promulgauit .* Eiuſdem edicti executionem narrat Lucas Siculus: *Videns Michaël pater pijſsimus Imperator , & qui poſt eum regnum tenuit Leo, varijs & indignis modis infeſtari ab hæreſi Chriſtianos , miſsis in omnes Romani orbis partes litteris, omnes nefariæ ſectæ participes* NECARI *iuſſerunt. Quare vt in Armeniam perlatum eſt Regium edictum ad Thomam Epiſcopum Neocæſareæ & Paracordacem Præfectum ,* OCCIDEBANTVR *Regio iuſſu quotquot morte digni exitij duces reperiebãtur.*

Lucas Siculus contra Paulician.

Nec magnorum virorum & ſanctiſſimorum hæc tantùm ſententia fuit , ſed & totius orbis , totius populi iudicium . Vnde Hieronymus aduerſus Pelagium ad Cteſiphontem cap.11. *Quid loquor de Priſcilliano,*

qui

qui & ſæculi GLADIO, *& totius orbis auctoritate damnatus eſt*. Sed & populus diuino zelo incenſus, cùm Imperatores mitiùs agerent, hæreticos ad ignem raptauit. Quod teſtatur Euagrius lib. v. cap. XVIII. de ſociis Anatolij: Ἐνίων γὰρ αὐτῶν ψῆφον δεξαμένων ἐξοστρακίζουσαν, οὐ μὴν ἀναιροῦσαν, θείῳ τινὶ ζήλῳ πυρωθεὶς ὁ δῆμος ἅπαντα διετάραττεν, ἀγριαίνων τε καὶ χαλεπαίνων, καὶ τοὺς μὲν ἐξοστρακισθέντας ἀναρπάσας ἀκατίῳ τε καὶ ἐμβιβάσας, ΠΥΡῚ ΖΩ͂ΝΤΑΣ παρέδωκε, τοῦ δήμου τὴν ψῆφον ἐξενέγκαντος. *Cùm quidam eorum ſententiam haberent de ſe pronuntiatam, vt non morte ſed exilio dumtaxat multarentur, populus diuino quodam zelo incenſus, omnia turbare, bile & iracundiâ exardeſcere, exilioq; damnatos rapere cœpit: qui in nauim piſcatoriam impoſiti, populi totiùs ſuffragijs,* VIVI IGNIS *tradebantur incendio.*

Quæ à fide ſemel Deo ſponſâ diſceſſio, adeò quoque diſplicuit Theodorico Ariano, vt Diaconum Catholicum in gratiam Imperatoris ſe Arianis partibus adiungẽtem, capite truncari mandarit. Rem narrat Theodorus Lector lib. II. *Theodoricus Afer Diaconum quemdam Orthodoxum habuit, quem vehemẽter dilexit ac fouit. Hic Diaconus hoc ſe pacto Theodorico gratificaturum ratus, relictâ homoüſianâ fide cum Arianis conſenſit: cognito hoc Theodoricus, quem tantoperc dilexerat,*

 con-

confestim capite truncauit, dicens: Si Deo fidem non seruasti, quomodo homini sinceram conscientiam seruabis?

Cùm nec exilium, nec facultatum in fiscum redactio, nec capitis minutio hæreticos compesceret, ad ignem tandē itum est. Meminerát nempe hęresim hydram esse, vti suprà ex Ambrosio asserui, quæ non nisi igni compesci potuit: *Tradūt fabulæ poëtarum*, inquit Cassianus, *desectis quondam hydram capitibus, numerosiùs renascentem per sua damna creuisse: ita vt nouo inauditoq; miraculo, multiplicato mortibus suis monstro, lucri genus esset amißio; scilicet, dum quidquid ferrum secantis abscinderet, totum id fecunditas prodigiosa geminaret: donec laborans atque æstuans cœptæ illius desectionis industrius appetitor, cassatis toties inefficaci opere virtutibus, fortitudinē belli armaret arte consilij, & admotis, vt aiunt, ignibus, multiplicem portētuosi corporis prolem feruenti gladio desecaret, ac sic, ambustis intrinsecus medullis, cùm rebelles venas improbæ fecūditatis exureret, tandem parturitio monstruosa cessaret.*

Cassianus l. 1. de Incarnat. c. 1.

Pag. 60.

Quintò, Malâ fide agit, cùm Hussum morti subtrahere conatur, quòd licet ad pœnam hæresi debitam aduersarios ex lege Talionis prouocauerit, potuerit intelligere excommunicationem & depositionem, non mortem. Quasi verò qui *quascumque* hæretico

tico pœnas debitas ſubire geſtit, hic ſolam excommunicationem & depoſitionem intelligat. Nónne mors ordinaria tunc temporis hæreticorum pœna erat? Nónne iam tum Huſſus excommunicatus erat? Immò verò Huſſus ipſe cenſuit, omnem hæreticum pertinacem morte mulctandum. Nam cùm ipſe, accuſatus eſſet quòd cenſuiſſet, nullum hæreticum vltra cenſuram Eccleſiaſticam eſſe relinquendum iudicio ſæculari, morte corporis puniendum, reſpondit ad articulum illum, qui XVIII. erat: *Dico, quòd hæreticus qui talis eſſet, primò deberet pulchrè, piè, humiliter Scripturis ſacris & rationibus ex illis elaboratis inſtrui, ſicut fecerunt Auguſtinus & alij cum hæreticis diſputantes. Si verò omnino non vellent ab erroribus deſiſtere præmiſsâ inſtructione, ego dico, quòd tales etiam corporaliter puniri deberent.* Acta Hus pag. 17.

Et quidem cùm Capellus paſſim inculcet, hæreticos Eccleſiaſticis pœnis non corporalibus puniendos, videat in cuius atramentario calamum ſuum tinxerit, Donatiſtarum vtique, non Catholicorum. Nam Auguſtinus lib. 1. contra Epiſt. Parmeniani cap. x. agens de Donatiſtis, ita ſcribit: *Quid iſtis videtur, vt crimen idololatriæ putent iuſtè ab Imperatoribus vindicari? aut ſi ne hoc volunt, cur in veneficos vigorem legum exerceri*

iustè fatentur, in hæreticos autem & schismaticos impiâ dissensione nolunt fateri, cùm in
Gal. 5. *ijsdem iniquitatis fructibus auctoritate Apostolicâ numerentur. An fortè nec talia potestates istæ humanæ constitutionis permittuntur curare?*
Rom. 13. *re? Propter quid ergo* GLADIVM *portat, qui dictus est minister Dei, vindex in iram eis, qui malè agunt: nisi fortè quemadmodum nonnulli eorum sanè imperitissimi hoc intelligere solent, de honoribus Ecclesiasticis dictum esse, vt gladius intelligatur vindicta spiritalis, qui excommunicationem operatur; cùm prouidentissimus Apostolus consequenti contextione lectionis satis aperiat quid loquatur? Ille quippe addidit:*
Rom. 13. *Propter hoc enim & tributa præstatis*, &c.

Equidem mirari satis non possum, tantopere moueri Capellum, quòd materialis gladij ius in hæreticos stringatur, cùm spiritalis gladij ius (quod lubens Ecclesię tribuit) multò olim omnibus gladijs, flammis, feris seuerius æstimatum sit. Quod egregiè expendit
August. l. 1. contra aduers. leg. cap. 17. D. Augustinus: *Claues*, inquit, *regni cælorum sic dedit Christus Ecclesiæ, vt non solùm diceret, Quæ solueritis super terram, erunt soluta & in*
Matth. 16. *cælis: vbi apertissimè bonum, non malum pro malo reddit Ecclesia: verùm & adiungeret, Quæ ligaueritis in terrâ, erunt ligata & in cælo: quia bona est & vindicandi iustitia. Illud*
Matth. 18. *enim quod ait: Si nec Ecclesiam audierit, sit tibi*

tam-

tamquam ethnicus & publicanus; grauius est, quàm si gladio feriretur, si flammis absumeretur, si feris subrigeretur. Nam ibi quoque subiunxit: Amen dico vobis, quæ ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis: vt intelligeretur, quanto grauiùs sit punitus, qui velut relictus est impunitus.

Quid porrò exagitant aduersarij, adeò leges, adeò Reges in hæreticos sæuisse, cùm potentissimus Galliæ Rex Franciscus I. dicere solitus sit: *Si scirem partem aliquam carnis meæ contagione hæresis infectam, eam manu meâ à reliquo corpore præciderem.* Quod idem exemplo boni medici in corpore Ecclesiæ præstandum monuit olim Innocentius I. in caussâ Cælestij & Pelagij. *Sanandum celeriùs, ne longiùs execrandus animis morbus inserpat: vt si medicus cùm viderit huius terreni corporis aliquem esse languorem, magnum suæ artis æstimat documentum, si citò quis illius interuentu desperatus euadat: vel cùm putre vulnus aspexerit, adhibet fomenta, vel cetera quibus illud possit quod natum fuerat vulnus obduci; ac si id manens sanari non poterit, ne corpus reliquum suâ tabe corrumpat,* FERRO *amputat quod nocebat; quò reliquum, quod integrum est, seruet intactum.* PRÆCIDENDVM *id ergo est, quod velut puro sanoq; primùm corpori vulnus obrepsit; ne cùm tardiùs abstergitur,*

Auctor Rerum Memorabil.

Innoc. I. ad Patres Cōcilij Carthag. apud Augustin. Epist. 91.

tur, in ipsis pænè visceribus huius mali non exhaurienda pòst sentina cõsidat. Quòd si queruli hi consilium Augustini audiant, queri desinent. *Si passa es*, inquit, *ô pars Donati* (Hussi, Caluini) *corporalẽ afflictionẽ ab Ecclesiâ Catholicâ, à Sarâ passa es Agar; redi ad dominam tuam.*

Augustin. Tract. 11. in Ioan.

Pag. 60.

Sextò, Mala fide agit, cùm negat Epiphanium dicere Messalianos neci traditos. Quid igitur hæc Epiphanij verba sonant: Ἀλλὰ καὶ τινες τῶν ἀρχόντων ζηλωταὶ, πολλοὺς ἐκ τούτων ἈΠΕ´ΚΤΕΙΝΑΝ, διὰ τὸ παραχαράττειν τὴν ἀλήθειαν. Οἶμαι δὲ Λουππικιανὸς ὁ στρατηλάτης εἰς ἦν τῶν τοὺς Εὐφημίτας τῶν Ἑλλήνων τιμωρησάμενος, ἐξ ἧς προφάσεως ἐφύη πάλιν αὐτοῖς δευτέρα πλάνη. λαβόντες γάρ τινες τὰ τῶν τότε ἀποκτανθέντων σώματα διὰ τὴν τοιαύτην Ἑλληνικὴν ἀνομίαν, καὶ θάψαντες ἔν τισι τόποις, ἐκεῖ πάλιν τὰ αὐτὰ εὐφημά τε ἐπιτελοῦσι, καὶ Μαρτυριανοὺς ἑαυτοὺς ἐπωνόμασαν. *Sed & Principes seu prætores quidã æmulatores pietatis, multos ex his* OCCIDERVNT, *eò quòd adulterent veritatem. Arbitror autem Luppicianum Ducem exercitus vnum fuisse, qui eosdem Euphemitas Græcorum supplicio affecit. Ex quâ occasione exortus est ipsis alius error. Quidam enim accepta corpora tunc occisorum propter talem Græcanicam iniquitatem sepelierunt in quibusdam locis, & illic rursus ijsdem laudes perficiunt, & Martyrianos seipsos cognominauerunt.* Quid clarius?

Septi-

Septimò, Malâ fide agit, cùm vbique veritate destitutus omnem occasionem captat, vel vmbram aliquam erroris historici, quem sibi fingit, consectandi. Scripseram: *Priscillianus, Valentiniano II. & Theodosio M. Impp. cum aliquot è suis sectarijs in Galliâ extremo supplicio affectus est.* Hîc Capellus cùm verba mea citat, omittit illud *Impp.* quod ego apposueram, vt designarem tempus quo Priscillianus occisus est. Nec enim Maximus, cuius gladio Priscillianus cecidit, Imperator vocari poterat, qui tyrannus erat. Quos igitur Imperatores expressi ad temporis designationem, præfractus hæreticus malitiosè torquet, quasi eos necis Priscilliani auctores fecerim. Non potuit ignorare mentem meam Capellus, quam Grammatica illum sola docere poterat: sed maluit perfidiosus pragmaticus, quàm fidus Grammaticus esse. Pag. 61.

CAPVT XII.

Disquisitio fidei per ignem toto olim orbe vsurpata. Etiam primis quingentis annis in vsu fuit. Proximis nobis sæculis non ignota. Ignis Hussiticæ perfidiæ vindex.

DISSERTATIONIS meæ capite XII, Hussum hæreseos reum egeram, ex iu-

diciariâ per ignem diſquiſitione, ad quam ipſe prouocauerat. Abiudicauit ipſi ignis cauſſam, ſapiens aliàs innoxijs parcere, ſeu imperatus, ſeu ſponte ſuſceptus; quod variis ex omni orbis parte exemplis petitis probaueram.

Primò, ex Oriente, de Catholico Epiſcopo contra Arianum contendente, qui fidem ſuam illęſus ab igne exiens probauit, teſtibus Nicephòro, Theodoro Lectore, & Cedreno, an. CCCCLXXI. Ita & Ephræm Patriarcha Stylitem Seuerianum hæreticum ad ignem prouocauit, & ipſe ſtolam ex igne intactam, in fidei ſuæ teſtimonium retulit, narrante Sophronio, anno DXXVI.

Secundò, in Occidente. Catholicus in Hiſpaniâ cum Ariano diſputans, ſingulari fidei ſuæ prærogatiuâ ignitum è prunis annulum ſine vllâ læſione ſuſtinuit, teſtante Turonenſi Gregorio anno DLXXX. Ita in Franciâ libellus Catholicus S. Dominici illæſus à flammis exiit, hæretici codice in cineres redacto, teſtante Theodorico de Apoldiâ, anno MCC.

Tertiò, in Meridie. Catholicus Diaconus in Italiâ annulum ex aheno feruenti extraxit, nullam aduſtionem ſentiens, cùm Ariani preſbyteri caro ad oſſium vſque internodia ſtatim defluxerit, referente Gregorio

gorio Turonico , anno DLXXXIII.

Quartò, in Septemtrione. Euangelij liber apud Ruthenos in ignem coniectus, inuiolatus rediit, rectę fidei in eorum animis conciliandæ, testantibus Curopalate, Zonarâ, Cedreno, anno DCCCLXVII. Bonifacius quoque Archiepiscopus apud eosdem nihil læsus per ardentes pyras transijt, Petro Damiano narrante anno MVIII. Ita & Danis Poppo, nunc laminâ candente, nunc tunicâ ardenti incinctus, fidem suam probauit, nihil omnino oblæsus, attestantibus Saxone & Crantzio. In Germaniâ ignis reum hæreseos adussit; cùm resipisceret, nullum vstulationis apparebat vestigium : eodem relabente, redintegrabatur incendium, anno MCCXV. Ita in Belgio quoque candentis ferri cauterio hæreticus quispiam deprehensus, vbi articulatim hæresim per confessionem eiurauit, articulatim quoque vstulationis signa recessere, vtrumque rememorante Cæsario.

Quid ad has toto orbe notas historias Capellus? Iísne fidem commodat?

Primò, Malâ fide agit, cùm ea quæ de probatione per ignem narraui, contendit ea verbis quidem vsurpasse multos, factis verò numquam Ecclesiam vsurpasse *totos quater mille quingentos annos*. Quid si antiquiora exempla producam, credétne infidus Ca- Pag. 61.

 pel-

3.Reg. 18. pellus? Non hîc adducam Eliæ exemplum, qui vnus contra quadringentos & quinquaginta Pseudoprophetas Baal, & quadringentos lucorum, ad ignis probationem in veræ fidei testimonium prouocauit; non, inquam, hoc adducam, ne statim dissimile hoc esse oggerat aduersarius, quòd ignis huius iudicium illi ipsi in personâ suâ non subierint. Producam igitur alia exempla, quæ supra quingentesimum à Christianitate annum contigere. Duo imprimis occurrunt illustria.

Primum suggerit historia S. Eugeniæ, quæ trecentesimo anno vixit, cuius auctor (siue is Ruffinus, siue alius quispiam sit) ita rem denarrat. *Ante paucos*, inquit, *dies venit quidam magus, qui verborum ornamentis populum Dei conabatur euertere, dicens falsum istum esse Episcopum, se missum esse à Christo ad docendum. Hic autem erat versutissimus, & de diuinis Scripturis populum seducebat. Denique omnis turba Christianorum accessit ad hunc quem videtis, patrem nostrum, & dicit eis: Audiuimus Zaream, quòd ipse sit missus à Christo: constitue diem, in quo eum aut recipias tibi socium, aut si potes, conuincas falsa dicentem. Igitur constituitur dies & locus in medio Heliopolis ciuitate. Venit Zareas magus cum artibus suis, venit & Helenus Episcopus cum orationibus suis. Cúmque populum salutasset, ait: Nunc proba-*

Vita S. Eugeniæ, c 5.

1. Ioan. 4.

probabitis ſpiritus, qui ſunt à Deo. Et conuerſus ad Zaream, cœpit verborum ingens habere luctamen: ſed quia verſutus erat nimis, & concludere eum ſermonum ratione non potuit, reſpiciens populum fortiter lædi, quòd Zareas ſuperior abſcederet in verbis, modicum ſilentium poſtulauit, & ait ad populum: Pauli Apoſtoli in hac parte monita omnino tenenda ſunt: dicit enim Timotheo diſcipulo ſuo: Noli verbis contendere: ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium. Sed ne hoc teſtimonium, non quaſi cauti, ſed quaſi timidi proferamus: accendatur ignis in mediâ ciuitate, & ingrediamur pariter flammas: & qui vſtus non fuerit, credamus quòd hunc miſerit Chriſtus. Tunc omnibus ſententia placuit. Statim denique ignis copioſus accenſus eſt. Tunc B. Helenus iubet Zaream inire flammas. Cui Zareas inquit: Ingredere tu primus qui hoc propoſuiſti. Conſignans ſe igitur beatiſſimus pater Helenus, expanſis manibus ingentes flammas intrat: & ſtans illic dimidiâ ferè horâ, neque capillis neque veſtimentis ex aliquâ parte violatis, vt Zareas quoque intraret, ſimiliter imperabat. Sed Zareas reluctare cœpit, & fugere. At vbi inuitum illum populus in ignibus tradidit, ſtatim eum circumdans flamma cœpit exurere. Et immittens ſe ſanctus Helenus, licet ſemiuſtum, viuum tamen eripuit: quem cum dedecore eli- 2.Tim.2.

minauit

minauit populus de finibus regionis huius.

Secundum ſuppeditat Palladius in Lauſiacâ ſuâ hiſtoriâ, qui quadringenteſimo anno floruit. Ita ille de Coprete monacho:

Palladius Lauſ. Hiſt. cap. 54.

Κατελθὼν γάρ ποτε ἐν τῇ πόλει, ηὗρον ἄνδρα τινὰ Μανιχαῖον τοὺς δήμους ἀποπλανήσαντα. Ὡς δὲ πείθειν αὐτὸν δημοσίᾳ οὐκ ἠδυνάμην, στραφεὶς πρὸς τὸ πλῆθος, εἶπον· Πυρὰν μεγάλην εἰς τὴν πλατείαν ἀνάψατε, καὶ εἰσερχόμεθα ἄμφω ἐν τῇ φλογί· καὶ ὅστις ἡμῶν ἀφλόγιστος διαμείνῃ, οὗτος ἔχει τὴν καλὴν πίστιν. Ὡς δὲ γέγονε τοῦτο, καὶ οἱ ὄχλοι τὴν πυρὰν ἐν σπουδῇ ἀνῆψαν, εἷλκον τοῦτον ἐγὼ μετ' ἐμαυτοῦ εἰς τὸ πῦρ. Ὁ δέ φησιν· Εἷς ἕκαστος ἡμῶν καταμόνας εἰσελθέτω, καὶ πρῶτός, φησιν, ὀφείλεις εἰσελθεῖν, ὡς προστάξας. Ὡς δὲ ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ κατασφραγισάμενος εἰσελήλυθα, ἡ φλὸξ ὧδε κἀκεῖ διαμερισθεῖσα, οὐ παρηνόχλησέ μοι, ἡμιώριον ἐν αὐτῇ διατρίψαντα. Ἰδόντες οἱ ὄχλοι τὸ θαῦμα, ἀνεβόησαν, καὶ ἠνάγκαζον πάλιν ἐκεῖνον εἰς τὴν πυρὰν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ ὡς οὐκ ἤθελε, δεδιώς, λαβόντες αὐτὸν οἱ δῆμοι, εἰς μέσον ὤθησαν, καὶ περιφλογισθεὶς ὅλος, ἀτίμως τῆς πόλεως ἐξερρίφη, τῶν δήμων κραζόντων, Τὸν πλάνον πυρὶ κατακαύσατε. *Cùm in ciuitatem aliquando deſcendiſſem, inueni quemdam virum Manichæum qui populos ſeduxerat. Cùm autem non poſſem ei publicè perſuadere, dixi conuerſus ad multitudinem: Magnum rogum in plateâ accendite, & ingrediamur in flammam; & qui ex nobis illæſus à flam-*

flammâ manserit, is habet bonam fidem. Postquam autem hoc factum est, & turbæ rogum citò accenderunt, ipsum mecum trahebam in ignem. Is autem dicit: Vnusquisque seorsum ingrediatur, debesq; priùs ingredi qui iussisti. Cùm autem in nomine Christi signatus essem ingressus, flamma in hanc & illam partem diuisa, me nullâ affecit molestiâ, cùm semihoram in eâ essem moratus. Turbæ autem viso miraculo exclamarunt, & cogebant illum pyram peruadere: is autem nolebat, timore affectus. Cùm eum autem accepissent populi, in medium protruserunt; & totus flammâ combustus, eiectus est è ciuitate, clamantibus populis: Planum viuentem exurite.

Videat nunc Capellus, quàm temerè asseruerit, numquam hoc ante quingentesimum annum factis vsurpasse Ecclesiam, cùm & in Dissertatione meâ produxerim exemplum Catholici Episcopi, qui ad ignis probationem contra Arianum prouocauit, quique illæsus in igne perstitit, quod Leonis imperio gestum circa annum CCCCLXXI. prodidit Nicephorus.

Secundò, Malâ fide agit, cùm exempla Pag. 62. probationis per ignem, quæ post quingentesimum annum facta sunt, pleraque vult esse sublestæ fidei; neque vnam quidem huius sensus sui rationem adfert. Ergo quidquid Ephræm, quidquid Poppo, quidquid Bonifacius,

facius, quidquid Dominicus, Deo pleni in fidei testimonium præstitere, id subleſtæ erit fidei? Quod sub oculis totius populi gestum est, id subleſtæ erit fidei? Quod fidissimi Historici in litteras retulere, id fidei deputabitur subleſtæ! Os fustibus batuendum!

Iuuat hîc (ringatur licet hæreticus) & aliud posterioris sæculi exemplum producere, quo ignis hæreticum etiam absentem depastus est. Narratur id à Lucâ Tudensi
Luc. Tudēs l. 4. cap. 16. libro IV. contra Albigenses. *In partibus*, inquit, *Tolosanis quidam senex rebus mundi locuples, & Catholicæ fidei bonis pauperrimus, cùm iam grauatus senio, & corporis ægritudine mortem sibi propinquam cerneret, cuidam viro Catholico filio suo contulit omnia quæ habebat, & se miserrimè hæreticis tradidit, abrenuntians Catholicam fidem, quam promiserat in Baptismo, & se per ministrum satanæ hæreticæ subdidit prauitati. Perlatum est hoc Catholicis iudicibus à dicentibus, & domum senis perditissimi accesserunt, monentes vt dictus senex regrederetur ad cultum Catholicæ veritatis. Sed dicto sene in suâ nequitiâ persistente, & in Religionem fidei Christianæ blasphemias congerente, iudices eum flammis tradere censuerunt. Quæ vt prædictus filius eius vidit, turbatus est valdè, & cæpit vehementer condolere patri, & instare penes iudices, vt omnem substantiam eius acciperent,*

perent, & insuper eum loco comburerent patris, & indulgerent seni, fortaßis illicò morituro senio, & ægritudine compellente. Mirabantur valdè iudices, & non credebant his quæ à filio dicebantur: obijcientes quòd Catholicus pro hæretico, & adolescens pulcherrimus pro sene morbido se morti exponere non deberet. Qui respondens dicebat illis: Valdè doleo, quia senex proruit in errorem, sed pater meus esse non desijt, & quia Dominus patrem honorare præcepit, non Matth. 15. *pro hæretico, sed pro patre volo mori. Adiudicatum est igitur illius petitioni animi: & adolescens ad locum incendij ducebatur, qui omnem publicâ voce anathematizabat hæresim, & fidem Catholicam fatebatur, & Dominum Iesum Christum atque Dei genitricem Mariam virginem, cum omnibus Sanctis adesse sibi in auxilium precabatur. Aderant tunc quidam de Minoribus fratribus, qui vehementer redarguebant iudices, dicentes non debere Catholicum filium taliter pro hæretico patre mori, & detinebant adolescentem ne mitteretur in ignem. Cùm hæc agerentur, subitò de ipsâ flammâ videntibus cunctis qui aderant, quasi ignea sagitta prosilijt, & vsque ad lectum senis hæretici peruenit, & execrabilis senis carnes adurendo visibilis flamma consumpsit. Insonuit clamor cunctorum concurrentium, & simul cum iudicibus glorificabant Dominum Iesum Christum, qui tam euidenti*

denti miraculo liberauit adolescentem Catholicum, & dignâ pœnâ percussit senem nefandissimnm. Pugnat pro fide Catholicâ ignis insensibilis, & segnitiem redarguit hominum, qui totis viribus ad defensionem veritatis Catholicæ non consurgunt.

Non mirum igitur, cùm toties ignis veræ fidei testimonium dixerit, cùm toties hæreticos exusserit, cùm numquam rectæ fidei hominem ad eius probationem vocantem læserit, numquam Deus talem auxilio suo destituerit; non mirum, inquam, si perfidum Hussum, qui ad eum prouocauerat, flammis exusserit, quem hæreticum velut sapiens quæsitor deprehendit.

Iuuat hîc attexere Hussi supplicium, vt cuiuis pateat, quomodo ignis (ad cuius cognitionem prouocauerat) eius innocentiæ, quam prætendebat, non sit suffragatus; cùm tamen diabolus galerum, cui ipse inscriptus erat, aliquanto tempore ab igne illæsum seruauerit. Rem narrat Vlricus Richentalius oculatus testis: postquã enim descripsit sollennem Ioannis Hussi exauctorationem, ita de supplicio eius pertexit: *His omnibus peractis, sententiam pronuntiabant Patres, eum esse hæreticum, incorrigibilem, insipientem, sæculariq; potestati tradebant: rogitantes tamen dominum nostrum Regem Rom. & Iudices, ne*

Vlric. Richent. in Hist. Cõc. Constant.

vita

vitâ eum priuarent, sed potiùs seruatum perpetuis carceribus manciparent. Tunc aiebat Rex ad Ludouicum Palatinum Rheni: Cùm nos simus qui teneamus gladium sæcularem, en accipe eum nostro loco, & fac ei quod hæreticus meretur. Aduocabat Dux Ludouicus Præfectum Constantiensem, qui & ipse ibi præsens aderat, eíque accedenti, & roganti, Illustrißime Princeps, quidnam mandat mihi Serenißima vestra Celsitudo? respondebat: Sume tibi Magistrum Ioannem Hussum, Domini Regis & meo nomine, & ex nostrâ sententiâ eum, vtputa hæreticum, flammis consumendum trade. Confestim mandauit Præfectus suis lictoribus & carnifici, vt eum eductum comburerent, nihilq́ue de eius supellectili, neque zonam, neque tunicam, neque crumenam, neque cultellum, neque nummos auferrent, neque caligas aut calceos exuerent. quod ita fiebat; cùm tamen duabus tunicis recentibus nigris, ex præstantiore panno confectis, esset indutus, atque in zonâ suâ fibulam haberet argenteam deauratam, cultellos duos in vnâ vaginâ, & crumenam pecunijs refertam. Gestabat verò in capite suo præaltum quemdam galerum chartaceum, in quo depicti erãt duo diaboli, inq́ue eorum medio scriptum, HÆRESIARCHA, *hoc est, Princeps omnium hæreticorum. Educebatur verò plusquam mille armatis stipatus, præsentibus multis Principibus sæcularibus: de-*

ducebantq́; eum duo ex militibus Ducis Ludouici. solutus tamen erat, non ligatus, nisi quòd duo isti stipatores ab vtroque eius latere incederent, præcedentibus duobus lictoribus Constantiensibus, duobusq́; sequentibus. Exibant verò cum eo per portam Geltingẽsem: & quia nimius erat populi concursus, oportebat circumire ædes Reichmanni VViden circum Brulam. Aderant quoque armatorum vltra tria millia, præter populum inermem, qui numerari non poterat, & feminas. Detinebantur verò homines ad portam Geltingensem, neque simul, sed per turmas exire permittebantur; timebatur enim, ne si vno impetu omnes euolassent, pons concideret. Cùm deduceretur, populo non multum loquebatur, nec aliud quidpiam orabat, nisi, Iesu Christe fili Dei viui, miserere mei. Et cùm peruenisset ad locum supplicij, & vidisset ligna, stramina, atque paratum ignem, tribus vicibus genu flexus, clarâ voce dicebat: Iesu Christe fili Dei viui, qui passus es pro nobis, miserere mei. Rogatus posteà num confiteri velit, quòd nemo tali in casu impœnitens discedere debeat; aiebat: Libenter vtique confitebor, verùm hîc nimis est angustum. Circulus itaque spatiosus admodum fiebat. Tum mihi Vlrico Richental mandabatur, eum, num iam confiteri velit, rogare: adesse namque Sacerdotem quemdam doctum, Capellanum S. Stephani, instructum potestate Concilij &

lij & Episcopi, qui vocaretur Vlricus Schorand. Libentiſſimè; aiebat ille. Vocatus itaque idem Sacerdos acceſſit, & dixit: Domine Magiſter, ſi paratus es renuntiare hæreſi propter quam modò morti es tradendus, promptè tuam confeſſionem excipiam: ſin ſecùs, ipſemet noſti, ſacris legibus prohiberi hæretico homini diuina adminiſtrari. Reſpondit Huſſius: Non eſt neceſſe, cùm infectum me labe aliquâ mortali neſciam: ſimulq́; incipiebat Germanicâ linguâ concionari. quod Dux Ludouicus permittere nolens; ſtatim eum comburi iuſſit. Arreptum itaque eum carnifex alligauit aſſeri cuidam prælongo, & in altum erecto; ſcabelloq́; pedibus eius ſuppoſito, ligna & ſtramina appoſita, pice infuſâ accendit. Maximo verò eiulatu breui conſumebatur. Galerus tamen papyraceus, licet ipſe totus iam eſſet abſumptus, remanſerat integer: qui à carnifice comminutus, & ipſe ſtatim combuſtus fuit.

Vides, vt ignem, ad quem velut fidei ſuæ indicem prouocauerat ipſe Huſſus, vindicem expertus ſit; cùm tamen innocentibus ritè inuocatus, in veræ fidei teſtimonium ſuffragari ſoleat, vim ſuam cohibendo, vti in Diſſertatione meâ variis exemplis docui. Diabolus ſuam effigiem galero depictam aliquanto tempore ab igne tutatus eſt, Huſſum ſtatim ab igne hoc temporaneo ad æternum deferens.

CAPVT XIII.

Mira Capelli perfidia in luculentâ D. Thomæ fide, mira cæcitas mero meridie. In Menochium aliosque Iurisconsultos iniuria. Aequiuocatio & mendacium sacra hæreticorum anchora.

DISSERTATIONIS meæ capite XIII. probaueram tria hæc contra Plancium.

Primò, Ne verbum quidem apud D. Thomam inueniri, de hæretico indocili prodendo Iudicibus, non obstante fide & iuramento: quod falsò eidem affingebatur.

Secundò, Cùm agatur de Ecclesiæ iudicio, non recurrendum esse ad paucorum Iurisconsultorum subsellia, sed plurimorum eorumque grauissimorum Theologorum exquirendas sententias; & ne vnius quidem ex fide in quæstione *de Fide hæreticis non seruandâ* producta est.

Tertiò, Falsò imponi Menochio, Iurisconsultorum coryphæo, quasi ipse censuerit hæreticis non seruandam fidem, cùm potiùs contrarium asserat exsertis his verbis: HÆRETICIS INVIOLATA FIDES SERVANDA.

Nihil ad hæc Capellus ex fide profert. Vel enim sil[illegible], vel æquiuocationum captendulas

dulas nectit, vel in simpulo fluctus quærit, vel alienam Auctoribus mentem affingit.

Primò, Malâ fide agit, cùm à Simanchâ probatam vult sententiam *de fide hæreticis non seruandâ*, auctoritate Marij Salomonij, Menochij, Thomæ; me reliquos insuper habere, ab vno Thomâ iniuriam iuisse propulsatum. Quis ferat hanc mentiendi proteruiam? cùm Dissertationis meæ cap. XIII. pag. 132. Menochij verba ex Consilio C. num. 218. & 219. in hac re dederim, quibus declarat: *Et reo criminis læsæ maiestatis, & hosti patriæ, & exbannito, & hæreticis inuiolata fides seruanda.* De Salomonio, quem videre non contigit, cuius nec verba Plancius ipse citabat, nihil asserere tunc potui. Pag. 62.

Secundò, Malâ fide agit, cùm clarè docuerim verbis ipsis D. Thomæ allatis ex 2.2. quęst. LXX. art. 1. (quem locum Plancius ex Simanchâ citabat) ne verbum haberi *de hæretico indocili prodendo Iudicibus, non obstante fide & iuramento*, proindeque insignem Angelico Doctori iniuriam fieri; pertendere tamen aduersarium, neminem prudentem facilè crediturum factam iniuriam Thomæ à Simanchâ. Non hoc refractarium esse, & sponte cæcutire? Locum D. Thomæ expressi, quo verba illa non comparent, nec alium locum Capellus adfert; & tamen contendit Pag. 62.

de verbis illis quasi D. Thomæ. Quid fiet hoc homine oculos ad Solem meridianum claudente?

Pag. 65. Tertiò, Malâ fide agit, cùm Andream Fachineum citat, quasi ille Iurisconsultos complures adducat, qui censuerint, *hæreticis non seruandam fidem*, cùm ipse lib. IX. cap. LIX. Controuersiarum, non agat *de hæreticis*, sed *de exbannitis*, quibus quidam Iurisconsulti voluere non seruandam fidem. Et cùm nouem Iurisconsultorum Tractatus citet, vix tres hæreticorum meminere. Imprimis Franciscus Herculanus, *Tractatu de Cautione de non offendendo* cap. XXXVII. n. 10. & in fine, nullam mentionem hæreticorum facit. Vti nec Quintilianus Mandosius *Tractatu de Signaturâ gratiæ*, *Rubricâ de Saluo-conductu*; nec Mynsingerus *Singularium obseruat. Centuriâ* I. *obseruat.* LXXXII. nec Paris à Puteo *Tractatu de Syndicatu*, in verbo *Saluus-conductus*; nec Angelus *de Maleficijs*, in verbo, *Quid fama publica præcedente*, num. LX. nec Iacobus Nouellus *Regulâ Iuris* 182. *in* 7. *fall.*

Tres restant, Horatius Lucius, Marius Salomonius & Petrus Placa, de quibus tamen quid hac in re senserint, non magnopere laborandum est, cùm Iurisperiti non Theologi fuerint. In non paucis Iura ciuilia

lia fræna laxant, quæ ſeuerior Scholaſtico-rum cenſura ſtringit.

Quamquam ſi Salomonij concluſionem & fundamentum Capellus conſideret, videat an ei refragari poſſit. *Promiſſa*, inquit, *contra Chriſtum fides ſi præſtetur, vtique perfidia eſt.* Veriſſimum hoc pronuntiatum. An verò id ſemper & quando in fide cum hæreticis initâ locum habeat, non meum, non Capelli eſt definire. Si Salomonius omnem cum hæreticis ſocietatem talem cenſuerit, ipſe viderit, quæ illum experientia hoc docuerit.

Petrus à Placa in Epitome Iuris lib. I. cap. XXXVII. num. II. vbi ex multorum Iuriſconſultorum ſententiâ probauit fidem hæreticis à priuato datam minimè ſeruari oportere, vti nec perduellionibus, quòd vulgò circumferri ſoleat, *priuatorum pactionibus, iuri publico derogari non poſſe*; addit: *Tametſi iſthæc ſententia ita recepta ſit, vt à nemine, quem viderim, exploſa ſit, nec vtique latum vnguem ab eâ diſcedere velim Doctores; nihilominùs eam intelligẽdam fore opinor, ni à publicâ poteſtate Principéve fides hæreticis data ſit, ſiquidem non videtur eſſe vetitum habere cum hæretico commercium, cùm poßibile eſſet per pia monita ad ſaniorem redire mẽtem; ſicuti in eâ ſpecie ſignanter adnotat Hermas lib.* II.

 de

de Instaurandâ religione cap. XIV. *& cap.* VI.

Ex quibus omnibus Capelli mala fides apparet, cùm nec Fachineus hæreticorum meminerit, cùm de fide seruandâ agitur, nec nouē Iurisconsulti quos Capellus ex eo citat, tribus tantùm rem eam tangentibus, quorum duo tamen moderationem adhibent. Nec de Iurisconsultis hîc, sed de Theologis agitur, qui pars Ecclesiæ potior, quique res fidei penitiùs inspiciunt, easque accuratiùs perpendunt.

Quare rectissimè Menochius Consilio C. num. 225. censuit *manifestè falsum esse*, quod Placa ex Salomonio asseruit, *Constantiense Concilium non obseruasse Saluum-conductum hæreticis*; quod deinde probat.

Nec mirum hîc lapsos esse eos Auctores, cùm in eamdem sententiam, quæ asserit hæreticis non seruandam fidem, adducant S. Ambrosium & D. Thomam, apud quos nulla huiusce rei memoria. Immò verò ijdem, si ad iustam rationis libellam exigantur, contrariæ potiùs sententiæ fundamenta jaciunt.

Nam Ambrosius libro I. de Officiis cap. XXIX. clarè docet, *iustitiam & fidem etiam hostibus exhibendam.* Ita enim ait: *Quanta autem iustitia sit, ex hoc intelligi potest, quòd nec locis, nec personis, nec temporibus excipitur,*

quæ

quæ etiam hostibus reseruatur. & post aliquot è Sacris litteris exempla producta infert: *Liquet etiam in bello fidem & iustitiam seruari oportere, nec vllum decorum esse posse, si violetur fides. Fundamentum ergo est iustitiæ fides.* Quod ipsum repetit lib. III. Offic. cap. X. *In omnibus igitur decora est fides, iustitia grata, mensura æquitatis iucunda. Vbique honestatis præponderat consideratio, quæ dolum excludit, fraudem eijcit.* Concludit de Iosue fide Gabaonitis datâ, etsi illi simulatè egerant: *Iesus* Iosue 9.
tamen pacem quam dederat, reuocandam non censuit, quia firmata erat satramenti religione: ne dum alienam perfidiam arguit, suam fidem solueret. Nullus igitur de hæreticis hîc apud Ambrosium sermo.

Sed nec apud D. Thomam, qui etiam citabatur, vlla fidei cum hæreticis initæ vel ineundæ, seruandæ vel non seruandæ memoria. Nam D. Thomas 2. 2. quæst. XL. artic. III. vbi quærit, *vtrùm licitum sit in bellis vti insidijs*, respondet: *Quòd insidiæ ordinantur ad fallendum hostes. Dupliciter autem aliquis potest falli ex facto vel dicto alterius.*

Vno modo ex eo, quòd ei dicitur falsum, vel non seruatur promissum, & istud semper est illicitum: & hoc modo nullus debet hostes fallere. Sunt enim quædam iura bellorum & fœdera

 etiam

Ambr. l.1. Offic.c.29. & l.3.c.10. *etiam inter ipsos hostes seruanda, vt Ambrosius dicit in lib.de Officijs.*

Alio modo aliquis potest falli ex dicto vel facto nostro, quia ei propositum aut intellectum non aperimus: hoc autem semper facere non tenemur: quia etiam in doctrinâ sacrâ multa sunt occultanda, maximè infidelibus, ne irrideant, secundùm illud Matth. VII. *Nolite sanctum dare canibus. Vnde multò magis ea, quæ ad impugnandum inimicos paramus, sunt eis occultanda. Vnde inter cetera documenta rei militaris hoc præcipuè ponitur de occultandis consilijs, ne ad hostes perueniant, vt patet in lib. Strata-*

Front.lib.1 Stratag.c.1 *gematum Frontini* (ita legendum loco *Francorum*, quod hactenus obtinuit.) *Et talis occultatio pertinet ad rationẽ insidiarum, quibus licitum est vti in bellis iustis. Nec propriè huiusmodi insidiæ vocantur fraudes, nec iustitiæ repugnant, nec ordinatæ voluntati. Esset enim inordinata voluntas, si aliquis vellet nihil sibi ab alijs occultari.* Hinc apparet vanitas eorum, qui & ex Concilio Constantiensi, & ex Ambrosio, & ex D. Thomâ suffragium petiere, vti hæreticis fides data non seruaretur.

Pag.67. Quartò, Malâ fide agit, cùm quæ Menochius aduersariorum argumenta producit, qui censebant Saluum-conductum fragilem cautionem esse, non debere de iure suffragari reo criminis læsæ maiestatis, nec hosti pa-

ſti patriæ, nec exbannito; & ſi ius hoc requireret, conſuetudinem tamen contrariam eſſe; ipſe ita recenſet, ac ſi Menochij ea ſententia eſſet; cùm pòſt ſingula illa lemmata Menochius refutet, decernatque etiam hoſti fidem ſeruandam.

Quintò, Malâ fide agit, cùm hæc verba, quæ ego capite I. Diſſertationis meæ ad generalem hæretici aſſertionem, quâ contendebat Catholicorum eſſe ſentẽtiam, FIDEM HÆRETICIS NON SERVANDAM, adſcripſi, *quæ neque dicta, neq; ſcripta vmquam, malitioſè Catholicis imponi*, pugnare vult cum verbis his cap. XIII. *Si vnus altérve aut plures etiam Iuriſconſulti ſimile quid ſcripto prodiderint* (ſcilicet HÆRETICIS NON SERVANDAM FIDEM) *viderint ipſi*. Non pugnant hęc inter ſe. Potuit vnus altérve Iuriſconſultus, qui penitiora Theologiæ myſteria non penetrant, ex ſuâ mente captuque aſſerere, HÆRETICIS NON SERVANDAM FIDEM, nõ inde ſequitur, generatim Catholicorũ eam eſſe ſententiam. Pag. 71.

Sextò, Malâ fide agit, cùm ea quæ grauiſſimi Theologi noſtri de Æquiuocatione quandoque licitâ ſcripſerunt, in inuidiam Romanæ Sedis & Societatis noſtræ odium conuertit; cùm non niſi certis limitibus circumſcriptam eam admittant, cum reliquâ Theologorum Scholâ. At hæretici paſ- Pag. 71.

ſim

ſim æquiuocè loquuntur, etiam in rebus fidei, etiam coram legitimis Iudicibus.

Ioannes Brerleius Apologiâ Proteſtantiũ Tract. 3 ſect. 4.

Nam de æquiuocatione, quâ vſus eſt Martinus Bucerus etiam vbi de religione ageretur, refert Schluſſelburgius in Theologiâ Caluiniſticâ libro ſecundo, folio 129. a. ex Lauathero Caluiniſtâ, & Oſiand. in Epitom. cent. XVI. paginâ 249. & Ioſias Simlerus, Buceri chariſſimus amicus, in Oratione de vitâ & morte Petri Martyris, annexâ Locis ſuis communibus Anglicè fol. 99. a. *Quòd multi docti Caluiniſtæ in explicatione Euchariſtiæ obſcuritatem affectarunt, & quòd Bucerus ſæpè hortatus eſt Petrum Martyrem, vt in quæſtione de Cœnâ Domini obſcurâ quadam &* ANCIPITI *loquendi formulâ vteretur. Cui & Petrus Martyr conſenſit, & iiſdem loquendi formulis, quibus ipſe Bucerus, vti ſolitus ſit.*

Petrus Martyr in Locis communibus parte II. cap. III. ſect. XXXIX. pag. 547. a. poſt medium, vbi pluribus hac de re diſſeruiſſet, tandem his verbis concludit: *In his caſibus haud prohibitum, imò licitum eſſe exiſtimo* AMPHIBOLOGISTICE *reſpondere.*

Eâdem ambage inceſſit Philippus Melanchthon, vti teſtatur Oſiander in Epitome cent. XVI. pag. 614. *Caluinus,* inquit, *ad Melanchthonem crebris litteris datis hortatus eſt eum, vt apertè & perſpicuè ſententiam ſuam de*

Cœnâ

Cœnâ Domini profiteretur, &c. *Sed Philippus neque apertam & ab omnibus* AMBIGVITATIBVS *alienam confeßionem ſibi extorqueri perſuaderi paſſus eſt*, &c. *Ita Philippus interdum cum Caluiniſtis colluſit, interdum cum Lutheranis facere videri vult.*

Eamdem ſemitam triuere Caluiniſtæ Theologi VVittenbergenſes, referente eodem Oſiandro cent. XVI. pag. 826. *VVittenbergenſes*, inquit, *Theologi edunt Confeßionem de Cœnâ Domini, non totam ſinceram, ſed* AMBIGVITATIBVS *inuolutam*, &c. *Theologi Geneuenſes admonent Eccleſiam Chriſti*, &c. *VVittenbergenſium phraſes in hoc negotio eſſe* AMBIGVAS, *quæ in vtramque partem flecti queant, & meros eſſe* COTHVRNOS.

Idem Centuriâ XVI. pag. 841. taxat occultiſſimos Caluiniſtas, *qui ſub* AMBIGVITATIBVS *&* DISSIMVLATIONE *veritatis latitare cupiebant.*

Nec his tamen æquiuocationis limitibus ſe continet hæreticus ſpiritus, etiam ad mendacia deſcendit, & laxam perfidiæ viam aperit.

Ioannes Foxus in Actis & Monumentis, pag. 1530. a. poſt medium: *Ioannes Negligens martyr Foxianus interrogatus à Magiſtratu, num cognoſceret certum quemdam hominem; reſpondet, vt ipſemet de ſe refert, Minimè gentium,*

tium, non noui hominem, nec (quod sciam) quidquam de eo audiui, In quo, inquit ille, splendidè MENTITVS SVM. *Noueram enim eum.*

Melanchthon in Locis cõmunibus excusis Basileæ 1561. pag. 763. ait: *Non enim nomino* MENDACIA *figuras, quibus ex probabili caussâ aliquid tegitur, quod non necesse est dici, vt Raab negat speculatores domi suæ esse. Tales figuræ nominantur* OFFICIOSA MENDACIA.

Lutherus Tom. v. VVittenberg. fol. 352. *Simile est mendacium Raab*; Iosue cap. 11. *Est igitur* MENDACIVM OFFICIOSVM, *quo famæ, saluti corporis vel animæ consulitur*, &c. *Igitur honestum & pium* MENDACIVM *est, ac potiùs officium charitatis appellandum.*

Szegedinus in Locis cõmunibus pag. 422. ait, MENDACIA *licita & bona, quæ commendantur.* quod ibidem probat exemplo Raab, & aliis plerisque è sacrâ Scripturâ petitis.

VVolfgangus Musculus in Locis communibus pag. 106. ait: *Alius* MENTITVR *ex timore Dei, sic obstetrices Aegyptiæ*; Exod. 1. *alius ex charitate vel fide debitâ, sic Micol*; 1. Samuelis XIX. *alius ex fide, sic Raab*; Heb. XI. &c.

Osiander Cent. XVI. pag. 796. de Caluinistis ait: *Hanc maximam seu regulam habent Caluinistæ, licere pro gloriâ Christi* MENTIRI.

Hus Ep. 48 Cùm quæreretur ab Husso de XLVII. articulis VVicleffi, quid de ijs censeret, ipseque respon-

reſponderet ſe ſtare determinationi Concilij, rogatus fuit quid de ſingulis cenſeret, verúſne ille & ille eſſet: Reſpondit: *Iſte eſt verus ad iſtum ſenſum. Et dixerunt: Vis eum defendere? Reſpondi, quòd non, ſed ſto ad determinationem Concilij.* Et quia tergiuerſatio hæc, & quaſi tacita reuocatio Huſſitis diſplicebat, ſubiungit ſe excuſans: *Ecce Deo teſte, non videbatur mihi tunc alia conuenientior reſponſio: ex quo priùs manu propriâ ſcripſi, quia nihil volo pertinaciter defendere, ſed paratus ſum à quocumque informari. Iſta interrogatio facta eſt mihi ex eo, quòd aliquis dixit eis, quòd ego Regi intimaui, quia volo tres vel quatuor articulos defendere. Vnde quæſierunt: Numquid intimaſſem ſibi. Et dixi, quòd non: quia numquam intimaui ſic Regi, ſed ſicut ſcitis*, &c. Huſſus hîc vel mendax eſt, vel æquiuocus; vtrum malit, eligat Capellus: ita mendacij patronum, æquiuocationis omnimodæ auctorem, apud Huſſitas inueniet, diu ante Societatem noſtram natam; quę æquiuocationem non niſi certis limitibus circumſcriptam admittit, cum reliquâ Theologorum ſcholâ.

Víſne & aliud Huſſianæ æquiuocationis vel potiùs mendacij ſpecimen? Cùm aduerſarij ipſi obijcerent, quòd Pragâ diſceſſiſſet ſine Saluo-conductu Imperatoris, idque adſtruerent ex ipſiuſmet Epiſtolâ, quam Pragâ
diſce-

discedens in Bethlehem legendam reliquerat, quod nec ipse diffitetur, narrans hoc vnum esse ex quatuor grauaminibus sibi obiectis: *Quartò*, inquit, *grauamen habent contra me, quòd reliqui post me litteram, quæ lecta est in Bethlehem, quam valdè malè inimici transtulerunt & interpretati sunt, in quâ posui, quòd exeo sine Saluo-conductu.* Cùm hoc, inquam, aduersarij ipsi obijcerent, instruit suos Hussitas, quomodo ad hoc respondere, vel potiùs æquiuocatione vel mendacio id eludere possent: *Ad hoc*, inquit, *vos dicetis, quia ego non habui, cùm exiui, Saluum conductum Papæ.* Quòd si ea responsio minùs satisfaceret, aduersarijque vrgerent, eum verba ista scripsisse de Saluo-conductu Imperatorio, aliud effugium excogitat: *Iterùm*, inquit, *dicetis, quia nesciui an vos mecum debueratis exire, quando scripsi illam litteram.* Quasi dicat, Esto, habuerim Saluum-conductum Imperatorium, is non erat tunc in meis manibus cùm eam epistolam scripsi, sed in manibus vestris; nec mihi tunc certum erat, an vos itineris mei comites habiturus essem. Non hæc egregia æquiuocatio & tergiuersatio? Quid tormentis omnibus Capellus frustrà extorquere nititur è scriptis Romanæ Sedis & Societatis nostræ, quod Hussus ipse, quem propugnat, spontè largitur?

Hus Ep. 49

Septi-

Septimò, Malâ fide agit, cùm asserit Menochium principium petere, qui dicit: *Hieronymus meritò pœnâ capitis, cui ipse se subiecerat, damnatus fuit.* Nam hoc ipso, inquit Capellus, quòd rogauerat Hieronymus, *vt Saluo-conductu tutus redderetur*, pœnam capitis exceperat. Immò verò cõtra mentem ipsius Hieronymi intorquet omnia Capellus. Ipse Hieronymus mentem suam programmate templorum valuis Constantiæ affixo satis aperuit, non in alium finem Saluum-conductum expetens, quàm vt tutò Constantiam posset accedere, & publicè caussam suam agere. quòd si hæreseos alicuius reus deprehendatur, non recusat pœnam publicè subire hæreticis debitam. Ecce eius Intimationem. Pag. 70.

INTIMATIO HIERONYMI PRAGENSIS Constantiæ affixa.

SERENISSIMO *Principi & Domino, D. Sigismundo, Dei gratiâ Romanorum Regi, semper Augusto, & Hungariæ, &c. Regi, pariterque huic toti venerando generali Concilio, ego Hieronymus de Pragâ,* Acta Hieron. Prag. Tom. 2. Oper. Hus pag. 349.

Artium liberalium Magister, generalium studiorum, Parisiensis videlicet, Coloniensis, Heidelbergensis, *&* Pragensis, *literis præsentibus notifico, & quod in me est, ad notitiam vniuersorum & singulorum deduco; quòd propter oblatratores & criminatores meos, diffamatoresque Regni nostri dolosos, paratus sum* SPONTE ET LIBERE *venire Constantiam, & puritatem fidei meæ Orthodoxæ, innocentiamque meam non latenter in angulis, aut coram priuatis personis, sed* APERTE ET PVBLICE *coram toto Concilio ostendere.*

Proinde si qui sint obtrectatores mei cuiuscumque nationis aut conditionis, qui contra me velint quodcumque crimen erroris aut hæresis obijcere, hi APERTE ET PVBLICE *in mei præsentiâ coram toto Concilio, ex suis proprijs nominibus obijciant, & ego pro innocentiâ meâ paratus sum* APERTE ET PVBLICE *coram toto Concilio, vt scripsi, respondere, &* PVRITATEM FIDEI *meæ Orthodoxæ ostendere. Quòd si compertus fuero in* ALIQVO ERRORE *aut* HAERE-

SI,

SI, *ex tunc non recuso* PVBLICE PATI POENAM, *prout* ERRONEVM *seu* HAERETICVM *decet.*

Quamobrem obsecro Dominum Regem, pariterque totum sacrum Concilium, vt habeam ad quod præfertur, saluum atque SECVRVM ACCESSVM.

Quòd si mihi venienti, & me tantæ æquitati offerenti, ante probationem cuiusquam culpæ quæquam arrestatio, captiuatio, vel violentia fieret, ex tunc toti mundo patesceret, quòd hoc generale Concilium non secundùm iustitiam atque æquitatem procederet, si me SPONTE & LIBERE *venientem, à tam altâ & rigidâ æquitate quouis modo repelleret. Quod vtique longè à tam sacro sapientum Concilio puto relegatum.*

Ex his clarè patet, Hieronymum *sponte & liberè* Constantiam venisse, nec petijsse Saluum-cōductum vt *securus recederet*, sed tantùm vt *securus accederet*. Accessit: & captus non est, nisi cùm fugâ sibi consuluit, & contumeliosus in Concilium fuit, vt mox audies. Nec in alium finem, quàm vt se ab hæresi purgaret, & *puritatem fidei* suæ ostenderet. Non purgauit se, sed in hæresi suâ obsorduit,

ſorduit,&ad fidem Orthodoxam obſurduit. Item vt *apertè* & *publicè* audiretur. Auditus eſt, & hæreſeos condemnatus. Quid reſtabat, niſi vt *publicè pœnam pateretur*, prout *erroneum* ſeu *hæreticum* decet, vti ipſe programmate ſuo præſcripſerat? Suo ipſius ſcito paſſus eſt: quid toties res ea retractatur?

Pag. 70. Octauò, Malâ fide agit, cùm tergiuerſatur de Hieronymi Pragenſis Saluo-conductu violato, cùm ipſe fateatur non fuiſſe plenarium, ſed cum reſtrictione, tutum videlicet fore *à violentiâ*, *iuſtitiâ ſemper ſaluâ*. Quamquam nec captus fuit, niſi cùm ipſe in Concilium iniurius fuit. Vlricus Richentalius ita Hieronymi Pragenſis Conſtantiam aduentum & captiuitatem narrat: *Proximè ſequenti ſacrum Paſcha die, occultè, vno ſolùm comitatus clerico, Conſtantiam aduenit Hieronymus, vt nemo id neque ſciret, neque eum ob populi frequentiam agnoſceret aut obſeruaret; atque litteris Latinè conſcriptis ad valuas templi ſancti Stephani affixis aiebat, ſe certò ſcire Huſſij doctrinam eſſe veram & diuinam: ſed ipſi impoſitos eſſe ex mero odio quoſdam erroneos articulos. quos ſi aliquando aſſeruerit, vel modò ſic crederet, ſe in iiſdem patrocinari non poſſe: magis tamen credere, id numquam ab eo eſſe factum. Simul atque eas affixerat, Conſtantiâ (nemine id aduertente) cum clerico aufugit,*

Vlric. Richent. in Hiſt. Cõc. Conſtant.

eâ ſe-

eâ festinatione, vt gladium suum oblitus in diuersorio reliquerit, aut fortasse ob metum secum portare non fuerit ausus.

Multum verò rogabar ego Vlricus Reichentaler, vbinam diuertisset, aut quónam euasisset; nemo tamen eâ de re quidpiam cognouerat. Sexto tandem die deprehendebatur, quòd sub signo ANNI BONI, *prope vicum sancti Pauli, hospitium habuisset.*

Deueniens verò ad eam siluam quæ dicitur Boëma, ibidem paulùm subsistere cogitabat: & quia docti gaudent consortio doctorum, adibat Parochum eius loci, qui tum fortè multos Sacerdotes conuiuio exceperat. Cùm itaque conuiuium intrasset, referre cœpit (promptissimus siquidem erat tam Latini quàm Germanici sermonis) quòd Concilio Constantiensi interfuerit, quod iure merito dicendum esset schola satanæ, & conuentus iniquorum ac peruersorum hominum. Quin & secum habere litteras septuaginta sigillis munitas, & confirmatas, quòd Hussius atque etiam ipsemet dexterrimè suas egissent partes, neque quisquam Doctorum eos superare & conuincere potuisset; quin & pessima multa in Concilium euomebat. Quod cùm non exiguùm commouisset Sacerdotes illos, eam rem vt Præfecto ciuitatis aperirent, adegit. Qui respondit, expectandam esse lucem crastinam: simul & ne quid cuiquam de hac re communica-

rent aut manifestarent, rogauit: quod & sedulò factum.

Alterâ die Præfectus cum lictoribus ante ciuitatem obseruabat egressum, atque comprehensum sic affatur: Magister Hieronyme, hesterno die multa de Constantiensi Concilio locutus es, quæ num reuerà sic se habeant nec ne, scire percupio: quandoquidem non solùm ego, verùm & omnes Comites, Barones atque Equites, ex iuramento Concilium propugnare atque vindicare tenemur; te verò ad Concilium reuerti oportet. Vera esse quæ dixisset illo respondente, atque ad litteras Salui-conductus prouocante, aiebat Præfectus: Vtut sit, vtique ob hos sermones te Constantiam reuerti par est.

Deductus itaque Constantiam die vigesimo primo post Pascha, in arce Gotliebianâ, conclaui cuidam includitur: quò multi doctißimi viri tam equis quàm curribus vecti, se conferebant, atque cum eo de hæresi eius atque aliÿs rebus Theologicis disputabant, qui & eum Hußio quadruplo doctiorem affirmabant. Creberrimis verò accessionibus, informationibus, & disputationibus suis, eò rem deducebant, vt vterque hæresi valedicere, palinodiam cantare, atque ea quæ docuisset reuocare, se assereret paratum atque promptum. Quod cùm magnam omnibus peperisset lætitiam, eam ob caussam terno campanarum pulsu

Laudes

Laudes Deo agendæ indictæ fuerunt per totam ciuitatem.

Post hæc, denuò habitâ seßione, vnanimi voce decernebatur, vt in Sueuiâ, in tali & eius Ordinis Monasterio, quod sibi cumq; ipsimet elegerint, custodirentur; atque eorum cuilibet, cum alijs quinque sibi adiunctis, subministrarentur necessaria: vnico hoc excepto, quòd numquam liceat reuerti in Boëmiam, & quòd vterque propriâ manu atque sigillo testari debeat se falsa hactenus credidisse & docuisse, neminemq; post hac ita credere & sentire debere. Omnibus præfatis perlubenter quidem se acquiescere fatebantur: solummodò quia ad Boëmos scribere iubebantur, consentire, atque tantillum se humiliare & demittere recusabant, dicentes: Ignominiam vtique hanc minimè nobismetipsi inferemus: ijsdem siquidem scriptis nostris plures cælo arcebimus, quàm omnibus diuinæ doctrinæ nostræ concionibus eò viam parauimus. Hæc omnia ex Latino prolixiùs & clariùs peti poterunt, sed & ego ipse vidi & expertus sum. Hactenus VIricus Richentalius in Historiâ suâ Concilij Constantiensis, quam Germanicâ linguâ edidit, quæ ex fide ita curaui verti in linguam Latinam. Ex quibus mendacij arguuntur Acta Hieronymi Pragensis ab Hussitis edita. Falsum enim est, illum non habuisse Saluum-conductum, quod Acta illa asserunt,

Acta Hieron. Prag. Tom. 2. Oper. Hus pag. 349.

asserũt, cùm eius fidem allegauerit. Quòd si verè Saluum-conductum non habuit, & tamen habere se asseruit, splendidè mentitus est; quod hæreticis non insolens, vti in Husso simili in caussâ suprà patuit.

Pag. 70. Nonò, Malâ fide agit, cùm negat Hieronymum conuictum heręseos, hoc est, erroris in ipso fidei fundamento. Nónne conuictus est omnium articulorum VVicleffi & Hussi, quos ipse priùs, cùm hæresim abiuraret, hæreticos censuit? Ita enim ille in formulâ abjurationis suę: *Ore ac corde profiteor specialiter, quòd prædictorum articulorum plures sunt* NOTORIE HÆRETICI, *& dudum à sanctis Patribus reprobati, quidam verò blasphemi, alij erronei, alij scandalosi, quidam verò etiam piarum aurium offensiui*, &c. Et pòst agens de articulis ex libris Ioannis Hus excerptis: *Quibus mihi ostensis, manu propriâ eiusdem scriptis, quam vt meam propriam benè cognosco, dictos articulos omnes & singulos in eâ formâ, quâ damnati sunt, reperi esse conscriptos. Inde non immeritò comprehendi & comprehendo, ipsum & suam doctrinam cum sequacibus per hoc sacrum Concilium damnatam & reprobatam fuisse, tamquam* HÆRETICAM *&* INSANAM. Horum omnium posteà reus actus est, cùm velut canis ad vomitum rediens, pestilentissimum quod in pectore latebat virus euomuit,

Concil. Constant. Sess. 19.

muit, vti referunt Acta Concilij Constantiensis: vt non cuiusuis tantùm erroris circa fidem, quod caussatur Capellus, conuictus sit, sed verè hæreseos, id est, erroris in ipso fidei fundamento. Concil. Constant. Sess. 21.

CAPVT XIV.

Atrox Capelli in Academiam Duacenam iniuria. Nullo vmquam prætextu licitum hæresim simulare. Hæreticorum ea ars propria. Petri Plancij fraus. Puritanorum perfidia. Hieronymi Pragensis simulatio. Item Bohemiæ inuasoris.

DISSERTATIONIS meæ capite XIV. probaueram, fictitia esse quatuor hæc Placiti Duaceni commata, quasi Doctores Theologi Academiæ Duacenæ decreuissent, pium ac meritorium esse,

Primò, Hæreticis in speciem sese adiungere.

Secundò, Hæreses profiteri.

Tertiò, Sacris eorum omnibus communicare.

Quartò, Atque adeò nihil non agere, dummodò id studio fiat promouendæ rei Catholicæ.

Quibus planè contraria scita ostendi

S. Theologiæ Doctores Duacenos decreuisse. Quid hîc Capellus? frænum mordet: perstat in pertinaciâ & malâ fide.

Pag. 85. Primò, Malâ fide agit, cùm negat sibi patere forulos Academiarum nostrarum, cùm numquam ad eos aditum expetierit. Produxi in Dissertatione meâ signatas Academiæ Duacenæ, quæ vna ab aduersario in testimonium aduocabatur, tabulas, quæ planè contrarium scitis à Plancio fictis testantur. Et tamen ferreæ frontis homo affirmare audet: *Habuit id procul dubio Plancius à viris, qui sibi compertissimum id esse monuerunt*. Profectò posteritas *procul dubio* mendacem Capellum, malæ fidei hominem loquetur, qui contra testatissimas tabulas, capitis sui fabulas adfert.

Pag. 85. Secundò, Malâ fide agit, cùm ait, Duaceni Placiti praxin frequentem esse in Belgio; & ne tibicen caussæ tam debili desit, *Exemplum*, inquit, *inter alios Balthasar Gerard sicarius Principis Auriaci*. Quasi verò Balthasar se in Auriaci aulam contulerit, vt hæresim profiteretur, hæreticorum sacris communicaret: immò verò à Reginâ Medicæâ matre nuntius missus est, vti Alenzonij Ducis obitum Principi declararet. Quòd si hoc hæresim profiteri est, næ omnes Regum Legati & Nuntij, dum apud partes aduersas agunt, eius

Leo Belgic. an. 1584.

eius fidei censebuntur. quod nemo sanus sine atroci injuriâ dixerit.

Videamus nunc, posteaquam apud Catholicos nulla huius perfidiæ doctrina, nulla exempla exstant, an nihil hîc Caluiniana schola suppeditet. Non ibo hîc per memorias exteras, domestica Caluinianorum dabo: in Plancij familiâ stabo, cuius fidem Capellus deprędicat. Et ne queratur non actum secum tabulis publicis, eccipsas produco fidis firmatas testibus, sigilloque Amsteldamensi munitas.

Wy Borghermeesteren ende Regeerders der Stadt Amstelredamme / doen condt eenen yeghelijcken dient behoort / certificerende voor de waerheydt / dat voor ons ghecompareert zijn Petrus Plancius de Jonghe / Dienaer des Godtlijcken woordts tot Diemen / ende Frederick Meynertsz / Slotemaker / oudt omtrent xxv. iaren / met Rechte verdaecht / omme der waerheydt ghetuyghenisse te gheuen ten versoecke vande Heere Bailliu van Amstellandt ratione officij. Ende hebben by solemnelen eede verclaert / ghetuyght / ende ghedeposeert / hoe waer is / dat sy ghetuyghen / den tweeden Paeschdach gheleden een iaer / gheweest zijn tot Duyuendrecht / ende datse (HAER HOVDENDE IN ALLEN SCHIINÉ ALS OFTSE VVAREN GHEVVEEST GOEDE ROOMSCHE CATHOLIICKEN) een boer aldaer / die haer ouervoerden / hebben

hebben ghevraeght naer de vergaderinghe vande Catholijcken / die haer te kennen gaff / datse haer vergaderinghe aldaer wel ordinaris hadden / dan doen ter tijt niet / soo overmidts op sulcke hooghe daghen daer meer op worde ghelet / als mede dat de Dienaers vande Bailliu laghen op de Diemer-brugghe/lettende op die van Over-Diemen/die hy seyde met den Bailliu soo wel niet te staen als sy/ designerende die van Duyvendrecht ; ende datse voorts vraghende / of sy op andere tijden aldaer comende / daer vry inde vergaderinghe mochten comen sonder in groote boeten te vervallen/ voor antwoordt vande selfde boer hebben ontfanghen / dat de swaricheydt soo groot niet en was / dan als sy alleen een Roosenobel oft twee aenden Bailliu gaven / datse daer voor thien oft twaelf malen mochten vergaderen/sonder daer over in moeyten te vervallen. Soo waerelijck moeste hen getuyghen Godt almachtich helpen. Des t'oorconde t'zeghel ten saecken der voorsz Stede opt spatium ghedruckt den vj. Februarij anno xvj^c derthien. Ende was onderteekent/M. Bouvversz. Ter zijden op't spatium stont het voorsz zeghel in groenen wasse opghedruckt.

Nos Burgimagistri & Rectores ciuitatis Amstelrodamensis, notum facimus singulis quorum interest, certum veritati testimonium perhibentes, quòd coram nobis comparuerint Petrus Plancius iunior, verbi Dei minister Dimenÿ, & Frede-

Fredericus Meynardi, faber serarius, annorum circiter XXV. *qui ex Iure citati erant, vt veritati testimonium perhiberent, ad instantiam D. Bailliui Amstelãdiæ, ratione officij. Hi solemni iuramento declararunt, testati sunt, ac deposuerunt, verum esse ipsis testibus, quomodo secundo die Paschatis anno præterito fuerint Duyuendrechti,* SIMVLANTES OMNIMODIS SE ESSE FIDEI ROMANÆ CATHOLICÆ VIROS; *petijsseq́; ex rustico, qui eos traijciebat, quo loco Catholicorum conuentus futurus erat. Qui eis respondit, Catholicorum conuentum ex more isthic haberi solitum, sed eo tempore intermissum, quòd sollemnioribus diebus in tales conuentus magis animaduerteretur, ipsosq́; Bailliui ministros incubare ponti Dimenij, studiosè obseruantes Vltra-Dimenianos; quos, addebat, non eâ gratiâ apud Bailliuum esse, quâ erant Duyuendrechtij. Requirebant præterea, vtrùm si alijs temporibus Dimenij conuenirent, satis securè in conuentu illo versari possent, sine grauioris multæ periculo: respondebat idem rusticus, non esse tantam difficultatem: quòd si roseum vnum nobilem atque alterum Bailliuo repræsentare velint, securè se decies aut duodecies conuenire posse. Quod testes sub Dei contestatione deposuere. In cuius rei fidem sigillum dictæ ciuitatis spatio reliquo impressum est.* VI. *Febr. anno* M. DC. XIII. *Subsignatum erat* M. Bouvverſz. *Ad latus sigillum*

gillum ſpatio impreſſum erat cerâ viridi.

Quò iam ſe conferet Capellus? quo antro ſe abdet? quouſque Plancianam fidem extollet? Similia paſſim exempla apud Caluinianos occurrunt. Vnum hoc adijciam, quod in Pruſſiâ contigit. *Tornuenſis Senatus cùm fide diſſectus à vulgo, ſpreto Luthero, Caluinum paulatim induiſſet, vt plebem ſuâ auctoritate ad tam ridiculam defectionem pellicere poſſet, Lutheranus verò miniſter, Petrus Krzeſichleb dictus, poſt tot animarum ſtrages putentem exhalaſſet animam; Poſnaniâ ex Picarditarum (ſic ibi Caluiniſtas indigitant) Synagogâ Ioannem Turnoueum, hominem Caluini ſpiritu plenum, aduocarunt. Qui vulpinâ aſſumptâ pelle, & diſſimulatâ turpiter religione, plebi iuxtà ac Senatui deſeruiuit. In ambone templi primarij, ſtrenuus Lutheri aſſecla, eius dogmata euulgabat, vt prurientes ciuium aures, ne contra Magiſtratum Caluiniſticum plebs factioſa conſurgeret, defricaret: in adyto verò Caluini gregalis, primis ciuium capitibus conuenientibus, Stigmatici ſomnia vendebat; ibi Lutheranæ, hîc Lemanicæ cœnæ coctor, omnibus omnia factus eſt, vt vnâ ſecum omnes ruinâ inuolueret.* Ita ſimulatio è primis Caluini machinis eſt, quibus alias ſectas expugnet, & ſuam introducat.

Crutius in Monit. Caluiniſt. Monit. 1.

Poſſem plura producere, ſed hæc nunc ad

ad caussam satis. Puritanos tamen Angliæ, germanos Capelli fratres, præterire non possum, de quibus ita Becanus noster:

Quid, quæso, in Angliâ faciunt Puritani seu puri Caluinistæ, dum ab iis iuramentum de primatu Regis agnoscendo exigitur? Nónne cùm aliud sentiant, aliud tamen iuramento affirmant? Sentiunt cum Caluino, Reges & Principes sæculares non habere primatum in rebus spiritualibus & ecclesiasticis, sed solùm in temporalibus; & tamen cum Henricianis Regi tamquam Primati & supremo capiti Ecclesiæ Anglicanæ, sub iuramento fidelitatem promittunt. Hoc autem faciunt ad externam pacem & politiam conseruandam, quæ pluris ab illis quàm fides & religio æstimatur. ideoque Politici potiùs quàm Christiani appellandi sunt. De quibus verè dixit Iacobus Rex, *se plus fidei in efferis latronibus, quàm in isto hominum genere reperisse.* Becan. in Diffid. Angli. De primatu regio. In Præfat. Monit.

Iam finieram, nisi in partem simulatæ fidei venire gestiret Hieronymus Pragensis, cui Capellus libenter litat. Ita de eo fidem Catholicam simulante, vti grauioribus pœnis se eriperet, Acta ipsa ab Hussitis edita. *Posteà vbi graui morbo correptus erat, confessorem sibi dari petebat, vt cùm mori eorum obsecundaret, carceris duritiâ leuaretur. Nec spes eum* Acta Hieron. Prag. Tom. 2. Oper. Hus pag. 355.

eum fefellit. Mitiore enim carcere porrò vſus eſt. Ita vbique perfidiæ Huſſitica Caluinianaque ſecta velificatur.

Nec deſunt recentia ſimulationis exempla. Secretiſſima Inſtructio Gallo-Britanno-Batauа Frederico V. Comiti Palatino Electori data, hoc egregium ſimulationis, cui perfidia antè gradum ſtruxit, ſpecimen ſuggerit.

§.13. *Nec inſolitum tibi videri poterit, ſi fidem Turca fallat, cùm ipſe, vt de Gabor taceam, tot modis iuſiurandum & fidem regnandi cauſſâ violaueris, & exemplum contra te dederis.*

§.20. *Manifeſta ſimulatio odium magis exaſperat. Qualis fuit illa in tuo programmate, cùm hoſtem vocares Turcam, & ſignificares tibi animum eſſe contra illum tua defendendi. Odioſum eſt, ſic Principibus collegis ſtultitiam ſuam exprobrare. Cuncti enim norunt, & eâ de re litteras Bohemorum tenent, Gabrielem, adeóque Turcam in ſubſidium vocatum, à quo & Polonus ab infeſtandâ Sileſiâ deterretur.*

§.26. *Cum magno Turcarum Imperatore ad Portam, per Legatos Soceri, Venetorum & Hollandorum iam actum tranſactumq́ eſt, ne ægrè ferat ſe in diplomatibus tuis hoſtem vocari. Non enim poſſe alio modo illi in Germaniâ amicos parari.*

Quis recentiora manifeſtioraque, non ſimulationis iam tantùm, ſed & perfidiæ exempla deſideret? Videat nunc Capellus, cui

nouo

nouo Regi Cæſaris hoc elogium, quod non ſuo loco adducit, quadret: *Si ius violandum eſt, regni cauſſâ violandum eſt.* Pag. 66.

Quòd ſi Capellus maiores ſuos noſſe auet, qui & aliam fidem ſimulare, & ſuam diſſimulare docuerint, habet Albigenſes, habet VValdenſes, habet VVicleffum.

Lucas Tudenſis libro III. contra Albigenſes cap. III. *Hæretici quadam excogitatâ malitiâ plerumque circumciduntur, & ſub ſpecie Iudæorum quaſi gratiâ diſputandi ad Chriſtianos veniunt, & hæreticas quæſtiones proponunt. Liberiùs tamquam Iudæi hæreſes ſeminant, qui primò verbum hæreſis dicere non audebant.*

Idem ibidem cap. IV. *Hæretici vt poſſint decipere occultâ fraude, aliquem hæreticorum, qui in errore ſuo ſcientiâ & eloquentiâ gloriatur, plures ad ignotas dirigunt ciuitates. Qui cùm ad deſtinatum venerit locum, ſe Catholicum fingit, & in omnibus quæ geruntur in Eccleſiâ, ſe promptiſſimum apparenter exhibet & deuotum. Execratur verbis hæreſes manifeſtè, cùm occultè in eo virus erroris redundet. Hic frequenter accedit ad loca, vbi hæretici ſua faciunt conuenticula, ferens ſecum aliquos fidelium, & cum hæreticis diſputationis aggreditur litem. Plura proponit Catholica, vt Chriſti fidem toto conamine defendere videatur. Vltimò*

R *tamen*

tamen ex industriâ succumbit, quasi non habens quâ se valeat defendere rationem. Infremit etiam quasi turbatus, & in hæreticos iactat conuitia. Quod videntes miseri sodales eius, qui cum eo Catholici venerant, hæretici reuertuntur.

Index errorum VValdensium, qui subiungitur Tractatui Petri Pilichdorffij contra VValdenses, Errore XIII. *Suadent credentibus suis ire ad communionem Ecclesiæ solùm tempore Paschali, & sic colorant se, quasi sint etiam Christiani.*

Petrus Pilichdorffius in Fragmento contra VValdenses: *Firmitatem fidei VValdenses minimè tenent, quia dicunt in suâ sectâ, quòd fides sit celanda ad martyrium euitandum: & quòd pro salute vitæ, nomen Dei licet non mente, sed voce sit negandum.*

Ioannes Foxus in libro, cui titulus, *Acta & monumenta*, impresso 1576. pag. 98. & 99. *Apparet VVicleffum anno* 1384. *id est non totis tribus ante mortem annis, Epistolâ ad Papam Vrbanum scriptâ se purgasse, vbi & Pontificem Romanum Christi in terrâ Vicarium esse agnoscit, & alia pleraque id genus per dissimulationem scribit. Hac vafritiâ suâ eos, qui in eum animaduertere parati erant, sæpiùs delusit.*

His maioribus glorietur Capellus, & Plancium sociosq; his Telamonibus tueatur.

CA-

CAPVT XV.

Iulianus Cardinalis à perfidiâ vindicatus. Caluiniani Fortunæ felicia sectæ suæ auspicia accepta referunt. Turca perfidiæ Imperij sui propagationem adscribit. Eâdem viâ grassantur Caluiniani.

DISSERTATIONIS meæ capite XV. certis testibus ostenderam

Primò, Nullam perfidiæ culpam in Iuliano Cardinale hæsisse, quòd Ladislao Hungariæ Regi ob oculos posuerit, consideratione dignum esse, an teneatur potiùs Latinis Grecisque sociis datam fidem seruare, quàm eam, quæ cum Amurathe Turcâ, inuitis inscijsque Christiani nominis sociis, ab eodem inita erat, referente Bonfinio.

Secundò, Nullum certum iudicium ab euentu sumi posse, qui incertus est in rebus humanis, & fortunæ sæpiùs quàm consilio, temeritati magis quàm prudentiæ auctoratur. Non posse proinde concludi ex Varnensi clade, periurij reos esse Catholicos.

Tertiò, Turcas inaudito paradoxo Imperij sui propagationem, suæmet perfidiæ adscribere, vti testatur Historia Muselmanica.

Quid fidei, quid momenti in hisce re-

fellendis adfert aduerſarius? Quot puncta, tot mendacia profert.

Pag. 88. Primò, Malâ fide agit, cùm quæ Bonfinius ex veteri Ethnicorum hiſtoriâ floſculos Iuliani orationi interſpargit, eos Iuliano Capellus tribuit. Solent Hiſtorici orationes Ducibus affingere pro ſuo captu. Tacet intereà Capellus, quæ Bonfinius ſolida Iulianeæ ſententiæ fundamenta adfert. Nónne Iulianus, referente Bonfinio, Hungaris ob oculos ponebat, illúdne cenſerēt ſeruandum, quod

Bonfin. decad. 3. lib. 6 *execrabile erat fœdus, ad Chriſtianæ Reip. ictum exitium?* illud ſeruandum, *quo omnes pariter diuini humaniq; fœderis violatores perfidi, & Chriſtianæ gentis proditores* conſtituebantur? Nónne Iulianus obtēdebat, *fas eſſe iniqua iuramenta reſcindere? & præſertim, quæ præter æquum, fas, & bonū eſſe cenſentur?* Cui hoc vmquam probro datum? Nónne idem vrgebat, *Vladiſlaum Regem, poſt percuſſum cum Latinis Græciſq; fœdus, nihil inconſultis ſocijs, quorum auſpicijs commune bellū geritur, paciſci potuiſſe?*

Dic, ſodes, ſi ex Fœderatis Belgij prouincijs vna, priuati commodi cauſsâ, cum hoſte proximo paciſceretur; non reliquæ prouinciæ ſibi iniuriam factam cenſebunt? non fœdus hoc nullū eſſe obteſtabuntur? non prius fœdus ſecum ictum ſeruandum clamabunt poſteriore abolito? Idem hoc ſtatū rerum in Hun-

Hungariâ factum. Quid porrò obuagularis?

Non deerant & aliæ graues caussæ, cur fœdus hoc cùm Turcis initum minimè seruandum videbatur, quòd induciæ simulatè temporis causâ à Turcâ essent postulatæ, quòd statuto tempore promissa hostis non impleret, vti refert Ioannes Herburtus lib. XV. Chron. cap. XII. quod & fatetur Philippus Callimachus lib. III. de Rebus gestis Vladislai. *Et videbatur*, inquit, *etiam quædam quasi opportunitas & caussa cōcordiæ repudiandæ, quandoquidem Turcus ad constitutam diem neque captiuos omnes soluerat, nec dum oppidis ciuitatibusq́; quibus oportuit ex fœdere cesserat.* Cùm tam variæ caussæ fuerint fœderis, quod malè initum fuerat, ritè dissoluendi, quid queruntur aduersarij?

Quàm lepidè verò labitur Capellus, cùm pro Latinâ societate Florentinos socios ponit, cùm societas ab Hungaris inita sit cum Pontifice, Venetis, Genuensibus, Philippo Burgundionum Duce. Imposuit illi, quia Franciscus Cardinalis Florentinus Latinæ classi præfectus fuit. Bonfin. Rerũ Hungar. dec. 3. lib. 6.

Secundò, Malâ fide agit, cùm quæ ego de Varnensi clade dixi, non posse videlicet ab euentu certum violati pacti ferri iudicium, cùm euentus cæcus & incertus ludat humana, fortunæ sæpiùs quàm consilio, temeri- Pag. 88.

tati magis quàm prudentiæ auctoretur; ipse in inuidiam hæc trahit: *Bellorum*, inquit, *euentum fortunæ deputare, perfidiæ patronum, non Christianum decet, qui meminisse debet, non frustrà Deum Domini exercituum elogium sibi vendicare.* Quâ in re & in veteribus Auctoribus se minùs versatum, & in Sacris litteris se hospitem, in SS. Patrum lectione peregrinum, omnis veræ Philosophiæ expertem, historiæ domesticæ ignarum profitetur. Quamquam si quid harum rerum sciuerit, malâ fide dissimulare maluit, & calumniandi vndique occasionem captare. Videamus singula.

Veteres Auctores quod spectat, quid adeò Poëtis, Oratoribus, sacris profanisque Auctoribus decantatum, quàm varij belli euentus, quàm incerta bellorum? An exciderat Capello illud II. Reg. XI. *Varius est euentus belli, & hunc nunc & nunc illum consumit gladius?* An prudēs illud Latini Regis monitum:

Virg. 10. Aeneid. *Respice res bello varias?* ———

An prouidi illud Æneæ:

Virg. 12. Aeneid. ——— *secumq; volutat*
Euentus belli varios?

Ioseph l. 2. cap. 8. Bell. Iud. An ignorabat Iosephum πολέμου ῥοπὰς dixisse, quod facilè huc illucque inclinet? vnde

Simocata lib. 2. cap. 3 & πόλεμος πολύμορφος, *bellum multiforme*, Simocatæ dicitur. qui & hac vnâ in re illustre

ſtre bellum eſſe dicit, quòd ſemper conſtans ſit in ſuâ inconſtantiâ: Φύσις γὰρ αὐτοῦ ταῖς μεταβολαῖς ἐμβατεύειν, μίαν πίστιν τὸ ἄπιστον ἔχοντι. Quid enim tam leui momento inuertitur, quàm res bellica? Polybius: Οὕτως αἱ πολεμικαὶ πράξεις ἐν μικρῷ τὸ διαφόρον ἔχουσι τῆς ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῆς τῶν ἐκβαινόντων. *Adeò res bellicæ paruo momento poſſunt impelli, vt vel hunc vel contrarium exitum ſortiantur*. Vnde & Nonno ἑτεραλκὴς μάχη, *alternans pugna*; & Homero ἑτεραλκὴς νίκη, *alternans victoria*. An Senecæ illud obliuioni dederat: Polyb. l.9. Hom. Il.η.

Propone dubias Martis incerti vices? Sen. Theb. Act. 4.

An illud Liuij: *Nuſquam minùs quàm in bello euentus reſpondent?* An illud Thucydidis: Ἄδηλα τὰ τῶν πολέμων; *Bellorum incerta omnia?* Liu. lib. 30. Thuc. lib. 2.

Nec infrequentior apud veteres loquendi formula de belli fortunâ. Cæſar: *Sed fortuna, quæ plurimùm poteſt, cùm in reliquis rebus, tum præcipuè in bello, paruis momentis, magnas rerum commutationes efficit*. Hirtius: *Fortuna, quæ plurimùm in bellis poteſt*. Cicero: *In armis maximam partem quaſi ſuo iure Fortuna ſibi vendicat, & quidquid proſperè geſtum eſt, id pænè omne ducit ſuum*. Idem: *Fors in armis plus quàm ratio poteſt*. Saluſtius: *Optimum ratus in tali re fortunam belli tentare*. Idem: *Quos belli fortuna conſumpſerat*, Cæſar l. 3. de Bell. ciu. Hirt. de Bell. Alex. Cicero pro M. Marcello. Cic. lib. 14. ad Attic. Sal. in Catilin. Idē in Orat. Lepidi.

Curt.l.5. rat. Curtius: *Expecto belli fortunam.* Ennius:

Ennius Annali v. *Quorum virtuti belli fortuna pepercit.*

Lucil. Sat. lib. 12. apud Nonium. Lucilius:

Aut fortè omnino, aut fortunâ vincere bello.

Ouid. l. 8. Metam. Fab. 1. de Scyllâ. Ouidius:

Et pendebat adhuc belli fortuna, diuq;
Inter vtrumq; volat dubijs victoria pennis.

Vnde in prouerbiũ abiit, *Fors domina campi.*

Iam verò ab euentu censere caussæ iustitiam, vulgi id delirium est: sapientiores à bonâ caussâ bonum quidem euentum sperare, non verò sibi certò polliceri docent; gnari sæpè vnde ius stabat, ei victoriam non dari. Lucanus:

Lib. 1. *Victrix caussa dijs placuit, sed victa Catoni.*

Idem:

Lib. 7. — *Hæc acies victum factura nocentem est.*

Seneca Hercule furente:

Act. 2. ——— *Prosperum ac felix scelus*
Virtus vocatur.

Idem ibidem:

Act. 2. ——— *Quæritur belli exitus*
Non caussa.

Idem Hippolyto:

In Choro Act. 3. *Tristis virtus peruersa tulit*
Præmia recti.

Idem ibidem:

Act. 2. sc. 3. *Honesta quædam scelera successus facit.*

Lib. 8. Curtius: *Quis neget eximiam quoque gloriam,*

sæpiùs

ſæpiùs fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? vt meritò Ouidius olim cecinerit:

—— careat ſucceſſibus opto Epiſt. 2. Heroid.
Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

A profanis Auctoribus veniamus ad Sacras litteras. Eæ bis τύχης, *fortunæ* meminere.

Primò, Geneſis XXX. v. X. Καὶ εἶπε Λεία· Ἐν τύχῃ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γάδ. *Et dixit Lia: In fortunâ, & vocauit nomen eius Gad.* Ea fuit olim Græca lectio, ἐν τύχῃ, vbi nunc habemus, εὐτύχηκα, *felix facta ſum, bonâ fortunâ ſum vſa*, ſeu vt Vulgatus vertit, *feliciter.*

Secundò Iſaiæ LXV. v. II. Καὶ ἑτοιμάζοντες τῷ δαίμονι τράπεζαν, καὶ πληροῦντες τῇ τύχῃ κέρασμα. *Et parantes dæmoni menſam, & implentes fortunæ potionem.* Vulgatus: *Qui ponitis fortunæ menſam, & libatis ſuper eam.*

De ſecundo loco nulla eſt controuerſia, quin fortuna malam in partem accipiatur, quam vti deam vel aſtrum aliquod fortunatum colebat ſtulta Gentilitas. De priore loco nunc Patres audiamus.

Auguſtinus lib. 1. Qq. ſuper Geneſim q. 91. *Quod Latini habent, nato filio Liæ de Zelfa, quòd dixerit,* Beata facta, *vel,* Felix facta ſum; *Græci habent* εὐτύχη, *quod magis bonam fortunam ſignificat. Vnde videtur occaſio non benè intelligentibus dari, tamquam illi homines fortunam coluerint; aut hoc verbum diuinarum*

 Scriptu-

Scripturarum auctoritas in vsu receperit: sed fortuna intelligenda est pro his rebus, quæ fortuitu videntur accidere; non quia numen aliquod sit, cùm hæc ipsa tamen, quæ fortuita videntur, caussis occultis diuinitus dentur. Vnde etiam verba, quæ nemo potest auferre à consuetudine loquendi, parata sunt, id est, fortè & fortasse, & forsitan & fortuitu. vnde videtur & in Græcâ linguâ resonare, quod dicunt τάχα, velut ab eo, quod est τύχη.

Hieronymus in Qq. seu Tradit. Hebraicis in c.xxx. Gen. *Vbi nos posuimus*, in fortunâ; *& Græcè dicitur ἐν τύχῃ, quæ potest* euentus *dici, in Hebræo habet* בגד bagad, *quod Aquila interpretatur*, venit accinctio: *nos autē dicere possumus*, in procinctu. Ba *enim potest præpositionē sonare* in, *&* venit. *Ab euentu ergo & procinctu, qui* Gad *dicitur, Zelphe filius* Gad *vocatus est.*

Chrysostomus Homiliâ LVI. in cap. XXX. Genesis: Καὶ εἶπε Λεία· Τετύχηκα, ἀντὶ τοῦ, Ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γάδ. καὶ ἐπειδὴ εἰς ἔργον ἐξῆλθεν αὐτῇ τὸ σπουδασθὲν, ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γάδ. *Et dixit Lia:* Fortunata fui, *hoc est, Voti cōpos facta sum.* Et vocauit nomen eius Gad. *Et quoniam reipsâ euenit, quod optabat, vocauit nomen eius Gad.*

Philosophiam quod attinet, cui Physico ignota ea quæ habet Aristoteles lib. II. Physicorum cap. IV. Λέγεται δὲ καὶ ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτό-

ματον

μαζον τῶν αἰτίων, καὶ πολλὰ καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι διὰ τύχην, καὶ διὰ τὸ αὐτόματον. *Dicuntur verò & fortuna & casus in caussarum numero esse, multaq́; fortuitò & casu & esse & fieri*. quæ ibidem Philosophus fusè exequitur. Nec Ciceroni ignota hæc Philosophia fuit: *Fortuna*, inquit, *quid aliud est, quid fors, quid casus, quid euentus, nisi cùm sic aliquid cecidit, sic euenit, vt vel non cadere atque euenire, vel aliter cadere atque euenire potuerit?* In eamdem sententiam Lactantius: *Fortuna est accidentium rerum subitus atque inopinatus euentus. Multa enim (inquit Cicero) efficit inopinata nobis propter obscuritatē ignorationemq́; caussarum.* Eódem spectat Augustinus: *Etenim fortasse quæ vulgò Fortuna nominatur, occulto quodam ordine regitur, nihilq́; aliud in rebus Casum vocamus, nisi cuius ratio & caussa secreta est.* Idem pòst: *Hæc enim sunt, quæ nullam fortunam metuentes, verè nostra dicere audemus.* Etsi idem Augustinus pòst aliter loqui maluit, vt ipse monet lib. 1. Retract, cap. 1. Idem in libris de Ciuitate Dei: *Non omnis caussa est fatalis; quia est caussa fortuita, est naturalis, est voluntaria. Nos eas caussas, quæ dicuntur fortuitæ, vnde etiam Fortuna nomen accepit, non esse dicimus nullas, sed latentes; easq́; tribuimus vel Dei veri, vel quorumlibet spirituum voluntati: ipsasq́; naturales nequaquam ab illius voluntate seiungimus,*

Cicero l. 2. de Diuin.

Lactant. l. 3 Instit. c. 28.

August. l. 1. contra Academ. cap. 1.

Cap. 7.

August. l. 5. de Ciu. Dei cap. 9.

gimus, qui est auctor omnis conditorq́; naturæ.

Quis post Aristotelem bonus Philosophus negauit dari in rebus humanis fortunam, si fortuna sumatur, vt est caussa per accidens in ijs quæ ob aliquem finem ex electione operantur? Nam respectu Dei opt. max. nihil casu aut fortuitò euenire potest, vti ritè sciscit D. Augustinus lib. III. de Trinitate cap. IV. *Nihil in istâ totius creaturæ amplissimâ quadam immensaq́; Republicâ est, quod non de interiori atque intelligibili aulâ summi Imperatoris iubeatur aut permittatur.* Caussam verò effati sui idem lib. LXXXIII. Qq. q. XXXIV. ita prodit: *Quidquid casu fit, temerè fit; quidquid temerè fit, sine prouidentiâ fit: sed nihil extra diuinæ prouidentiæ regulam accidit; ergo respectu illius nihil temerè aut vice fortuitâ potest accidere.*

Nec est quòd Capellus vel in meis vel aliorum Catholicorum scriptis Fortunam insectetur, quasi in Dearum eam numerum retulerim: iam pridem eam laudem Catholicis præripuere Caluiniani, cùm eam vt Deam coluere, cùm eam virtuti σύνθεςνον fecere, cùm eidem quinti Euangelij sui propagationem commendarunt. Ita enim Tissier quidam Caluiniano nomini non valdè inimicus anno M. D. LXI. 25. Februarij Parisijs Lemouicas ad amicum de Reformatæ

Reli-

Religionis in Galliâ cunabulis perſcripſit: *Quod ad religionem attinet, hoc vnum pro certo poſſum affirmare, nouos huius æui Chriſtianos ſic in hac vrbe, vt in nullâ magis totius regni, florere. Quamquam parua quædam eſt orta ſeditio, fortiores tamen ſunt, viribuſq; præſtant Hugonoti. Binas habent illi conciones, ad quas quotidie ad viginti hominum millia confluunt. Quàm vehementer optabam nuperrimè te in hac vrbe pauliſper eſſe, vt ex illo conuentu hoc redeuntes ordine conſideraſſes. Incedebant primò Scholaſtici ſexcenti plus minus, armis inſtructi, bellicum geſtantes vexillum, in cuius oris ſcriptum legebatur:* VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA, &c.

Richeom. Idolol. Hugon lib. 3. cap. 29.

Quàm ritè Comiti Fortunę litauerint, docent diuerſiſſima ſectæ Caluinianæ in rebus fidei iudicia, docent exilia ſocijs irrogata, docent pugnantes in vulgus libri editi. Quî enim poſſit doctrina ea conſtans eſſe, quæ Fortunæ nititur, quæ inconſtantiâ vel maximè gaudet?

Tertiò, Malâ fide agit, cùm in dubium reuocat, quòd de Turcis ſcripſi, *eos Imperij ſui propagationem perfidiæ adſcribere*. & non animaduertit luſcitioſus Lucumo, vel potiùs animaduertere noluit, quòd in margine citarim, *Hiſtoriæ Muſulmanicæ l.*1. Quin eam conſuluit, vt dubio ſuo ſatisfaceret? Liber is impreſ-

Pag. 88.

impreſſus eſt Francofurti in folio, apud heredes Andreæ VVecheli, Claudium Marnium, & Ioannem Aubrium anno M.D.XCI. auctore Ioanne Leunclauio ſectario, cui fidem abrogare Caluini alumno imprimis nefas; maximè cùm in titulo præferat, ſe hiſtoriam eam, quam libris XVIII. exſequitur, ex Turcorum monumentis excerpſiſſe. Ille igitur libro I. pag. 29. in hunc modum ſcribit: *Huic expoſitioni, de cauſſis tam diu durantis hactenus Imperij barbari, adijciamus ipſorum paradoxa duo, portentis ſimilia. Nam primùm aiunt*, PERFIDIAM *ſuis* VTILEM *fuiſſe rebus, qui ex* VSV SVO FIDEM *datam* FALLENDO, PACTAQVE *conuenta pro lubito* VIOLANDO *ſæpè conditionem ſuam meliorem effecerunt, & aliquando magnis hoſtium potiti prouincijs hac viâ fuerint.* Satin' hæc perſpicua? Pergit: *Oſmanitæ lege ſuâ Muhametanâ, quam Coranum appellant, permitti ſibi volunt, vt in rebus ad incrementum regni ſpectantibus*, EX COMMODO SVO *metiantur, an hoſti data* FIDES SERVARI *debeat, & vt promiſſorum * Gauris factorum*, NVLLAM *pro ſuâ libidine* RATIONEM HABERE POSSINT. Idem Præfatione ad Imperij Romani Septemuiros decimum octauum Imperij Turcici fulcrum hoc ponit: *Prætereà ſuis* FRAVDIVM ARTIBVS *plurimum tribuunt: nec eſt quòd dubitemus, ab his ſuperari quoſ-*

* id eſt, *Chriſtianis*

ri quosdam alios barbaros omni genere doli, PERFIDIÆ,*iniustitiæ,quæ contra ius & æquum se suaq́ student improbè potiùs augere, quàm callidè.*

Nec erat quòd hîc subdubitaret Capellus, nisi fortè eam perfidiæ gloriam Caluino propriam velit, cuius non pauca stratagemata in Dissertatione meâ dedi, & mox Capite XVII. plura leget.

CAPVT XVI.

Capelli silentium ad tria Hussiticæ Caluinianæque perfidiæ paradigmata. Frustrà Legatum Pontificium eâdem labe conatur adspergere.

DISSERTATIONIS meæ capite XVII. quatuor tractaueram.

Primò, Pontificium Legatum apud Matthiam Hungariæ Regem non fuisse perfidiæ auctorem, cùm nihil Regi suasisset quod contra ius fasque gentium esset. Suadere enim poterat detinendos Georgij Bohemiæ Regis filios, qui incautè se gesserant, migrando terminos præfixos.

Secundò, Georgium hunc ipsum Bohemiæ Regem, gradum sibi perfidiâ ad Bohemiæ Regnum struxisse. Professus enim Romano-

mano-Catholicam fidem, vt eâ ratione Regni coronam indipiſceretur, mox eâdem eiuratâ, ad Huſſiticam tranſijt, vel potiùs reuertit.

Tertiò, Rokiczanum Huſſitam auctorem fuiſſe eidem Regi, vt contra omnia æqui boniq́ue iura, Bohemię Monaſteria inuaderet ac deuaſtaret.

Quartò, Plancium perfidiosè Pontificij Legati, ex Curæo Sileſiæ hiſtoriæ auctore, verba citaſſe. Nullam enim Curæus hæreſeos, quam Plancius dicit Legatum prætendiſſe, mentionem facit.

Pag. 89. Quid ad hæc Capellus adfert? Tria poſteriora perfidiæ paradigmata ſilenter tranſit, conſcius fraudis Huſſiticæ Caluinianæq́ue. Labem, quâ in illis tacitè agnoſcit, conatur etiam Pontificio Legato adſpergere: ſed fruſtrà. nihil enim eum contra fidem ſuaſiſſe docui. Sine vllâ perfidiæ notâ licet hoſtis temeritatem, quâ incautus induciarum leges migrat, in Reip. commodum vertere. Sed Capellus, vt vbique genio Caluiniano indulgeat, cùm in rem ipſam nihil poſſit, vel vmbram inſtar canis allatrare geſtit. Latret, blateret, deblateret; & vbi nihil, quo ſe paſcat, præter vmbram inuenerit, ringatur licet.

CA-

CAPVT XVII.

Caluinianæ perfidiæ flosculi in omnem æternitatem putentes. Eorumdem insidiæ Regibus structæ. Lutheri Caluinique doctrina, fidem Regibus non seruandam. Caluinus verè quinti Euangelij auctor. Mendacium Capelli de Æterno Franciscanorum Euangelio. Hæreticorum nota, aliud ore proferre, aliud corde tegere.

DISSERTATIONIS meæ cap. XVII. hos Caluinianæ perfidiæ flosculos è varijs Historiarum areolis legeram, né Plancius grauaretur frustrà apud Pontificios perfidiæ exempla quærendo, cùm è Caluini doctrinâ obuia suppeterent.

Primò, Illustris est Bezæ perfidia, qui cùm Possiaci in sollenni conuentu suam sociorumque Regi Carolo fidem iuramento firmasset anno Domini M. D. LXI. eam insequenti anno M. D. LXII. infregere, cùm Regem Lutetiæ adoriri moliebantur: quos Dei beneficio ad Druidum oppidum cæsos, vti præclaros Martyres commendauit: *Qui prima*, inquit, *restituendæ in Gallijs Christianæ Religionis fundamenta sanguine suo feliciter Deo conse-*

Comment. Stat. Reip. Gall.

Beza Præf. nou. Test. An. 1564.

consecrarunt. O præclaros Martyres, rebelles Regi, perduellionis reos!

Laual.l.5. An.1562. Secundò, Marescallus Santandreanus, in Druidum campis, cùm à regijs socijs secessisset, nequidquam datâ acceptaque fide, à perfido hoste, in cuius venerat manus, occisus est.

Thuan. lib.30. An.1562. Tertiò, Mombrisonij propugnatores, cùm pactione hosti se dedidissent, alij miserè obtruncati fuere, alij ex altissimâ turre præcipites dati.

Hist. gen. Franc.lib.6 An.1568. Quartò, Qui Mornacum defensabant, cùm fortunarum vitæque indemnitatem pacti essent, nil nisi prædationem, præcipitia, cædesque reportarunt.

Laual.l.10. An.1568. Quintò, Pari perfidiâ Abbatiæ S. Florentij prope Salmurium defensores, violatâ fide trucidati sunt.

Hist.gen. Franc.l.7. An.1568. Sextò, Engolisma securitatem Ecclesiastico laicoque ordini pacta, in cruces, gladios, ignes, bestias, vngulas raptata est. Hæc ego tunc pauca è solâ Franciâ delibaui, vbi quintum Euangelium suum sumpsit exordium, quod hisce perfidiæ seminibus creuit. De Batauiâ meâ addebam hæc paucula, testatissima publicis Satisfactionum tabulis.

An.1577. Primò, Harlemensibus non seruatam fidem, quæ solemnibus verbis articulo primo concepta erat: *Exercitium* ROMANÆ RELI-

GIONIS

GIONIS *in ciuitate Harlemensi strictè obseruator.*

Secundò, Goezanis Zuytbeuerlandijsque fidem violatam, quâ eis cautum erat articulo 1. *Nemo contra* CATHOLICAM ROMANAM RELIGIONEM *& eiusdem exercitium quidquam molitor.* An.eodem.

Tertiò, Vltraiectensibus fidem hanc articulo 1. stipulatam, nec seruatam: ROMANA RELIGIO, *ab omni hominum memoriâ in hunc vsque diem obseruata, in vrbe, ciuitatibus, & terrâ Vltraiectensium ne impeditor.* An.eodem.

Quartò, Amstelrodamensibus hunc primum fidei articulum condictum, nec seruatum: *Nulla religio, præter* ANTIQVAM CATHOLICAM ROMANAM, *Amstelrodami & eius territorio prædicator, docetor, exercetor.* An. 1578.

Atque hæc omnia publicè in communitates, in laicos iuxtà ac Ecclesiasticos, in Nobiles promiscuè ac ignobiles à Caluinianis commissa. Non visa hæc res sat digna Caluiniano genio, nisi in Reges Regiamque prosapiam, omni fide eiuratâ, eorum ferrum iret. Factionis igitur huius antesignanos produxi,

Primò, Castelnouanum & Renaudium, qui subornati erant vt regium Francisci II. peterent latus. Hist.gen. Franc.l.5. An.1560.

Secundò, Fayium & Noysium, qui Mini-

Launæus Demonstr. cap.10. Anno 1562. ſtris flabellantibus animati fuere, vt ſacro Palmarum die, de Carolo IX. de nobilitate Catholicâ referrent palmarium.

Laual. l. 7. An. 1567. Tertiò, Rozayenſe conciliabulum, quo funeſtus Carolo IX. parabatur interitus.

Hiſt. gen. Franc. l 12. An. 1574. Quartò, Coconaſſum & Molæum, qui eidem Carolo IX. ſtruxere inſidias.

Cl. Sanct. Præfat. in Euchar. An. 1567. Quintò, Stuartum, qui Henricum III. mactato priùs Momorantſio regij exercitus duce, victimam deuouebat.

Coſter. Demonſt. Cathol. doct. in gen. cõc. c.7. A. 1566. Sextò, Theodorum Bezam, qui *ſuem cum nefrendibus mactandam*, Reginam matrem cum prolibus regijs, perſtrepebat.

Natal. Comes lib. 8. Hiſt. Sur. in hiſt. An. 1567. Septimò, Numiſma aureum, quo eiurato legitimo Rege, nouum vobis è veſtrâ factione deſignabatis, qui nouus Rex, nouus & quidem primus Chriſtianus eſſet, LVDOVICVS XIII. DEI GRATIA FRANCORVM REX PRIMVS CHRISTIANVS.

Buch. Hiſt. Scot. l. 16. Octauò, Miniſtros Scotiæ, qui Reginæ ſuæ, cui iuriſiurandi religione erant obſtricti, omnem libertatem ademere; quæ & ceruicem regiam, inaudito ab omnibus retrò ſæculis ſpectaculo, Caluinianæ ſecuri ſubmittere coacta eſt.

Nec ferro tantùm ſæuire placuit Lutheranæ Caluinianęque ſoboli (innoxius is ſæpè ictus, &, ſi noxius, tranſit) etiam calamis parentes prælusere, vt ita vulnera Regibus infli-

infligerent in omnem ætatem duratura. Produxi igitur

Primò, Lutherum ſtomachum ſuum in Reges & Principes exonerantem, dum eos nunc LENDES, nunc SCVRRAS, nunc TYRANNOS, nunc HERODES, nunc FATVOS, nunc PESSIMOS NEBVLONES, nunc BESTIAS, proiectiſſimus ipſe nebulo proclamitat. Luth. cõtr. Reg. Angliæ. Item De poteſt. ſæc. Item Ep. cont. Cæſ. mand.

Secundò, Caluinum Regibus Principibuſque Regijs, quibus Caluini ius deſipit, infeſtiſſimum; dum eos nunc BESTIAS, nunc FATVOS, nunc BRVTOS, nunc EQVOS, nunc ASINOS, nunc MANCIPIA, nunc INDIGNOS qui HOMINVM NVMERO cenſeantur, præconiatur. Caluin. Præf. in Dan. & in cap. 6.

Atque hæc quidem Lycambæis calamis fuſa, quibus pro ſucco opprobriorum lolligo erat: non ſat hoc Lutheranicum, non Caluinicum viſum, niſi & ſanguine imbuerentur, dum Regibus abrogantur imperia, dum ad bellum ciues, dum ad perfidiam ſubditi incitantur. Rurſus igitur produxi ex cruento eorum macello

Primò, Lutherum edicentem: *Inter Chriſtianos* NVLLA *poteſt eſſe* SVPERIORITAS. Idem: *Reuocato* LIBERTATIS *Euangelio*, DESTRVCTIS *omnium hominum omnibus* LEGIBVS, *omnia iudicemus & regamus.* Luth. De ſæc. poteſt.

Secundò, Thomam Monetarium Lu-

Thomas Monet. Ep ad suos sectat.

theranico spiritu ructantem: *Nolite peruersis illis* PHANTASTIS *&* SCELERATIS NEBVLONIBVS *diutiùs adulari*; *incipite &* PVGNATE *prælium Domini*. Item: *Magister vult ludum ludere*. PEREVNDVM *est* SCELERATIS NEBVLONIBVS.

Rich. Idol. Hug. c. 29.

Tertiò, Librum Caluinianum Parisiensis editionis anno M.D.LXI. qui in fronte rhomphæam flammantem præferebat hac inscriptione: *Non veni* PACEM *mittere sed* GLADIVM.

Caluin. in c. 6. Dan.

Quartò, Caluinum, qui vt nouus Dictator edicit: ABDICANT *se* POTESTATE *terreni Principes, dum insurgunt contra Deum. Potiùs ergo* CONSPVERE *oportet in ipsorum capita, quàm illis* PARERE.

Io. Knox. in Appell. pag. 36.

Quintò, Ioannem Knoxum, alterum in Scotia Caluinum, qui suadebat non tantùm RESISTERE *&* REPVGNARE *Mariæ illi Iezabeli, verùm etiam de eâ* MORTIS SVPPLICIVM *sumere*.

Sextò, Complures famosos libellos, quos partim Beza, partim alij conscripsere eo instigante, quibus Reges Regiosque Principes exosos reddebant populo, vt ita ad perfidiam, ad cædem populares animos impellerent.

Septimò, VVicleffi Hussique articulum, qui Luthero Caluinoque viam aperuit ad omnem

omnem perfidiam: NVLLVS *est Dominus ciuilis*, NVLLVS *est Prælatus*, NVLLVS *est Episcopus, dum est in peccato mortali*: quem Concilium Constantiense meritissimò damnauit. Concil. Constant. Sess. 8. artic. 15. & Sess. 15. artic. 30.

Quid ad hæc Capellus? Condit se in latebras refugâ fronte vim veritatis non sustinens. Et ad vnum alterúmve punctum hiscere audens, rursus malæ fidei vel auctor vel patronus fit.

Primò, Malâ fide agit, cùm quæ ex Lauallio Historico citaui de Marescallo Santandreano contra fidem datam occiso, eidem Thuanum opponit, qui datæ fidei non meminerit. Quasi verò non iam satis omnibus notum sit, quàm ille minùs rectè omnes Historici numeros expleuerit, cùm in sectariorum fauorem plerumque inclinat, vti manifestè docuit Ioannes Baptista Gallus. Pag. 91.

Secundò, Malâ fide agit, cùm quæ de Adretianâ sæuitiâ ac perfidiâ, dum Mombrisonij propugnaculum in fidem suam pactis conditionibus recipit, narraui, rursus fide Thuani eleuare conatur, quòd deditionis tantùm, nullius verò promissi mentionem faciat. Sed in eâdem re narrandâ alij Historici promissi meminere. Omitto veteres, vnum nunc tantùm recentiorem, qui post Thuanum scripsit, in medium adferam. Iulius is Bulingerus est. Ita igitur ille: *Adretius* Pag. 91. Bulingerus Hist. lib. 1.

 vir

vir animi atrox Mombrisonium, ruinâ catapultis ferreis factâ, vi cepit, vbi cruore omnia fluxere, milite solemnia furente. E clade superstites in propugnaculum refugêre: vnde per speciem deditionis eruti, è fastigio turris, contra fas gentium, contra fidem pactionis, omnes in præceps desilire iussi, prandenti ludum fecerunt. Vnus ex ÿs repertus, qui cùm semel atque iterùm impetu ad desiliendum cœpto in præcipiti restitisset, ignauiæ ab Adretio increpitus, animi fidens, vultu certo respondit: Quod me tam citò facere iubes, id decies procursu capto si feceris, virum te putabo. quâ responsi audaciâ vitam redemit.

Quid si nec Thuanus promissum dissimularit, quò se tunc Capellus cum hac friuolâ excusatione recipiet? Agnosce quæso perfidiam Capellianam, qui hoc splenio, *& cetera*, se tutum putauit, ne litterata frons appareret, vti olim Mornæus, qui ita fraudes suas tegebat. Ita igitur Capellus citat Thua-
» nũ: De propugnaculo quod supererat, sanè
» sic loquitur: *Quo recepto deditos omnes partim*
» *obtruncat*, &c. Sed non ait ab Adretio quid-
» quam illis promissum. Ita Capellus. Audiamus nunc Thuanum. *Quo recepto*, inquit, *deditos omnes partim obtruncat, partim in editissimam turrem adductos post prandium quasi ad oblectamentum è fenestris præcipitat, in ÿsq́;*

Thuan. lib. 30. Anno 1562.

Monce-

Moncelassum ipsum, quamuis vitam saluam pactum, frementibus ducibus, & Blacono ac Poncenato præcipuè perfidiam simul ac sæuitiam Adretij incusantibus. Non meritò nunc exclamem de Capelli fronte,

Et numerosa linunt stellantē splenia frontem, Mart.l.2. ep.29.
Ignoras quid sit, splenia tolle, leges?

Tertiò, Malâ fide agit, cùm quidquid in Pag.92.
fide seruandâ, quidquid contra Reges à suis peccatum est, id ad milites quosdam, non ad Ecclesiarum suarum doctrinam refert: cùm eodem Dissertationis meæ capite Lutherum, Caluinum, Bezam, Ecclesiarum heterodoxarum Principes, omnis perfidiæ auctores produxerim, qui in Regum capita oppedere ausi sunt.

Quòd si plura non vulgarium militum, sed Caluinianæ sectæ ducum exempla desiderat Capellus, qui omni fide proculcatâ de Regum lusere iugulis, possem duodenaria aliquot hîc veteris perfidiæ ramalia appendere. Nunc paucis his se soletur decerminum vmbraculis.

Zvvinglius in Explanatione articulorum suorum articulo XLI. *Quòd Reges deponi possint, Saulis exemplum manifestè docet: quia dum flagitiosi loco non mouentur, totus populus à Deo punitur, vt patet Ieremiæ* XV.

Item: *Si Iudæi Regem suum non ita impunè*

consceleratum esse permisissent, à Deo non fuissent tam grauiter puniti: oportet oculum offendentem effodere & abijcere, sic de manu & pede.

Knoxus è presbytero apostata in Appell. ad Nobilit. & populum Scoticum: *Illud audacter affirmauerim, debuisse Nobiles, Rectores, Iudices, populumq́ Anglicanũ non modò resistere & repugnare Mariæ illi Iezabeli, quam vocant Reginam suam, verùm etiam de eâ & sacerdotibus eius, & alijs ciuibus, quotquot ei auxiliũ tulerũt, mortis supplicium sumere, vt primùm cæperunt apertè Christi Euangelium supprimere.*

Si populus vel temerè promouerit talem, qui posteà se indignum ostendit gubernatione populi Christiani, iustissimè potest idem populus illum exauctorare & punire, quem anteà inconsideratè designauerat, constituerat.

Gottmannus in libro, Quomodo superioribus Magistratibus obediendum: *Si Princeps & Magistratus omnes repugnent legi diuinæ, habetis vos qui à populo estis, expressum diuini verbi testimonium pro parte vestrâ, & Deus ipse vobis dux & signifer erit, qui præcipit non solùm primoribus & Magistratibus, auferre malum ex ipsis, siue idololatriam, siue blasphemiam, siue apertam iniuriam; sed hoc à totâ multitudine requirit, cui gladius iustitiæ ex parte commissus est. Ideoq́ si Magistratus omnes simul despicere velint iustitiam & leges*

Dei,

Dei, vestrum est (ô populares) contra Magistratus aliosq; omnes, eos defendere & conseruare, quàm maximâ vi & contentione potestis, vt animaduertatis in idololatrã quemcumque. Nemo excipitur, siue REGINA *siue* IMPERATOR.

Theodorus Beza Epistolâ LXXVIII. ad Georgium Buchananum: *Liberet vos idem ille clementissimus Pater à Medæâ siue Athaliâ vestrâ* (legitimâ Reginâ.) *Nullum enim illius sceleribus* (zelo pro Catholicâ fide tuendâ) *satis idoneum nomen inuenio.*

Genebrardus libro IV. Chronolog. anno 1560. *Geneuæ nefandissimum initum est consilium de Francisco II. Rege Franciæ, Reginâ vxore, Reginâ matre, eius liberis, proceribus, & bonis Magistratibus ad certum diem per insidias trucidandis, Bezâ Principe, Caluino auctore, Hotomanno subsignatore, Spifamio suasore, omnibus Galliæ prædonibus & lanistis consciis.*

Historia rerum memorabilium sub Henrico III. anno 1575. & ex eâ citat Richeomus noster Idololatriæ Hugonoticæ lib. III. cap. XXXI. *Obsessi Liuroni vt Regem ad se propiùs accessisse cognouerunt, displosis catapultis eum excussâ globorum grandine excipiunt, moxq; in clamores insanos effusi, sexcenta in Regem ipsum ac Reginam conuitia vel inuitis ducibus deblaterant prorsus, vt facilè quiqui versus exaudiri possent.*

Ban-

Apologia Protestātiū Io. Brerlei Tract. 3. sect. 2. subd. 11. pag. 642.

Bancroftus in libro cui titulus, *Propositiones perniciosæ*, pag. 18. *Hanc nouam Theologiam, quâ docentur subditi sic violenter cum Regibus agere, probant non modò Knoxius & Buchananus* (in Scotiâ) *sed & plerique Consistoriales transmarini, qui iniustis & contra debitam obedientiam vijs sceptra & gladios Regum, nouiter inuentis Presbyterijs suis subijcere conantur, nempe Caluinus, Beza, Hotomannus, Vrsinus*, &c.

Idem in Recognitione prætensæ sanctæ disciplinæ pag. 48. plurimos horum *libros seditiosos* recenset, *Vindiciæ contra tyrannos, De iure Magistratus, Francogallia*, &c. & eosdem accusat de perniciosis illis eorum opinionibus, quibus *tenent, Principes deponi posse, imò & cædi plerisque in casibus, si Reformationi resistant.*

Nec particularium hæc tantùm Ministrorum, sed & Synodorum mens est.

Synodus Bernensis habita anno 1591. can. III. statuit: *Vt religionis reformatæ professores cuiusque ciuitatis & oppidi iurarent se suosq́ue posteros seruaturos ea, quæ ibi Can.* XL. *præscribuntur, vsque dum Deus* (*in cuius manu corda Regum sunt*) *immutauerit cor* TYRANNI *Galliæ*, &c. *Interim verò vnaquæque ciuitas sibi Prætorem eligeret, cui tam in bello quàm pace se submitterent. Item quòd duces*

ces ceteriq́; militum ductores, &c. *numquam arma deponerent; quamdiu viderent doctrinam saluificam* (Caluificam intelligunt) *& discipulos eiusdem persecutionem pati. Item si fortè Deus Regem quempiam Christianum suscitauerit, qui ob peccata sua eos* (Papistas) *castigaret, Protestantes ei tamquam alteri Cyro se submitterent. Interim, inquiunt, eas regulas sequantur, quas nos eis pro legibus præscripsimus.*

Satin' hæc clara Regicidarum monita, exempla? Non possum omittere Serenissimi Britanniarum Regis Iacobi testimonium, qui sibi à fratribus vestris in materno vtero structas insidias queritur. *Ego*, inquit, *à Puritanis* (puris putis Caluinianis) *non solùm à natiuitate continuò vexatus fui, verùm etiam in ipso matris vtero propemodum exstinctus, antequam in lucem editus essem.* In Præfat. Monitor.

Hanc obedientiam Religio Caluiniana Regibus suis pręstat. Nec in Bohemiâ à Caluini spiritu alia consilia suggesta sunt, quàm vt Rege expulso ad Rempublicam descenderent. Ita enim Secretissima Instructio Gallo-Britanno-Bataua Frederico V. Comiti Palatino, Electori data: *Bohemi liberi esse statuerant more Hollandiæ & Venetiarum, & iam Helueticas Respublicas meditabantur: sed positi inter Duces & Reges, cùm viderent subsidia non dari à Principibus, in tam pernicioso* §. 9.

exem-

exemplo; cùm etiam aduerterent in Electione Imperatoriâ rationem Statuum non haberi, sed Regis, non inconsultum arbitrati sunt, cærimoniali coronatione sibi auxilia parare.

Cùm Regibus suis tam parum fidei præstent Caluiniani, quam fidem speres vt subditis vel sociis præstent? Sat multa testatissimaque huius rei exempla in Dissertatione meâ contra Plancium suggessi, addam nunc paucula æquè testata.

Cùm vrbs Grauia in hostium potestatem cessit, his conditionibus quoad Catholicam Religionem res peracta est Anno 1602.

An. 1602. Art. II. *Veteribus & nouis Beginis, & Fratribus Cruciferis Monasterij S. Agathæ potestas fiat manendi in suis Monasterijs, & ibidem tranquillè agendi, absque vllius infestatione. Placet quoque vt ijdem fruantur, vtantur suis reditibus, tam patrimonialibus quàm monasterialibus; nec liceat census eorum aut conscribere, aut suspendere, quocumque demum prætextu. Idem eodem modo concedetur omnibus alijs Ecclesiasticis personis vtriusque Capituli in hac vrbe, quibuscumque placebit isthic seruare residentiam: quibus etiam Pastorem huius vrbis nuper huc adductum connumerari, & eodem nostro statuto gaudere volumus.*

Art. III. *Omnes Ecclesiastici, seu viri seu feminæ, nullo dempto, Catholici etiam ciues & inqui-*

inquilini, manebunt in exercitio Catholicæ religionis, sine cuiusquam contumeliâ, viuentes in omni tranquillitate. Quam ad rem concedetur in Ecclesiâ noui Beginagij, vt in illâ & Matrimonium & Baptismus Catholicorum perseueret, nec vllo vmquam tempore è medio tollatur.

Consule nunc, Capelle, Grauienses, & inquire an hi articuli inuiolatè seruentur. Vtrumque violatum reperies. A quibus? à Caluinianis fratribus, qui perfidiâ cum Turcis regna sua dilatant.

Violatam quoque sibi fidem exertè palamque protestantur Lutherani *in Narratione de mutatâ religione in Palatinatu*. Certè Pfortzheimenses sibi negant seruatam ante paucos annos, & tamen, vt aiunt, haben die abgesandte Caluinisten hoch vnd schröcklich gegen der Bürgerschafft bethewrt / daß jhnen anhergebrachter Religión durchauß kein eintrag beschehen soll / oder der Teufel sol sie mit Leib vnd Seelen holen. *Legati grauiter horribiliterq; ciuibus iurarunt, fore, vt pristinæ Religionis causâ nihil paterentur in posterum. Sin autem, vouere se vt cum animâ & corpore ipsos malus dæmon auferat.* Ita in Defensione suâ illi. Et pòst: Der Teufel (scilicet per Caluinistas) habe sich an D. Ebertz so zerlogen / daß ihm das maul geschwollē. *Dæmonē contra D. Ebertzen ita** ἐψευδολογηκέναι *esse, vt rostrū misero intumuerit.* Et infrà: Es sindt der Staffortischen

Vide Contzen in lib. de Vnione & Syn. gen. Euangelicorum c. 17

Pag. 162.

Pag. 177.

* *tot mēdacia spuisse.*

Pag. 189.

Liber-

Libertiner Proceß also beschaffen / daß ihnen mit ihrem Gleidt nicht zu trauwen. Man hat dem D. Ebertzen vor diesem albereidt friedt vnd Gleidt zugesagt / wie mans aber gehalten / ist albereidt oben narriert worden. Dan es heist bey ihnen / *Hæretico Lutherano non est seruanda fides.* Man dörff keinem Lutherischen ketzer glauben halten. Vnd wan gleichwol die Staffortische Caluinisten fünff gantze Kühhäut zusammen flickten / vnd alle ihr Insigel daran henckten / vnd fur ein Gleidt ausschickten / wil vnd kan doch D. Ebertz ihnen nicht trauwen. *Staffortianorum Libertinorum processum ita constitutum, vt fidei ipsorum publicæ credi nihil poßit. Iam dudum Doctori Ebertz pax & securitas promissa fuit, quemadmodum verò illa seruata sit, iam antè narratum fuit. Hoc ipsorum est axioma:* Hæretico Lutherano non est seruanda fides. Man dörff keinem Lutherischen ketzer glauben halten. *Imò verò si Staffortiani Caluinistæ quina boum terga integra consuerent, quibus omnium ipsorum sigilla appenderentur, & pro publicâ fide mitterent, non tamen vult nec potest D. Ebertz fidem adhibere.*

Vides vt vbique quà à Catholicis, quà à Lutheranis, querelæ de Caluinianis deferantur, quòd nullibi fidem seruent: & hi belli Alastores de fide Romanâ, de fide Catholicorum querentur?

Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

Quar-

Quartò, Malâ fide agit, cùm Hugenottas suos à crimine rebellionis purgare conatur, quòd *Rex Carolus eorum arma publico decreto comprobauerit*. Quasi verò Regi hostilibus armis circumdato alia scribere licuerit. Vnde Inuentarium generale Historiæ Galliæ per Ioannem de Serres sequiorum partium hominem conscriptæ, (vti quidem Grimstonus Anglus suâ linguâ eum loquentẽ facit editione anni M.DC.VII.) verè & candidè fatetur, *Hugenottas tunc tẽporis caussam suam egisse, partim vt seruos humiles, partim vt subditos armatos, mẽdicis illis non absimiles, qui districtis gladijs eleëmosynam petunt*. Hoccine est à rebellionis labe purgari? imò verò dum Regi hæc talia decreta extorquẽt, maiori se crimine læsæ Maiestatis obligant. Simili stratagemate iam olim Zisco Hugenottis præiuerat, *qui cùm Pragæ* (referente Dubrauio) *in Nouâ ciuitate apud hospitem diuertisset, anxium & sollicitũ; caussam præsentis curæ eius interrogat. Illo respondente, Iussi, inquit, sumus arma quæ habemus, omnia in Arcem ad Regem deferre: si iussa facimus, præsidio domestico in seditione intestina nos nudamus: sin imperium detrectamus, veremur ne armatos regios in nos concitemus. Ad hæc Zisco: Bonum habe animum, hospes; adest mihi consilium ad liberandum vos curâ istâ; si vnusquisque vestrûm arma induerit sua,*

Pag. 90.

Dubrauius Hist. Bohem. l. 23.

seq; Rege coram in armis repræsentauerit, non audebit ille postulare, vt arma exuatis; sed gratus prætereà erit, vt armati inde quamprimùm discedatis. Atque ita res cecidit. Ita Hugonottæ in Galliâ, & vbicumque pedem figunt, armatâ manu edicta ad votum suum extorquent. Hoc videlicet est in Caluinianâ scholâ Regibus suis fidos bonosque subditos esse. Quare etiam Ioannes de Serres cùm hæretici anno M. D. LXII. identidem clamarent se arma sumpsisse vt *Regem & Reginam à captiuitate liberarent*, hoc epiphonemate rem concludit: *Exemplum periculosæ consequentiæ, cùm populus, prætextu asserendi Principem suum in libertatem, arma sumit. Nam sæpè cùm libertas ei quæritur, in seruitutem redigitur.*

Atque hanc legitimos Reges persequendi & exauctorandi potestatem, sibi iam olim velut propriam Bohemia vindicauit, posteaquam Hussiticæ sectæ veneno semel infecta fuit. Cùm enim pars Ziskæ nullum vellet in Bohemiâ agnoscere Regem, quòd id liberis hominibus indignum censeret, *pars altera per hæresim* (verba Cochlæi sunt) *vsque adeò in reprobum sensum dedit, omnis iuris & honestatis oblita, vt domino suo naturali & hereditario Rege Sigismundo perfidè reiecto, alium sibi Regem de longinquo quæsierit, supplex alienigenæ fa[illegible], vt Catholicum*

Coch'. Histor. Hussit lib. 5.

Regem

Regem ſuum ſuperbâ rebellione abÿceret. Adeò cæca & excæcans res eſt hæreſis, vt nihil penſi habeat, iura, fidem, leges, conſuetudines, morem patrium, publicam honeſtatem, religionem euertere.

Quæ præclara hæreſeos facinora Bohemis domeſtica, ab Huſſo ad noſtra vſque tempora, ita exequitur Valentinus Cæſarius Auſtriacus in Fide Bohemo-Palatinâ pag. 51. *Quid Taboritas armauit contra ſuum Regem Sigiſmundum? quid Ziſckianarum Eumenidum & Erinnyum ſtimulauit truculentiam? quid infamem illam à Carolo V. ac Ferdinando I. defectionem ac perduellionem concitauit? quid Rudolphum II. in arce Pragenſi obſeſſum tenuit? quid Matthiam hac noſtrâ ætate Regno ſuo exuit? quid Ferdinandum II. à Regno ſuo excluſit? quid Friderico Palatino Ferdinandi diadema impoſuit? Sola eſt hæreſis, quæ labefactat omnem magiſtratum, ac naturam totius vniuerſi, omnemq; ordinem euertit.* Impreſſ. Viennæ Auſtriæ 1620.

Quintò, Malâ fide agit, cùm negat è Franciâ prodijſſe nouum Euangelium, quod *Quintum* dicitur. Ergo ignota ei ſunt tot noua Caluini axiomata, cum quatuor receptis Euangelijs pugnantia, quæ integris libris refutata ſunt tum Catholicorum tum Lutheranorum? Non viſi illi *Quinti Euangelÿ Profeſſores antiquiſſimi & celeberrimi*, NVLLVS & NE- Pag. 90. Impreſſum Monaſterij An. 1603.

& NEMO, qui in Ecclesiâ Mathematicâ, fugitiuâ, latitante, incognitâ & inuisibili Protestantium, vsq; ad Lutherum, Zvvinglium & Caluinum latuerunt, è tenebris eruti per Andream Iurgievvicium Canonicum Vilnensem? An eiusdem *Bellum quinti Euangelij* ad manus Capelli non peruenit, in quo contra laruatam Harmoniam Geneuensium, & fucatum consensum Sendomiriensem clarissimè ostenditur, nullam esse apud Euangelicos nostri temporis, fidei vnitatem vel certitudinem? Iam, quid Euangelio magis propinquum, quàm Symbolum Apostolorum? An ignorat Capellus Caluinianum Symbolum à Quirino Cnoglero è scriptis Caluini concinnatum, quod velut è diametro Apostolorum Symbolo opponitur? Pro quâ re etiam consuli poterit *Examen Reformationis nouæ, præsertim Caluinianæ*, auctore *Matthæo Kellisono*, qui II. parte Examine V. doctrinam Nouatorum non esse Apostolicam, sed apostaticam, quòd apertè & ex diametro Symbolo Apostolorum opponatur, per singulos articulos commissis vtrimque axiomatis exequitur. Hæc si penitiùs inspiciat, non negabit *quintum Euangelium* Caluino suum ortum debere.

Impressum Coloniæ An. 1595.

Impressum Coloniæ An. 1606.

Impressum Duaci Anno 1616.

Pag. 90. Sextò, Malâ fide agit, cùm vult à Franciscanis ante trecentos ampliùs annos prodijsse

dijsse

dijsse, quod ipsi dicebant non quintum, sed *æternum Euangelium*. O mendacem impostorem! Prodijt annis ab hinc centũ, S. Bernardini Senensis Ordinis Minorum, ac vrbis Aquilæ patroni, Quadragesimale *de Euangelio æterno*. vbi sermone Procemiali hoc thema proponit ex Matth. Euangelio. *Non enim veni soluere legem, sed adimplere.* quod per tres articulos deducit; docetque articulo III. vltimam consummationem omnium virtutum esse charitatem, in quâ *Euangelium æternum* & lex æterna per Christum est perfectissimè adimpleta. Nec ipse titulum hunc finxit, sed ex Ioannis Apocalypsi proposuit. *Et vidi*, inquit Ioannes, *alterum Angelum volantem per medium cæli, habentem* EVANGELIVM ÆTERNVM, *vt euangelizaret sedentibus super terram, & super omnem gentem, & tribum, & linguam, & populum.* Quod Græcè est, ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ, ad verbum expressit Interpres, *Euangelium æternum*. Quod ita interpretatur idem Bernardinus Art. III. cap. III. §. 3. *Euangelium, quod Christus prædicauit, æternum dicitur, quia æternas veritates atque vtilitates mundo annuntiauit; & quia multa secreta æternæ vitæ Christus nobis per illud manifestauit; & quia illud recipientes & obseruantes, ad æternam vitam perducit.* Abeat nunc impostor, & *Euangelium æter-*

Matth. 5.

Apoc. 14, 6

num ſuggillando, non iam vitam æternam, ſed mortem æternam (niſi ex animo ad Dominum conuertatur) exſpectet.

Pag.90. Sed nihílne bonæ fidei vel ſponte vel imprudens adfert Capellus? Cùm de fraude hæreticorum in Diſſertatione meâ agerem, quâ ore quidem fronteque fidem præferunt, imis tamen pectoris receſſibus occultant perfidiam: & prius quidem pag. 161. & 173. auctoritate Ambroſij tum lib. De fide cap. v. & in I. ad Tim. c. vi. & II. ad Tim. cap. III. probaſſem; poſterius verò præclaris eorum facinoribus in varijs orbis partibus editis clarè ob oculos poſuiſſem; quid hîc Capellus? Poſterius hoc ſilentio premit, conſcius nimis notæ perfidiæ; de priore gratias Deo agit. *Deo*, inquit, *ſit laus, quòd fateris nos ſaltem ore fronteq; fidem præferre.* Atqui cùm bonâ fide hoc inter ſuos agnoſcat Capellus, nónne ſimul genuinam hæreticorum notam apud ſuos eſſe approbat, quibus ab omni æuo vſitatum, aliud ore præferre, aliud corde tegere?

Irenæus Præfat. lib. I. monet oues vt ſibi caueant à lupis, *ignorantes eos propter exterius ouilis pellis ſuperindumentum, à quibus* Matth.7. *cauere denuntiauit nobis Dominus, ſimilia quidem nobis* LOQVENTES, *diſſimilia verò* SENTIENTES.

Idem

Idem lib. III. cap. XV. *Fictorum & prauè ſeducentium & hypocritarum eſt molimen,* ALIA *quidem in abſcondito,* ALIA *verò in manifeſto docere. Inferunt* SERMONES, *per quos capiunt ſimpliciores, & illiciunt eos, ſimulantes noſtrum tractatum, vt ſæpiùs audiant.*

Cyprianus de vnitate Eccleſiæ cap. I. *Plus metuendus eſt & cauendus eſt inimicus cùm* LATENTER *obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis acceſſibus ſerpit, vnde & nomen ſerpentis accepit. Ea eſt eius ſemper aſtutia, ea eſt circumueniendi hominis cæca & latebroſa fallacia. Sic ab initio ſtatim mundi fefellit: &* VERBIS MENDACIBVS *blandiens, rudes animas incautâ credulitate decepit.*

Ambroſius de Filij diuinitate & conſubſtantialitate contra Arrianos cap. I. *Multas quidem & graues hæreſes nouimus à pluribus ebullire, & veneni vice ad intimum pectus canceris ſui virus infundere. Sed vinci illi vel facilè poſſunt vel facilè vitari, quorum primâ propoſitione omne conſilium pectoris proditur. At verò hi quibus multa nobiſcum paria ſunt, facilè poſſunt innoxias mentes, & ſoli Deo deditas,* FRAVDVLENTA *ſocietate percutere, dum malorum ſuorum virus per bona noſtra defendunt. Nihil enim periculoſius his hæreticis eſſe poteſt, quàm qui cùm integrè per omnia decurrant, vno tamen verbo ac ſi veneni guttâ me-*

ram ac simplicem fidem Dominicæ, & exinde Apostolicæ traditionis inficiant. Vnde vehementer nobis cauendum est, ne se vel sensibus vel auribus nostris huiusmodi aliquid LATENTER *insinuet. Quia nihil tam cogit in mortem, quàm sub* OBTENTV FIDEI, FIDEM VIOLARE.

Augustinus contra Epistol. Fundamenti cap. XI. *Animaduertere facillimè potestis, isto velamine quoslibet errores* FVCARI *posse, vt imperitorum animis per* ORNATAM IANVAM *libenter irrepant. Nec nos ista decipiant, quæ possunt esse bonis & malis, doctis & indoctis verba communia.*

Hieronymus, vel quisquis est apud eum, in Psalm. v. *Verè insidiatur cor hæreticorum omnibus quos decipit. Numquam claudunt, sed semper aperiunt os suum: aliud* IN CORDE *tenent, aliud* IN SERMONE *pollicentur. Pietatem loquuntur, & impietatem celant; Christum loquuntur, & occultant Anti-Christum. Sciunt enim quòd nemo possit induci, si proferant Anti-Christum. Lucem proferunt, vt celent tenebras, & per lucem ducant ad tenebras.*

Idem lib. I. in Matthæum cap. VII. in illud, *Attendite à falsis prophetis*, ita commentatur: *De omnibus quidem intelligi potest, qui aliud* HABITV *ac* SERMONE *promittunt, aliud* OPERE *demonstrant, sed specialiter de hæreticis intelligendum est: qui videntur continentiâ,*

castita-

castitate, ieiunio, quasi quadam pietatis se veste circumdare; intrinsecus verò habentes animum venenatum, simpliciorum fratrum corda decipiunt.

Vincentius Lirinensis cap. XXXV. Commonitorij: *Tantò magis cauendi & pertimescendi sunt, quantò occultiùs sub diuinæ legis vmbraculis latitant. Sciunt enim fœtores suos nulli ferè citò esse placituros, si nudi & simplices exhalentur; atque idcircò eos, cælestis* ELOQVII *velut quodam aromate adspergunt: vt ille, qui humanum facilè despiceret errorem, diuina non facilè contemnat oracula. Itaque faciunt, quod hi solent, qui paruulis austera quædam temperaturi pocula, priùs ora melle circumliniunt, vt incauta ætas, cùm dulcedinem præsenserit, amaritudinem non reformidet. Quod etiam curæ est, qui mala gramina & noxios succos medicaminum vocabulis præcolorant; vt nemo ferè vbi suprascriptum legerit remedium, suspicetur venenum.*

Gregorius lib. v. Moralium: *Hæretici permiscent recta peruersis, vt* OSTENDENDO *bona, auditores ad se trahant; &* EXHIBENDO *mala,* LATENTI *eos* PESTE *corrumpant.*

Ita Capellus cum sociis Caluinianis, aliud ore proferens, aliud corde tegens, venenum latenter diffundit.

CAPVT XVIII.

Recta fidei nota, Episcoporum in Ecclesiâ successio. Diuersa Hussi à Luthero, à Caluino fides. Acta martyrum Caluinianorum incestuosis hominibus, velut gemmis ornantur. Hæretici ab auctoribus nomen sortiti. Nulli hæretici verè Christiani. Caluinianorum & Lutheranorum pugna, mutuaque elogia. Concors hæreticorum concordia in Romanâ Ecclesiâ oppugnādâ.

DISSERTATIONIS meæ contra Plancium capite XVIII. tria disertè ostenderam:

Primò, Probissimam certissimamque veræ Ecclesiæ, rectæ fidei notam, apud maiores semper habitam, Episcoporum ab Apostolis deductam successionem. Hunc arietem vetustissimos Patres Irenæum, Tertullianum, Epiphanium, Optatum Mileuitanum, Augustinum in hæreticos temperasse.

Secundò, Hussum, pro quo tantopere certant aduersarij, non Lutheranum, non Caluinianum fuisse; ac proinde non posse eum esse prædecessorem fidei, cui succedant. Falsa esse martyrum Caluinianorum Acta, dum Hussum, Lutheranæ Caluinianæque fidei profes-

professoribus accensent. Docueram testatissimis Hussi tabulis prolatis, Hussum cum Romano-Catholicis censuisse.

1. Missæ sacrificium propitiatorium. *Hussus Serm.* IX. *in exequiis habito Pragæ ad populum.* Item *Tractatu de Corpore Christi.* Necnon *de Cœnâ Domini cap.* II.

2. Dari Transsubstantiationem in Eucharistiâ. *Hussus lib. de Cœnâ Domini cap.* II. *&* III. Item *in Carmine de Cœnâ Domini.* Adhæc *Sermone* IX. *in exequiis habito Pragæ ad populum.*

3. Sanctorum inuocationem, intercessionem, meritum, admittenda. *Hussus Sermone* V. *habito Pragæ.* Item *Epistolâ* XXII. XXX. *&* XXXV.

4. Dari Purgatorium. *Hussus in Fidei elucidatione.* Item *Serm.* II. *habito in Synodo.* Adhæc *Sermone* IX. *in exequiis.*

5. Missam & orationem pro defunctis habendas. *Hussus Sermone* IX. *de exequiis.*

Nónne hæc quinque præcipua Fidei Catholicæ latifundia, de quorum possessione Lutheri Caluinique asseclæ Romanam Ecclesiam deturbare conantur? Si igitur Hussus

ſus in horum articulorum fide mortuus eſt, quî potuit in Lutheranâ, in Caluinianâ Synagogâ gradum ſuſtinere? Quî potuit in Huſſi doctrinâ iſtarum Synagogarum fundari ſucceſſio, cùm eidem non ſuccedant, ſed ab eadem è diametro ſecedant?

Tertiò, Oſtenderam propudioſa martyrum capita à Caluinianis Actuarijs pro legitimâ fidei ſucceſſione produci, vti Gerardum Sagarellum Parmenſem, qui ob nefandos concubitus Parmæ exuſtus eſt: Dulcinum Nouarienſem, qui cum Margaretâ ſuâ, impudentiſſimo ſcorto, in promiſcuas ruebat libidines, omne inceſtum contenebrans, tantò religioſiùs, quantò profundior nox erat.

Quid ad hæc tria fluenta Capellus regurgitat? Primum & tertiũ ſuis alueis labi ſinit, nihil habens, quo impetum eorum ſiſteret. Secundo hunc in modum ſe opponit.

Pag. 92. Nos ipſi, inquit Capellus, nec Lutherani ſumus, nec Caluiniani; ſed Chriſtiani Dei opt. max. beneficio. Chriſtiani quoque fuerunt Huſſus, Lutherus, Caluinus. Inter illos præcipuum hoc diſcrimen eſt, Cùm Papatus ſit non hæreſis vna, ſed hæreſeon colluuies, quam longa dies alluuione quadam in Eccleſiam inuexit, ex multis erroribus, quibus Chriſtianiſmum infecit hæc fuligo, Huſ-

Hussus non vnum quidem animaduertit, sed multò pauciores quàm Lutherus, Lutherus aliquantò pauciores quàm Caluinus. Vt nobis, sic & illis mens eadem fuit, Ecclesiam videlicet ab his fæcibus expurgare.

Sed multiplex hîc Capelli mala fides elucet.

Primò, Malâ fide agit, cùm fructum non folia quærerem, cùm rem ipsam, id est successionem in eadem fide vrgerem, non de Hussi, Lutheri, Caluinique denominationibus agerem; ad folia, ad nomina abit: respondetque omnes Christianos fuisse. Quod & ipsum falsum esse, mox patebit. Pag. 92.

Secundò, Malâ fide agit, cùm negat inter suos esse alios Lutheranos, Caluinianos alios. Illi ipsi mutuò ita sese indigetant. Testis Ioannes Iezlerus Zvvinglio-Caluinista libro de Diuturnitate belli Eucharistici, testes tot vtriusque sectæ libri. Cùm infestis legionibus contra Romanam Ecclesiam concurrunt, quid mirum si quæque legio suum sortita sit nomen, suum quæque vexillum præferat, suum Imperatorem habeat? Nec in hoc degenerant à maioribus suis, qui nouitatis cupidi, nouis quoque nominibus velut nouarum rerum symbolis insigniti sunt. Nónne hoc ab initio nascentis Ecclesiæ factitatum? Pag. 92.

Irenæus

Irenæus lib. I. cap. XXII. de Simonianis: *Habent vocabulum à principe impijßimæ ſententiæ Simone, dicti Simoniani, à quibus falſi nominis ſcientia accepit initia.*

Iuſtinus Dial. cum Tryphone de ſui temporis hæreticis: Εἰσὶν ὑφ' ἡμῶν, ἀπὸ τῆς προσωνυμίας τῶν ἀνδρῶν, ἐξ οὗπερ ἑκάστη διδαχὴ καὶ γνώμη ἤρξατο. καὶ εἰσὶν αὐτῶν οἱ μέν τινες καλούμενοι Μαρκιανοὶ, οἱ δὲ Οὐαλεντιανοὶ, οἱ δὲ Βασιλιδιανοὶ, οἱ δὲ Σατυρνιλιανοὶ, καὶ ἄλλοι ἄλλῳ ὀνόματι ἀπὸ τοῦ ἀρχηγέτου τῆς γνώμης ἕκαστος ὀνομαζόμενος. *Sunt à nobis ſub nomine eorum virorum, vnde doctrina & ſententia qualibet exſtitit, denominati. Et ſunt eorum quidam qui vocantur Marcionitæ, quidam verò Valentiniani, Baſilidiani, Saturniniani, & alij alio præditi nomine à principe ſententiæ quiſque nomen obtinens.*

Cyprianus ad Nouatian. cap. III. de Nouatianis: *Qui aliquando Chriſtiani, nunc Nouatiani, iam non Chriſtiani: primam fidem veſtram perfidiâ poſteriore per nominis appellationem mutaſtis.*

Athanaſius Orat. 2. contra Arian. Ἀλλοιοῦσιν δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου τῆς δόξης ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος, φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀντὶ Χριστιανῶν, λοιπὸν Ἀρειανοὺς ὀνομάζεσθαι· τοῦτο τε τῆς ἀσεβείας ἔχειν τὸ γνώρισμα. *Immutant nomen Domini gloriæ in ſimilitudinem imaginis hominis corruptibilis, & pro Chriſtianis deinceps Ariani nuncupantur,*

pantur , eamq́ notam characteremq́ referunt suæ impietatis. Idem mox : Οὕτω καὶ Οὐαλεντῖνος, καὶ Βασιλίδης, καὶ Μανιχαῖος, καὶ Σίμων ὁ μάγος, τοῖς ἀκολουθήσασι μεταδεδώκασι τοῦ ἰδίου ὀνόματος. *Ita quoque Valentinus, Basilides, Manichæus , & Simon magus , sectatoribus sua vocabula impertierunt.*

Optatus Mileuitanus lib. III. contra Donatist. de Donati sectatoribus: *Cùm ante ipsius superbiam omnes, qui in Christum crediderunt, Christiani vocarentur , ausus est populum cum Deo diuidere, vt qui illam secuti sunt , iam non Christiani vocarentur, sed Donatistæ.*

Augustinus de verâ Religione cap. v. *Paria sacramenta celebrantes , tamen quia sententiâ dispares sunt , & errores suos defendere, quàm cautiùs corrigere maluerunt , exclusi à Catholicâ communione & à participatione quamuis parium sacramentorum, propria vocabula propriosq́ conuentus , non in sermone tantùm , sed etiam in superstitione meruerunt , vt Photiniani, Ariani, multiq́ præterea.*

Idem de Vtilitate credendi cap. VII. *Vna est Catholica , cui hæreses aliæ diuersa nomina imponunt , cùm ipsæ singulæ proprijs vocabulis, quæ negare non audeant , appellentur . Ex quo intelligi datur iudicantibus arbitris , quos nulla impedit gratia , cui sit Catholicum nomen , ad quod omnes ambiunt, tribuendum.*

Hiero-

Hieronymus in cap. x. Osee: *Vastabit Deus titulos hæreticorum, quibus singuli suis appellantur nominibus: & vocauerunt nomina sua super terras, vt nequaquam Christi Ecclesiæ, sed illius vel illius esse dicantur.*

Idem aduersus Luciferianos c. IX. *Breuem tibi apertamq; animi mei sententiã proferam; in illâ esse Ecclesiâ permanendum, quæ ab Apostolis fundata vsque ad diem hanc durat. Sicubi audieris eos, qui dicuntur Christi, non à Domino Iesu Christo, sed à quoquam alio nuncupari, vt puta Marcionitas, Valentinianos, Montenses siue Campitas* (Lutheranos & Caluinistas) *scito non Ecclesiam Christi, sed Anti-Christi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso quòd posteà instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænuntiauit.*

1. Tim. 4.

Chrysostomus quoque Homil. XXXIII. in Acta: Ἐκεῖνοι ἔχουσί τινας ἀφ᾽ ὧν καλοῦνται, αὐτοῦ τοῦ αἱρεσιάρχου δηλονότι τὸ ὄνομα, καὶ ἑκάστη αἵρεσις ὁμοίως. παρ᾽ ἡμῖν ἀνὴρ μὲν οὐδεὶς ἔδωκεν ἡμῖν ὄνομα, ἡ δὲ πίστις αὐτή. *Illi habent quosdam à quibus appellentur; prout enim hæresiarchæ nomen, ita & secta vocatur. Nobis autem nullus vir nomen dedit, sed fides ipsa.*

Vincentius Lirinensis cap. XXIV. Commonitorij: *Quæ vmquam hæresis, nisi sub certo nomine, certo loco, certo tempore ebulliuit?*

Quocircà Romano-Catholici audacter cum

cum Chrysostomo hoc ipso tempore, vt distinguamur ab hæreticis, dicere possumus: Μὴ γὰρ αἱρεσιάρχας ἔχομεν; μὴ γὰρ ἀπ' ἀνθρώπων καλούμεθα; μὴ γὰρ προηγούμενος ἡμῶν τίς ἐστιν; ὥσπερ τοῖς μὲν Μαρκίων, τοῖς δὲ Μανιχαῖος, τοῖς δὲ Ἄρειος, τοῖς δὲ ἄλλος τις αἱρέσεως ἀρχηγός; *Num hæresiarchas habemus? num ab hominibus cognomen habemus? numquid nobis dux quidam est, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arius, alteri verò alius hæreseos dux?* Chrysost. Hom. 33. in Acta.

Finio præclaro hoc Hieronymi scito: *Sicubi audieris eos, qui dicuntur Christiani, non à Domino* IESV *Christo, sed à quopiam alio nuncupari, vtpote Marcionitas, Valentinianos, Montanistas seu Campates* (Lutheranos & Caluinianos) *scito non esse Ecclesiam Christi, sed Anti-Christi synagogam*. Videt Capellus tanto iam antè tempore, de se suique simillimis, à tot viris grauissimis præiudicatum. Hieron. Dial. contr. Lucifer.

Tertiò, Malâ fide agit, cùm Lutheranos & Caluinianos in censum Christianorum refert. Ab omni æuo hæreticis Christiani nomen (quidquid illi hoc sibi tribuere fategerint) abrogatum fuit. Testis imprimis Pag. 92.

Ignatius Epistolâ ad Trallianos: Εἰσὶ γάρ τινες ματαιολόγοι, καὶ φρεναπάται, οὐ Χριστιανοὶ, ἀλλὰ Χριστέμποροι, ἀπάτῃ περιφέροντες τὸ ὄνομα Χριστοῦ, καὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τὸν ἰὸν παραπλέκοντες τῆς πλάνης τῇ γλυκείᾳ προσηγορίᾳ,

 γορίᾳ,

χορεία, ὥσπερ οἰνομέλιτι κώνειον κεραννύντες, ἵνα ὁ πίνων τῇ γλυκυτάτῃ κλαπεὶς ποιότητι τὴν γευστικὴν αἴσθησιν, ἀφυλάκτως τῷ θανάτῳ περιπαρῇ. Παραινεῖ τις τῶν παλαιῶν, Μηδεὶς ἀγαθὸς λεγέσθω, κακῷ τὸ ἀγαθὸν κεραννύς· λέγουσι γὰρ Χριστὸν, οὐχ ἵνα Χριστὸν κηρύξωσιν, ἀλλ' ἵνα Χριστὸν ἀθετήσωσι. *Sunt enim nonnulli vaniloqui & seductores, non Christiani, sed Christempori, id est Christi lucriones, quiq; ex nomine Christi lucrum faciunt, fraude circumferentes illius nomen, & adulterantes verbum Euangelij, & erroris venenum allinentes dulcibus alloquijs, velut mulso aconitum miscentes: vt suauissimo sapore deceptus gustandi sensus, incautè mortem hauriat. Monet quidam veterum: Nemo bonum dixerit, qui bonum malo admiscet. Loquuntur namque Christum, non vt Christum annuntient, sed vt Christum damnent & reijciant.*

Iustinus Dial. cum Tryphone: Καὶ Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς λέγουσιν, ὃν τρόπον οἱ ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπιγράφουσι τοῖς χειροποιήτοις, καὶ ἀνόμοις καὶ ἀθέοις τελεταῖς κοινωνοῦσι. *Hæretici Christianos se eo modo dicunt, quo plerique omnes in gentibus nomen Dei inscribunt manufactis operibus, & iniquis se impijsq; dæmoniorum polluunt sacris.*

Tertull. de Præscript. cap. VII. & XXXVII. *Quid hæreticis & Christianis? Si hæretici sunt, Christiani esse non possunt; non à Christo habendo,*

do, quod de suâ electione sectati, hæreticorum nomine admittunt. Ita non Christiani nullum ius capiunt Christianarum litterarum.

Cyprianus de Vnit. Eccl. cap. VIII. *Sic se* (Nouatianus hęreticus) *Christianum esse profitetur, quomodo & Christū diabolus sæpè mentitur, ipso Domino præmonēte & dicente: Multi venient in nomine meo dicentes: Ego sum Christus, & multos fallent. Sicut ille Christus non est, quamuis fallat in nomine illius: ita nec Christianus videri potest, qui non permanet in Euangelij eius & fidei veritate.* Marc. 13.

Lactantius lib. IV. cap. XXX. *Illi dæmoniacis fraudibus irretiti, diuinum nomen & cultum per imprudentiam perdiderunt. Cùm enim Phryges, aut Nouatiani, aut Valentiniani, aut Marcitæ, aut Anthropiani, seu quilibet alij nominantur, Christiani esse desierunt, qui Christi nomine amisso, humana & externa vocabula induerunt.*

Athanasius Orat. II. contra Arian. Οἱ τούτους καλοῦντες Χριστιανοὺς, πολὺ καὶ λίαν πλανῶνται, ὡς μήτε τὰς γραφὰς ἀνεγνωκότες, μήτε ὅλως εἰδότες τὸν Χριστιανισμὸν, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πίστιν. *Qui Arianos Christianorum titulo insigniunt, plus nimio errant, vt qui declarent se neque Scripturas legisse, neque cognitum vllo modo habere, quid sit Christianismus, aut quæ eius fides.* quæ pluribus deinde idem sanctissimus Pater per varias hæreses prosequitur.

Auguſtinus in Enchiridio cap. v. *Si diligenter quæ ad Chriſtum pertinent cogitentur, nomine tenus inuenitur Chriſtus apud quoſlibet hæreticos, qui ſe Chriſtianos vocari volunt, re verò ipſâ non eſt apud eos.*

Idem de Ciuitate Dei lib. XVIII. cap. LI. *Videns diabolus templa dæmonum deſeri, & in nomen liberantis mediatoris currere genus humanum, hæreticos mouit, qui ſub* VOCABVLO CHRISTIANO *doctrinæ reſiſterent Chriſtianæ.*

Hieronymus Dial. contra Lucifer. cap. I. *Omnes hæretici Chriſtiani non ſunt.*

Leo Sermone XVIII. de Paſſione Domini: *Viperea hæreticorum vitate colloquia, nihil vobis commune ſit cum eis, qui ſolo ſunt nomine Chriſtiani.*

Non igitur verè Chriſtiani ſunt hæretici. A maioribus tamen diuite venâ traxerũt, vt Chriſti vbiq; nomen obtendant, vti faciliùs ſimplicioribus illudant. Vnde Tertullianus: *Memores ſimus tam Dominicarũ pronuntiationum, quàm Apoſtolicarum litterarum, quæ nobis & futuras hæreſes pronuntiarunt, & fugiendas præfinierunt: vt ſicut eſſe illas non expaueſcimus, ita & poſſe id propter quod fugiendæ ſunt, non miremur. Inſtruit Dominus multos eſſe venturos ſub pellibus ouium rapaces lupos. Quænam iſtæ ſunt pelles ouium, niſi nominis Chriſtiani extrinſecus ſuperficies? qui lupi rapaces, niſi*

Tertull. de Præſcript. cap. 4.

Matth. 7.

nisi sensus & spiritus subdoli ad infestandum gregem Christi intrinsecus delitescentes? qui pseudoprophetæ sunt, nisi falsi prædicatores? qui pseudoapostoli, nisi adulteri euangelizatores? qui Anti-Christi interim & semper, nisi Christi rebelles? Cui præclarè concinit S. Hieronymus: *Non enim possunt decipere simplices quosque credentium, nisi nomen Christi proposuerint: vt, dum putamus Christum inuenire, pergamus ad Anti-Christum.* Hieron. in cap. 3. Amos.

Iure igitur optimo Theodosius Iunior & Valentinianus tertius Impp. legem tulêre, quâ vetant hęreticis Christianorum nomine vti, sed ab auctore sceleris, quod sequuntur, nomen sortiri volunt. L. 6. C. de Hæres.

Et quidem hæc veterum Patrum non de veteribus tantùm hæreticis, sed & de omnibus, quoquo æuo victuri essent, fuit sententia. Ne tamen quidquam ad plenariam caussæ huius contestationem desit, mutuis nunc docebo testimoniis, nec Lutheranos nec Caluinianos in Christianorum numerum venire posse. De Lutheranis hæc nunc occurrunt.

Charta quædam Zvvinglianorum anno 1527. edita, item Ioannes Schutz in Serpente antiquo, Oecolampadius in Æquâ responsione, Zvvinglius contra Lutherum, Alberus contra Carolstadianos, & ipse Lu-

therus passim, varia sibi tributa elogia exhibet: inter alia hæc illustria sunt: *Lutherus est Pseudopropheta, nouus Papa, Anti-Christi proximus consanguineus, nepos Anti-Christi, carnifex & mactator Christi.*

Ioannes Schutz in Serpente antiquo, Georgius Hansfeldius in Viæ monstratore, Alberus contra Carolstadium, varijs epithetis Lutheranos afficiunt, inter cetera his: *Lutherani sunt Epicurei, abiurati Christiani, abnegatores, mactatores, crucifixores & carnifices Christi, Anti-Christi, Dei mactatores, apostatæ, qui ex Christo atque Baptismo idolum fecerunt.*

Smidelinus Conc. IV. in cap. XXI. Lucæ: *Saxonici Euangelici precationes vertunt in iuramenta, blasphemias, & diuini nominis execrationes, idq; tam perditè, vt Christus ne ab ipsis quidem Turcis hodie tantopere blasphemetur.*

Hedio in Epistolâ ad Melanchthonem: *Syneuangelici ad atheismum relabuntur, Papatus reijcitur, & Christo nomina non dantur.*

Zvvinglius Epistolâ ad Lutherum: *Te seductorem, impostorem, & Christi negatorem, ipso Marcione deteriorem esse iudicamus.*

Bucerus super Ioannem: *Lutherani sunt noui Marcionitæ, & noui negatores carnis Christi.*

Iam verò ne nimiùm Caluinianis suis plau-

plaudat Capellus de Christianismi ementito nomine, consulere poterit sociorum Lutheranorum, quos Romanæ Ecclesię Reformatores Caluinianis suis adsciscit, scrinia; & pro Christianismo inter suos Anti-Christianismum, Iudaïsmum & Mahometismum inueniet.

Quid enim Martini Marprælati feruidissimi Puritani archiua contra Cooperum sonant, quàm *molles Caluinistas seu Caluinopapistas, pecudes esse crassas, maledictas bestias, & verissimos Antichristos?*

Quid apud Schlusselburgium, quòd *Arianismus, Mahometismus & Caluinismus fratres sunt & sorores, tres caligæ eiusdem panni?*

Quid Ioannis Modesti *Demonstratio ex Sacris litteris*, quòd *Sacramentarij non sint Christiani, sed baptizati Iudæi & Mahometani?* Tubingæ 1587. in 4.

Quid Ægidij Hunnij *Caluinus Iudaizans, hoc est, Iudaicæ glossæ & corruptelæ Scripturæ sacræ?* VVittenbergæ 1593. in 8.

Quid VVestphalus contra Caluinum? *Quomodo admittendi sunt in consortium populi Christiani, qui asserunt doctrinam Apostolicæ veritati repugnantem?*

Quid Ioachimus Magdeburgicus, de vetere & nouo Christo? *Veterem Christum prædicant Lutherani, nouum Sacramentarij.*

Quid Stanckarus in Collatione doctrinæ Arij & Philippi Melanchthonis? *Melanchthon Arianus est, & Anti-Christus Septemtrionis.*

Quid Bucerus apud Eberum? *Caluinus in idolum quoddam transformatur; & sicut olim Titum Flaminium Græcia coluit, sic ille vult vt se quoque colat Gallia victimis & sacrificijs.*

Quid Heshusius Epistolâ ad quemdam nobilem anno 1591? *O vos mendacissimi, impudentissimi, peruersissimi Caluinistæ, qui in omnibus venis vestris guttulam vllam non habetis, ne dum fidelis Christiani, sed nec boni viri.*

Quid Stanckarus in libro de Trinitate & Mediatore? *Caluinistæ sunt Ariani, Eutychiani, Apollinaristæ, Acephali, Theodosiani, Gaianitæ, Macariani, Timotheani, Origenistæ, Donatistæ, Athei.*

Quid Ioannes Schutz in 50. Caussis, in Præfatione, litterâ L. 3? *Qui Sacramentariorum partes sequitur, is manifestus & iuratus est Dei aduersarius, & fidei suæ, quam in Baptismo Christo dedit, oblitus.*

Inter speciosos Caluinistarum articulos, quos videre est quamplurimos apud Lutherum contra Sacramentarios, Alberum contra Carolstadianos, Ioannem Schutz in Serpente antiquo & 50. Caussis, Riuandrum in Lupo excoriato, in Selneccero & aliis Lutheranis, hi illustres sunt: *Caluinistæ sunt ca-*

pitales hostes Filij Dei, calumniatores Christi Domini, qui Christo non animas modò, sed & honorem suum furantur, qui Christum & Deum Patrem verbis suis obtruncant, qui Christum minoris faciunt quàm Arius atque Mahometus, qui Christi nomen externâ professione præ se ferunt propter ventrem, & in corde dicunt, Non est Deus; quos diabolus additis calcaribus agitat, qui fidem in Christum penitus abnegant & tollunt.

Puritani in secundâ suâ Admonitione ad Parlamentum Angliæ de mollibus Caluinianis: *Religio Protestantium continet errores apertè intolerabiles, & manifestam defectionem à Christo*, &c. *Pseudoepiscopi sub Cantuariensi Episcopo, meræ sunt reliquiæ seminis Anti-Christiani, ijq́ bellum indicunt Christo, omniq́ vero Christiano. Ita de illis sentiendum est, tamquam de iuratis inimicis Ecclesiæ Christi*, &c. *Politici isti Angliæ Machiauelliani, contra Deum ipsum satis se putant esse munitos: & quando cum Christo non sunt, perinde est ac si contra ipsum essent: ideoq́ iam siue partes tueantur Iudæorum, siue Turcarum, siue hypocritarum Angliæ Protestantium, nihil est discriminis.*

Non hæc ad caussam euincendam sufficiunt, cùm partes ipsæ, quæ contra Ecclesiam Romanam conspirant, litteras deferunt quibus seipsas prædamnant?

Pag. 92. Quartò, Malâ fide agit, cùm hæreſeon, quæ apud eos inuenitur, colluuiem, in Catholicæ Eccleſiæ alueum ſemper puriſſimum conatur nouus cloacarius exactor deriuare. Nempe ita olim Nouatianus Capello præiuit, referente Cypriano: *Nos*, inquit, *non moueat aut turbet hæretici iſtius perfidi abrupta dementia. qui cùm in tam ingenti diſſenſionis & ſchiſmatis crimine cõſtitutus, & ab Eccleſiâ ſeparatus ſit, ſacrilegâ temeritate non dubitet in nos ſua crimina retorquere. Cùm ſit enim à ſemetipſo nunc factus immundus, ſordibus ſacrilegis inquinatus, hoc nunc nos eſſe contendit.* Seponam nunc Huſſum, qui minùs ῥυπαροφόρου officio functus eſt Capelli iudicio; duos nunc tantùm Hercules κοπροφόρους, ſed egregios, ſed illuſtres producam, Lutherum & Caluinum, qui dum fingunt ſe Eccleſiam Romanam à ſordibus purgare, nil niſi ſordes in ſtabulum ſuum inferunt. Augiæ iures; ita ſordibus plena eſt eorum Synagoga. Vis è tripode teſtimonium? Ioannes Schutz Lutheranus in 50. Cauſſis, in Præfatione, litterâ A.6. de Caluinianâ doctrinâ: *Sacramentariorum doctrina, Camerina quædam eſt, in quam multæ hæreſes confluunt, vltima ſatanæ ira, quam is furijs agitatus contra Chriſtum eiuſq; Eccleſiam exercet.* De eadem pronuntiatur: *Scelerata doctrina eſt, ſtercus & fætor diabo-*

Cyprian. lib contra Nouatianũ cap. 1.

diaboli. Iam verò de Lutheranâ Synagogâ Lutherus ipse in Colloquiis, Caluinus Sermone x. & xxx. in Epist. ad Ephes. Musculus in lib. de Prophetiâ Christi, testatissimè edicunt, *Lutheranos magnam partem Epicureos esse, metiri conciones ex suo cerebro, & hoc quærere vt bonos dies habeant. In Papatu talia nebulonũ portenta non inueniri: vocari Reformatos, cùm reipsâ potiùs incarnati dæmones esse videantur. magis auaritiæ deditos, quàm vmquam anteà fuerint in Papatu. Atque eò rem rediisse, vt si cui libeat cœtum aliquem nebulonum, vsurariorum, dissolutorum, rebellium, atque fraudulentorum hominum intueri; futurum, vt is ciuitatem aliquam Euangelicam ingressus, eius farinæ complures inueniat. Vix inter Paganos, Iudæos, Turcas, aut infideles alios homines adeò contumaces reperiri, apud quos omnis honestas, & quidquid est virtutum interierit, neque vllius peccati ratio habeatur. Nullam isthic morum emendationem animaduerti, sed Epicuréam & omnino belluinam vitam transigi. In locum ieiunij noctes atque dies comessandi, & pergræcandi consuetudinem successisse. In locum eleëmosynarum oppreßionem & expilationem pauperum. In locum humilitatis superbiam, elationem, & luxum in vestitu fœdißimum*, &c. *In locum orationis blasphemias in sanctum Dei nomen.*

Quod

Quod certius de vtraque ſectâ teſtimoniam deſideres? Eructant videlicet noui Prophetæ, nouo ſpiritu pleni, ipſiſſimam veritatem, vt Roma gratulari ſibi poſſit, quòd eos oppugnatores nacta ſit, qui ſeipſos miſerandâ clade, Cadmæorum inſtar fratrum, priuſquam Alpes tranſcendant, interimant. Ne tamen, amice Lector, tam grauem cauſſam vno alteróve teſte decidi querare, dabo hîc mutua fratrum fraterrimorum elogia, non è Xantippes cuiuſdam quaſillo petita, ſed è Pandoræ ipſius myrothecio, ex clariſſimis vtriuſque ſectæ Scriptoribus.

Sacramentariorum & Caluinianorum de Lutheranis elogia.

CAROLSTADIVS cum Sacramentariis Orlamundanis de Luthero, apud ipſum Lutherum in Epiſtolâ ad Argentinenſes: *Abſcede in mille diabolorum nomine, vt collum frangas priuſquam oppidum exieris.*

Huldericus Zvvinglius ad Lutheri librum de Sacramento: *Dei verbum corrumpis & adulteras, cùm ſcilicet articulum ñ à carnis vocabulo aufers, Marcionitas nimirum & Arianos imitatus.*

Idem Reſponſione ad Confeſſionem Lu-

theri

theri: *Totus ille liber non aliud eſt, quàm mendaciſsima multorum ſeductio*, &c. *Haud dubiè eâ inconſtantiâ & leuitate in Dei verbo vtendum exiſtimat, quâ effrictæ frontis ſcurræ inter aleam vti conſueuerunt*, &c. *En vt totum iſtum hominem ſatan occupare conetur*, &c. *Simpliciores mentes miſerè perſtringit, & erroribus inuoluit grauiſsimis.*

VVittenbergenſes & Lipſenſes apud Ioannem Spangenbergium Præfatione in Commentaria in Epiſt. ad Corinth. *Lutherus eſt philautus, philonicus, eriſticus, hyperbolicus, polypragmonicus, ingenÿ oſtentator, Stoicus durus, capitoſus, ſomniator.*

Ioannes Oecolampadius Reſponſione ad Lutheri Confeſſionem: *Priorem illum librum à dæmone auſpicatur nuper, hunc verò eiuſdem auſpicÿs abſoluit.*

Henricus Bullingerus Reſponſione ad Ienenſes Lutheranos: *Cùm Dominus nos liberauerit à iugo Papæ, non patiemur adiuuante Domino, nos premi nouâ tyrannide eorum, qui ſub prætextu Euangelÿ ad primatum & dictaturam adſpirant.*

Caluinus Admonitione tertiâ ad Ioachimum VVeſtphalum: *Lutherani homines ſunt vertiginoſi, cyclopes, ſuperba factio gigantum, phrenetici, beſtiæ, prodigioſè cæci, deſperatè impudentes, nihil aliud quàm falſarÿ & improbi ca-*

bi calumniatores; proterui, plus satis bardi, fastuosi, & simul ita ignari, vt quod pueris in Catechismo traditur, id eorum veterani ignorent. Bruti homines, qui quid valeat, quorsum spectet Cœna, numquam gustarunt: qui nec guttam ingenui pudoris habentes, perinde ac si toto vitæ cursu nihil præter anathemata didicissent, singulis propè scriptorum suorum versibus in nos fulminando, omnes Papæ scribas & datarios superant.

Idem contra Heshusium: *Lutherani sunt homines proterui, improbi, rabiosi, mancipia satanæ, quæ diabolus horribili modo fascinauit.*

Georgius Hansfeldius in libro Germanico, qui inscribitur Wegweiser: *Nullus impostor aut circulator tam audax, proteruus, astutus, pestilens est, atque sunt Lutherani. Eutyches & nostri sæculi Svvenckfeldius probitate & integritate eos superant.*

Daniel Tossanus in suo Consolatorio libello: *Lutherus hanc controuersiam Sacramentariam, instinctu maligni spiritus mouit.*

Tigurini Theologi in Confessione Germanicâ, de Breui confessione Lutheri de Sacramento: *Liber plenus est dæmoniјs, plenus impudicis dicterіјs, scatet iracundiâ & furore,* &c. *Lutherus monstrosum dogma inducere conatur de dexterâ Dei. Propriј cerebri figmēta*

vsque

vsque adeò illi placent, vt quotquot illa haud secùs ac Dei oracula ac reuelationes non recipiunt, pro asinis habeat, &c. *Quàm mirabilis est hic Lutherus vnà cum suis diabolis, quàm impuris vtitur verbis, quot dæmonibus crepat!*

Ioannes Campanus in Colloquijs Latinis Lutheri Tomo II. cap. De aduersarijs: *Quàm certum est Deum esse Deum, tam certus & diabolicus mendax est Lutherus.*

Iosias Simlerus in Vitâ Bullingeri: *Lutherani ex Adscensione euanescentiam seu disparitionem faciunt: quid autem hoc aliud est, quàm Mahometo viam sternere?*

Conradus Regius libro Germanico contra Ioannem Hessum: *Deus propter peccatum superbiæ, quâ sese Lutherus extulit, verum illi spiritū abstulit, vti Prophetis illis* III. *Reg.* XXII. *atque in eius loco iracundum, fastuosum atque mendacem spiritum dedit.*

Theodorus Beza in Creophagiâ Tilmannum Heshusium his exornat titulis: *Heshusius Doctor asinus, Polyphemus, simia, cothurnatus, vægrandis, pileatus asinus, canis in balneo, asinissimus sophista, bellua, larua, asinus mixtus ex simiarum & onagrorum specie, animal carniuorum, Cyclops, asinus sesquipedalis & furens, dignus qui ex tiliâ pendeat, vt verè sit quod dicitur.*

Idem Epistolâ LV. *Edidit Ismaël ille Illyricus*

cus libellum de Peccato originis, non modò ineptum & ridiculum, verùm etiam execrandum, vt qui doctrinæ de animarum mortalitate fundamenta manifestè iaciat.

Caluinistæ in Palingenio suo: *Lutherani sunt homines contentiosi, quibus crura sunt frangenda. Item satanæ ministri, pseudoprophetæ, pseudoapostoli.*

Lutheranorum de Sacramentarijs & Caluinianis elogia.

LVTHERVS de Cœnâ Domini: *Quicumque sibi benè consulere volet, caueat sibi à Zvvinglio: non secùs ac tartarei dæmonis venenum, eius libros fugiat. Homo omnino retrouersus est, totum Christum amisit.*

Ibidem de eodem: *Nullum Christianæ fidei articulum sine corruptelâ docet, & septies peior euasit, quàm cùm adhuc Papisticam religionem tueretur.*

Idem apud Aurifabrum Tit. De hæreticis: *Sacramentarij sunt perdiabolati, superdiabolati, transdiabolati hæretici.*

Idem Colloq. Mensal. Tom. III. Ienen. Germ. *Muntzerus, Carolstadius, Campanus, & similes alij, sunt meri corporei dæmones.* Rursus: *Qui Muntzerum vidit, dicere potest, se diabolum vidisse corporeum, in summo suo furore.*

Idem

Idem apud Tigurinos in Confeſſione Germanicâ: *Peßimus ſatan Zvvinglianos obſedit, idq́ de die in diem magis magiſq́; habent dæmonium ſuper ſe, per ſe, in corde & ore.*

Idem apud Zvvinglium in Reſponſione ad Lutheri librum de Sacramento: *Nos Suermeros, dæmones, fanaticos, nequam, hæreticos, latrones, ſeditioſos, ſimulatores, hypocritas*, trotz / botz / plotz / tonner / po / pu / pa / plump / &c. *clamitat.*

Conradus Schluſſelburgius Theologiæ Caluiniſticæ lib. 1. art. 1. *Simlerus dicit Petrum Martyrem in hæreſi Sacramentariâ mortuum eſſe, atque dixiſſe ad Bulingerum, ſe non velle eſſe in cælo Brentÿ, quod nuſquam ſit.* ſubinfert Schluſſelburgius: *Ergo manendum tibi erit, Martyr, in cælo Zvvinglÿ cum Hercule & Socrate, id eſt in inferno, vbi tu Martyr perpetuus diaboli martyr eris.*

Idem ibidem: *Dicitur Zvvinglius à vertigine*, von dem ſchwindel: *fuit enim percuſſus ſpiritu vertiginis & cæcitatis, more omnium hæreticorum, audens Filÿ Dei teſtamentum deprauare, verbum* ſignificat, *pro* eſt, *reponendo.*

Matthias Illyricus in Defenſione Confeſſionis Martiniſtarum: *Caluiniſtarum Liturgia non vno ſacrilegio vitiata eſt contaminatáque, eaq́ (proh dolor!) innumeras animas æterno exitio inuoluit.*

X Fran-

Franciscus Stanckarus libro de Trinitate: *Omnino mihi nunc ita negotium est cum Tigurinis* (Caluinianis) *Arianis & Eutychianis, sicut olim erat Augustino cum Manichæis hæreticis.*

Idem ibidem lib. II. agens de Caluino: *Clarè ostendam, doctrinam tuam esse Arianam, & te quoque Arianum.*

Idem lib. contra Caluinum num. IV. *Quis diabolus, ô Caluine, te seduxit contra Filium Dei cum Ario obloqui? Omnes à libris Caluini cauete, & præsertim in Articulo de Trinitate, Incarnatione, Mediatore, de Sacramēto Baptismatis, & Prædestinatione: continent enim doctrinam impiam, & blasphemias Arianas, vt in Caluinum spiritus Serueti combusti secundùm Platonicos remigrasse videatur.*

Theologi Mansfeldenses in Confessione Mansfeldicâ: *Suspectam meritò habemus Sacramentariorum doctrinam; primò, propter nouitatem: exstitit enim recens nostro tempore, & ignota fuit vetustæ Ecclesiæ.*

VVestphalus contra Lascum an. 1557. *Martyres Angli atque Galli, diaboli martyres sunt.*

Ioannes Brentius in Recognitione doctrinæ contra Bulingerum: *Zvvinglianorum dogmata sunt diabolica & impietatis plena, redundant illorum omnia deprauationibus, strophis*

phis & calumnijs; illorum de Cœnâ Domini error alios magis sacrilegos secum trahit.

Ioannes Schutz in Serpente antiquo: *Sacramentarij duplices sunt latrones: non enim sufficit illis, quòd falsis dogmatibus animas hominum occiderunt, verùm vbicumque possunt, pacem turbant, & ad hoc omnes conatus adhibent, vt etiam corpora occidant.*

Ægidius Hunnius in Caluino Iudaizante: *Ioannes Caluinus est angelus ille tenebrarum, qui ex abyssi puteo emergens, partim detestabili hac & insanâ libidine torquendi Scripturas, & propugnacula Christianæ religionis aduersus infideles Iudæos & Arianos diruendi; partim impio in sacrosanctam maiestatem exaltati Iesu Nazareni calamo; partim etiam peruerso dogmate de re totâ Sacramentariâ; denique horribilibus suis de absolutâ prædestinatione portentis & paradoxis, non minimam Solis partem, vt Apocalypsis loquitur, his nouissimis temporibus obscurauit, trahens magnum stellarum numerum, & vnà secum in abyssum præcipitem agens.*

Conradus Schlusselburgius lib. III. Theologię Caluinisticę art. VIII. de Bezâ loquens, ait: *Ad Heshusij verba ita Bestia respondet: Et tu manebis asinus in sæcula sæculorum.* Subiungit Schlusselburgius: *Egregia responsio, digna Sacramentario porco.*

Concludam has mutuas laudes breui

fasciculo, quem suggerit Ioannes Iezlerus Zvvinglio-Caluinista lib. de Diuturnitate belli Eucharistici: Lutherani vocant *Zvvinglianos, mendaces, falsarios, Sacramentiperdas, corruptores Sacramenti Christi, ruentes in tartara suo iudicio damnatos.* Rursus Zvvingliani vocant *Lutheranos Anthropophagos, hæmatopotas, Thyestas, carnifices, Christicidos, artolatras, impanati Dei cultores, abnegatores redemptionis per Christum factæ, Eutychianos, Svvenckfeldianos, euersores compluriū articulorum fidei.* Regerunt Lutherani, *Zvvinglianos esse conuictos hæreticos, dæmoniacos, diabolis omni ex parte, antè, ponè, suprà, infrà, intus & extrà obsessos, diaboli martyres, annumerandos cum Anabaptistis, Nestorianis, Arianis, Turcis, omnium mortalium, quos vmquam terra sustinuit, deterrimos, nec non in sempiternum damnandos.*

Quid nunc sperandum ab his hominibus? Ecclesiæ reformatio? at eam maximè deformarunt. purum putum Euangeliū? at id sordibus suis infecêre. virtutis studium? at in omnia vitia ruunt præcipites. Vt iam Capelli perfidia manifesta appareat, qui cùm ignorare non possit suorum sociorumque de se mutuò elogia, audet tamen impudenter iactare, hos tales natos, *vt Ecclesiam à fæcibus expurgent.* Pap. 93.

Neque

Neque verò quis prætendere poteſt in paucis ijſque leuibus articulis, Lutheranos à Caluiniſtis vel eiuſdem ſectæ aſſeclas inter ſe diſſidere, quòd falsò ſpargunt Caluiniſtæ. Ioannes enim Pappus contra Sturmium Sacramentariorum rabulam ita profitetur: *Caluiniſtæ non paucos neque poſtremos doctrinæ Chriſtianæ articulos in dubium vocarunt. Agitur enim nunc inter nos de omnipotentiâ Dei, de vnione perſonali duarum naturarum in Chriſto, de communicatione idiomatum, de corpore Chriſti glorioſo, de aſcenſione eius in cælum, de diſcrimine Sacramentorum veteris ac noui Teſtamenti, de vi & efficaciâ Baptiſmi, de prærogatiuâ infantum natorum ex fidelibus parentibus, de Cœnâ Domini, de prædeſtinatione*, &c.

Conradus verò Schluſſelburgius in Theologiâ Caluiniſtarum etiam altiùs progreditur, exhibetque velut in tabulâ quadam pluſquam 223. errores Sacramentariorum, publicis ſcriptis, pagellis, verbis propriis & Auctorum nominibus indicatis; quibus oſtendit, eos de nullo ferè doctrinæ Chriſtianæ articulo rectè ſentire.

VVigandus quoque in libro de Erroribus Georgij Maioris Lutherani: *Non ſunt lana neque linum, de quibus hîc diſceptatur, ſed de grauiſſimis doctrinæ Chriſtianæ capitibus.*

Gallus: *Non ſunt in theſibus & hypotheſibus vtique inter nos parua certamina, neque de rebus minutis, ſed de ſublimibus articulis doctrinæ Chriſtianæ, de Lege & Euangelio, de iuſtificatione & bonis operibus, de Sacramentis & cærimoniarum vſu.*

Nicolaus Selneccerus in Pſalmum CXXXI. de omnibus propè fidei articulis inter Euangelicos controuerti teſtatur: *Mota ſunt certamina atque rixæ de rebus adiaphoris, de bonis operibus, de iuſtitiâ noſtrâ coram Deo, de libero arbitrio, de præſentiâ & participatione Corporis & Sanguinis Chriſti in Cœnâ, de humanitate Chriſti, de proprietate humanæ naturæ in Chriſto, de maieſtate Chriſti, de eius adſcenſione & ſeßione ad dexteram Dei, de vbiquitate, deq́ rebus alijs.*

Atque vtut inter ſe diſſenſerint ab omni æuo hæretici, in vnâ tamen falſitate ſemper conſpirarunt. quod præclarè animaduertit Athanaſius: Καὶ τό γε παράδοξον, πᾶσαι πρὸς ἑαυτὰς αἱρέσεις μαχόμεναι, περὶ ὧν ἔπλασαν ἑκάστη κακῶν· ἐν μόνῳ τῷ ψεύδεσθαι συνεδέθησαν ἀλλήλαις. ἕνα γὰρ ἔχουσι πατέρα, τὸν πάσαις ἐπισπείραντα τὸ ψεῦδος. *Illud quoque prorſus admirabile, omnes quotquot ſunt hæreſes in fingendo diuerſa pugnantiaq́ inter ſe adferre, nec alibi niſi in falſitate ſibi inuicem conſentire & copulari. Neque id mirum: cùm vnum habeant auctorem,*

Athan. Orat. I. cõtra Arian.

qui

qui ipsis vbilibet mendacia asseminat.

Et vt falsitas non nisi veritati opponitur, vel hoc vnum fidei Catholicæ insigne nunc est, semperq́; fuit, quòd eam omnes hæretici omni tempore oppugnarint: & vtut dissentientes inter se sectis capitibusq́; quàm maximè fuerint, ad Ecclesiam tamẽ Catholicam oppugnandam, & lætam eius segetem depopulandam, caudis suis instar vulpium Sampsonis, quàm bellissimè conspirarunt. quod nec Capellum latuit, cui parum videtur interesse, cuius tandem fidei Hussus fuerit, cuius Lutherus, cuius Caluinus, modò omnibus mens eadem sit *Ecclesiam* (vti falsò prętendunt) *expurgare*. Hoc iam olim hæreticis elogium dedere sanctissimi Patres, vt inter se discrepent, contra Ecclesiã verò conueniant. Pag. 93.

Hilarius libro VII. de Trinitate: *Dum sibi partes singulæ aduersantur, non solùm suis, sed etiam aduersantium est intelligenda doctrinis: vt dum aduersus vnam eam omnes sunt, impijssimum tamen errorem omnium per id, quòd sola est atque vna, confutet. Hæretici igitur omnes contra Ecclesiam veniunt: sed dum hæretici omnes se inuicem vincunt, nihil tamen sibi vincunt. Victoria enim eorum Ecclesiæ triumphus ex omnibus est: dum in eo hæresis contra alteram pugnat, quod in hæresi alterâ Ecclesiæ fides damnat. Nihil enim est, quod hæreticis commune*

est. & inter hæc fidem nostram, dum sibi aduersantur, affirmant.

Ambrosius de Fide lib. I. cap. IV. *Plura hæreticorum nomina, sed vna perfidia, impietate non dissonans, communione discordans; non dissimili fraude, sed coitione discreta. Eunomij* (Lutheri) *personam defugiunt Arriani* (Caluiniani) *sed eius perfidiam asserunt, impietatem exequuntur. Itaque nunc sese in plures diuisere formas. Et ideò quoniam communiter aduersus Ecclesiam Dei, quibus inter seipsos non conuenit, conspirarunt, communi nomine hæreticos nominandos.*

Hieronymus in cap. VII. Isaiæ: *Hæreticos*, inquit, *& Gentiles contra domum Dauid, argumentorum & Dialecticæ artis gladijs dimicare nulli dubium est: vt qui inter se discrepant, in Ecclesiæ oppugnatione consentiant. iuxta illud, quòd Herodes & Pilatus discordantes in Domini paßione amicitiâ fæderantur.* Luc. 23.

Ita igitur Hussus, ita Lutherus, ita Caluinus, quos factionis duces contra Catholicam Ecclesiam Capellus adducit, cùm infestis inter se signis concurrant, in Ecclesiæ tamen oppugnatione fœderantur: quod manifesta omni æuo veræ fidei nota fuit, stetitque semper Ecclesia inter omnes hostes victrix, & stabit æternùm.

CA-

CAPVT XIX.

Fides Vltraiectinis, Amstelrodamensibus, Harlemensibus, Goezanis, ab Ordinibus Fœderatis tempore vnionis permissa & concessa, iudicio eorumdem Ordinum, Catholica Antiqua Romana iudicata est; cui tamen mox nouella Lutherana & Caluiniana perfidiosè superducta est. Fidissimæ veræ fidei notæ semper habitæ, Catholica, Antiqua, Romana.

DISSERTATIONIS meæ capite XIX. Fœderatos Ordines conueneram, non iam de Fide humanâ, quæ inter homines societatis nexus est; sed de Fide diuinâ, quæ hominem Deo iungit. De eâ tria potissimùm proposueram; quæ omnia malâ fide dissimulat aduersarius.

Primò, Malâ fide dissimulat, quo probaueram non aliam fidem in Bатauiâ alijsque regionibus à primo Fidei ibidem exortu ad parentum nostrorũ memoriam vsurpatam, quàm quæ CATHOLICA esset; nec alio nomine Ordines eam Goezanis & Amstelrodamensibus assignarunt, cùm eos in vnionem receperunt. Mox tamen ei Luthera-

nam & Caluinianam ſuperduxere, Catholicâ, quam ibidem inuenerant, quamque eo nomine dignati erant, in exilium pulſâ.

Secundò, Malâ fide diſſimulat, quo probaueram, Antiquitatem veræ Religionis ſemper fuiſſe cuſtodem. Ita olim Tertullianus, Pacianus, Hieronymus, Auguſtinus, Romanus Clerus, ab antiquitate fidem veram probarunt. Quorum loca in Diſſertatione meâ videre eſt. Similiter ANTIQVAM fidem Amſtelrodamenſibus & Vltraiectinis in Satiſfactione ſuâ Ordines aſſignarunt. Tenuerat ea ab anno DCXC. quo VVillibrordus fidem antiquam Batauis annuntiauit, ad annum vſque M.D.LX. quo præſedit in cathedrâ Vltraiectinâ Fredericus Tautenburgius, poſtremus Romanenſis Epiſcopus, atque ita non interruptâ ſerie per nouem ſæcula decucurrerat; cùm nouam Lutherus, nouitiam Caluinus ſuperſeminauit zizaniam.

Tertiò, Malâ fide diſſimulat ROMANAM ſemper fidẽ, vbi de Religionis articulis controuerſia incideret, pro pharo habitam. Ad hanc Irenæus, Hieronymus, Auguſtinus, Africani & Hiſpaniæ Epiſcopi, & quidquid toto orbe Catholicum fuit, ſemper reſpexere; adeò vt Romanæ Sedis auctoritas etiam apud Ethnicos inclaruerit; ad eam enim Aurelianus Imperator Paulum Samoſa-

Euſeb. l. 7. cap. 24.

tæum

tæum remiſit, vt ibi cauſſam ſuam diſceptaret contra Epiſcopos, qui eum Epiſcopatu ſuo ſpoliauerant. Quid? quòd ipſi hæretici ad eamdem ſemper ſedem in cauſsâ fidei prouocarunt; vti ex Tertulliano, Athanaſio, Auguſtino, Leone, imò ex ipſis hæreticis VVicleffo, Luthero, Huſſo, ibidem oſtendi.

Mutit ad hæc omnia aduerſarius, non habens quî reuincat ſociorum teſtimonia. Maneat igitur fixum firmumque illud Nouatiani: *Eſt hoc firmum probationis genus, quando etiam ab aduerſario ſumitur, vt veritas etiam ab ipſis inimicis veritatis probetur.* Nouatian. de Trinit. cap. 18.

Iuuat hîc aliquanto plura, de tribus hiſce iam enumeratis veræ Eccleſiæ notis, teſtimonia apponere; vt cuique legenti appareat, quàm non temerè etiam veræ fidei hoſtes, has notas Eccleſiæ noſtræ aſſignarint.

Atque quàm CATHOLICÆ nomen, inſignis veræ Eccleſiæ fideique nota ſemper fuerit, teſtantur in primis tria Symbola, Apoſtolorum, Nicænum, & Athanaſij, in quibus Eccleſia & fides eo nomine velut notitiæ tabulâ inſignitur. Ad quam omni æuo Patres aciem intendêre.

Pacianus Epiſtolâ 1. ad Sympronianum: *Ego fortè ingreſſus populoſam vrbem hodie, cùm Marcionitas, cùm Apollinariacos, Cataphrygas,*

phrygas, Nouatianos, & ceteros eiusmodi (hęreticos) *comperissem, qui se Christianos vocarent, quo cognomine congregationem meæ plebis agnoscerem, nisi* CATHOLICA *diceretur?* Et infrà: CATHOLICVM *istud nec Marcionem, nec Apellem, nec Montanum sonat, nec hæreticos sumit auctores.* Item inferiùs: *Ne æstues, frater: Christiani mihi nomen,* CATHOLICVS *verò cognomen: illud me nuncupat, istud ostendit; hoc probor, inde significor.* Et rursus: *Ab hæretico nomine noster populus hac appellatione diuiditur, dum* CATHOLICVS *dicitur.*

Prudentius Hymno de S. Hippolyto:
Respondit: Fugite, ô miseri, execranda Nouati
Schismata, CATHOLICIS *reddite vos populis.*

Ambrosius Epistolâ XXXIII. *Sicut alienus est à numero fidelium, & à sorte sanctorum, qui in aliquo à* CATHOLICA *veritate dissentit; ita extra gratiam efficitur, qui aliquid de eius plenitudine diffitetur.*

Epiphanius Hæresi LXVIII. agens de caussâ Petri Alexandrini Episcopi, & Meletij schismatici: Ἐπέγραφον δὲ ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐκκλησίᾳ, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ Πέτρου διαδεξάμενοι ἔχοντες τὰς οὔσας ἀρχαίας ἐκκλησίας, ὅτι ἘΚΚΛΗΣΙ'Α ΚΑΘΟΛΙΚΗ', οἱ δὲ ἀπὸ Μελετίου, ἘΚΚΛΕΣΙ'Α ΜΑΡΤΥ'ΡΩΝ: *Inscribebant autem singuli in propriâ Ecclesiâ; qui quidem Petro successerunt, veteres habentes ecclesias,* ECCLESIA CA-

THOLI-

THOLICA; *qui verò Meletio adhærebant*, ECCLESIA MARTYRVM.

Auguſtinus de Vtilitate credendi cap. VII. *Vna eſt* CATHOLICA *Eccleſia, cui hæreſes aliæ diuerſa nomina imponunt, cùm ipſæ ſingulæ proprijs vocabulis, quæ negare non audeant, appellentur. Ex quo intelligi datur, iudicantibus arbitris, quos nulla impedit gratia, cui ſit* CATHOLICVM *nomen, ad quod omnes ambiunt, tribuendum.*

Idem contra Epiſtolam Fundamenti capite IV. *Tenet me in Eccleſiâ ipſum* CATHOLICÆ *nomen, quod non ſine cauſſâ inter tam multas hæreſes ſic iſta Eccleſia obtinuit, vt cùm omnes hæretici ſe Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Eccleſiam Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel baſilicam ſuam vel domum audeat oſtendere.*

Idem libro de verâ Religione cap. VII. *Tenenda eſt nobis Chriſtiana religio, & eius Eccleſiæ communicatio, quæ* CATHOLICA *eſt, &* CATHOLICA *nominatur, non ſolùm à ſuis, ſed etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint, ipſi quoque hæretici, & ſchiſmatum alumni, quando non cum ſuis, ſed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud quàm* CATHOLICAM *dicunt: non enim poſſunt intelligi, niſi hoc nomine eam diſcernant, quo ab vniuerſo orbe nuncupatur.*

Idem

Idem lib. de Pastoribus cap. VIII. *Vna mater* CATHOLICA *omnes* habet *Christianos toto orbe diffusos*, &c. *Illa omnes nouit, quia in omnes diffusa est: v. g. est in Africâ pars Donati, Eunomiani non sunt in Africâ; sed cum parte Donati est hîc Catholica. Sunt in Oriente Eunomiani, ibi autem non est pars Donati, sed cum Eunomianis ibi est Catholica. Illa sic est tamquam vitis crescendo vbique diffusa; illi sunt tamquam sarmenta inutilia agricolæ falce præcisa merito sterilitatis suæ.*

• Idem lib. II. contra Epistolas Gaudentij Donatistæ cap. I. *Si vestra Ecclesia est* CATHOLICA, *ostendite illam per orbem totum radios suos porrigere, ostendite illam per vniuersam terram ramos suos copiâ vbertatis extendere. Hinc enim & Græco vocabulo* CATHOLICA *nominatur.*

Prosper de promissis & prædictionibus cap. V. GENERALI *Ecclesiæ communicans, Christianus est &* CATHOLICVS; *ab hac separatus, est Anti-Christus & hæreticus.*

Nec minùs insignis veræ Ecclesiæ veræque fidei nota apud maiores semper fuit ANTIQVITAS, ad quam, velut ad Lydium lapidem, omnia nouella dogmata explorabant.

Irenæus lib. III. cap. IV. *Si de aliquâ modicâ quæstione disceptatio esset, nónne oporteret in*

ANTI-

ANTIQVISSIMAS *recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab ijs de præsenti quæstione sumere quod certum & re liquidum est?*

Tertullianus libro contra Hermogenem, cap. I. *Solemus hæreticis, compendij gratiâ, de posteritate præscribere. Inquantum enim veritatis regula prior, quæ etiam futuras hæreses prænuntiauit, intantum posteriores quæque doctrinæ hæreses præiudicabuntur, quia sunt quæ futuræ veritatis* ANTIQVIORE *regulâ prænuntiabantur.*

Basilius libro de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. XXIX. Δυσωπητικὰ γάρ πως τὰ ΠΑΛΑΙᾺ τῶν δογμάτων, οἱονεὶ πολιᾷ τινι τῇ ἈΡΧΑΙΌΤΗΤΙ τὸ αἰδέσιμον ἔχοντα. *Veneranda sunt* VETVSTA *dogmata, eò quòd ob* ANTIQVITATEM *ceu canitiem quamdam habeant quiddam reuerendum.*

Idem Epistolâ LXII. de Musonio Episcopo Neocæsariensi: Φύλαξ πατρῴων θεσμῶν, νεωτεροποιίας ἐχθρός· ἐν ἑαυτῷ δεικνὺς τὸ ΠΑΛΑΙῸΝ τῆς ἐκκλησίας σχῆμα, οἷον ἀπό τινος ἱεροπρεποῦς εἰκόνος τῆς ἈΡΧΕΊΑΣ καταστάσεως, τὸ εἶδος τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκκλησίας διαμορφῶν, ὥστε τοὺς αὐτῷ συγγενομένους, τοῖς πρὸ διακοσίων ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα φωστήρων τρόπον ἐκλάμψασι συγγεγονέναι δοκεῖν. Οὕτως οὐδὲν οἴκοθεν οὐδὲ νεωτέρας φρενὸς εὕρημα προέφερεν ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ, κατὰ τὴν Μωϋσέως εὐλο-

διλογίαν, ἤδει προκομίζειν ἐκ τῶν ἀδύτων τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀγαθῶν θησαυρῶν, ΠΑΛΑΙΑ` ΠΑΛΑΙΩ῀Ν, καὶ ΠΑΛΑΙΑ` ἀπὸ προσώπων νέων. *Custos fuit rituum paternorum, inimicus nouandarum rerum studio: qui in seipso visendam præbuit* PRISCAM *Ecclesiæ formam, velut ad sacram quamdam* VETERIS *status imaginem Ecclesiæ sibi commissæ faciem effingens: ita vt qui fruerentur eius consuetudine, cum illis vixisse viderentur, qui ante ducentos annos & vltra, instar luminarium resplenduerunt. Ita nihil de suo, nihil quod nouæ alicuius cogitationis inuentum reciperet, in medium attulit hic vir: sed iuxta benedictionem Moysi ex ipsis arcanis cordis sui ac bonis thesauris* VETERA VETERVM, *& quæ ante faciem iuniorum* VETERA *essent, proferre nouit.*

Idem lib. 1. contra Eunomium: Τί λέγεις; μὴ νείμωμεν τὸ πλέον τοῖς ΠΡΟΛΑΒΟΥ῀ΣΙ; μὴ αἰδεσθῶμεν τὸ πλῆθος τῶν τε νῦν ὄντων Χριστιανῶν, καὶ τῶν ὅσοι γεγόνασιν ἀφ᾽ οὗ κατηγγέλη τὸ Εὐαγγέλιον; μὴ λογισώμεθα τὸ ἀξίωμα τῶν ἐν παντοίοις χαρίσμασι διαφανέντων πνευματικοῖς; *Quid tu narras? Non dabimus plus* ANTIQVITATI? *non reuerebimur Christianorum multitudinem, tam eorum qui sunt, quàm eorum qui fuerunt, ex quo Euangelium prædicatum est? Nullam rationem dignitatis eorum faciemus, qui omni spirituali gratiâ claruerunt?*

Augu-

Augustinus libro contra Epistolam Fundamenti cap. IV. *Tenet me in Ecclesiâ auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta,* VETVSTATE *firmata.*

Idem in libro de Vtilitate credendi, capite XIV. contra Manichæos: *Hoc ergo credidi (vt dixi) famæ, celebritate, consensione,* VETVSTATE *roboratæ. Vos autem & tam pauci, & tam turbulenti, & tam noui, nemini dubium est, quin nihil dignum auctoritate proferatis.*

Vincentius Lirinensis cap. III. Commonitorij: *Sequemur* ANTIQVITATEM, *si ab his nullatenus sensibus recedamus, quos sanctos Martyres ac Patres nostros celebrasse manifestum est.*

Idem cap. IV. monet quid faciendum sit, si noua secta insurgat: *Quid si* NOVELLA *aliqua contagio non iam portiunculam tantùm, sed totam pariter Ecclesiam commaculare conetur? Tunc item peruidebit, vt* ANTIQVITATI *inhæreat, quæ prorsus iam non potest ab illâ* NOVITATIS *fraude seduci.*

Idem cap. VI. narrat quomodo Catholici, cùm Arianorum secta venenum suum spargeret, ad antiquæ fidei antidotum recurrerint: *Tunc,* inquit, *quisquis verus Christi amator & cultor exstitit,* ANTIQVAM FIDEM

nouellæ perfidiæ præferendo, nullâ contagij ipsius peste maculatus est.

Idem capite IX. agens de sententiâ Cypriani, qui existimabat hæreticos rebaptizandos, quam Romana Ecclesia damnauit, ait: *Quis ergo tunc vniuersi negotij exitus? quis vtique, nisi vsitatus & solitus? Retenta est scilicet* ANTIQVITAS, *explosa* NOVITAS.

Idem lib. III. contra Iulianum cap. XVII. nouitatis eum accusat, & ad antiquitatem eum reuocare conatur: *Tantâ*, inquit, *obstinatione cæcaris, vt non videas, [illegible] velle corrumpere* ANTIQVVM *Ecclesiæ decorem, id est,* ANTIQVAM FIDEM, *tamquam Saræ aniculæ pulcherrimæ castitatem.* & paulò pòst: *Vsqueadeò contra* VETVSTAM PVLCHRITVDINEM *Saræ non inuenit quid* NOVITIA DEFORMITAS *mentiatur.*

Horum Patrum limpidissimis calculis colligimus, eam veram fidem esse, quæ antiquitatem præfert; eam falsam; quæ sibi de nouitate blanditur. Quâ in re occurrit Christianæ vetulæ in Flandriâ verè Christianum responsum. Cùm enim Caluiniana hydra pagos obiret, domos circuiret, vt veneno suo innocentes animas inficeret, omni sexui, omni ætati blandiens; occurrit vetula nullius nisi veteris fidei conscia. Cui Caluiniani: O bo-

O bona Glycerium, miserere ætatis tuæ, sat Papistis datum: è diuturnis tenebris ad nouam lucem accede: noua fides, noua fides animam tuam innouabit. Quibus illa: Ergóne nouam lucem, nouam adfertis fidem? Omnino, inquiunt. Sed infert illa: Etiámne nouus aliquis Deus est? Perplexis illis & hæsitantibus ad tam inopinatam interrogationem, Vt video, subinfert illa, non nouus aliquis, sed antiquus Deus etiamnum est, qui semper fuit, manebitque semper; quare & ego in an[illegible]uâ fide permaneo. Ita cordata femina ab ANTIQVO DIERVM antiquam quoque fidem accersijt & retinuit, Nouatoribus confusis. Dan. 7.

Quòd [illegible] cui nec CATHOLICVM nomen auditum, nec ANTIQVITATEM inuestigare commo[illegible]m sit, ROMAM caput orbis petat: ibi diues Catholicæ & antiquæ fidei depositorium inueni[illegible]t. Hæc vna Cynosura veteribus in omnibus Ecclesiæ controuersijs fuit.

Irenæus li[illegible] II. capite III. *Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo* ROMÆ *fundatæ & constitut[illegible] Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundi-*

 mus

mus omnes eos, qui quoquo modo vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam ſententiam, præterquam oportet colligunt.

Tertullianus libro de Præſcriptionibus contra hæreticos cap. XXXVI. *Si Italiæ adiaces, habes* ROMAM, *inde nobis quoque* AVCTORITAS *præſtò eſt. Statu felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt.*

Cyprianus epiſtolâ LV. cùm hæretici Romam nauigarent, vt ibidem ſuam ſectam probandam offerrent, aſſerit *eos eſſe* ROMANOS, *quorum fides Apoſtolico ore laudata eſt, ad quos perfidia non poſſit habere acceſſum.*

Athanaſius Apologiâ II. cùm eum Ariani perſequerentur, Romam ad tutiſſimum fidei portum confugit. Ἀνῆλθον εἰς τὴν ῬΩΜΗΝ συντάξασθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ. ROMAM *aſcendi, Eccleſiam & Epiſcopum aditurus:* hoc modo ab antiquis ea quæ Romę eſt, antonomaſticè dicta eſt Eccleſia, ex quâ & in quâ omnes vnitate Catholicâ coniunguntur; eiuſdemque vrbis Epiſcopus antonomaſticè pro Catholico poſitus, ex quo omnes, & in quo, & per quem, qui ſunt, eſſe intelliguntur Epiſcopi. Hæc igitur fuit maiorum nomen-

nomenclatura, vt per Ecclesiam & Episcopum, Romanam Ecclesiam atque eius Pontificem significarent.

Socrates libro II. cap. v. de Conciliabulo Antiocheno Arianorum: Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Ἰούλιος παρῆν, ὁ τῆς ΜΕΓΙΣΤΗΣ ῬΩΜΗΣ ἐπίσκοπος, οὐδὲ μὴν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἀπέστειλέ τινα, καίτοι κανόνος Ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος μὴ δεῖν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου ῬΩΜΗΣ τὰς ἐκκλησίας κανονίζειν. *Nec Iulius* MAGNÆ ROMÆ *Episcopus in Concilio adfuit, neque quempiam, qui eius locum suppleret, eò misit; cùm vtique Ecclesiasticus canon iubeat, non oportere absque* ROMANI *Pontificis sententiâ* DECRETA *Ecclesiis sancire.*

Optatus Mileuitanus lib. II. contra Parmenianum: *Negare non potes, scire te in vrbe* ROMA *Petro primò cathedram episcopalem esse collatam, in quâ sederit omnium Apostolorum caput Petrus, vnde & Cephas appellatus est: in quâ vnâ cathedrâ vnitas ab omnibus seruaretur; ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent; vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret.*

Theodosius Iunior Imp. in epistolâ ad Acacium Berœensem Episcopum, in Synodo Ephesinâ tom. 5. cap. 10. *Vosq; probatos*

ROMANÆ *religionis sacerdotes esse, manifesto argumento declarate.*

Ambrosius Oratione funebri de excessu fratris sui Satyri, cùm de religione ac fide Episcopi dubitaret, ad Romanæ fidei tesseram prouocauit. *Aduocauit ad se Satyrus episcopum, nec vllam veram putauit, nisi veræ fidei gratiam; percontatusq́; est ex eo, vtrúmnam cum episcopis Catholicis, hoc est, cum* ROMANA *Ecclesiâ conueniret?*

Idem epistolâ LXXVIII. ad Theophilum Alexandrinum: *Sanè referendum arbitramur, ad reuerendum fratrem nostrum,* ROMANÆ *sacerdotem Ecclesiæ: quoniam præsumimus ea te iudicaturum, quæ etiam illi displicere nequeunt, &c. Vt nos quoque cùm id gestum esse cognouimus, quod Ecclesia* ROMANA *haud dubiè comprobauerit, læti huiusmodi fructum examinis adipiscamur.*

Hieronymus Apologiâ aduersus Ruffinum: *Fidem suam quam vocat? eámne, quâ Romana pollet Ecclesia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si* ROMANÆ *responderit, ergo* CATHOLICI *sumus, qui nihil de Origenis errore transtulimus.*

Augustinus epistolâ CLXII. loquens de Cæciliano Episcopo: *Qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cùm se vi-*

ſe videret ROMANÆ *Eccleſiæ, in quâ ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, per communicatorias litteras eſſe coniunctum.*

Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus epiſtolâ ad Orientales: *Omnes fines terræ, quæ Dominum ſincerè receperunt, & vbique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in poteſtatem* ROMANORVM *Pontificum tamquam in* SOLEM *reſpiciunt, &* EX IPSA *lumen Catholicæ & Apoſtolicæ fidei recipiunt.*

Anaſtaſius diſcipulus S. Maximi apud Gennadium Scholarium de primatu Papæ ſect. VIII. *Cùm fides concordiſſimè ab omnibus exagitaretur, niſi ſpeciali gratiâ opem tulerit, qui ſemper ſuccurrit, ſemine religionis apud* VETEREM ROMAM *nobis relicto, ad confirmandam promiſſionem mentiri neſciam, quæ facta eſt Principi Apoſtolorum.*

Ex his omnibus manifeſtum euadit, tantam inter *Catholicum* & *Romanum* connexionem eſſe, vt nullus Catholicus cenſendus ſit, qui non & Romanus ſit; nullus Romanus, qui non idem & Catholicus ſit. Atque hæc *Romani* nomenclatura pro verè Catholico, etiam fidei hoſtes non latuit, vti apparet ex Victore Vticenſi lib. I. perſecutionis VVandalicæ, Gregorio Turonenſi de Gloriâ Martyrum cap. XXV. XXX. LXXIX. &

LXXX. vbi Ariani æmuli & acerbiſſimi Eccleſiæ veræ hoſtes, hoc nomine Catholicos compellarunt.

Augustin. lib. contra Donatiſt. poſt collat. cap. 8.

Finio hoc caput & hunc Syllabum cum Auguſtino: *Expergiſcimini aliquando*, Acatholici, *non vos tartareus obliget ſomnus, non in profundum ſacrilegi erroris adhuc impia conſuetudo demergat; iam conſonate paci, acquieſcite charitati, credite veritati. Eccleſiam* CATHOLICAM *incipientem ab Ieruſalem cognoſcite vſquequaque diffundi, cui non communicat pars Donati* (Lutheri, Caluini.) *Hæc verba per orbem terræ vniuerſa perſonat Eccleſia, clamat etiam membrum illius in Africâ* (Europâ:) *Ecce Dominus dicit*: PER OMNES GENTES INCIPIENTIBVS AB IERVSALEM: *diuinam veritatem in vnâ Eccleſiâ teneamus, & humanas lites aliquando finiamus.*

Facul-

Facultas R. P. Præpositi Prouincialis Prouinciæ Flandro-Belgicæ.

ANTONIVS SVCQVET *Societatis* IESV *in Prouinciâ Flandro-Belgicâ Præpositus Prouincialis, potestate ad id mihi factâ à R.^{dis} admodum P. N. Mutio Vitellesco Præposito Generali, concedo Balthasari Moreto Typographo Antuerpiensi facultatem typis mandandi* Syllabum malæ fidei Capellianæ P. HERIBERTI ROS-VVEYDI *è Societate* IESV, *à Theologis aliquot eiusdem Societatis lectum & approbatum. In quorum fidem has litteras manu meâ subsignaui, & officij mei sigillo muniui. Antuerpiæ* VIII. *Maij, Anno* M. DC. XX.

Antonius Sucquet.

Approbatio Censoris.

SYLLABVS *hic R. Patris* HERIBERTI ROS-VVEYDI *è Societate* IESV, *quo mala fides Iacobi Capelli detegitur, dignus est vt in publicum prodeat ad hæreticorum fraudes & versutias aperiẽdas. Quod testor* XIII. *Maij, Anno* M. DC. XX.

Egbertus Spitholdius S.T.L. Plebanus Antuerp. librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgicę Principum, Priuilegio cautum eſt; nequis Librum, cui titulus eſt, HERIBERTI ROS-VVEYDI è *Societate* IESV *Syllabus malæ fidei Capellianæ, excerptus ex Iacobi Capelli mendaci Aſſertione Bonæ Fidei, & fictis Artibus Romanæ Sedis, pro Anti-Capello ſuo & Diſſertatione de Fide hæreticis ſeruandâ*, præter Balthaſaris Moreti voluntatem vllo modo intra ſexennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſum in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione Librorũ, & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, XXIII. Maij, M. DC. XIX.

Signat

De VVitte.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETI.

M. DC. XX.

LABORE ET CONSTANTIA